អដ្ឋកថា ព្រះសុត្តន្តបិដក

មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសក

អដ្ឋមភាគ

ភាគ ២៧

ឈ្មោះ

បបញ្ចសូទនី

ពុទ្ធសករាជ ២៥៥៤

អធិប្បាយ

សុញ្ញតវគ្គ

រួមមាន ១០ សូត្រ

ស្រៈនិងសញ្ញា

Signes et accents:

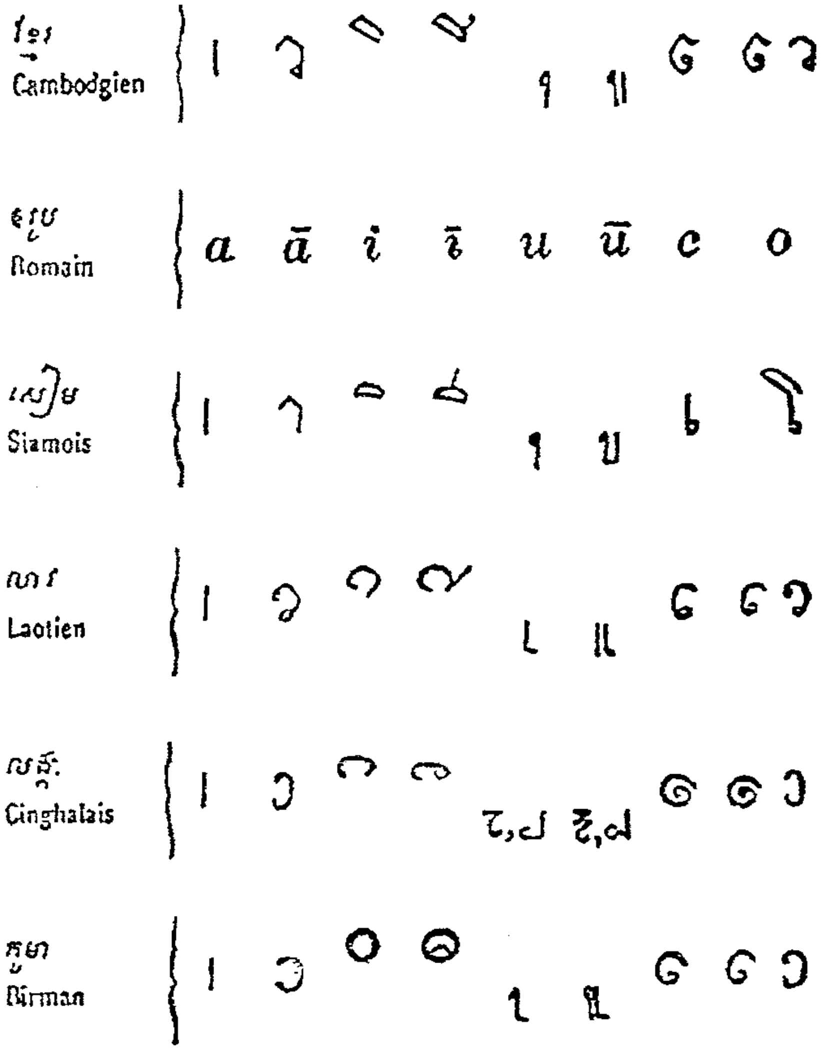

B

ស្រៈពេញតួ

Voyelles.

ខ្មែរ Cambodgien	អ	អា	ឥ	ឦ	ឧ	ឩ	ឯ	ឱ
រូប Romain	*a*	*ā*	*i*	*ī*	*u*	*ū*	*e*	*o*
សៀម Siamois	อ	อา	อิ	อี	อุ	อู	เอ	โอ
លាវ Laotien	ᨕ	ᨕᩣ	ᩍ	ᩎ	ᩏ	ᩐ	ᩑ	ᩒ
លង្កា Cinghalais	අ	ආ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	එ	ඔ
ភូមា Birman	အ	အာ	ဣ	ဤ	ဥ	ဦ	ဧ	ဩ

ព្យញ្ជនះ
Consonnes:

ខ្មែរ Cambodgien	ក្ក	ខ្ខ	គ្គ	ឃ្ឃ	ង្ង
Romain	k	kh	g	gh	ṅ
សៀម Siamois	ก	ข	ค	ฆ	ง
លាវ Laotien	ᨠ	ᨡ	ᨣ	ᨥ	ᨦ
លង្កា Cinghalais	ක	ඛ	ග	ඝ	ඞ
ភូមា Birman	က	ခ	ဂ	ဃ	င

D

ខ្មែរ Cambodgien	ច	ឆ	ជ	ឈ	ញ
រូម Romain	c	ch	j	jh	ñ
សៀម Siamois	จ	ฉ	ช	ฌ	ญ
លាវ Laotien	ຈ	ສ	ຊ	ຊ	ຍ
លង្កា Cinghalais	ච	ඡ	ජ	ඣ	ඤ
ភូមា Birman	စ	ဆ	ဇ	ဈ	ည

E

Cambodgien
Romain
ṭ
ṭh
ḍ
ḍh
ṇ
Siamois
Laotien
Cinghalais
Birman

F

ខ្មែរ Cambodgien	ត្ត	ថ	ទ្ទ	ធ្ធ	ន្ន
[illegible] Français	*t*	*th*	*d*	*dh*	*n*
សៀម Siamois	ต	ถ	ท	ธ	น
លាវ Laotien	ᨲ	ᨳ	ᨴ	ᨵ	ᨶ
លង្កា Cinghalais	ත	ථ	ද	ධ	න
ភូមា Birman	တ	ထ	ဒ	ဓ	န

G

ខ្មែរ Cambodgien	ប	ផ	ព	ភ	ម
[illegible] Romain	*p*	*ph*	*b*	*bh*	*m*
សៀម Siamois	ป	ผ	พ	ภ	ม
លាវ Laotien	ປ	ຜ	ພ	ຟ	ມ
លង្កា Cinghalais	ප	ඵ	බ	භ	ම
ភូមា Birman	ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ

ខ្មែរ CAMBODGIEN	យ្យ	រ្រ	ល្ល	វ្វ	ស្ស	ហ្ហ	ឡ្ឡ	ំ	។
Romain	*y*	*r*	*l*	*v*	*s*	*h*	*ḷ*	*ṃ*	·/.
សៀម Siamois	ย	ร	ล	ว	ส	ห	ฬ	ํ	ฯ
លាវ Laotien	ຍ	ຣ	ລ	ວ	ສ	ຫ	ຬ	ໍ	ຯ
Cinghalais	ය	ර	ල	ව	ස	හ	ළ	ං	।
ភូមា Birman	ယ	ရ	လ	ဝ	သ	ဟ	ဠ	ံ	။

ពាក្យផ្ដើម

ព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺ ព្រះត្រៃបិដក ជាសាសនធម៌ ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មានអង្គ ៩ គឺ ៖

សុត្ត *បានដល់ ឧភតោវិភង្គ និទ្ទេសៈ ខន្ធកៈ បរិវារៈ ព្រះសូត្រផ្សេង ៗ មានមង្គលសូត្រជាដើម ។*

គេយ្យ *បានដល់ ព្រះសូត្រដែលប្រកបដោយគាថាទាំងអស់ ។*

វេយ្យាករណ *គឺ ព្រះអភិធម្មបិដកទាំងអស់ ព្រះសូត្រដែលមិនមានគាថា និងពុទ្ធវចនៈដែលមិនបានចាត់ចូលក្នុងអង្គ ៨ ឈ្មោះថា វេយ្យាករណៈទាំងអស់ ។*

គាថា *គឺ ព្រះធម្មបទ ថេរគាថា ថេរីគាថា និងគាថាសុទ្ធ ៗ ដែលមិនមានឈ្មោះ ពោលដល់ ព្រះសូត្រក្នុងសុត្តនិបាត ។*

ឧទាន *គឺ ព្រះសូត្រ ៨២ សូត្រ ដែលព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទ្រង់សម្ដែងដោយសោមនស្សញ្ញាណ ។*

ឥតិវុត្តក *គឺ ព្រះសូត្រ ១១០ សូត្រ ដែលផ្ដើមឡើងដោយពាក្យថា សេចក្ដីនេះ សមដូចពាក្យដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុក ។*

ជាតក *គឺ ជាការសម្ដែងរឿងក្នុងអតីតជាតិរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ មានអបណ្ណកជាតកជាដើម មានទាំងអស់ ៥៥០ រឿង ។*

អព្ភូតធម៌ *គឺ ព្រះសូត្រដែលបដិសំយុត្តដោយអច្ឆរិយព្ភូតធម៌ទាំងអស់ ។*

វេទល្ល *គឺ លំដាប់ពាក្យដែលអ្នកសួរបានយល់ច្បាស់ ព្រមទាំងបានទូវសេចក្ដី*

រីករាយ និងសួរជាបន្ត ៗ ទៅ ។

ព្រះពុទ្ធវចនៈទាំងឡាយនេះ ដោយសភាវធម៌ គឺ ជាសច្ចធម៌ដែលទ្រង់ត្រាស់សម្តែងថា ៖

ជាធម៌ដ៏ជ្រាលជ្រៅ ដឹងបានដោយលំបាក ដឹងតាម
ឃើញតាមបានដោយលំបាក ស្ងប់ ប្រណីត ល្អិត
មិនអាចដឹងបានដោយការត្រិះរិះ ប៉ុន្តែជាធម៌ដែល
បណ្ឌិតគប្បីដឹងបាន ។

ព្រោះសភាវៈនៃធម៌មានលក្ខណៈដូចពោលមកហើយនេះ ទើបត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ឲ្យកើតការយល់ចូលចិត្តទាំងអត្ថ និងព្យញ្ជនៈ ដើម្បីញុំាងការយល់ដឹងនូវធម៌ទាំងឡាយតាមសេចក្តីពិតក្នុងរឿងនោះ ៗ ។

ស្របតាមអធ្យាស្រ័យផ្សេងគ្នា របស់មនុស្សផ្សេងគ្នា ក្នុងទីកន្លែងផ្សេង ៗ ដែលទ្រង់ឧបមាទុកដូចជាផ្កាឈូក ៤ ពួក ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ព្រះអង្គឈ្លាសក្នុងវិធីសម្តែងព្រះធម៌ តាមការបង្រៀនព្រះធម៌របស់ព្រះមានព្រះភាគមាន ៣ ប្រការ គឺ ៖

១ ទ្រង់បង្រៀនឲ្យយល់ដឹងដ៏ក្រៃលែង ឃើញពិតក្នុងវត្ថុដែលគួរដឹង គួរឃើញ ។

២ ទ្រង់សម្តែងធម៌មានហេតុផល ដែលអ្នកស្តាប់អាចពិចារណាឃើញតាមសេចក្តីពិតបាន ។

៣ ទ្រង់សម្តែងធម៌ដ៏អស្ចារ្យ គឺ អ្នកប្រតិបត្តិតាមនឹងបានទទួលនូវប្រយោជន៍សមគួរដល់ការប្រព្រឹត្តប្រតិបត្តិ ។

ព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ទ្រង់ប្រកបដោយបាដិហារ្យ ទ្រង់ឆ្លាតក្នុងវោហារ ព្រោះទ្រង់ជាម្ចាស់នៃព្រះធម៌ មុននឹងទ្រង់សម្តែងនូវព្រះធម៌ដល់បុគ្គលណា ទ្រង់បានពិចារណាមើលនូវឧបនិស្ស័យរបស់បុគ្គលនោះ ដោយព្រះញាណ ទ្រង់ជ្រាបថា ការបានស្តាប់នូវពុទ្ធវាទ តែងនាំមកនូវប្រយោជន៍ ទើបទ្រង់សម្តែង ។

ក្រោយពីព្រះមានព្រះភាគជាម្ចាស់ ទ្រង់បរិនិព្វានទៅ ទ្រង់បានតាំងព្រះធម៌-វិន័យទុកជាសាស្តាជំនួសព្រះអង្គ ។ តែការមិនមានសតិបញ្ញាបារមី ការយល់ខុសក្នុងធម៌របស់បុគ្គលនោះ បានធ្វើការអធិប្បាយសេចក្តីនៃព្រះធម៌វិន័យ តាមការយល់ឃើញរបស់ខ្លួនឯង ជាហេតុធ្វើឲ្យមានការបដិបត្តិផ្សេង ៗ គ្នា មានសីល និងទិដ្ឋិផ្សេង ៗ គ្នា រហូតមាននិកាយដល់ទៅ ១៨ ។

ព្រះអដ្ឋកថាចារ្យ ជ្រាបពុទ្ធាធិប្បាយទាំងដោយអត្ថ និងព្យញ្ជនៈនៃព្រះពុទ្ធ-វចនៈ ព្រោះការសិក្សាចាំស្ទាត់តគ្នាមកតាមលំដាប់ មានឆន្ទៈ និងឧស្សាហៈដ៏ខ្លាំងក្លា បានអធិប្បាយព្រះពុទ្ធវចនៈក្នុងព្រះត្រៃបិដក នូវសេចក្តីដែលលំបាកយល់ឲ្យកើតការងាយយល់សម្រាប់អ្នកសិក្សា និងបដិបត្តិ ទើបសេចក្តីសំខាន់នៃគម្ពីរក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ខាងក្រោយតគ្នារហូតមក មាន ៖

១ ព្រះសូត្រ គឺ ព្រះពុទ្ធវចនៈ ដែលហៅថា ព្រះត្រៃបិដក ទាំងព្រះវិនយ-បិដក ព្រះសុត្តន្តបិដក និងព្រះអភិធម្មបិដក ។

២ សុត្តានុលោម គឺ គម្ពីរដែលព្រះអដ្ឋកថាចារ្យរចនាឡើង អធិប្បាយ

សេចក្តីដែលលំបាកក្នុងព្រះត្រៃបិដក ។

៣ **អាចរិយវាទ** វាទៈរបស់អាចារ្យផ្សេង ៗ តាំងអំពីថ្នាក់ដីកា អនុដីកា និង បុព្វាចារ្យជំនាន់ក្រោយ ៗ ។

៤ **អត្តនោមតិ** ការគិតឃើញរបស់អ្នកនិយាយ អ្នកសម្តែងធម៌ក្នុងព្រះពុទ្ធ-សាសនា ។

ក្នុងកាលតមក មានការអធិប្បាយធម៌ប្រភេទអាចរិយវាទ គឺ កាន់តាមអាចារ្យរបស់ខ្លួន ទូន្មានទុកជាមួយអត្តនោមតិ ទៅតាមមតិរបស់ខ្លួនឯង ដោយច្រើនទាំងនេះអាចនឹងមាន ព្រោះគម្ពីរព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលមានគោលសំខាន់ គឺ ព្រះត្រៃបិដក និងអដ្ឋកថាមិនទាន់បានប្រែ អដ្ឋកថាចំណែកច្រើននៅជាភាសាបាលី បុគ្គលដែលមានឆន្ទៈក្នុងភាសាបាលីតិចតួច សំនួនភាសាបាលីដែលប្រែចេញមកហើយ លំបាកដល់ការយល់របស់អ្នកដែលមិនបានសិក្សាភាសាបាលីជាមុន ព្រោះខ្វះកល្យាណមិត្ត ខ្វះសប្បុរស ដែលមានការចេះដឹង ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាជាដើម ។

ការអធិប្បាយធម៌ ដែលជាផលនៃការត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះអរហន្តសម្មា-សម្ពុទ្ធជាម្ចាស់មានអន្តរាយច្រើន ព្រោះនឹងមានឱកាសដែលយល់ខុស និយាយខុស បដិបត្តិខុស ។ ព្រះត្រៃបិដកប្រៀបដូចជារដ្ឋធម្មនុញ្ញ ច្បាប់ទូទៅនឹងជំទាស់ដល់ច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញមិនបាន យ៉ាងណា ការអធិប្បាយធម៌ជំទាស់នឹងព្រះត្រៃបិដក ពុទ្ធសាសនិកជនដែលល្អប្រកាន់ថាធ្វើមិនបានដូចគ្នា ដូច្នោះ ។

សូមអានុភាពនៃព្រះរតនត្រ័យ ប្រតិស្ឋានក្នុងហឫទ័យ

របស់ពុទ្ធសាសនិកជនទាំងឡាយ សូមបានជួបប្រសព្វ

សេចក្តីចម្រើនក្នុងព្រះធម៌ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់

ប្រកាសទុកល្អហើយបរិបូណ៌ដោយអត្ថ និងព្យញ្ជនៈ ។

ក្រុមរៀបរៀងព្រះអដ្ឋកថា

និទានកថា

សេចក្តីសង្ខេបថា ក្នុងទីបំផុតនៃការសម្តែងយមកប្បាដិហារ្យ ព្រះមានព្រះ-ភាគជាម្ចាស់ ស្តេចចូលចាំវស្សានៅលើផ្ទាំងបណ្ឌុកម្ពលសិលាសនៈ ក្រោមដើមបារិឆត្តកព្រឹក្សក្នុងទេវនគរ ទ្រង់ធ្វើព្រះមាតាឲ្យជាអង្គសាក្សី ត្រាស់ព្រះអភិធម្ម-កថាដល់ទេវបរិស័ទ លុះទ្រង់សម្តែងបករណ៍ធម្មសង្គណីបាន ១០០ ឆ្នាំកន្លងទៅ ពួកភិក្ខុវជ្ជីបុត្រសម្តែងវត្ថុ ១០ ប្រការ ដែលប្រាសចាកព្រះធម៌វិន័យ គឺ ៖

១ ភិក្ខុទុកដាក់អំបិលក្នុងក្ឡាក់សម្រាប់ឆាន់ជាមួយអាហារថា គួរ ។

២ ភិក្ខុឆាន់អាហារពេលព្រះអាទិត្យជ្រេទៅ ២ ធ្នាប់ គួរ ។

៣ ភិក្ខុហាមភត្តហើយ ចូលទៅក្នុងចន្លោះស្រុក ហើយឆាន់ភត្តដែលមិនបានធ្វើវិនយកម្មមុន ឬ មិនជាដែនរបស់ភិក្ខុឈឺ គួរ ។

៤ ភិក្ខុនៅក្នុងអាវាសជាមួយគ្នា បំបែកគ្នាធ្វើសង្ឃកម្ម គួរ ។

៥ ភិក្ខុធ្វើឧបោសថកម្មមិនរង់ចាំឆន្ទានុមតិ គួរ ។

៦ ប្រការបដិបត្តិដែលឧបជ្ឈាយ៍ អាចារ្យធ្លាប់ប្រព្រឹត្តមកខុសត្រូវ យ៉ាងណាប្រព្រឹត្តតាម គួរ ។

៧ ភិក្ខុហាមភត្តហើយ ឆាន់ទឹកដោះស្រស់ដែលមិនទាន់ប្រែជាទឹកដោះជូរ គួរ ។

៨ ភិក្ខុផឹកស្រាខ្សោយ ៗ គួរ ។

៩ ភិក្ខុក្រោលសំពត់និសីទនៈដែលមិនមានជាយ គួរ ។

១០ ភិក្ខុទទួល ឬត្រេកអរចំពោះមាស និងប្រាក់ ដែលគេទុកដាក់ដើម្បី ខ្លួន គួរ ។

ព្រះយសត្ថេរដែលជាបុត្ររបស់ព្រាហ្មណ៍ ឈ្មោះថា កាកណ្ឌកៈ បានស្ដាប់វត្ថុ ១០ ប្រការនោះហើយបានកាន់យកព្រះចៅអសោករាជដែលជា ព្រះឱរសរបស់ ព្រះចៅសុសុនាគៈធ្វើជាសម្លាញ់ ហើយជ្រើសរើសព្រះថេរៈ ៧០០ អង្គ ក្នុងចំណោម ភិក្ខុ ១.២០០.០០០ អង្គ គឺ (ដប់ពីរសែន) ញាំញីវត្ថុ ១០ ប្រការទាំងនោះ ហើយលើកសរីរៈ គឺ ព្រះធម៌វិន័យឡើងសង្គាយនា ។

ភិក្ខុវជ្ជីបុត្រមានប្រមាណ ១០.០០០ អង្គ ត្រូវព្រះធម្មសង្គាហកត្ថេរទាំងឡាយគ្របសង្កត់ហើយ គឺ ទិតៀនហើយ ទើបស្វែងរកពួកគណៈ គ្រាបានពួកដែលជាទុព្វលវៈដ៏សមគួរដល់ខ្លួន ក៏ចាត់តាំងសម្នាក់ត្រកូលអាចារ្យថ្មី ឈ្មោះថា មហាសង្ឃិកៈ និងឯកព្យោហារិកៈ ដែលបែកចេញមកពីត្រកូលអាចារ្យសង្ឃិកៈនោះ ។ ត្រកូលអាចារ្យពីរពួកដទៃទៀត គឺ បញ្ញត្តិវាទៈ និងពហុលិយៈ ដែលមានឈ្មោះម្យ៉ាងទៀតថា ពហុស្សុតិកៈ ដែលបែកចេញមកពីនិកាយគោកុលិកៈ ។ អាចរិយ-វាទដទៃទៀតឈ្មោះថា ចេតិយវាទ កើតឡើងហើយក្នុងរវាងនិកាយពហុលិយៈនោះ នោះឯង ។ ក្នុងរយៈនៃឆ្នាំទីពីរ គឺ ក្នុងព្រះពុទ្ធសករាជ ២០០ ត្រកូលអាចារ្យទាំងប្រាំ បានកើតឡើងពីត្រកូលអាចារ្យមហាសង្ឃិកៈដោយប្រការ ដូច្នេះ ។

ត្រកូលអាចារ្យទាំងប្រាំនោះ រួមជាមួយមហាសង្ឃិកៈដើមមួយ ក៏បានជា

ប្រាំមួយត្រកូល ។ ក្នុងពុទ្ធសករាជ ២០០ ឆ្នាំ អាចរិយវាទទាំងពីរ គឺ មហិ-សាសកៈ និងវជ្ជីបុត្តកៈកើតឡើង ដែលបែកចេញមកពីថេរវាទ ។ ក្នុងបណ្ដាអាចរិយវាទទាំងពីរនោះ អាចរិយវាទទាំងបួន គឺ ធម្មុត្តរិយៈ ១ ភទ្រយានិកៈ ១ ឆន្នាគារិកៈ ១ សម្មិតិយៈ ១ កើតឡើង ព្រោះបែកចេញមកពីនិកាយវជ្ជីបុត្តកៈ ។ ក្នុងពុទ្ធសករាជ ២០០ ឆ្នាំ នោះឯង អាចរិយវាទពីរពួក គឺ សព្វត្ថិកវាទ និងធម្មគុត្តិកៈកើតឡើង ព្រោះការបែកចេញពីត្រកូល អាចារ្យមហិសាសកៈទៀត ។ កាលនិកាយកស្សបិកៈទាំងឡាយបែកគ្នាហើយ ក៏ជាហេតុឲ្យនិកាយឈ្មោះថាសង្កន្តិកៈផ្សេងទៀតកើតឡើង កាលនិកាយសង្កន្តិកៈទាំងឡាយបែកគ្នាហើយ និ-កាយឈ្មោះថា សុត្តវាទក៏កើតឡើង ។ អាចរិយវាទ ១១ និកាយនេះកើតឡើងហើយ ព្រោះបែកចេញមកពីថេរវាទ យ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ អាចរិយ-វាទ ១១ និកាយនេះ រួមនឹងថេរវាទដើម ក៏ជា ១២ និកាយ ។

ក្នុងពុទ្ធសករាជ ២០០ អាចរិយវាទ គឺ លទ្ធិនៃអាចារ្យទាំងអស់ រួម ១៨ និកាយ គឺ ១២ និកាយបែកចេញអំពីថេរវាទនេះ និងនិកាយអាចរិយវាទ ៦ បែកចេញមកពីត្រកូលអាចារ្យមហាសង្ឃិកៈទាំងឡាយ ដូច្នេះឯង ។

ពាក្យថា និកាយ ១៨ ក្ដី ត្រកូលអាចារ្យ ១៨ ក្ដី ជាឈ្មោះ របស់និកាយដែលពោលមកហើយទាំងនោះឯង ។ ម្យ៉ាងទៀត បណ្ដានិកាយទាំង ១៨ នោះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជានិកាយដែលបែកចេញពីគ្នា , ចំណែកថេរវាទ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបថា ជានិកាយដែលមិនបែកគ្នា គឺ តាំងនៅដូចដើម ។

តារាងសម្តែងនិកាយសង្ឃក្នុងសតវត្ស ទី ៣

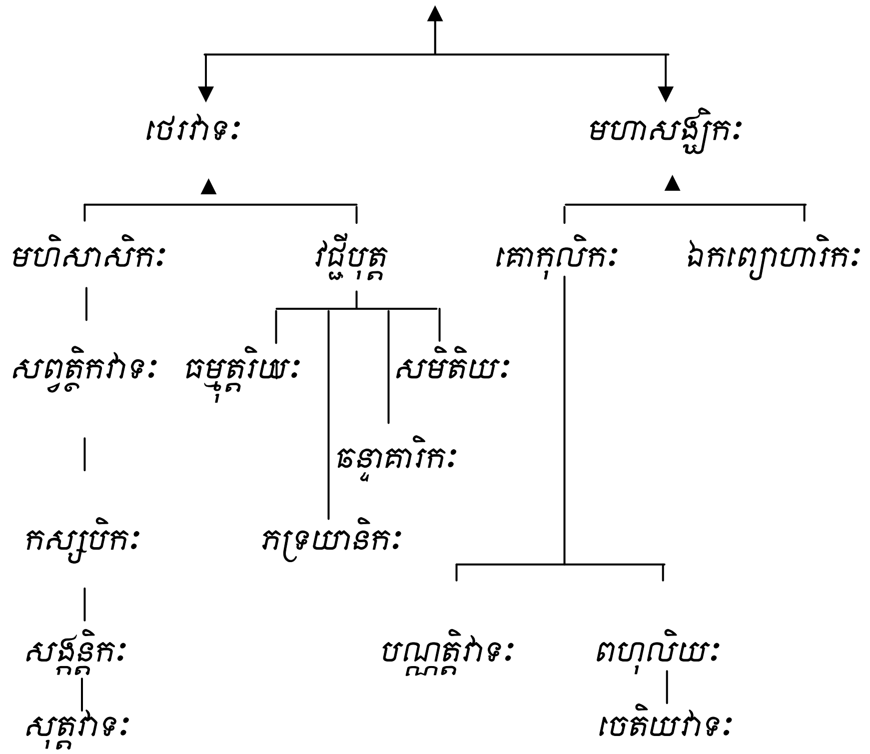

ភិក្ខុដ៏លាមកទាំងឡាយ ដែលជាពួកវជ្ជីបុត្តជាអធម្មវាទី ត្រូវព្រះថេរៈជាធម្មវាទីទាំងឡាយបានបណ្តេញចេញហើយ បានពួកដទៃទៀត ទើបផ្តើមតាំងជាគណាចារ្យថ្មី ៗ

(ស្រង់ចេញពីអដ្ឋកថា បរមត្ថទីបនី អដ្ឋកថាអភិធម្មបិដក កថាវត្ថុ)

ប្រវត្តិអ្នកតែងព្រះអដ្ឋកថា

ព្រះពុទ្ធឃោសត្ថេរ ដែលយើងនិយមហៅថា **ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ** បានប្រាប់ទុកខាងក្រោយនៃអារម្ភកថា ព្រះគម្ពីរអដ្ឋកថាអដ្ឋសាលិនីថា ព្រះភិក្ខុមាននាមថា ពុទ្ធឃោសៈដូចគ្នា បានអារាធនាលោកឲ្យតែងព្រះគម្ពីរនេះឡើង (គម្ពីរអដ្ឋសាលិនី) ។ ទាំងនេះឃើញថា នាមព្រះពុទ្ធឃោសៈមានច្រើន ដូចក្នុងសម័យនោះ ក៏នៅមានព្រះពុទ្ធឃោសៈអារាធនាឲ្យព្រះ ពុទ្ធឃោសៈតែងគម្ពីរនេះជាដើម ។

កិត្តិសព្ទរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ជាមង្គលដ៏អង្វែង ព្រោះលោកបានធ្វើការកសាងព្រះគម្ពីរទុកយ៉ាងច្រើនសន្ធឹកសន្ធាប់ ។ ព្រះពុទ្ធាឃោសាចារ្យជាអ្នកស្រុកជម្ពូទ្វីប គឺ ប្រទេសឥណ្ឌាប៉ែកខាងត្បូង មានជីវិតរស់នៅក្នុងរវាងពុទ្ធសករាជ ៩៤៥ ដល់ ១.០០០ ឆ្នាំ កើតក្នុងត្រកូលព្រាហ្មណ៍នាតំបន់ ពុទ្ធគយាដែនមគធៈ ជិតស្ថានទីត្រាស់ដឹង ។ មុនចូលមកបួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា បានសិក្សាសិល្ប៍-សាស្រ្តទាំងពួង រៀនចប់ត្រៃវេទ បានត្រាច់ទៅ កាន់ទីផ្សេង ៗ ក្នុងជម្ពូទ្វីប បានឆ្លើយបញ្ហាជាមួយសមណៈ និងព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ប្រាកដជាអ្នមានសតិបញ្ញាច្រើន ។ សមណព្រាហ្មណ៍ និងបណ្ឌិតដទៃ ៗ មិនអាចឆ្លើយដោះស្រាយបញ្ហាព្រាហ្មណ៍កំលោះនេះបាន ។ តែព្រាហ្មណ៍កំលោះនេះ អាចដោះស្រាយបញ្ហា ដែលសមណព្រាហ្មណ៍ និងបណ្ឌិតសួរបាន ដូច្នោះ ព្រាហ្មណ៍កំលោះ ទើបមានឈ្មោះបោះសំឡេងខ្ទរខ្ទារ គ្របសង្កត់រហូតសកលជម្ពូទ្វីប ។

គ្រាមួយ ព្រាហ្មណ៍កំលោះដើរផ្លូវ មកដល់វត្តមួយដែលជាស្ថានទីពុទ្ធគយា បានជួបជាមួយព្រះរេវតត្ថេរ ដែលជាព្រះមហាខីណាស្រពសម្រេចបដិសម្ភិទា ៤ ។

ថ្ងៃមួយព្រាហ្មណ៍កំលោះ បានស្វាធ្យាយមន្តក្នុងគម្ពីរបតញ្ជលី យ៉ាងត្រឹមត្រូវ ពីរោះគួរចាប់ចិត្តរហូតដល់យប់ ព្រះថេរៈបានឮសំឡេងព្រាហ្មណ៍នោះស្វាធ្យាយហើយ ក៏ដឹងថាជាអ្នកមានសតិបញ្ញាច្រើន ទើបហៅព្រាហ្មណ៍នោះមកដើម្បីបានសន្ទនាគ្នា ព្រាហ្មណ៍កំលោះបានសួរបញ្ហាផ្សេង ៗ ក្នុងគម្ពីរត្រៃវេទដែលខ្លួននៅមានការសង្ស័យមិនយល់ ចំពោះព្រះថេរៈ ព្រះថេរៈក៏ឆ្លើយអធិប្បាយបានទាំងអស់ ក្រោយមកព្រះថេរៈទើបសួរបញ្ហាក្នុងព្រះអភិធម្មខ្លះ ៗ ព្រាហ្មណ៍កំលោះឆ្លើយមិនបាន ទើបសួរថា នេះឈ្មោះថាអ្វី ព្រះថេរៈឆ្លើយថា ឈ្មោះថា **ពុទ្ធមន្ត** ទើបសូមរៀនពុទ្ធមន្ត ហើយក៏បានបព្វជ្ជាឧបសម្បទាក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា បានរៀនព្រះពុទ្ធវចនៈ គឺ ព្រះត្រៃបិដក បានប្រាកដឈ្មោះថា ព្រះពុទ្ធឃោសៈ ។

កាលព្រះពុទ្ធឃោសៈ គង់នៅក្នុងវត្ត នាតំបន់ពុទ្ធគយានោះ បានរចនាបករណ៍ឈ្មោះ **ញាណោទ័យ** ទុកក្នុងវត្ត ហើយផ្ដើមរចនាគម្ពីរអដ្ឋកថា ឈ្មោះអដ្ឋសាលិនី ដែលជាអដ្ឋកថាព្រះគម្ពីរធម្មសង្គណីបករណ៍ និងគម្ពីរបរិត្តដ្ឋកថា គឺ អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកច្បាប់សង្ខេប ព្រះរេវតមហាថេរៈ បានឃើញអដ្ឋកថាដែលលោកបានរចនាហើយ ទើបណែនាំលោកថា ក្នុងជម្ពូទ្វីបមានតែព្រះបាលីព្រះត្រៃបិដកប៉ុណ្ណោះ មិនមានអដ្ឋកថាបាលីព្រះត្រៃបិដកនៅឡើយ តែក្នុងលង្កាទ្វីបនៅមាន ដោយព្រះថេរៈទាំងឡាយ មានព្រះសារីបុត្ត (ឈ្មោះដូចអគ្គសាវ័ក)

ជាដើម បានរចនាទុក និងតមកព្រះមហិន្ទត្ថេរៈបានត្រួតពិនិត្យ ហើយរចនាទុកជាភាសាសីហឡៈ សូមឲ្យព្រះពុទ្ធឃោសៈទៅលង្កាទ្វីប ត្រួតពិនិត្យមើលអដ្ឋកថាទាំងនេះ ហើយប្រែមកជាភាសាមគធៈវិញ នឹងបានជាប្រយោជន៍ និងសេចក្តីចម្រើនដល់មនុស្សលោកទាំងពួង កាលព្រះថេរៈបានណែនាំយ៉ាងនេះ ហើយព្រះពុទ្ធឃោសៈ ក៏មានបីតិសោមនស្ស ក្រាបបង្គំលាព្រះឧបជ្ឈាយ៍ និងព្រះភិក្ខុសង្ឃ ហើយធ្វើដំណើរទៅកាន់លង្កាទ្វីបតាមទូក បានជួបព្រះពុទ្ធទត្តត្ថេរៈ ដែលបាននិមន្តជ្រួសផ្លូវគ្នានៅកណ្តាលសមុទ្រ បានសន្ទនាគ្នា និងប្រាស្រ័យទាក់ទងរឿងប្រែគម្ពីរជាភាសាមគធៈ ហើយធ្វើដំណើរតទៅរហូតដល់ កំពង់ផែក្រុងលង្កា សម័យនោះ គឺ ជាកាលរបស់ក្សត្រលង្កាទ្រង់ព្រះនាមថា **មហានាម** មាននាមដទៃទៀតថា (សិរិនិវាស) ខ្វះ (សិរិកុឋៈ) ខ្វះ (សិរិកូដ្ឋៈ) ខ្វះ ពុទ្ធសករាជ (៩៥២-៩៧៤) ។

កាលដែលព្រះពុទ្ធឃោសៈទៅដល់លង្កា បានទៅជួបព្រះភិក្ខុសង្ឃក្នុងមហាវិហារនាក្រុងអនុរាធបុរៈ ហើយបានទៅកាន់សម្នាក់របស់ព្រះសង្ឃបាលត្ថេរៈ ដែលជាព្រះសង្ឃរាជនៅក្នុងក្រុងអនុរាធបុរៈ នៃសម្នាក់មហាបធាន បានស្តាប់អដ្ឋកថាជាភាសាសីហឡៈ និងថេរវាទទាំងអស់ហើយ បានធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា ជាពុទ្ធាធិប្បាយរបស់ព្រះមានព្រះភាគពិត ទើបបានសុំការអនុមតិអំពីសង្ឃ ដើម្បីបានឱកាសរចនា អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដក ជាភាសាមគធៈ ។ ដើម្បីផ្ទៀងផ្ទាត់ការចេះដឹង និងសមត្ថភាពរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈ គណៈសង្ឃលង្កា ដែលមានព្រះសង្ឃបាលត្ថេរៈជាប្រធាន បានប្រគល់ព្រះគាថា ២ ព្រះគាថាឲ្យលោករចនា

សិន ទើបអនុញ្ញាតឲ្យលោកត្រួតពិនិត្យគម្ពីរទាំងអស់ ។ ព្រះពុទ្ធឃោសៈបានរចនាបករណ៍ឈ្មោះ វិសុទ្ធិមគ្គឡើង មានសេចក្តីយ៉ាងល្អប្រសើរ រហូតដល់ព្រះសង្ឃលង្កាទទួលស្តាប់នូវសេចក្តីជំនាញរបស់លោក តាមប្រវត្តិបាននិយាយថា ដើម្បីនឹងប្រកាសនូវភាពជំនាញរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសៈនោះឲ្យប្រាកដ ទេវតាបានបណ្តាលឲ្យគម្ពីរដែលរចនាស្រេចហើយ បាត់ទៅ ព្រះពុទ្ធឃោសៈក៏បានរចនាជាថ្មីម្តងទៀត ទេវតាក៏បណ្តាលឲ្យបាត់ទៀត លោកក៏បានរចនាឡើងម្តងទៀតគម្រប់ ៣ ដង បន្ទាប់មក ក៏ថ្វាយគម្ពីរដែលបានរចនាទាំងពីរគម្ពីរនោះវិញ វេលានោះ ទើបបានគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គ ជា ៣ ចប់ ព្រះពុទ្ធឃោសៈក៏បាននាំគម្ពីរទាំង ៣ ចប់នោះ ថ្វាយដល់ព្រះភិក្ខុសង្ឃ ព្រះភិក្ខុសង្ឃបានអានទាំងបីគម្ពីរប្រៀបធៀបគ្នាហើយមិនមានការខុសគ្នាទាំងដោយព្រះគម្ពីរ ឬអក្ខរៈ ឬដោយបទ ឬដោយព្យញ្ជនៈ ឬដោយអត្ថ ឬដោយបទដើម បទចុង ឬដោយថេរវាទ ឬដោយព្រះបាលី ទាំងឡាយក្នុងកន្លែងណាទីមួយឡើយ ទាំងបីច្បាប់ដូចគ្នា ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីអង់អាចយ៉ាងក្រៃលែងរបស់លោក ទេវតាទាំងឡាយបានសាធុការ ព្រះសង្ឃប្រមាណ ១.០០០ អង្គ ប្រជុំគ្នាក្នុងមហាវិហារបានឃើញសេចក្តីអស្ចារ្យ នាំគ្នាត្រេកអរ កោតសរសើរ សោមនស្ស សាធុការ បានប្រកាសថា លោកអង្គនេះ ជាព្រះមេត្តេយ្យពោធិសត្វ ពិតប្រាកដ និងបានអនុមតិឲ្យលោកប្រែគម្ពីរពីភាសាសីហឡៈមកជាភាសាមគធៈ ។

ក្នុងគ្រានោះ ព្រះចៅមហានាមក្សត្រនៃលង្កា ទ្រង់បានស្តាប់កិត្តិគុណរបស់លោក ស្តេចបានចេញចាកពីព្រះនគរទៅដល់មហាវិហារ ទ្រង់នមស្ការព្រះសង្ឃ

ហើយទមស្ការព្រះពុទ្ធឃោសៈ និមន្តឲ្យគង់នៅក្នុងប្រាសាទមួយ ឈ្មោះ **បធា-នឃរ** នាទិសទក្សិណរបស់មហាវិហារ បានប្រែអដ្ឋកថាភាសាសីហឡៈ ជាអដ្ឋ-កថាព្រះត្រៃបិដកភាសាមគធៈ ។

អដ្ឋកថាក្នុងភាសាសីហឡៈពីបុរាណនោះមាន ៣ យ៉ាង គឺ ៖

១ មហាអដ្ឋកថា

២ បច្ចរីយអដ្ឋកថា

៣ កុរុន្ទីអដ្ឋកថា អដ្ឋកថាដែលបានលើកឡើងកាន់សង្គាយនា

ព្រះមហិន្ទត្ថេរៈនាំមកពីជម្ពូទ្វីប ហើយរចនាទុកជាភាសាសីហឡៈឈ្មោះ **មហាអដ្ឋកថា** ។

អដ្ឋកថា ដែលព្រះភិក្ខុទាំងឡាយប្រជុំគ្នារចនានៅក្នុងផែ (ផ្ទះទឹក) ដែលក្នុងភាសាសីហឡៈហៅថា បច្ចរីយៈ ឈ្មោះថា **បច្ចរីយអដ្ឋកថា** ។

អដ្ឋកថា ដែលព្រះភិក្ខុសង្ឃទាំងឡាយប្រជុំគ្នារចនា ក្នុងកុរុន្ទីវេឡុវិហារ ឈ្មោះថា **កុរុន្ទីអដ្ឋកថា** ។

វាទៈដែលអាចារ្យទាំងឡាយក្នុងកាលមុន មានព្រះអាចារ្យថ្នាក់ព្រះថេរៈ ជាដើម បានរចនាទុកដោយកាន់យកន័យព្រះបាលីឈ្មោះថា **ថេរវាទ** ។

គម្ពីរអដ្ឋកថាភាសាសីហឡៈ ដែលព្រះពុទ្ធឃោសៈបានប្រែមកជាអដ្ឋ-កថាព្រះត្រៃបិដកជាភាសាមគធៈ មានច្រើនជាងពាក់កណ្តាលនៃគម្ពីរអដ្ឋកថា ទាំងអស់ មានរាយនាមព្រះគម្ពីរដូច្នេះ ៖

១ សមន្តបាសាទិកា អដ្ឋកថាព្រះវិន័យបិដក

២ កង្ខាវិតរណី ឬមាតិកដ្ឋកថា អដ្ឋកថាព្រះបាតិមោក្ខ

៣ សុមង្គលវិលាសនី អដ្ឋកថាទីឃនិកាយ

៤ បបញ្ចសូទនី អដ្ឋកថាមជ្ឈិមនិកាយ

៥ សារត្ថប្បកាសិនី អដ្ឋកថាសំយុត្តនិកាយ

៦ មនោរថបូរណី អដ្ឋកថាអង្គុត្តរនិកាយ

៧ បរមត្ថជោតិកា អដ្ឋកថាខុទ្ទកបាឋៈ និងសុត្តនិបាត

៨ ធម្មបទដ្ឋកថា អដ្ឋកថាធម្មបទ

៩ ជាតកដ្ឋកថា អដ្ឋកថាជាតក

១០ អដ្ឋសាលិនី អដ្ឋកថាធម្មសង្គណីបករណ៍

១១ សម្មោហវិនោទនី អដ្ឋកថាវិភង្គបករណ៍

១២ បញ្ចករណដ្ឋកថា ឈ្មោះបរមត្ថទីបនី ជាព្រះអដ្ឋកថាព្រះអភិធម្មទាំងប្រាំគម្ពីរ គឺ ធាតុកថា កថាវត្ថុ បុគ្គលបញ្ញត្តិ យមក និងបដ្ឋាន ។

១៣ វិសុទ្ធិមគ្គ បករណ៍វិសេសពោលដោយ សីល សមាធិ បញ្ញា ។

១៤ ញាណោទ័យ តែងមុនកាលនៅឥណ្ឌា ច្បាប់ដើមអន្តរធានហើយ ។

១៥ បរិត្តដ្ឋកថា អដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកច្បាប់សង្ខេប ច្បាប់ដើមអន្តរធានហើយ ។

ព្រះគម្ពីរទាំងនេះ បានជាប្រយោជន៍ដ៏ក្រៃលែង ចំពោះមនុស្សក្នុងប្រទេសផ្សេង ៗ លោកពោលទុកថា គម្ពីរទាំងអស់ប្រើពេលវេលាត្រឹមតែ ១ ឆ្នាំ ក៏បានសម្រេច បានកើតសេចក្ដីអស្ចារ្យ សូម្បីផែនដីក៏កម្រើកញាប់ញ័រ ។

លទ្ធផលការងារ វណ្ណកម្មរបស់ព្រះពុទ្ធឃោសះ អ្នកសិក្សាភាសាបាលីទូទៅ បានសរសើរ និងរាប់អានលោកថា ជាបុរាណាចារ្យយ៉ាងសំខាន់ក្រៃលែងរបស់លោក ។

រាយនាមលោកអ្នកមានឧបការៈ

លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិតធម្មាចារ្យ ប៊ុត សាវង្ស

លោកគ្រូធម្មបណ្ឌិត រស់ សុផាត

ឧបាសក ក្អាត ហ៊ន	ឧបាសក នាក់ ម៉ៅ
ឧបាសក ទុំ ទួន	ឧបាសក ហុក សឹងហួត
ឧបាសក ជឹម ជំនិត	ឧបាសក កើត ធិត្យ
ឧបាសក សន ម៉ារឌី	ឧបាសក ហាយ ចំរើន
ឧបាសក អ៊ឹម រ៉ៃយ៉ា	ឧបាសក សុក្រ ហ៊ិត
ឧបាសក សំ ឆាយ	ឧបាសក ម៉ៅ ផុន
ឧបាសក ជា ស៊ីបាន	ឧបាសិកា ថាប់ លឿម
ឧបាសិកា ហាយ សារ៉ាត់	ឧបាសិកា ប៊ុត សុម៉ាលី
ឧបាសិកា យស សម្បត្តិ	ឧបាសិកា ពូ ហ៊ាង
ឧបាសិកា ប៊ុត សេដាដួង	ឧបាសិកា មុំ

ព្រមទាំងពុទ្ធបរិស័ទក្នុង និងក្រៅប្រទេស

រាយនាមអ្នកប្រែសម្រួល

ព្រះសង្ឃអាស្រមព្រះគន្ធកុដិ

ព្រះភិក្ខុអត្ថទិន្នោ	នូវ បូរ៉ា	ប្រធានអាស្រម
ព្រះភិក្ខុចិត្តរក្ខិតោ	សំ សម្បត្តិ	ធម្មាចារ្យ
ព្រះភិក្ខុធម្មប្បញ្ញោ	ឆុំ សារឿន	ធម្មាចារ្យ
ព្រះភិក្ខុវរធម្មោ	ផុត តៅ	ធម្មាចារ្យ

សាមណេរ កោវិនោ ឡោះ សូវៀត សមណសិស្ស សាលាសតិប្បដ្ឋាន

ផ្នែកឧបាសក

ឧបាសក ក្អាត ហ៊ន	ឧបាសក ហាយ ចំរើន
ឧបាសក ហុក សឹងហួត	ឧបាសក អ៊ឹម រ៉ៃយ៉ា
ឧបាសក ឈួន សំណាង	ឧបាសក ឃឿម សារ៉េន

បត្តិទានកថា

ការរៀបរៀង ប្រែសម្រួលអដ្ឋកថាព្រះត្រៃបិដកជាខេមរភាសា ដើម្បីបូជាចំពោះព្រះរតនត្រៃ ម្យ៉ាងទៀតដើម្បីតម្កល់ទុកជាសម្បត្តិវប្បធម៌ជាតិ និងជាចំណែកចូលរួមក្នុងការតាំងនៅនៃព្រះសទ្ធម្មគម្រប់ ៥.000 ព្រះវស្សា ។

យើងខ្ញុំជាក្រុមប្រែសម្រួលអដ្ឋកថា សូមលើកនូវបុណ្យកុសលដែលកើតឡើងអំពីការងារនេះ ៖-

ឧទ្ទិសថ្វាយ និងគោរពជូន:

-ព្រះមហាវីរក្សត្រ និងមហាវីរក្សត្រិយានី

-ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

-សម្តេចព្រះសង្ឃរាជទាំងពីរគណៈ

-មាតាបិតានៃយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា

-លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិតធម្មាចារ្យ ប៊ុត សាវង្ស

-លោកគ្រូធម្មបណ្ឌិត រស់ សុផាត

-សព្វមុខមន្ត្រីរាជការ និងប្រជានុរាស្ត្រនៃកម្ពុជរដ្ឋ

-សព្វសត្វទាំងអស់ក្នុងត្រ័យភព

សូមលោកត្រេកអរ អនុមោទនានូវចំណែកបុណ្យនេះបានស្មើ ៗ គ្នា

សូមអនុមោទនា !.....

ក្រុមរៀបរៀង និងប្រែសម្រួល

មាតិកាធម៌

ឈ្មោះធម៌	ទំព័រ
ទេវទហវគ្គ	
អដ្ឋកថា ទេវទហសូត្រ ទី ១	១
ទិដ្ឋធម្មវេទនីយកម្ម	៧
សម្បរាយវេទនីយកម្ម	១៣
អ្នកប្រកបសេចក្ដីព្យាយាម.....	២២
អដ្ឋកថា បញ្ចត្តយសូត្រ ទី ២	២៥
កប្ប ២ យ៉ាង	២៦
អធិប្បាយ ទិដ្ឋ សុត មុត វិញ្ញាត	៣៣
សត្វ ៤ ជំពូក ខ្លាចវត្ថុដែលមិនគួរខ្លាច	៣៥
ការប្រកាន់ខន្ធអតីតៈ ១៨	៣៧
ទិដ្ឋិ ៦២	៤២
អត្ថនៃព្រះនិព្វាន	៤៤
អដ្ឋកថា កិន្តិសូត្រ ទី ៣	៤៧
ព្យញ្ជនៈមិនជាប្រមាណក្នុងព្រះសូត្រ	៤៩
អដ្ឋកថា សាមគាមសូត្រ ទី ៤	៥៥
និគ្រន្ថនាដបុត្ត	៥៧
ការវិវាទ.......	៦២
ព្រោះហេតុនៃអាជីវៈ	៦៤
ការមិនគោរពព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ ក្នុងសិក្ខា	៦៩

អធិករណ៍ ៤ យ៉ាង ៧២

ពាក្យថា ធម៌ជាដើម ៧៨

វិវាទាធិករណ៍ រម្ងាប់ដោយសមថៈ ២ ៨១

អដ្ឋកថា សុនក្ខត្តសូត្រ ទី ៥ ៨៥

ការបង្អោនទៅក្នុងអាមិស..... ៨៦

សេចក្ដីលំបាក................ ៩០

ទោសដែលជាពិស គឺ អវិជ្ជា ៩២

កម្លាំងព្រះខីណាស្រព ៩៣

អដ្ឋកថា អានេញ្ជសប្បាយសូត្រ ទី ៦ ៩៥

អធិប្បាយពាក្យថា កាម ៩៥

ការគ្រប់សង្កត់កាម ៩៩

ត្រាស់ការឆ្លងឱឃៈ ១១២

អដ្ឋកថា គណកមោគ្គល្លានសូត្រ ទី ៧ ១១៦

ព្រះខីណាស្រព ២ ពួក ១១៧

អដ្ឋកថា គោបកមោគ្គល្លានសូត្រ ទី ៨ ១២០

វស្សការព្រាហ្មណ៍ ១២៤

អដ្ឋកថា មហាបុណ្ណមសូត្រ ទី ៩ ១២៧

ឧបោសថសីល ១២៨

សេចក្ដីប្រាថ្នា ១៣២

ការបញ្ញត្តិថា ខន្ធ ១៣៣

អដ្ឋកថា ចូឡបុណ្ណមសូត្រ ទី ១០ ១៣៧

សេពគប់ជាមួយអសប្បុរស ១៣៨

មិនគោរពក្នុងទាន ១៣៩

អនុបទវគ្គ ទី ២ ១៤២

អដ្ឋកថា អនុបទសូត្រ ទី ១ ១៤២

ហេតុឲ្យកើតបណ្ឌិត ១៤៣

បញ្ញាច្រើន បញ្ញាក្រាស់ ១៤៤

ព្រះអគ្គសាវកសម្រេចធម៌ ១៤៩

ដែនខេត្ត ២ យ៉ាង

អដ្ឋកថា ឆព្វិសោធនសូត្រ ទី ២ ១៦១

សេចក្តីសម្គាល់របស់ធាតុ ១៦៣

រូប ១៦៤

ហេតុផលដែលត្រាស់អាសវក្ខយញ្ញាណ ១៦៦

ឆព្វិសោធនិយធម៌ ១៦៦

រឿងព្រះទីឃភាណកអភយត្ថេរ ១៧២

អដ្ឋកថា សប្បុរិសធម្មសូត្រ ទី ៣ ១៧៤

វិនិច្ឆ័យ និរោធវារៈ

អដ្ឋកថា សេវិតព្វាសេវិតព្វសូត្រ ទី ៤ ១៧៨

សមាចារ ១៧៨

ព្រះអនាគាមីនៅមានភវតណ្ហា ១៧៩

អត្តភាពបុថុជ្ជនមានទុក្ខ	១៨០
ទុក្ខមិនមានដល់អ្នកមិនបដិសន្ធិ	១៨២
អដ្ឋកថា ពហុធាតុកសូត្រ ទី ៥	១៨៤
ភ័យ ឧបទ្រវៈ ឧបសគ្គ	១៨៤
ភ័យកើតអំពីជនពាល	១៨៦
រូបបរិគ្គហៈ-អរូបបរិគ្គហៈ	១៨៧
អធិប្បាយ សុខធាតុ	១៨៩
អធិប្បាយ កាមធាតុ	១៩០
អាយតនៈក្នុង-អាយតនៈក្រៅ	១៩២
ឋានៈ-ឱកាស	១៩២
ព្រះអរិយៈអាចមិនដឹងក្នុងជាតិតទៅ	១៩៥
វិនិច្ឆ័យអនន្តរិយកម្ម ៥	១៩៨
វិនិច្ឆ័យដោយកម្ម	១៩៩
វិនិច្ឆ័យដោយទ្វារ	២០៤
វិនិច្ឆ័យដោយវិបាក	២០៥
វិនិច្ឆ័យដោយសាធារណៈជាដើម	២០៦
ខេត្ត ៣	២០៧
ព្រះពុទ្ធមិនឧបត្តិក្នុងចក្រវាឡដទៃ	២០៨
អន្តរធាន ៣	២០៩
ព្រះបរិយត្តិអន្តរធាន	២១១
បរិនិព្វាន ៣	២១២
ការប្រជុំនៃព្រះធាតុ	២១៣
ស្ដេចចក្រពត្តិមិនឧបត្តិព្រមគ្នា	២២២
ស្ត្រីមិនជាព្រះពុទ្ធ	២២៣

ភេទប្រុស-ស្រីមិនមានក្នុងព្រហ្មលោក ២២៥
កាយទុច្ចរិត-កាយសុចរិត ២២៦
សមង្គី ៥ ២២៧
ឧបមានិមិត្តប្រាកដ ២២៩

អដ្ឋកថា ឥសីគិលិសូត្រ ទី ៦ ២៣៤
ប្រវត្តភ្នំឥសីគិលិ ២៣៤
ព្រះនាមរបស់ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ២៣៧

អដ្ឋកថា មហាចត្តារីសកសូត្រ ទី ៧ ២៤១
ឧបមាដូចអ្នកស្រែ ២៤២
អធិប្បាយបទ តក្កៈ-អប្បនា-វចីសង្ខារ ២៤៥
អារតិ វិរតិ បដិវិរតិ វេរមណី ២៣៦
អធិប្បាយ កុហនា ២៣៧
អ្នកមានសម្មាទិដ្ឋិ ក៏មានសម្មាសង្កប្បៈ ២៣៩
សម្មាទិដ្ឋិ ៥ ២៥១
ភេទៈ ៣ ២៥២

អដ្ឋកថា អានាបានស្សតិសូត្រ ទី ៨ ២៥៥
អធិប្បាយ កាយ ២៦០
អធិប្បាយ វេទនា ២៦១
អធិប្បាយ ចិត្ត ២៦៤
អធិប្បាយ ធម៌ ២៦៥
អធិប្បាយ ពោជ្ឈង្គធម៌ ២៦៧

អដ្ឋកថា កាយគតាសតិសូត្រ ទី ៩ ២៦៩

អធិប្បាយ គេហសិត ២៦៩
អធិប្បាយ វិជ្ជា ២៧០

អដ្ឋកថា សង្ខារុបបត្តិសូត្រ ទី ១០ ២៧៤
ធម៌ ៥ ប្រការ ២៧០
ឧបមាផ្លែកន្ទួតព្រៃ ២៧៥
មាសជម្ពូនទ ២៧៦
ការផ្សាយ ៥ យ៉ាង ២៧៧
ធម៌ ៥ យ៉ាង ឲ្យដល់ព្រហ្មលោក និងអស់អាសវៈ ២៧៨

អដ្ឋកថា សុត្តន្តបិដក

ឈ្មោះ បបញ្ចសូទនី

អដ្ឋកថា មជ្ឈិមនិកាយ ឧបរិបណ្ណាសកៈ

អដ្ឋមភាគ

លេខ ២៧

សុញ្ញតវគ្គ

អ ដ្ឋ ក ថា

ចូឡសុញ្ញតសូត្រទី ១

[១] *ចូឡសុញ្ញតសូត្រ មានបទផ្ដើមថា ឯវម្មេ សុតំ ខ្ញុំបានស្ដាប់មក យ៉ាងនេះ ៖*

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា ឯកមិទំ សេចក្ដីថា បានឮថា ព្រះថេរៈធ្វើវត្តចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ហើយទៅកាន់ទីសម្រាកពេលថ្ងៃរបស់ខ្លួន កំណត់វេលាហើយអង្គុយចម្រើនសុញ្ញតាផលសមាបត្តិ មានព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍ ហើយចេញតាមវេលាដែលកំណត់ ៗ លំដាប់នោះ សង្ខាររបស់លោកប្រាកដដោយសភាពជារបស់សូន្យ លោកប្រាថ្នាស្ដាប់សុញ្ញតាកថា ក៏មានសេចក្ដីគិតយ៉ាង

នេះថា យើងមានធុរៈរវល់ មិនអាចទៅក្រាបទូលព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន សូមព្រះអង្គមេត្តាត្រាស់សុញ្ញតាកថា ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គ ណ្ហើយចុះ យើងនឹងសូមឲ្យព្រះអង្គ រលឹកដល់ប្រការដែលព្រះអង្គចូលទៅអាស្រ័យ និគមឈ្មោះ នគរកៈ ត្រាស់កថារឿងមួយនោះ ព្រះមានព្រះភាគនឹងត្រាស់សុញ្ញតា-កថាដល់យើងយ៉ាងនេះ ។ កាលព្រះអានន្ទ នឹងសូមឲ្យព្រះទសពលទ្រង់រលឹកបានទើបពោលពាក្យថា **ឯកមិទំ** ជាដើម ។ បទថា **ឥទំ** ក្នុងបទថា **ឯកមិទំ** នោះ ត្រឹមតែជានិបាតប៉ុណ្ណោះ ។ បទថា **កច្ចិ មេតំ ភន្តេ** សេចក្ដីថា ព្រះថេរៈចាំបានត្រឹមតែមួយបទ ក៏អាចនឹងកាន់យក ទ្រទ្រង់ចាំទុក បានដល់ ៦ ម៉ឺនបទ ព្រោះដូច្នោះ លោកមិនអាចដើម្បីនឹងមានសុញ្ញតាវិហារធម៌ ហើយទ្រទ្រង់ចាំបទសូម្បីត្រឹមតែមួយបទ ដូច្នោះ ការដែលអ្នកប្រាជ្ញនឹងស្ដាប់ ធ្វើដូចជាអ្នកដឹងហើយសួរមិនសមគួរ ។ ព្រះថេរៈបំណងនឹងស្ដាប់សុញ្ញតាកថាដែលព្រះអង្គទ្រង់សម្ដែងទុកយ៉ាងពិស្ដារឲ្យជាក់ច្បាស់ ទើបក្រាបទូលយ៉ាងនេះដូចជាមិនដឹង បុគ្គលខ្លះសូម្បីមិនដឹង ក៏ធ្វើដូចជាដឹង ។ ព្រះថេរៈនឹងធ្វើការបញ្ឆោតបន្ទំយ៉ាងនេះបានយ៉ាងណា ។ ព្រះថេរៈសម្ដែងសេចក្ដីគោរពចំពោះព្រះមានព្រះភាគទើបក្រាបទូលពាក្យជាដើមថា **កច្ចិ មេតំ** ដូច្នេះ សូម្បីក្នុងឋានៈ

ដែលខ្ជួនដីង ។

បទថា **បុព្វេ** សេចក្ដីថា សូម្បីក្នុងវេលាដែលចូលទៅអាស្រ័យនិគម ឈ្មោះថា **នគរកៈ** ក្នុងបឋមពោធិកាល ។ បទថា **ឯតរហិ** ប្រែថា សូម្បីក្នុង កាលឥឡូវនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ លុះត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ ទើបមានព្រះពុទ្ធ-តម្រិះថា អានន្ទប្រាថ្នានឹងស្ដាប់សុញ្ញតាកថា ក៏បុគ្គលខ្លះអាចនឹងស្ដាប់ តែមិន អាចនឹងរៀន បុគ្គលខ្លះអាចទាំងស្ដាប់ទាំងរៀន តែមិនអាចនឹងសម្ដែង តែ សម្រាប់ព្រះអានន្ទ អាចទាំងស្ដាប់ ទាំងរៀន ទាំងសម្ដែង តថាគតនឹងពោល សុញ្ញតាកថាដល់គេ ។ កាលនឹងត្រាស់សុញ្ញតាកថានោះ ទើបត្រាស់ពាក្យ មានជាដើមថា **សេយ្យថាបិ** ដូច្នេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **សុញ្ញោ ហត្ថិគវាស្សវឡវេន** នោះ សេចក្ដី ថា ដំរីជាដើម ដែលគេធ្វើជាដំរីឈើ ដំរីដីស្អិត គំនូរដំរី មាននៅក្នុងប្រាសាទ នោះ ប្រាក់មាសដែលធ្វើជាចិត្រកម្មក្នុងទីតាំងរបស់ស្ដេចវេស្សវណ ស្ដេចមន្ធា-ធាតុរាជជាដើមខ្លះ ដែលគេប្រកបត្រង់បង្អួច ទ្វារ និងគ្រែ តាំង ដែលប្រដាប់ ដោយប្រាក់មាសនោះ ដែលរក្សាទុកដើម្បីបដិសន្ធរណៈ (ជួសជុល) របស់ចាស់ ក៏មាន ។ សូម្បីបុរសស្ត្រីដែលមកស្ដាប់ធម៌ និងសួរបញ្ហាជាដើម ក៏គេធ្លាក់

ទុកជារូបឈើជាដើម ដូច្នោះ ប្រាសាទនោះ ទើបមិនមានរូបរបស់បុរសស្ត្រីទាំងនោះ ។ លោកពោលពាក្យនេះ សំដៅដល់ការមិនមាននៃដំរីជាដើម ដែលមានវិញ្ញាណជាប់ដោយឥន្ទ្រិយ ប្រាក់ និងមាសដែលប្រើប្រាស់ ក្នុងខណៈដែលត្រូវការ (ក៏មិនអាចប្រើប្រាសបាន) មានតែរូបចម្លាក់បុរសស្ត្រី ដែលនៅជានិច្ច ។ បទថា **ភិក្ខុសង្ឃំ បដិច្ច** សេចក្តីថា សូម្បីភិក្ខុទាំងឡាយនឹងចូលទៅបិណ្ឌបាតប្រាសាទនោះ ក៏មិនទំនេរចាកភិក្ខុដែលត្រេកអរនឹងកត្តក្នុងវិហារ និងភិក្ខុដែលឈឺ ភិក្ខុព្យាបាលជម្ងឺ ភិក្ខុដែលសិក្សា ភិក្ខុដែលខ្វល់ខ្វាយចីវរកម្មជាដើម ដោយប្រការដូច្នេះ ។ លោកទើបពោលយ៉ាងនេះ ព្រោះមានភិក្ខុនៅជាប្រចាំ ។ បទថា **ឯកត្តំ** ប្រែថា ភាវៈតែមួយ អធិប្បាយថា មិនទំនេរ ។ លោកអធិប្បាយថា មានភាពមិនទំនេរតែម្យ៉ាង ។

[២] បទថា ***អមនសិករិត្វា*** ប្រែថា មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ។ បទថា ***អនាវជ្ជិត្វា*** ប្រែថា មិនពិចារណា ។ បទថា ***គាមសញ្ញំ*** សេចក្តីថា សម្គាល់ថា ជាស្រុក ឬសម្គាល់ថា មានស្រុក គឺ ដោយអំណាចការប្រព្រឹត្តទៅនៃកិលេស ។ សូម្បីក្នុងមនុស្សសញ្ញា ក៏មានន័យតែម្យ៉ាងនោះឯង ។ បទថា ***អរញ្ញសញ្ញំ បដិច្ចមនសិករោតិ ឯកត្តំ*** សេចក្តីថា ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវព្រៃនេះថា ជាអរញ្ញសញ្ញា

ចំពោះព្រៃតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ យ៉ាងនេះថា នេះដើមឈើ នេះភ្នំ នេះព្រៃស្រោង ដែលខៀវ ។ បទថា **ឱក្កន្តតិ** ប្រែថា ធ្លាក់ចុះ ។ បទថា **អធិមុច្ចតិ** ប្រែថា បង្អោនទៅថាយ៉ាងនេះ ។ បទថា **យេ អស្សុ ទរថា** សេចក្តីថា សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយក្តី សេចក្តីខ្វល់ខ្វាយព្រោះកិលេសក្តី ដែលនឹងគប្បីមានព្រោះអាស្រ័យគាមសញ្ញាទាំងនោះ រមែងមិនមានដោយអរញ្ញសញ្ញាក្នុងព្រៃនេះ ។ សូម្បីក្នុងបទទីពីរ ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។ បទថា **អត្ថិ ចេវាយំ** សេចក្តីថា មានត្រឹមតែសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដែលកើតឡើងព្រោះអាស្រ័យអរញ្ញសញ្ញាតែម្យ៉ាង ។ បទថា **យំ ហិ ខោ តត្ថ ន ហោតិ** សេចក្តីថា សេចក្តីខ្វល់ខ្វាយដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយ និងសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយព្រោះកិលេសដែលកើតឡើងដោយគាមសញ្ញា និងមនុស្សសញ្ញានោះ រមែងមិនមានក្នុងអរញ្ញ-សញ្ញានេះ ដូចដំរីជាដើម មិនមានក្នុងប្រាសាទរបស់នាងវិសាខាមិគារមាតា ។ បទថា **យំ បន តត្ថ អវសិដ្ឋំ** សេចក្តីថា នៅមានត្រឹមតែសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងអរញ្ញសញ្ញានោះ ។ ដូចភិក្ខុសង្ឃដែលនៅក្នុងប្រាសាទរបស់នាងវិសាខាមិគារមាតា ។ បទថា **តំ សន្តមិទំ អត្ថីតិ បជានាតិ** សេចក្តីថា ដឹងច្បាស់វត្ថុនោះដែលមានប៉ុណ្ណោះថា នេះមាន ។ បទថា **សុញ្ញតាវក្កន្តិ** ប្រែ

ថា ការកើតឡើងនៃសុញ្ញតា ។

[៣] បទថា **អមនសិករិត្វា មនុស្សសញ្ញំ** គឺ មិនកាន់យកគាមសញ្ញា ក្នុងបទនេះ ។

ព្រោះហេតុអ្វី ។

ព្រោះបានឮថា ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីគិតយ៉ាងនេះថា យើងនឹងញ៉ាំងគាម-សញ្ញាឲ្យកើតដោយមនុស្សសញ្ញា ញ៉ាំងមនុស្សសញ្ញាឲ្យកើតដោយអរញ្ញសញ្ញា ញ៉ាំងអរញ្ញសញ្ញាឲ្យកើតដោយបឋវីសញ្ញា ញ៉ាំងបឋវីសញ្ញាឲ្យកើតដោយអា-កាសានញ្ចាយតនសញ្ញា ។ល។ ញ៉ាំងអាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញាឲ្យកើត ដោយនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា ញ៉ាំងនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញាឲ្យកើតដោយវិបស្សនា ញ៉ាំងវិបស្សនាឲ្យកើតដោយមគ្គ នឹងសម្តែងអច្ចន្តសុញ្ញតាដោយលំដាប់ ដូច្នោះ ទើបផ្តើមទេសនាយ៉ាងនេះ ។

ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **បឋវីសញ្ញំ** សេចក្តីថា ព្រោះហេតុអ្វីទើបលះអរញ្ញសញ្ញា ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវបឋវីសញ្ញា ។ ព្រោះសម្រេចគុណពិសេសដោយអរញ្ញសញ្ញា ។ ប្រៀបដូចបុរសឃើញទីស្រែដែលគួររីករាយ ក៏ក្រឡេកមើលទីស្រែរហូត ៧ ដង ដោយគិតថា ស្រូវសាលីជាដើម ដែលសាបព្រោះ

ចុះក្នុងស្រែនេះ នឹងសម្បូរណ៍ដោយល្អ យើងនឹងបានលាភធំ ស្រូវសាលីជាដើម រមែងមិនសម្បូរណ៍ឡើយ តែបើគេធ្វើទីនោះឲ្យប្រាសចាកជង្គត់ និងបន្ទាហើយភ្ជួរ សាបព្រោះ កាលធ្វើយ៉ាងនេះ ស្រូវសាលីរមែងសម្បូរណ៍ យ៉ាងណា ភិក្ខុក៏ដូច្នោះដែរ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវព្រៃនេះឲ្យជាអរញ្ញសញ្ញាដល់ ៧ ដងថា នេះព្រៃនេះដើមឈើ នេះភ្នំ នេះព្រៃសណ្ឋះ រមែងសម្រេចឧបចារសមាធិ ។ សម្រាប់បឋវីសញ្ញា ភិក្ខុនោះធ្វើបឋវីកសិណ បរិកម្មឲ្យជាកម្មដ្ឋានប្រចាំ ញុំាងឈានឲ្យកើត ចម្រើនវិបស្សនាដែលមានឈានជាបទដ្ឋាន អាចនឹងសម្រេចព្រះអរហត្តបាន ព្រោះដូច្នោះ លោករមែងលះអរញ្ញសញ្ញា ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់បឋវីសញ្ញា ។ បទថា **បដិច្ច** ប្រែថា អាស្រ័យគ្នាកើតឡើង ។

ឥឡូវនេះ ដើម្បីនឹងសម្តែងការប្រៀបធៀបបឋវីកសិណ ដែលភិក្ខុមានសេចក្តីសម្គាល់ថា បឋវីក្នុងបឋវីកសិណ ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា **សេយ្យថាបិ** ដូច្នេះ ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **អសុភស្ស ឯតំ** គឺ គោឧសភៈ សេចក្តីថា គោជទៃ កើតបូសខ្លះ មានស្នាមចាក់ខ្លះ ស្បែករបស់គោទាំងនោះកាលលាតចេញ រមែងមានទោសគួរតិះដៀល ចំណែកទោសទាំងឡាយរមែងមិនកើតដល់គោឧសភៈ ព្រោះសម្បូរណ៍ដោយលក្ខណៈ ដូច្នោះ ទើបកាន់យក

ស្បែករបស់គោឧសភៈនោះ ។ បទថា **សង្កុសតេន** បានដល់ កោសរូសរយដង ។ បទថា **សុវិហតំ** បានដល់ លាចេញហើយ កោសដរាបអស់គ្មានសល់ ។ ពិតហើយ ស្បែកគោដែលគេកោសមិនបានច្រើនដង ក៏មិនទាន់រលីងល្អ តែកាលកោសរូសរយដង ក៏រមែងរលីងល្អដូចផ្ទៃស្គរ ព្រោះដូច្នោះ ទើបត្រាស់យ៉ាងនេះ ។ បទថា **ឧក្កុលវិកុលំ** ប្រែថា ខ្ពស់ខ្លះ ទាបខ្លះ គឺ ជាទីទួលខ្លះ ជាទីកន្ទុកខ្លះ ។ បទថា **នទីវិទុគ្គំ** បានដល់ ទន្លេ និងកន្លែងដែលដើរមិនជាសប្បាយ ។ បទថា **បឋវីសញ្ញំ បដិច្ច មនសិករោតិ ឯកត្តំ** សេចក្ដីថា ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវសញ្ញាតែម្យ៉ាង ដែលអាស្រ័យគ្នាកើតឡើងក្នុងបឋវីកសិណ ។ បទថា **ទរថមត្តា** សេចក្ដីថា ចាប់ផ្ដើមអំពីនេះ គប្បីជ្រាបសេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយដោយសេចក្ដីខ្វល់ខ្វាយដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងវារៈទាំងពួង ។

[៨] បទថា **អនិមិត្តំ ចេតោ សមាធឹ** បានដល់ សមាធិចិត្តដែលប្រកបដោយវិបស្សនា ។ ចេតោសមាធិដែលវៀរចាកនិមិត្តថា ទៀងជាដើមនោះ លោកពោលថា **អនិមិត្ត** ។

បទថា **ឥមមេវកាយំ** លោកសម្ដែងវត្ថុដោយវិបស្សនា ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ឥមមេវ** បានដល់ មហាភូតរូបទាំង ៤ នេះ ។ បទថា **សឡាយ-**

តនិកំ ប្រែថា បដិសំយុត្តដោយសន្ទាយតនៈ ។ បទថា **ជីវិតប្បច្ចយា** សេចក្តីថា ជីវិតរស់នៅបាន ក៏ជីវិតិន្ទ្រិយនៅប្រព្រឹត្តទៅ អធិប្បាយថា បវរីសញ្ញានោះនៅមានសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយដែលប្រព្រឹត្តទៅ ។ ដើម្បីនឹងទ្រង់សម្តែងសេចក្តីឃើញច្បាស់ដោយចំពោះរបស់វិបស្សនា ទើបត្រាស់ថា **អនិមិត្ត** ទៀត ។

[៩] បទថា **កាមាសវំ បដិច្ច** ប្រែថា អាស្រ័យកាមាសវៈ ។ អធិប្បាយថា សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយដែលនឹងកើតឡើង និងដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយមិនមានក្នុងទីនេះ គឺ មិនមានក្នុងអរិយមគ្គ និងអរិយផល ។ បទថា **ឥមមេវ កាយំ** ត្រាស់ដើម្បីសម្តែងសេចក្តីខ្វល់ខ្វាយរបស់បញ្ចក្ខន្ធដ៏សេស ។ ដោយប្រការដូច្នេះ ជាការទ្រង់ផ្លាស់មនុស្សសញ្ញាជាគ្រាមសញ្ញា ។ល។ មគ្គជាវិបស្សនា ហើយទ្រង់សម្តែងសេចក្តីសូន្យទទេកន្លងចំណែកដោយលំដាប់ ។

[១០] បទថា **បរិសុទ្ធំ** បានដល់ ប្រាសចាកឧបក្កិលេស ។ បទថា **អនុត្តរំ** ប្រែថា វៀរចាកសភាវៈដទៃដ៏ក្រៃលែងជាង គឺ ប្រសើរបំផុតគ្រប់យ៉ាង ។ បទថា **សុញ្ញតំ** បានដល់ សុញ្ញតាផលសមាបត្តិ ។ បទថា **តស្មា** សេចក្តីថា ព្រោះសមណព្រាហ្មណ៍ គឺ ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ ព្រះសាវករបស់ព្រះពុទ្ធក្នុងអតីតក្តី សមណព្រាហ្មណ៍ គឺ ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធ និង

សាវករបស់ព្រះពុទ្ធក្នុងអនាគតក្តី សមណព្រាហ្មណ៍ គឺ ព្រះពុទ្ធ ព្រះបច្ចេក-ពុទ្ធ និងសាវកនៃព្រះពុទ្ធក្នុងបច្ចុប្បន្នក្តី ចូលសុញ្ញតៈដែលបរិសុទ្ធិក្រៃលែងនេះ បានតាំងនៅហើយ កំពុងតាំងនៅ នឹងបានតាំងនៅហើយ ដូច្នោះ ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួងងាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ចូឡសុញ្ញតសូត្រ ទី ១

អ ដ្ឋ ក ថា

មហាសុញ្ញតសូត្រទី ២

[១១] *មហាសុញ្ញតសូត្រ មានបទផ្ដើមថា ឯវម្មេ សុតំ ខ្ញុំបានស្ដាប់មកយ៉ាងនេះ ៖*

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា ***កាឡខេមកស្ស*** *សេចក្ដីថា ស្ដេចសក្យៈនោះមានសម្បុរខ្មៅ ។ ក៏ពាក្យថា* ***ខេមកោ*** *ជាឈ្មោះរបស់ស្ដេចសក្យៈនោះ ។ បទថា* ***វិហារេ*** *សំដៅដល់ទីសម្រាករបស់ស្ដេចសក្យៈលោមព័ទ្ធដោយកំផែងក្នុងប្រទេសមួយកន្លែងជិតនិគ្រោធារាមនោះឯង សាងខ្លោងទ្វារ ប្រតិស្ឋានសេនាសនៈ មានរូបបាងដ្បូជាដើម និងមានមណ្ឌល រោងឆាន់ជាដើម សាងទុក ។ បទថា* ***សម្ពហុលានិ សេនាសនានិ*** *បានដល់ គ្រែ តាំង ពូក ខ្នើយ កន្ទេល កំណាត់ ស្បែក សន្ថតដែលធ្វើដោយស្មៅ សន្ថតដែលធ្វើដោយស្លឹកឈើ សន្ថតដែលធ្វើដោយចំបើងជាដើម ដែលគេក្រាលទុក គឺ តម្កល់គ្រែទល់គ្រែ ។ល។ តម្កល់សន្ថតដែលធ្វើដោយចំបើងទល់សន្ថតដែលធ្វើដោយចំបើង ។ ដូចជាទីនៅរបស់ភិក្ខុដែលនៅរួមគ្នាជាគណៈ ។ បទថា* ***សម្ពហុលា នុខោ*** *សេចក្ដីថា*

ដែលឈ្មោះថា សេចក្តីសង្ស័យរមែងមិនមានដល់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះព្រះអង្គទ្រង់ដកកិលេសទាំងពួងបានហើយត្រង់ពោធិបល្ល័ង្កនុ៎ះឯង ។ បុច្ឆាដែលមានវិតក្កៈជាបុព្វភាគក្តី និង នុ អក្សរដែលមានវិតក្កៈជាបុព្វភាគក្តី ជានិបាត កាលដល់វារៈព្រះបាលី មិនត្រូវវិនិច្ឆ័យ ។

បានឮថា បន្ទាប់ពីនេះ ព្រះមានព្រះភាគ មិនធ្លាប់ទតព្រះនេត្រឃើញភិក្ខុទាំងឡាយនៅក្នុងទីជាមួយគ្នាដល់ ១០ រូប ១២ រូប ។ គ្រានោះ ព្រះអង្គមានព្រះតម្រិះថា ដែលឈ្មោះថា ការនៅជាគណៈនេះ បានប្រព្រឹត្តបដិបត្តិរួមគ្នាមកក្នុងវដ្តៈហើយ ដូចទឹកដែលហូរចុះកាន់ទន្លេ និងការនៅជាគណៈ ក៏បានប្រព្រឹត្តរួមគ្នាមកហើយក្នុងកំណើតនរក កំណើតសត្វតិរច្ឆាន បិត្តិវិស័យ និងអសុរកាយក៏មាន ក្នុងមនុស្សលោក ទេវលោក និងព្រហ្មលោកក៏មាន នរកម៉ឺនយោជន៍សូម្បីពេញទៅដោយសត្វទាំងឡាយ ដូចនាឡិដែលពេញទៅដោយកម្ទេចផង់សំណ ពួកសត្វក្នុងស្ថានទីដែលប្រកបដោយទារុណ ៥ ប្រការ នឹងប្រមាណ ឬកំណត់មិនបាន ពួកសត្វដែលនៅរួមគ្នាជាគណៈ រមែងក្តៅក្រហាយក្នុងទីដែលត្រូវកាំបិតជាដើម ដូចច្នោះ ។ ក្នុងកំណើតសត្វតិរច្ឆាន ពួកសត្វកណ្តៀរក្នុងដំបូកមួយកន្ទែង រមែងនឹងប្រមាណ ឬកំណត់មិនបាននិងពួកស្រមោច

ក្រហមជាដើម សូម្បីក្នុងសំបុកតែមួយជាដើមក៏ដូចគ្នា សូម្បីក្នុងកំណើតសត្វតិរច្ឆាន ក៏រមែងនៅរួមគ្នាជាគណៈ ។ ក៏នគរប្រេត មានមួយគាវុតក៏មាន កន្លះយោជន៍ក៏មាន ដែលពេញទៅដោយពួកប្រេត សូម្បីក្នុងពួកប្រេត ក៏នៅរួមគ្នាជាគណៈយ៉ាងនេះឯង ។ ភពអសុរ មានប្រមាណម៉ឺនយោជន៍ដូចវន្ទត្រចៀក ដែលគេយកម្ជុលស៊កទុកត្រង់ត្រចៀក សូម្បីក្នុងអសុរកាយ ក៏រមែងនៅរួមគ្នាជាគណៈយ៉ាងនេះ ។ ក្នុងមនុស្សលោក ចំពោះក្រុងសាវត្ថី មានដល់ ៥ លាន ៧ សែនត្រកូល ។ ក្នុងក្រុងរាជគ្រឹះ ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅមានមនុស្សអាស្រ័យនៅ ១៨ កោដិ ក្នុងឋានៈសូម្បីដទៃៗ គឺ សូម្បីក្នុងមនុស្សលោក ក៏នៅរួមគ្នាជាគណៈដូចគ្នា ។ សូម្បីក្នុងទេវលោក និងព្រហ្មលោក ចាប់តាំងពីភូម្មទេវតាទៅ ក៏នៅរួមគ្នាជាគណៈ ។ ក៏ទេវបុត្រតែមួយអង្គ រមែងមានទេពអប្សរអ្នកបម្រើដល់ពីរកោដិកន្លះ អង្គខ្លះមានដល់ ៩ កោដិ សូម្បីព្រហ្មចំនួនរាប់ម៉ឺនក៏នៅរួមក្នុងទីតែមួយជាមួយគ្នា ។ តពីនោះ ទ្រង់ត្រិះរិះថា តថាគតបំពេញបារមី ១០ អស់ ៤ អសង្ខេយ្យមួយសែនកប្ប ក៏ដើម្បីកម្ចាត់ការនៅរួមគ្នាជាគណៈ តែភិក្ខុទាំងនេះ ផ្ដើមតាំងពីនេះទៅ ភិក្ខុទាំងនេះ រមែងកុះកររត្រេកអរក្នុងពួក ធ្វើកម្មមិនសមគួរឡើយ ។ ព្រះអង្គទ្រង់កើតធម្មសង្វេគ ព្រោះភិក្ខុទាំងឡាយជាហេតុ

ទ្រង់ត្រិះរិះថា បើតថាគតនឹងបញ្ញត្តិសិក្ខាបទថា ភិក្ខុពីររូបមិនគប្បីនៅក្នុងទីតែមួយជាមួយគ្នា តែមិនអាចនឹងបញ្ញត្តិបាន ណ្ហើយចុះ តថាគតនឹងសម្តែងព្រះសូត្រឈ្មោះ **មហាសុញ្ញតាបដិបត្តិ** ដែលដូចជាការបញ្ញត្តិសិក្ខាបទសម្រាប់កុលបុត្រអ្នកប្រាថ្នាចំពោះការសិក្សា និងដូចជាកញ្ចក់សម្រាប់ឆ្លុះពួកសត្វគ្រប់ប្រភេទ ដែលគេដាក់ទុកត្រង់ទ្វារក្រុង អំពីនោះក្សត្រិយ៍ជាដើម ឃើញទោសរបស់ខ្លួនក្នុងកញ្ចក់ នឹងលះបង់ទោសនោះ រមែងជាអ្នករកទោសមិនបាន យ៉ាងណា សូម្បីកាលតថាគតបរិនិព្វានកន្លងទៅហើយដល់ ៥,០០០ ឆ្នាំ កុលបុត្រទាំងឡាយរមែងរឭកដល់ព្រះសូត្រនេះ នឹងបន្ទោបង់សភាពជាពួក ត្រេកអរក្នុង **ឯកីភាព** នឹងធ្វើទីបំផុតនៃវដ្តទុក្ខបាន ។ កុលបុត្រទាំងឡាយរឭកដល់ព្រះសូត្រនេះហើយ បន្ទោបង់ការនៅជាពួក ញុំាងទុក្ខក្នុងវដ្តៈឲ្យអស់ទៅ ហើយបរិនិព្វានរាប់មិនបាន ដូចញុំាងមនោរថរបស់ព្រះមានព្រះភាគឲ្យបរិបូណ៌ ។ ក៏សូម្បីក្នុងវាលិកបិដ្ឋិវិហារ ព្រះអភ័យត្ថេរអ្នកជំនាញព្រះអភិធម្ម ស្វាធ្យាយព្រះសូត្រនេះរួមជាមួយភិក្ខុទាំងឡាយជាច្រើន ក្នុងវស្សូបនាយិកសម័យ ពោលថា ព្រះសម្មា-សម្ពុទ្ធទ្រង់អនុគ្រោះឲ្យធ្វើយ៉ាងនេះ ពួកយើងនឹងធ្វើយ៉ាងណា ។ ភិក្ខុទាំងអស់នោះ បន្ទោបង់ការនៅរួមគ្នាជាគណៈ ត្រេកអរក្នុងឯកីភាព ហើយក៏បានសម្រេច

ព្រះអរហត្តខាងក្នុងវស្សា ។ ព្រះសូត្រនេះឈ្មោះថា **ទម្លាយការនៅរួមគ្នាជាគណៈ** ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[១២] បទថា **យេនាយ** បានដល់ ស្ដេចសក្យៈអ្នកមានឈ្មោះយ៉ាងនោះ ។ បទថា **វិហារេ** សេចក្ដីថា សូម្បីក្នុងវត្តនេះ គប្បីជ្រាបថា សាងទុកក្នុងទីជិតកន្លែងមួយរបស់និគ្រោធារាមនុ៎ះឯង ដូចវត្តរបស់ស្ដេចសក្យៈឈ្មោះ កាឡ-ខេមកៈ ។ បទថា **ចីវរកម្មំ** សេចក្ដីថា ការចាត់ចែងយកសំពត់ចាស់សៅហ្មងមាតាបទៈ និងឆាក (ទាំ) ជាដើមក្ដី សំពត់ដែលកើតឡើងដើម្បីធ្វើចីវរ ដែលមិនទាន់បានធ្វើ និងមិនទាន់ដេរ មកចាត់ចែងក្ដីក៏គួរ ។ តែក្នុងទីនេះបំណងយកចំណែកដែលនៅមិនបានចាត់ចែងធ្វើ ។ ក៏មនុស្សទាំងឡាយ បានថ្វាយសំពត់ចីវរដល់ព្រះអានន្ទត្ថេរ ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះថេរៈទើបបបួលភិក្ខុជាច្រើន ទៅធ្វើចីវរកម្មក្នុងវត្តនោះ ។ សូម្បីភិក្ខុទាំងនោះ អង្គុយតាំងពីផ្ដើមដោតម្ជុលដេរពីព្រឹកព្រលឹម ក្រោកឡើងក្នុងវេលាមិនប្រាកដ ។ កាលដេរសម្រេចហើយ ភិក្ខុទាំងនោះគិតថា នឹងចាត់សេនាសនៈតែមិនទាន់បានចាត់ចែង ។ បទថា **ចីវរ-កាលសមយោ នោ** សេចក្ដីថា បានឮថា ព្រះថេរៈគិតថា ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់នឹងឃើញសេនាសនៈទាំងឡាយ ដែលភិក្ខុទាំងនេះ មិនទាន់បានរៀបចំទុកដាក់

ដោយប្រការដូច្នេះ ព្រះសាស្តាទ្រង់មិនពេញព្រះទ័យ ប្រាថ្នានឹងសន្តត់សង្កិន យើងនឹងជួយកិច្ចការដែលនៅសល់របស់ភិក្ខុទាំងនេះ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះថេរៈ ទើបពោលយ៉ាងនេះ ។ ក៏ក្នុងសេចក្តីនេះ មានអធិប្បាយដូច្នេះ ព្រះអានន្ទទូល ថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន ភិក្ខុទាំងនេះមិនមែនបំណងចំពោះការងារតែមួយ ប៉ុណ្ណោះទេ តែនៅយ៉ាងនេះដោយអំណាចនៃចីវរកិច្ច ។

[១៣] បទថា **ន ខោ អានន្ទ** សេចក្តីថា ម្នាលអានន្ទ កម្មសម័យក្តី អកម្មសម័យក្តី ចីវរកាលសម័យក្តី ចូរលើកទុកចុះ ភិក្ខុដែលត្រេកអរដោយ ការប្រចុកប្រចល់ រមែងមិនល្អឡើយ អ្នកកុំបានជួយកិច្ចការដែលនៅសល់ក្នុង ឋានៈដែលមិនគួរជួយឡើយ ។

បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **សង្គណិកា** ជាបទរួមបរិស័ទរបស់ខ្លួន ។ បទថា **គណោ** ជាបទរួមបុគ្គលផ្សេងៗ ដោយប្រការដូច្នេះ ភិក្ខុនឹងត្រេកអរ ដោយការប្រចុកប្រចល់ក៏ដោយ ត្រេកអរក្នុងគណៈក៏ដោយ ត្រេកអរក្នុងការ មានពួកច្រើនសូម្បីទាំងពីរ ដែលជាប់ទាក់ទងដោយពួក រមែងមិនល្អដោយប្រការ ទាំងពួង ។ តែភិក្ខុបោសសំអាតទីសម្រាកពេលថ្ងៃ ក្នុងវេលាក្រោយភត្តហើយ លាងដៃជើងឲ្យស្អាត ទទួលមូលកម្មដ្ឋាន ប្រកបរឿយៗ ដល់ភាពជាអ្នកមាន

អារម្មណ៍ជាមួយ រមែងស្រស់ល្អក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

បទថា **នេក្ខម្មសុខំ** សេចក្តីថា សុខរបស់ភិក្ខុដែលចេញចាកកាមសូម្បី ជាសុខដែលកើតពីសេចក្តីស្ងប់ ក៏ចាត់ជាសុខកើតពីសេចក្តីស្ងប់ចាកកាម ។ ដែលឈ្មោះថា **ឧបសមសុខ** ព្រោះអត្ថថា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីស្ងប់កិលេស មានរាគៈជាដើម ។ ឈ្មោះថា **សម្ពោធិសុខ** ព្រោះអត្ថថា ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីដឹងនូវមគ្គ ។ បទថា **និកាមលាភី** ប្រែថា បានតាមត្រូវការ គឺ បានតាមប្រាថ្នា ។ បទថា **អកិច្ឆលាភី** ប្រែថា បានដោយមិនលំបាក ។

បទថា **អកសិរលាភី** ប្រែថា បានដោយងាយ ។ បទថា **សាមាយិកំ** បានដល់ រួចផុតកិលេសជាគ្រាៗ ។ បទថា **កន្តំ** ប្រែថា ជាទីពេញចិត្ត ។ បទថា **ចេតោវិមុត្តិំ** បានដល់ ចេតោវិមុត្តិដែលជារូបាវចរ និងអរូបាវចរ ។ សមពិតដូចដែលត្រាស់ទុកថា ឈាន ៤ និងអរូបសមាបត្តិ ៤ នេះ ចាត់ជាវិមោក្ខ ។ បទថា **អសាមាយិកំ** សេចក្តីថា រួចផុតពីកិលេសមិនជាប់ដោយសម័យ ។ **អចូន្តវិមុត្តិ** ចាត់ជាលោកុត្តរៈពិត ។ សមដូចដែលត្រាស់ទុកថា អរិយមគ្គ ៤ សាមញ្ញផល ៤ នេះ ចាត់ជាវិមោក្ខដែលប្រព្រឹត្តទៅមិនជាសម័យ ។

បទថា **អកុប្បំ** ប្រែថា មិនញាំងកិលេសឲ្យកម្រើក ។ តាមដែល

អធិប្បាយមកនេះ លោកពោលសំដៅដល់អ្វី ។ ភិក្ខុដែលចូលចិត្តនៅប្រឡូកប្រឡល់គ្នា និងរួមគ្នាជាគណៈ រមែងមិនអាចនឹងញុំាងលោកិយគុណ និងលោកុត្តរគុណ ឲ្យកើតឡើងបាន ។ តែបើលះការនៅជាគណៈ ត្រេកអរក្នុងឯកីភាព ក៏នឹងអាចញុំាងលោកិយគុណ និងលោកុត្តរគុណឲ្យកើតបាន ។ ពិតដូច្នោះ សូម្បីព្រះវិបស្សីពោធិសត្វ ហែហមទៅដោយបព្វជិត ៨៤,០០០ រូប ត្រាច់ទៅ ៧ ឆ្នាំ ក៏មិនអាចនឹងញុំាងសព្វញ្ញុតញ្ញាណឲ្យកើតបាន ។ លុះលះបង់ការនៅជាគណៈហើយ ត្រេកអរក្នុងឯកីភាព ឡើងកាន់ពោធិមណ្ឌល ៧ ថ្ងៃ ក៏ញុំាងគុណនៃសព្វញ្ញូឲ្យកើត ។ ព្រះពោធិសត្វរបស់យើងទាំងឡាយ ត្រាច់ទៅរហូតអស់ ៦ ឆ្នាំ ជាមួយភិក្ខុបញ្ចវគ្គិយ ក៏មិនអាចនឹងញុំាងគុណនៃព្រះសព្វញ្ញូឲ្យកើតឡើងបាន ។ កាលបញ្ចវគ្គិយចៀសទៅហើយ ទ្រង់ត្រេកអរក្នុងឯកីភាព ស្តេចឡើងកាន់ពោធិមណ្ឌល ក៏ញុំាងគុណនៃព្រះសព្វញ្ញូឲ្យកើតបាន ។

ព្រះមានព្រះភាគត្រាទ្រង់សម្តែងថា អ្នកដែលចូលចិត្តនៅប្រឡូកប្រឡល់ មិនមានផ្លូវដែលនឹងសម្រេចគុណវិសេសបានយ៉ាងនេះហើយ ឥឡូវនេះ កាលទ្រង់នឹងសម្តែងការកើតទោស ទើបត្រាស់ថា **នាហំ** អានន្ទជាដើម ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **រូបំ** បានដល់ សរីរៈ ។ បទថា **យត្ថ រត្តស្ស** បានដល់ ត្រេកអរ

ដោយតម្រេកក្នុងរូបណា ។ បទថា **ន ឧបប្បជ្ជេយ្យំ** សេចក្តីថា មិនកើតតម្រេកក្នុងរូបណា តថាគតមិនពិចារណាឃើញនូវរូបនោះ ។ ការពិត រមែងកើតឡើងបាន ដូចកើតដល់បរិព្វាជកឈ្មោះថា សញ្ជ័យ ដោយសេចក្តីជាយ៉ាងដទៃ កាលព្រះសារីបុត្រ និងព្រះមហាមោគ្គល្លានចូលទៅជាសាវករបស់ព្រះទសពល ដូចកើតដល់និគ្រន្ថនាដបុត្រ គ្រាឧបាលីគហបតីផ្លាស់ប្តូរចិត្ត និងដូចកើតដល់សេដ្ឋីជាដើម ក្នុងបិយជាតិកសូត្រ ។

[១៨] បទថា ***អយំ ខោ បន អានន្ទ*** ជាបទអនុសន្ធិមួយ ។ បើភិក្ខុដែលបួសថ្មី ជាអ្នកមានការបេះដឹងតិច នឹងគប្បីពោលថា ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធល្អតែនាំពួកយើងចេញចាកពួក ប្រកបទុកក្នុងភាពត្រម៉ង់ត្រមោច ដូចអ្នកស្រែ នាំគោដែលចូលទៅកាន់ស្រែ ចេញអំពីស្រែ ចំណែកព្រះអង្គឯងហែហមទៅដោយព្រះរាជា និងរាជបរិវារជាដើម ព្រោះដូច្នោះ ព្រះតថាគតសូម្បីនឹងប្រថាប់គង់កណ្តាលបរិស័ទ មានចក្រវាឡជាទីបំផុត ក៏ទ្រង់ផ្តើមទេសនានេះ ដើម្បីទ្រង់នឹងសម្តែងថា ជាអ្នកនៅឯកកោ ដើម្បីនឹងមិនឲ្យឱកាសភិក្ខុរូបខ្លះនោះ សម្តែងធ្វើឲ្យទាស់ចិត្តបាន ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា ***សព្វនិមិត្តានំ*** បានដល់និមិត្តដែលតាក់តែងហើយ មានរូបជាដើម ។ បទថា ***អជ្ឈត្តំ*** សេចក្តីថា ក្នុង

ខាងក្នុងខ្លួន ។ បទថា **សុញ្ញតំ** បានដល់ សុញ្ញតាផលសមាបត្តិ ។ បទថា **តត្ថ ចេ** ជាសត្តមីវិភត្តិចុះក្នុងអត្ថទុតិយាវិភត្តិ ។ អធិប្បាយថា ដូចគ្នានឹង **តំ ចេ** ។ បទថា **បុន តត្រ** សេចក្តីថា ព្រះតថាគតប្រថាប់នៅកណ្តាលបរិស័ទនោះ ។ បទថា **វិវេកនិន្នេន** បានដល់ បង្អោនទៅក្នុងព្រះនិព្វាន ។ បទថា **ព្យន្តីភូតេន** សេចក្តីថា ប្រាសចាក គឺ រលាស់ចេញ បានដល់ ប្រាសចាកធម៌ជាទីតាំងនៃអាសវៈ ។

បទថា **ឧយ្យោជនិកបដិសំយុត្តំ** សេចក្តីថា ប្រកបដោយវាចាដែលបបួលយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយចូរទៅចុះ ។ សួរថា ក៏ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់យ៉ាងនេះ វេលាណា ។

ឆ្លើយថា ត្រាស់ក្នុងវេលាក្រោយភត្តកិច្ចខ្លះ ក្នុងវេលាបំពេញពុទ្ធកិច្ចក្នុងយាមខាងដើមខ្លះ ។

ព្រះមានព្រះភាគសម្រេចសីហសេយ្យាសនៈក្នុងព្រះគន្ធកុដិ ខាងក្រោយភត្តាហារ ចេញចាកសីហសេយ្យាសនៈហើយ ប្រថាប់គង់ចូលផលសមាបត្តិ ។ ក្នុងសម័យនោះ បរិស័ទទាំងឡាយ រមែងប្រជុំគ្នាដើម្បីស្តាប់ធម៌ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជ្រាបវេលាហើយ ស្តេចចេញចាកព្រះគន្ធកុដិ ត្រង់ទៅកាន់

ពុទ្ធអាសនៈដ៏ប្រសើរ ទ្រង់សម្តែងធម៌មិនឲ្យវេលាកន្លងទៅ ដូចបុរសអ្នកកាន់យកប្រេងដែលស្ងួតទុកសម្រាប់ប្រកបថ្នាំ ទ្រង់បញ្ជូនបរិស័ទទៅដោយចិត្តដែលបង្អោនទៅក្នុងវិវេក ។ កាលបុរិមយាមកន្លងទៅ ទ្រង់បញ្ជូនបរិស័ទត្រឡប់ដោយព្រះតម្រាស់យ៉ាងនេះថា ម្នាលវាសេដ្ឋៈ រាត្រីកន្លងទៅហើយដែរ ឥឡូវនេះពួកអ្នកចូរសម្គាល់កាលដែលសមគួរចុះ ។ រាប់ចាប់ផ្តើមតាំងពីព្រះពុទ្ធទាំងឡាយសម្រេចព្រះពោធិញ្ញាណហើយ សូម្បីវិញ្ញាណទាំង ១០ របស់ព្រះអង្គ ក៏បង្អោនទៅដើម្បីព្រះនិព្វានតែម្យ៉ាង ។

បទថា **តស្មាតិហានន្ទ** សេចក្តីថា ព្រោះសុញ្ញតាវិហារ ស្ងប់ប្រណីតដូច្នោះ ។ បទថា **អជ្ឈត្តមេវ** បានដល់ ខាងក្នុងគោចរនុ៎ះឯង ។ ខាងក្នុងរបស់ខ្លួន ក្នុងបទនេះថា **អជ្ឈត្តំ សុញ្ញតំ** អធិប្បាយថា អាស្រ័យបញ្ចក្ខន្ធរបស់ខ្លួន ។

[១៥] បទថា **សម្បជានោ ហោតិ** សេចក្តីថា ជាអ្នកដឹងច្បាស់ ដោយការដឹងថា កម្មដ្ឋានមិនទាន់សម្បូរណ៍ ។ បទថា **ពហិទ្ធា** បានដល់ ក្នុងបញ្ចក្ខន្ធរបស់អ្នកដទៃ ។ បទថា **អជ្ឈត្តពហិទ្ធា** សេចក្តីថា គ្រាខ្លះខាងក្នុង គ្រាខ្លះខាងក្រៅ ។ បទថា **អនេញ្ជំ** សេចក្តីថា ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវអនេញ្ជសមាបត្តិ គឺ អរូបសមាបត្តិថា យើងនឹងជាឧភតោភាគវិមុត្តិ ។

បទថា ***តស្មិំយេវ បុរិមស្មិំ*** *លោកពោលសំដៅដល់ឈានដែលជាបាទ ។ ក៏កាលភិក្ខុនោះចេញចាកឈានដែលជាបាទ ដែលនៅមិនទាន់ស្ទាត់ជំនាញ ដាក់ចិត្តដល់សុញ្ញតាក្នុងខាងក្នុង ចិត្តរមែងមិនត្រាច់ទៅក្នុងសុញ្ញតាសមាបត្តិនោះ ។ តពីនោះ ដាក់ចិត្តទៅខាងក្រៅថា ក្នុងសន្តានរបស់អ្នកដទៃជាយ៉ាងណាហ្ន៎ ។ តអំពីនោះ ចិត្តរមែងមិនត្រាច់ទៅក្នុងសុញ្ញតាសមាបត្តិនោះ ។ អំពីនោះដាក់ចិត្តទាំងខាងក្នុង និងខាងក្រៅថា ក្នុងសន្តានរបស់ខ្លួនក្នុងកាលខ្លះ យ៉ាងណា ។ ក្នុងសន្តានរបស់អ្នកដទៃក្នុងកាលខ្លះ យ៉ាងណា ។ ចិត្តរមែងមិនត្រាច់ទៅ សូម្បីក្នុងសុញ្ញតាសមាបត្តិនោះ ។ តពីនោះ អ្នកប្រាថ្នានឹងជាឧភតោភាគវិមុត្ត ដាក់ចិត្តដល់អនេញ្ជាសមាបត្តិថា ក្នុងអរូបសមាបត្តិយ៉ាងណាហ្ន៎ ។ ចិត្តរមែងមិនត្រាច់ទៅសូម្បីក្នុងអនេញ្ជាសមាបត្តិនោះ ។ ភិក្ខុដែលលះបង់សេចក្តីព្យាយាម មិនគប្បីប្រព្រឹត្តតាមក្រោយឧបដ្ឋាកជាដើម ដោយគិតថា ឥឡូវនេះ ចិត្តរបស់យើងមិនទាន់ត្រាច់ទៅ តែគប្បីដាក់ចិត្តដល់ឈានដែលជាបាទឲ្យស្ទីដោយល្អតែម្យ៉ាង ។ ដើម្បីនឹងទ្រង់សម្តែងថា ការដាក់ចិត្តដល់កម្មដ្ឋាន ចិត្តរមែងត្រាច់ទៅយ៉ាងសប្បាយ ដូចបុរសកាត់ឈើ កាលពូថៅមិនមុត ត្រូវសំលៀងពូថៅសិន ហើយទើបកាត់ ពូថៅទើបមុត ដោយប្រការដូច្នេះ ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើម*

ថា **តស្មិំ ញ្ញេវ** ដូច្នេះ ។

ឥឡូវនេះ កាលនឹងទ្រង់សម្ដែងថា កាលភិក្ខុនោះបដិបត្តិយ៉ាងនេះ ការដាក់ចិត្តក្នុងសមាបត្តិនោះៗ រមែងដល់ព្រម ទើបត្រាស់ថា **ឞក្ខន្តិ** ។ បទថា **ឥមិនា វិហារេន** បានដល់ នៅដោយវិហារធម៌ គឺ សមថៈ និងវិបស្សនា ។ បទថា **ឥតិហ តត្ថ សម្បជានោ** សេចក្ដីថា សូម្បីកាលកំពុងដើរចង្ក្រម ក៏ដឹងច្បាស់ថា កាលកម្មដ្ឋាននោះដល់ព្រម កម្មដ្ឋានរបស់យើងក៏ដល់ព្រម ។ បទថា **សយតិ** ប្រែថា រមែងដេក ។ ក្នុងសេចក្ដីនេះ សេចក្ដីថា ភិក្ខុដើរចង្ក្រមក្នុងវេលាណាៗ ក៏ដឹងថា ឥឡូវនេះយើងអាចដើរចង្ក្រមបានរហូតដល់អស់វេលា មានប្រមាណប៉ុណ្ណេះ យើងមិនឈប់សម្រាកឥរិយាបថណាឡើយ ហើយតាំងនៅ ។ ក្នុងវារៈទាំងពួងក៏ន័យនេះ ។ បទថា **ឥតិហ តត្ថ** សេចក្ដីថា រមែងដឹងច្បាស់ក្នុងឥរិយាបថនោះៗ ដោយដឹងថា យើងនឹងមិនពោលយ៉ាងនេះ ។ សូម្បីក្នុងទុតិយវារៈ ភិក្ខុក៏ដឹងច្បាស់ ដោយដឹងថា យើងនឹងពោលពាក្យបែបនេះ ។ ក៏ភិក្ខុនេះ នៅមានសមថវិបស្សនាទន់ខ្សីដោយពិត ។ ដើម្បីនឹងតាមរក្សាសមថ-វិបស្សនាទាំងនោះ គប្បីប្រាថ្នាសប្បាយ ៧ យ៉ាង គឺ អាវាស ១ គោចរ ១ ការសន្ទនា ១ បុគ្គល ១ ភោជន ១ រដូវ ១ ឥរិយាបថ ១ ដើម្បីនឹងសម្ដែង

សប្បាយទាំង ៧ នោះ ទើបត្រាស់យ៉ាងនេះ ។ ក្នុងវិតក្កវារៈទាំងឡាយ គប្បីជ្រាបសេចក្ដីដឹងច្បាស់ដោយការដឹងនូវអវិតក្កៈ និងវិតក្កៈ ។

[១៧] ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ មគ្គទាំងពីរដោយការលះវិតក្កៈដូចពោលមកនេះហើយ ឥឡូវនេះ ដើម្បីនឹងត្រាស់ប្រាប់ការឃើញច្បាស់ដោយតតិយមគ្គ ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា **បញ្ច ខោ ឥមេ អានន្ទ** កាមគុណា ដូច្នេះ ។ បទថា **អាយតនេ** សេចក្ដីថា ក្នុងហេតុដែលនាំឲ្យកើតកិលេសណាមួយ ក្នុងកាមគុណទាំងនោះ ។ បទថា **សមុទាចារោ** បានដល់ កិលេសដែលនៅលះមិនបាន ព្រោះញុំាំងការរវើរវាយ ។ បទថា **ឯវំ សន្តំ** សេចក្ដីថា មានយ៉ាងនេះឯង ។ បទថា **សម្បជានោ** បានដល់ ដឹងច្បាស់ ដោយដឹងថា កម្មដ្ឋានមិនទាន់សម្បូរណ៍ក្នុងទុតិយវារៈ មានវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

បទថា **ឯវំ សន្តំ** ប្រែថា មានយ៉ាងនេះ ។

បទថា **ឯវំ សម្បជានោ** បានដល់ ដឹងច្បាស់ ដោយដឹងថា កម្មដ្ឋានសម្បូរណ៍ ។

ក៏កាលភិក្ខុនេះពិចារណាថា ឆន្ទរាគៈក្នុងកាមគុណទាំង ៥ យើងលះបានហើយ ឬមិនទាន់បានលះហ្ន៎ ដូច្នេះ ដឹងច្បាស់ថា នៅមិនទាន់បានលះ ត្រូវ

ផ្គងសេចក្តីព្យាយាម ទើបដកដកធនូរាគៈនោះបានដោយអនាគាមិមគ្គ ។ អំពីនោះ ពិចារណាផលសមាបត្តិក្នុងលំដាប់នៃមគ្គ ចេញចាកផលសមាបត្តិហើយ ពិចារណាទើបដឹងថា លះបានហើយ ។ អធិប្បាយថា រមែងដឹងច្បាស់ ដោយដឹងថា លះធនូរាគៈនោះបានហើយ ។

[១៨] ឥឡូវនេះ កាលនឹងត្រាស់ប្រាប់ការឃើញច្បាស់នូវអរហត្តមគ្គ ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា **បញ្ច ខោ ឥមេ អានន្ទ ឧបាទានក្ខន្ធា** ដូច្នេះ ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **សោ បហីយតិ** សេចក្តីថា លះមានះថា យើងមានក្នុងរូប លះឆន្ទៈថា យើងមានក្នុងរូប លះអនុស័យថា យើងមានក្នុងរូប ។ សេចក្តីដឹងច្បាស់ក្នុងវេទនាជាដើម គប្បីជ្រាបដោយន័យដូចពោលហើយយ៉ាងនោះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ថា **ឥមេ ខោ តេ អានន្ទធម្មា** ដូច្នេះ ទ្រង់សំដៅដល់ធម៌ គឺ សមថវិបស្សនា មគ្គ និងផលដែលត្រាស់ហើយក្នុងខាងក្រោយ ។ បទថា **កុសលាយត្តិកា** ប្រែថា ជាប់តាមកុសល ។ សេចក្តីពិត កុសលធម៌ទាំងឡាយ ជាកុសល ជាធម៌ដែលជាប់មកតាមកុសល អាកិញ្ច-ញ្ញាយតនឈានជាកុសល នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ទាំងកុសល ទាំងធម៌ដែលជាប់មកតាមកុសល នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈានជាកុសល សោតាបត្តិ-

មគ្គជាកុសល ជាធម៌ដែលជាប់មកតាមកុសល ។ល។ អនាគាមិមគ្គជាកុសល អរហត្តមគ្គជាកុសល ទាំងជាធម៌ដែលជាប់មកតាមកុសល បឋមជ្ឈាន ក៏ចាត់ជាកុសលដូចគ្នា ធម៌ដែលសម្បយុត្តដោយបឋមជ្ឈាននោះ ជាកុសល ទាំងជាធម៌ដែលជាប់មកតាមកុសល ។ល។ អរហត្តមគ្គជាកុសល ធម៌ដែលសម្បយុត្តដោយអរហត្តមគ្គនោះ ជាកុសល ជាធម៌ដែលជាប់មកតាមកុសល ។ បទថា **អរិយា** ប្រែថា មិនមានកិលេស គឺ បរិសុទ្ធិ ។ បទថា **លោកុត្តរា** ប្រែថា ឆ្ងងចាកលោក គឺ បរិសុទ្ធិក្នុងលោក ។ បទថា **អនវកៈន្តា បាបិមតា** ប្រែថា ដែលមារមានចិត្តបាបជ្លាក់ចុះមិនបាន ។ ក៏មារ រមែងមិនឃើញចិត្តរបស់ភិក្ខុអ្នកអង្គុយចូលសមាបត្តិ ៨ មានវិបស្សនាជាបាទ គឺ មិនអាចនឹងដឹងថា ចិត្តរបស់ភិក្ខុនោះអាស្រ័យអារម្មណ៍ឈ្មោះនេះប្រព្រឹត្តទៅ ព្រោះដូច្នោះ ទើបត្រាស់ថា **អនវក្កន្តា** ។ ព្រោះហេតុអ្វី ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់បទនេះថា **តំ កឹ មញ្ញសិ** ។ សេចក្ដីពិត ក្នុងគណៈក៏មានអានិសង្សម្យ៉ាង ដើម្បីនឹងទ្រង់សម្ដែងអានិសង្សនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យនេះ ។ បទថា **អនុពន្ធិតុំ** ប្រែថា ជាប់ទៅ គឺ លោមព័ន្ធ ។ ក្នុងបទថា **ន ខោ អានន្ទ** នេះ មានវិនិច្ឆ័យថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះអរិយសាវកអ្នកបានស្ដាប់ហើយ តែព្រះមានព្រះភាគ រមែងលះបង់

អកុសល ចម្រើនកុសល លះបង់ធម៌ដែលមានទោស ចម្រើនធម៌ដែលមិនមានទោស រក្សាខ្លួនឲ្យបរិសុទ្ធិ ដូច្នេះជាដើម ធ្វើខ្លួនឲ្យជាពហុស្សូត ដូចទាហានដែលព្រមដោយអាវុធ ៥ យ៉ាង ។ ក៏ព្រោះភិក្ខុសូម្បីនឹងរៀនសុត្តបរិយត្តិ តែមិនបដិបត្តិអនុលោមបដិបទាសមគួរដល់សុត្តបរិយត្តិនោះ លោករមែងឈ្មោះថា មិនមានអាវុធនោះ ចំណែកភិក្ខុណាបដិបត្តិ ភិក្ខុនោះឯង ទើបឈ្មោះថាមានអាវុធ ។ ដូច្នោះ កាលនឹងសម្តែងសេចក្តីនេះថា មិនគួរនឹងជាប់តាម ទើបត្រាស់ថា **ន ខោ អានន្ទ** ដូច្នេះ ។

[១៩] ឥឡូវនេះ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងរឿងដែលគួរជាប់តាម ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា **យា ច ខោ** ដូច្នេះជាដើម ។ កថាវត្ថុ ១០ ក្នុងឋានៈទាំង ៣ មកក្នុងព្រះសូត្រនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ មកដោយអំណាចនៃធម៌ដែលជាសប្បាយ និងធម៌ដែលជាអសប្បាយៈ ដូចក្នុងប្រយោគថា តថាគតទើបពោលកថាបែបនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ មកដោយអំណាចនៃសុត្តបរិយត្តិ ដូចក្នុងប្រយោគ ថា **យទិទំ សុត្តំ គេយ្យំ** តែក្នុងទីនេះ មកហើយដោយបរិបូណ៌ ។ ព្រោះដូច្នោះ កាលនឹងត្រាស់កថាវត្ថុ ១០ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ទើបត្រាស់រួមទុកក្នុងឋានៈនេះ ។

ឥឡូវនេះ ព្រោះហេតុដែលភិក្ខុពួកខ្លះសូម្បីនៅតែម្នាក់ឯង ក៏រមែងមិនកើតប្រយោជន៍ ដូច្នោះ ដើម្បីទ្រង់សម្តែងទោសក្នុងការនៅម្នាក់ឯង ។ ទ្រង់សំដៅដល់ភិក្ខុពួកខ្លះនោះ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា **ឯវំ សន្តេ ខោ អានន្ទ** ដូច្នេះ ។ ក្នុងបទទាំងនោះ បទថា **ឯវំ សន្តេ** សេចក្តីថា កាលនៅម្នាក់ឯងយ៉ាងនោះមាន ។

[២០] បទថា **សត្ថា** សំដៅយកសាស្តាក្រៅសាសនា ។ បទថា **អន្វាវត្តន្តិ** ប្រែថា បណ្តោយតាម គឺ ចូលទៅរក ។ បទថា **មុច្ឆំ និកាមយតិ** ប្រែថា ប្រាថ្នាការរួចផុត អធិប្បាយថា ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ។ បទថា **អាចរិយូបទ្ទវេន** សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ឧបទ្រវៈរបស់អាចារ្យ ព្រោះមានអន្តរាយ គឺ កិលេសកើតឡើងក្នុងខាងក្នុងរបស់ខ្លួន ។ សូម្បីក្នុងឧបទ្រវៈដ៏សេស ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

[២១] បទថា **អវធីសុ នំ** ប្រែថា សម្លាប់សាស្តានោះចេញហើយ ។ ក៏លោកពោលដល់សេចក្តីស្លាប់នូវសេចក្តីល្អ ដោយបទថា **អវធីសុ នំ** នេះ ។

[២២] បទថា **វិនិបាតាយ** ប្រែថា ឲ្យធ្លាក់ចុះទៅតែម្យ៉ាង ។ ក៏ព្រោះហេតុអ្វី លោកទើបពោលឧបទ្រវៈរបស់អ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈថា មានវិបាក

ជាទុក្ខច្រើនជាង មានផលក្តៅផ្សាច្រើនជាង និងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីធ្លាក់ចុះ ។ ពិតហើយ ការបួសខាងក្រៅព្រះសាសនា មានលាភតិច និងក្នុងការបួសក្រៅសាសនានោះ មិនមានផ្លូវនឹងឲ្យកើតគុណធំទូលាយទៅបានឡើយ និងមាន ក៏ត្រឹមតែសមាបត្តិ ៨ អភិញ្ញា ៥ ប៉ុណ្ណោះ ។ ប្រៀបដូចអ្នកដែលរបូតធ្លាក់អំពីខ្នងលា រមែងមិនមានទុក្ខច្រើន និងមានខ្លួនត្រឹមតែប្រលាក់ធូលីប៉ុណ្ណោះយ៉ាងណា ក្នុងលទ្ធិក្រៅសាសនាក៏ដូច្នោះ នឹងសាបសូន្យ ក៏ត្រឹមតែលោកិយ-គុណប៉ុណ្ណោះ ដូច្នោះ ឧបទ្វវៈពីរយ៉ាងខាងដើម លោកទើបមិនពោលទុកយ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ តែការបួសក្នុងព្រះសាសនា មានលាភច្រើន និងការបួសក្នុងព្រះសាសនានោះ មានគុណដែលនឹងគប្បីបានសម្រេចធំក្រៃលែងជាង គឺ មគ្គ ៤ ផល ៤ និព្វាន ១ ។ ខត្តិយកុមារជាឧភតោសុជាត ប្រថាប់លើកដំរី ស្តេចទ្រង់ប្រពាតព្រះនគរ កាលធ្លាក់អំពីកដំរី រមែងជាទុក្ខច្រើន យ៉ាងណា អ្នកដែលសាបសូន្យអំពីព្រះសាសនាក៏ដូច្នោះ រមែងសាបសូន្យអំពីលោ-កុត្តរគុណ ៩ ប្រការដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលឧបទ្វវៈរបស់អ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈទុកយ៉ាងនេះ ។

បទថា **តស្មា** សេចក្តីថា ព្រោះឧបទ្វវៈរបស់អ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយៈ

មានវិបាកជាទុក្ខច្រើនជាង ឧបទ្រវៈដ៏សេស ឬព្រោះវត្តបដិបត្តិរបស់បុគ្គលជាសត្រូវ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីវត្ថុមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខរហូតអស់កាលយូរ វត្តបដិបត្តិរបស់អ្នកជាមិត្ត រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដូច្នោះ គប្បីប្រកបការហៅដោយភាពជាមិត្ត និងមិនមែនហៅដោយភាពជាសត្រូវ ដោយអត្ថទាំងមុនទាំងក្រោយយ៉ាងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បទថា **មិត្តវត្តាយ** ប្រែថា ដោយការបដិបត្តិជាមិត្ត ។ បទថា **សបត្តវត្តាយ** ប្រែថា ដោយការបដិបត្តិជាសត្រូវ ។

[២៨] បទថា **វោក្កម្ម ច សត្ថុ សាសនំ** សេចក្ដីថា កាលល្មើសកន្លងនូវអាបត្តិ សូម្បីត្រឹមតែទុក្កដ និងទុព្ភាសិត ឈ្មោះថា ប្រព្រឹត្តដើម្បីគេចវេះ កាលមិនកន្លងល្មើស ដូច្នោះ ឈ្មោះថា មិនប្រព្រឹត្តគេចវេះ ។ បទថា **ន តេ អហំ អានន្ទ តថា បរក្កមិស្សាមិ** សេចក្ដីថា តថាគតមិនបដិបត្តិក្នុងលោកទាំងឡាយយ៉ាងនោះ ។ បទថា **អាមកេ** ប្រែថា មិនទាន់ឆ្អិន ។ បទថា **អាមកមត្តេ** ប្រែថា ក្នុងភាជនៈឆៅ គឺ មិនទាន់ស្ងួតល្អ ។ ពិតហើយ ជាងឆ្នាំងសន្សឹមៗ យកដៃទាំងពីរទ្រភាជនៈឆៅដែលនៅមិនស្ងួតល្អ មិនទាន់ឆ្អិន ដោយគិតថា កុំបែកឡើយ ។ ពន្រឹកសេចក្ដីថា តថាគតនឹងមិនបដិបត្តិក្នុងអ្នកទាំងឡាយ

ដូចជាងឆ្នាំងបដិបត្តិក្នុងភាជនៈឆៅនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បទថា **និគ្គយ្ហ និគ្គយ្ហ** សេចក្តីថា តថាគតនឹងមិនប្រៀនប្រដៅតែមួយដង ហើយស្ងៀម តែនឹងតិះដៀលហើយ ប្រៀនប្រដៅ គឺ ទូន្មានរឿយៗ ។ បទថា **បវយ្ហ បវយ្ហ** ប្រែថា តថាគតនឹងលើកសរសើរ នឹងលើកតម្កើង ។ ប្រៀបដូចជាងឆ្នាំង ដកភាជនៈដែលខូចៗ ក្នុងភាជនៈដែលឆ្អិនចេញ គជាគំនរទុក គឺ យកតែចំណែកដែលល្អប៉ុណ្ណោះ យ៉ាងណា សូម្បីតថាគតក៏ដូច្នោះ នឹងគាំទ្រលើកតម្កើង ពោលទូន្មានជាស់តឿន ទូន្មានរឿយៗ ។ បទថា **យោ សារោសោ ឋស្សតិ** សេចក្តីថា បណ្តាអ្នកទាំងឡាយដែលតថាគតពោលទូន្មានហើយ បុគ្គលណាមានខ្លឹម គឺ មគ្គផល បុគ្គលនោះ នឹងតាំងនៅបាន ម្យ៉ាងទៀត សូម្បីលោកិយគុណ ក៏ប្រាថ្នាយកថា ជាខ្លឹមក្នុងទីនេះដូចគ្នា ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ងាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា មហាសុញ្ញតសូត្រទី ២

អ ដ្ឋ ក ថា

អច្ឆរិយព្ភូតធម្មសុត្រទី ៣

[២៥] *អច្ឆរិយព្ភូតធម្មសូត្រ មានបទផ្ដើមថា ឯវមេ្ម សុតំ ខ្ញុំបានស្ដាប់មកយ៉ាងនេះ ៖*

*បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **យត្រ ហិ នាម** ជានិបាតចុះក្នុងអត្ថថា អស្ចារ្យ អធិប្បាយថា ព្រះតថាគតព្រះអង្គណា ។ ដែលឈ្មោះថា **បបញ្ចធម៌** ក្នុងបទថា **ឆិន្នបបញ្ចេ** នេះ បានដល់ កិលេស ៣ យ៉ាង គឺ តណ្ហា មានះ និងទិដ្ឋិ ។ កម្មវដ្ដៈដែលជាកុសល និងអកុសល លោកហៅថា **វដ្ដៈ** ក្នុងបទថា **ឆិន្នវដ្ដុមេ** នេះ ។*

*បទថា **បរិយាទិន្នវដ្ដេ** ជាវេវចនៈរបស់បទថា **ឆិន្នវដ្ដុមេ** នោះឯង ។*

*បទថា **សព្វទុក្ខវីសតិវត្តេ** សេចក្ដីថា កន្លងបង់នូវទុក្ខ ពោលគឺ វិបាកវដ្ដៈទាំងពួង ។*

*បទថា **អនុស្សរិស្សតិ** នេះ ជាពាក្យពោលដល់អនាគតកាល ដោយប្រើនិបាតថា **យត្រ** ។ តែក្នុងបទនេះ គប្បីជ្រាបសេចក្ដីថា លោកប្រើសំដៅ*

ដល់អតីត ។ ពិតហើយ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់រឭកដល់ព្រះពុទ្ធទាំងនោះហើយ មិនមែនរឭកដល់ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

[២៦] បទថា **ឯវំ ជច្ចា** សេចក្តីថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះវិបស្សី ជាដើម មានព្រះជាតិជាក្សត្រិយ៍ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះកកុសន្ធៈជាដើម មានព្រះជាតិជាព្រាហ្មណ៍ ។

បទថា **ឯវំ គោត្តា** សេចក្តីថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះវិបស្សីជាដើម ជាកោណ្ឌញ្ញគោត្រ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ មានព្រះកកុសន្ធៈជាដើម ជាកស្សប-គោត្រ ។

បទថា **ឯវំ សីលា** សេចក្តីថា មានសីលយ៉ាងនេះ គឺ មានសីលទាំងលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។

ក្នុងបទថា **ឯវំ ធម្មា** នេះ លោកសំដៅយកធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបក្ខពួកនៃសមាធិ អធិប្បាយថា មានសមាធិយ៉ាងនេះ គឺ មានសមាធិជាទាំងលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។ បទថា **ឯវំ បញ្ញា** សេចក្តីថា មានបញ្ញាយ៉ាងនេះ គឺ មានទាំងបញ្ញាដែលជាលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។ ក៏ក្នុងបទថា **ឯវំ វិហារី** នេះ ក៏ព្រោះកាន់យកធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងចំណែកសមាធិទុកក្នុងខាងក្រោយ

ហើយក៏ជាការកាន់វិហារធម៌ទុកផង បើនឹងមានអ្នកជំទាស់ថា ហេតុអ្វី លោកទើបកាន់យកវត្ថុដែលកាន់យកហើយទៀតហ្ន៎ ។ ឆ្លើយថា ប្រការនេះលោកមិនកាន់យកយ៉ាងនោះឡើយ ។ ពិតហើយ ការដែលលោកកាន់យកវត្ថុដែលកាន់យកហើយទៀតនេះ ក៏ដើម្បីនឹងសម្ដែងដល់និរោធសមាបត្តិ ព្រោះដូច្នោះ ក្នុងសេចក្ដីនេះ បានសេចក្ដីយ៉ាងនេះថា មានប្រក្រតីនៅដោយនិរោធសមាបត្តិ យ៉ាងនេះ ។

ក្នុងបទថា ***ឯវំ វិមុត្តា*** នេះ បានដល់ វិមុត្តិ ៥ យ៉ាង គឺ វិក្ខម្ភនវិមុត្តិ ១ តទង្គវិមុត្តិ ១ សមុច្ឆេទវិមុត្តិ ១ បដិបស្សទ្ធិវិមុត្តិ ១ និស្សរណវិមុត្តិ ១ ក្នុងវិមុត្តិទាំង ៥ នោះ សមាបត្តិ រាប់ជាវិក្ខម្ភនវិមុត្តិ ព្រោះរួចផុតហើយអំពីកិលេស មាននីវរណៈជាដើម ដែលខ្លួនគ្របសង្កត់នោះឯង ។ អនុបស្សនា ៧ មានអនិច្ចានុបស្សនាជាដើម រាប់ជាតទង្គវិមុត្តិ ព្រោះរួចផុតហើយអំពីនិច្ចសញ្ញាជាដើម ដែលខ្លួនលះបង់ហើយ ដោយអំណាចនៃអង្គដែលជាសត្រូវ របស់មគ្គនោះៗ ។ អរិយមគ្គ ៤ រាប់ជាសមុច្ឆេទវិមុត្តិ ព្រោះរួចផុតអំពីកិលេសទាំងឡាយដែលខ្លួនដកឡើងហើយនោះឯង ។ សាមញ្ញផល ៤ រាប់ជាបដិបស្សទ្ធិវិមុត្តិ ព្រោះកិលេសទាំងឡាយកើតឡើងហើយក្នុងទីបំផុតនៃបដិបស្សទ្ធិដោយ

អានុភាពនៃមគ្គ ។ និព្វាន រាប់ជានិស្សរណវិមុត្តិ ព្រោះជាការរលាស់ចេញ កម្ចាត់ចេញ តាំងនៅក្នុងទីឆ្ងាយពីកិលេសទាំងពួង ។ ក្នុងសេចក្តីនេះ គប្បីជ្រាបសេចក្តីយ៉ាងនេះថា រួចផុតហើយយ៉ាងនេះ ដោយអំណាចនៃវិមុត្តិ ៥ ទាំងនេះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[២៧] បទថា **តស្មាតិហ** សេចក្តីថា ព្រោះហេតុដែលលោកពោលថា ព្រះតថាគតទាំងឡាយ គួរអស្ចារ្យដូច្នោះ អច្ឆរិយព្ភូតធម៌ទាំងឡាយរបស់ព្រះតថាគត ទើបច្បាស់លាស់ក្រៃលែងហួសប្រមាណ ។

[២៨] ក្នុងបទថា **សតោ សម្បជានោ** នេះ បានដល់ សម្បជញ្ញៈ ២ យ៉ាង គឺ ទាំងក្នុងមនុស្សលោក និងទេវលោក ។ ក្នុងសម្បជញ្ញៈ ២ នោះ ក្នុងវេស្សន្តរជាតក ព្រះវេស្សន្តរឲ្យព្រះឱរសទាំងពីរដល់ព្រាហ្មណ៍ហើយ ក្នុងថ្ងៃស្អែកថ្វាយព្រះមហេសីដល់ស្តេចសក្កៈ កាលទទួលយកពរ ៨ យ៉ាង ដែលស្តេចសក្កៈទ្រង់ជ្រះថ្លាប្រទានហើយ បានជ្រើសរើសកាន់យកពរថា យើងចូរបដិសន្ធិក្នុងភពតុសិត យ៉ាងនេះថា

កាលបើកខ្លួនផុតពីអត្តភាពនេះទៅ សូមឲ្យទៅកាន់ឋានសួគ៌

ទៅដល់ជាន់តុសិតដែលជាកន្លែងវិសេស មិនគប្បីត្រឡប់អំពី

នោះ ពរនេះជាពរទី ៨ ។

ចាប់តាំងពីនោះមក ក៏ដឹងថា យើងនឹងកើតក្នុងតុសិតពិភព ។ នេះចាត់ជាសម្បជញ្ញៈក្នុងមនុស្សលោក ។ កាលព្រះអង្គទ្រង់ចុតិអំពីអត្តភាពជាព្រះវេស្សន្តរហើយ កើតក្នុងភពតុសិត បានដឹងខ្លួនថា យើងកើតហើយ នេះជាសម្បជញ្ញៈក្នុងទេវលោក ។

សួរថា ក៏ទេវតាដ៏សេសទាំងឡាយមិនដឹងឬ ។ ឆ្លើយថា មិនដឹងក៏មិនមែន តែទេវតាទាំងនោះ ត្រូវក្រឡេកមើលដើមកល្បព្រឹក្សជិតវិមានក្នុងឧទ្យានដែលពួកទេពអប្សរ បានដាស់ឲ្យភ្ញាក់ដោយសម្លេងតន្ត្រីទិព្វ ឲ្យពោលថា អ្នកនិរទុក្ខ នេះជាទេវលោក លោកកើតក្នុងទេវលោកនេះហើយ ដូច្នេះ ទើបនឹងដឹង ។ ព្រះពោធិសត្វមិនដឹងក្នុងបឋមជវនវារៈ ។ រាប់ពីទុតិយជវនវារៈទៅ ទើបដឹង ។ ការដឹងរបស់ព្រះអង្គមិនសាធារណៈទូទៅ ដូចអ្នកដទៃ ដូចពណ៌នាមកដូច្នេះ ។

[២៩] ក្នុងបទថា **អដ្ឋាសិ** នេះ សេចក្តីថា សូម្បីទេវតាពួកដទៃនឹងតាំងនៅក្នុងភពនោះ ក៏រមែងដឹងខ្លួនថា ពួកយើងតាំងនៅហើយក៏ពិត តែទេវតាទាំងនោះ ត្រូវឥដ្ឋារម្មណ៍ដែលមានកម្លាំង ក្នុងទ្វារទាំង ៦ គ្របសង្កត់ ក៏បាត់បង់សតិ មិនដឹងសូម្បីវត្ថុដែលខ្លួនបរិភោគហើយ ផឹកហើយ រមែងចុតិ ព្រោះ

ការអត់អាហារ ។

សួរថា ព្រះពោធិសត្វមិនមានអារម្មណ៍យ៉ាងនោះឬ ។ ឆ្លើយថា មិនមានក៏មិនមែន ។ ព្រោះថា ព្រះអង្គ រមែងនៅលើទេវតាដ៏សេសដោយឋានៈ ១០ ។ ក៏ព្រះអង្គមិនព្រមឲ្យអារម្មណ៍ញាំញី ព្រះអង្គគ្របសង្កត់អារម្មណ៍នោះតាំងនៅបាន ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបត្រាស់ថា **សតោ សម្បជានោ អានន្ទ ពោធិសត្តោ តុសិតេ កាយេ អដ្ឋាសិ** ។

[៣០] បទថា **យាវតាយុកំ** នេះ សួរថា ក្នុងអត្តភាពដ៏សេស ព្រះពោធិសត្វមិនតាំងនៅរហូតដល់អស់អាយុឬ ។ ឆ្លើយថា ពិតហើយមិនតាំងនៅរហូតដល់អស់អាយុ ។ ក៏ក្នុងកាលដទៃៗ ព្រះពោធិសត្វកើតក្នុងទេវលោកដែលទេវតាមានអាយុវែង មិនអាចបំពេញបារមីក្នុងទេវលោកនោះបាន ដូច្នោះព្រះអង្គទ្រង់បិទព្រះនេត្រទាំងពីរ ធ្វើអធិមុត្តកាលកិរិយា (សង្កត់ចិត្តឲ្យស្លាប់) ហើយកើតក្នុងមនុស្សលោក កាលកិរិយានេះ មិនមានដល់ទេវតាពួកដទៃ ។ ក៏ក្នុងគ្រានោះ មិនមានការលួចទ្រព្យ មិនមានអ្នកមិនរក្សាសីល ព្រះអង្គតាំងនៅរហូតអស់អាយុ ព្រោះទ្រង់បំពេញបារមីគ្រប់យ៉ាងបរិបូណ៌ហើយ ។ ព្រះអង្គមានសតិសម្បជញ្ញៈ ឃ្លាតចាកពួកទេវតាជាន់តុសិត ស្ថិតនៅក្នុងព្រះគភ៌ព្រះ-

មាតា ។ ព្រះពោធិសត្វទ្រង់បំពេញព្រះបារមីគ្រប់យ៉ាងជាមុន ហើយបានតាំងនៅ រហូតអស់ព្រះជន្មក្នុងគ្រានោះ ដោយប្រការដូចពណ៌នាមកដូច្នេះ ។

ក៏បុព្វនិមិត្ត ៥ យ៉ាង គឺ ផ្កាឈើស្វិត ១ សំពត់សៅហ្មង ១ ញើស ចេញអំពីក្លៀក ១ កាយផ្តើមសៅហ្មង ១ ទេវតាមិនតាំងនៅលើអាសនៈរបស់ ទេវតា ១ នេះ រមែងកើតដល់ទេវតាទាំងឡាយ ដើម្បីនឹងជាស់តឿនឲ្យដឹងថា ឥឡូវនេះ នៅសល់ ៧ ថ្ងៃនឹងត្រូវចុតិ ដោយការរាប់ថ្ងៃរបស់មនុស្ស ។ បណ្តា បទទាំងនោះ បទថា **មាលា** បានដល់ ផ្កាឈើប្រដាប់ ដោយរាប់ថ្ងៃបដិសន្ធិ ជាកំណត់ ។ បានឮថា ផ្កាឈើទាំងនោះនឹងមិនក្រៀមស្វិតរហូតដល់ ៥៧ កោដិ នឹង ៦០ សែនឆ្នាំ ក៏ស្វិតស្រពោនក្នុងគ្រានោះ ។ សូម្បីក្នុងសំពត់ទាំងឡាយ ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។ ក៏ទេវតាទាំងឡាយ រមែងមិនស្គាល់ត្រជាក់ មិនស្គាល់ ក្តៅ រហូតដល់អស់កាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ។ តែក្នុងកាលនោះ ញើសនឹង ហូរចេញចាកកាយជាគ្រាប់ៗ ។ ក៏រហូតដល់អស់កាលមានប្រមាណប៉ុណ្ណោះ រាងកាយរបស់ទេវតាទាំងនោះ មិនធ្លាប់ប្រាកដថា សៅហ្មង ដូចជា ធ្មេញបាក់ ឬសក់ស្កូវឡើយ ។ ទេពធីតា នឹងប្រាកដរាងកាយដូចស្រីក្រមុំវ័យ ១៦ ឆ្នាំ ទេវបុត្រនឹងប្រាកដរាងកាយដូចជាកម្លោះវ័យ ២០ ឆ្នាំ ។ ក្នុងវេលាជិតស្លាប់

ទេវបុត្រទាំងនោះ រមែងមានអត្តភាពសៅហ្មង ។ មួយទៀត ទេវបុត្រទាំងនោះ មិនមានសេចក្តីអផ្សុកក្នុងទេវលោក រហូតអស់កាលប្រមាណប៉ុណ្ណោះ តែក្នុងវេលាជិតស្លាប់ ទេវបុត្ររមែងនឿយហត់ នឿយណាយ តក់ស្លុត ញាប់ញ័រ មិនត្រេកអរក្នុងអាសនៈរបស់ខ្លួន ។ ទាំងនេះ ចាត់ជាបុព្វនិមិត្ត ៥ ប្រការ ។ និមិត្តទាំងឡាយ មានឧក្កាបាតធ្លាក់ ផែនដីញ័រ និងច័ន្ទគ្រាសជាដើម នឹងប្រាកដចំពោះអ្នកមានបុណ្យច្រើន មានសក្តិធំក្នុងលោក ដូចព្រះរាជា អាមាត្រជាអ្នកធំ ជាដើមប៉ុណ្ណោះ មិនប្រាកដដល់សាមញ្ញជនទូទៅ យ៉ាងណា បុព្វនិមិត្ត ៥ ក៏ដូច្នោះ នឹងប្រាកដចំពោះពួកទេវតាដែលមានសក្តិធំប៉ុណ្ណោះ មិនប្រាកដដល់ទេវតាទូទៅ ។

ក៏ក្នុងពួកមនុស្សទាំងឡាយ ហោរជាដើមប៉ុណ្ណោះ ទើបនឹងដឹងបុព្វនិមិត្តទាំងឡាយ មនុស្សទូទៅមិនដឹង យ៉ាងណា ពួកទេវតាទាំងឡាយក៏ដូច្នោះ ទេវតាទូទៅ សូម្បីនោះរមែងមិនដឹង នឹងដឹងក៏ចំពោះទេវតាដែលឆ្លាតប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏ក្នុងបណ្តាទេវតាទាំងនោះ ទេវបុត្រអ្នកកើតដោយកុសលកម្មបន្តិចបន្តួច កាលបុព្វនិមិត្តកើតហើយ អ្នកណានឹងដឹងថា ឥឡូវនេះ ពួកយើងនឹងទៅកើតក្នុងទីណា ទើបខ្លាច ចំណែកទេវបុត្រអ្នកមានបុណ្យច្រើន គិតថា ពួកយើងអាស្រ័យ

ទានដែលឲ្យ សីលដែលរក្សា ការនៅដែលចម្រើនហើយ នឹងសោយសម្បត្តិក្នុងទេវលោកជាន់ខ្ពស់ៗ ឡើងទៅ ទើបមិនខ្វាច សម្រាប់ព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់ឃើញបុព្វនិមិត្តទាំងនោះហើយ គិតថា ឥឡូវនេះយើងនឹងបានជាព្រះពុទ្ធក្នុងអត្តភាពតទៅ ទើបមិនខ្វាច ។ គ្រានោះ កាលនិមិត្តទាំងនោះ ប្រាកដដល់ព្រះពោធិសត្វហើយ ទេវតាក្នុងម៉ឺនចក្រវាឡមកប្រជុំគ្នា ហើយទូលអារាធនាថា បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិរទុក្ខ ការដែលព្រះអង្គទ្រង់បំពេញទសបារមី នឹងប្រាថ្នាសម្បត្តិថា នឹងជាស្តេចសក្កៈក៏ទេ នឹងប្រាថ្នាសម្បត្តិថា នឹងជាមារ ជាព្រហ្មជាស្តេចចក្រពត្តិក៏ទេ តែទ្រង់បំពេញដោយប្រាថ្នានឹងជាព្រះពុទ្ធ ដើម្បីជួយសត្វលោក បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិរទុក្ខ ឥឡូវនេះ ជាកាលដែលសមគួរ ដើម្បីការត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិរទុក្ខ ឥឡូវនេះជាសម័យដែលសមគួរ ដើម្បីការត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះអង្គ ។

លំដាប់នោះ ព្រះមហាសត្វ ទ្រង់មិនទាន់ទទួលពាក្យរបស់ទេវតាទាំងឡាយ ទ្រង់ត្រួតមើលមហាវិលោកនៈ ៥ ប្រការ គឺ កាល ទ្វីប ប្រទេស ត្រកូល និងការកំណត់អាយុរបស់ព្រះមាតា ។ ក្នុងមហាវិលោកនៈ ៥ ប្រការនោះ ទ្រង់ត្រួតមើលកាលមុនថា ជាវេលាសមគួរ ឬមិនទាន់សមគួរ ។ វេលា

ដែលមនុស្សទាំងឡាយមានអាយុវែងជាង ១ សែនឆ្នាំឡើងទៅ ឈ្មោះថា វេលាដែលមិនសមគួរ ក្នុងមហាវិលោកនៈ ៥ ប្រការនោះ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះក្នុងវេលានោះ ជាតិ ជរា និងមរណៈ រមែងមិនប្រាកដដល់សត្វទាំងឡាយ និងដែលឈ្មោះថា ការសម្ដែងធម៌របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ នឹងរួចផុតទៅចាកត្រៃលក្ខណ៍ រមែងមិនមាន កាលព្រះអង្គត្រាស់ថា **អនិច្ចំ ទុក្ខំ អនត្តា** មនុស្សទាំងឡាយនឹងគិតថា នេះ ព្រះអង្គត្រាស់ដល់អ្វី ហើយមិនបង្អោនចិត្តដើម្បីនឹងស្ដាប់ មិនទទួលរាប់អាន ឬជឿតាម អំពីនោះ រមែងមិនមានការត្រាស់ដឹងមគ្គផល កាលមិនមានការត្រាស់ដឹងមគ្គផល ពាក្យទូន្មាន រមែងមិនចាត់ជានិយ្យានិកធម៌ (គឺនាំសត្វចេញចាកភព) បានព្រោះដូច្នោះ វេលានោះ ទើបចាត់ជាវេលាដែលមិនសមគួរ ។ វេលាដែលមនុស្សទាំងឡាយ មានអាយុតិចជាងមួយរយឆ្នាំ ក៏មិនចាត់ថា ជាកាលដែលសមគួរ ។ ព្រោះហេតុអ្វី ។ ព្រោះវេលានោះ មនុស្សទាំងឡាយមានកិលេសក្រាស់ និងពាក្យទូន្មានដែលឲ្យដល់មនុស្សដែលមានកិលេសក្រាស់ រមែងមិនតាំងនៅក្នុងឱវាទ (ព្រះធម៌នោះ) រមែងសាបសូន្យទៅដោយឆាប់រហ័ស ដូចយកកំណាត់ឈើគូសទម្លាក់ចុះក្នុងទឹក ព្រោះដូច្នោះ សូម្បីវេលានោះ ក៏មិនទាន់ចាត់ថា ជាកាលដែលសមគួរ ។ តែកាល

កំណត់អាយុ រាប់ពីមួយសែនឆ្នាំចុះមក និងពីមួយរយឆ្នាំឡើងទៅ ចាត់ជាកាល ដែលសមគួរ ។ ព្រោះក្នុងគ្រានោះ ជាវេលាដែលមនុស្សមានអាយុប្រមាណ ១០០ ឆ្នាំ ។ លំដាប់នោះ ព្រះមហាសត្វទ្រង់ពិចារណាឃើញហើយថា ជាកាល សមគួរនឹងគប្បីមកកើត ។ តអំពីនោះ កាលនឹងទ្រង់ត្រួតមើលទ្វីប ទ្រង់បាន ពិចារណាមើលទ្វីបទាំង ៤ ព្រមទាំងទ្វីបដែលជាបរិវារ ទ្រង់ឃើញថា ព្រះពុទ្ធ ទាំងឡាយ រមែងមិនមកកើតក្នុងទ្វីបទាំង ៣ នឹងកើតតែក្នុងជម្ពូទ្វីបប៉ុណ្ណោះ ។ អំពីនោះ ទ្រង់ត្រួតមើលប្រទេសថា ដែលឈ្មោះថា ជម្ពូទ្វីបចាត់ជាទ្វីបធំ មាន ប្រមាណដល់ម៉ឺនយោជន៍ ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយរមែងមកកើតក្នុងប្រទេសណាហ្ន៎ ទ្រង់ពិចារណាឃើញមជ្ឈិមប្រទេសនោះឯង ។

ដែលឈ្មោះថា មជ្ឈិមប្រទេស បានដល់ ប្រទេសដែលលោកពោល ទុកហើយក្នុងព្រះវិន័យ ដោយន័យជាដើមថា មាននិគមឈ្មោះកជង្គលៈ នៅ ក្នុងទិសបូព៌ា ដូច្នេះ ។ ក៏មជ្ឈិមប្រទេសនោះ មានកំណត់ប្រវែង ៣០០ យោជន៍ ទទឹង ២៥០ យោជន៍ វាស់ដោយជុំវិញបាន ៩០០ យោជន៍ ក៏ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទាំងឡាយ ទ្រង់បំពេញបារមី ៤ អសង្ខេយ្យមួយសែនកប្បខ្លះ ៨ អសង្ខេយ្យ មួយសែនកប្បខ្លះ ១៦ អសង្ខេយ្យមួយសែនកប្បខ្លះ ហើយស្តេចក៏ឧប្បត្តិក្នុង

ប្រទេសនេះ ។ ព្រះបច្ចេកពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់បំពេញបារមី ២ អសង្ខេយ្យមួយសែនកប្បហើយមកកើត ។ ព្រះមហាសាវកទាំងឡាយ មានព្រះសារីបុត្រនិង ព្រះមហាមោគ្គល្លានជាដើម បំពេញបារមី ១ អសង្ខេយ្យមួយសែនកប្បហើយមកកើត ។ ស្តេចចក្រពត្តិគ្រប់គ្រងលើទ្វីបធំទាំងបួន មានទ្វីបតូចពីរពាន់ជាបរិវារ ស្តេចក៏មកកើត ។ ម្យ៉ាងទៀត ទាំងក្សត្រិយ៍ ព្រាហ្មណ៍ និងគហបតីមហាសាល អ្នកមានសក្តិធំពួកដទៃ ក៏មកកើតក្នុងប្រទេសនេះ ។ ក៏ក្នុងប្រទេសនេះ មានព្រះនគរឈ្មោះថា កបិលភស្តុជារាជធានី ព្រះអង្គ ទើបទ្រង់ដាក់ព្រះទ័យថា យើងគួរកើតក្នុងនគរកបិលភស្តុនោះ ។ អំពីនោះ ទ្រង់ត្រួតមើលត្រកូល ពិចារណាត្រកូលថា ធម្មតាព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ រមែងកើតក្នុងត្រកូលដែលលោកសម្មតិ ឥឡូវនេះ ត្រកូលក្សត្រិយ៍ជាត្រកូលដែលលោក-សម្មតិ យើងនឹងកើតក្នុងត្រកូលក្សត្រិយ៍នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ព្រះនាមថា សុទ្ធោទនៈនឹងជាព្រះបិតារបស់យើង ។ តអំពីនោះ ទ្រង់ត្រួតមើលព្រះមាតា ទ្រង់ពិចា-រណាថា ដែលឈ្មោះថា ព្រះពុទ្ធមាតា រមែងមិនជាស្ត្រីឡេះឡោះ មិនជាអ្នកលេងសុរា បំពេញបារមីមក ១ សែនកប្ប រាប់តាំងពីកើត រមែងមានសីល ៥ មិនដាច់ ក៏ព្រះទេវីព្រះនាមថា មហាមាយា ព្រះទេវីនេះ មានលក្ខណៈដូច្នេះ

ព្រះនាងដែលជាព្រះមាតារបស់យើង តើព្រះនាងនឹងមានអាយុប៉ុន្មាន ទ្រង់ឃើញថា អាយុរបស់ព្រះនាង (ក្រោយទ្រង់ព្រះគភ៌) ១០ ខែ (ប្រសូតិហើយ) នឹងមានអាយុបាន ៧ ថ្ងៃ ។ ព្រះមហាសត្វគ្រាទ្រង់ត្រួតមើល មហាវិលោកនៈ ៥ ប្រការ ដូចពោលមកនេះហើយ ទើបត្រាស់ថា ម្នាលអ្នកនិរទុក្ខទាំងឡាយ ដល់វេលាដែលយើងនឹងជាព្រះពុទ្ធហើយ កាលនឹងធ្វើការសង្គ្រោះ ទើបព្រមទទួលពាក្យរបស់ទេវតាទាំងឡាយ បញ្ជូនទេវតាទាំងនោះទៅ ដោយព្រះតម្រាស់ថា ចូរត្រឡប់ទៅចុះអ្នកទាំងឡាយ ព្រះមហាសត្វហែហមទៅដោយទេវតាជាន់តុសិត ស្ដេចចូលទៅកាន់សួននន្ទវ័នក្នុងតុសិតបុរី ។ ក៏ក្នុងទេវលោកគ្រប់ជាន់ រមែងមានសួននន្ទវ័នទាំងនោះ ។ សូម្បីក្នុងសួននន្ទវ័ននោះ ទេវតាទាំងឡាយឲ្យព្រះពោធិសត្វរឭកដល់ឱកាសនៃកុសលកម្មដែលធ្លាប់ធ្វើទុកក្នុងជាតិមុនថា ព្រះអង្គចូរចុតិអំពីតុសិតបុរីនេះទៅកាន់សុគតិចូរ ចុតិអំពីតុសិតបុរីនេះទៅកាន់សុគតិដូច្នេះត្រាច់ទៅ ។ ព្រះពោធិសត្វហែហមទៅដោយទេវតាអ្នកជួយឲ្យរឭកដល់កុសលកម្មយ៉ាងនេះ ស្ដេចត្រាច់ទៅក្នុងនន្ទវ័ន ហើយក៏ចុតិ ។ គ្រាចុតិយ៉ាងនេះហើយ ក៏ដឹងថា យើងកំពុងចុតិ មិនមែនដឹងចុតិចិត្ត ។ សូម្បីបដិសន្ធិហើយ ក៏មិនដឹងបដិសន្ធិចិត្ត ។ ព្រះអង្គដឹងច្បាស់យ៉ាងនេះថា យើងបដិសន្ធិ

ក្នុងទីនេះ ក៏ព្រះថេរៈពួកខ្លះពោលថា គួរនឹងបានអាវជ្ជនបរិយាយ ព្រះមហាសត្វនឹងដឹងក្នុងទុតិយចិត្តវារៈ និងក្នុងតតិយចិត្តវារៈប៉ុណ្ណោះ ។ តែព្រះមហាសិវ-ត្ថេរអ្នកទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដក ពោលថា បដិសន្ធិរបស់ព្រះមហាសត្វទាំងឡាយមិនដូចបដិសន្ធិរបស់សត្វដទៃ សតិសម្បជញ្ញៈរបស់ព្រះមហាសត្វទាំងនោះ ដល់ទីបំផុតហើយ ក៏ព្រោះមិនអាចនឹងដឹងចិត្តដួងនោះ ដោយចិត្តដួងនោះបាន ដូច្នោះព្រះមហាសត្វ ទើបមិនដឹងចុតិចិត្ត សូម្បីក្នុងខណៈចុតិ រមែងដឹងថា យើងកំពុងចុតិ កាលបដិសន្ធិ ក៏មិនដឹងបដិសន្ធិចិត្ត ដឹងច្បាស់ថា យើងកំពុងបដិសន្ធិក្នុងទីឯណោះ ។ ក្នុងកាលនោះ ម៉ឺនលោកធាតុរមែងញាប់ញ័រ ដូច្នេះ ។ ក៏កាលព្រះមហាសត្វឈានចុះកាន់ព្រះគភ៌មាតាយ៉ាងនេះ ទ្រង់កាន់បដិសន្ធិដោយមហាវិបាកចិត្ត ដូចគ្នានឹងអសង្ខារិកកុសលចិត្ត ដែលសហគតដោយសោមនស្ស និងសម្បយុត្តដោយញាណ មានមេត្តាជាបុព្វភាគ ក្នុងបណ្តាបដិសន្ធិចិត្ត ១៩ ដួង ។ ចំណែកព្រះមហាសិវត្ថេរ ពោលថា ដោយមហាវិបាកចិត្ត ដែលសហគតដោយឧបេក្ខា ។ ក៏ព្រះមហាសត្វ កាលទ្រង់កាន់បដិសន្ធិ បានបដិសន្ធិក្នុងថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែអាសាឍ ។

ដូចបានស្តាប់មក គ្រានោះ ព្រះនាងមហាមាយា ទ្រង់ព្រះសប្បាយដោយ

ការលេងនក្សត្រ ដែលសម្បូរណ៍ទៅដោយគ្រឿងផឹកដែលប្រាសចាកសុរា លាបរបស់ក្រអូប និងគ្រឿងប្រដាប់ តែថ្ងៃទី ៧ អំពីថ្ងៃពេញបូណ៌មីខែអាសាឍ ក្នុងថ្ងៃទី ៧ ស្តេចចេញពីព្រឹក ស្រង់ដោយទឹកក្រអូបប្រដាប់ព្រះវរកាយដោយគ្រឿងអលង្ការទាំងពួង សោយព្រះក្រយាហារដ៏ប្រសើរ អធិដ្ឋានអង្គឧបោសថ ហើយស្តេចចូលបន្ទប់ដែលមានសិរី ផ្ទំលើគ្រែដែលមានសិរី ទ្រង់លក់ទៅ ទ្រង់បានព្រះសុបិន្តដូច្នេះថា មហារាជទាំង ៤ ទ្រង់លើកព្រះនាងព្រមទាំងក្រឡាបន្ទំ នាំទៅស្រះអនោត្តៈ ហើយដាក់ទុកត្រង់ចំណែកម្ខាង ។ គ្រានោះ ព្រះទេវីរបស់ស្តេចមហារាជទាំង ៤ នោះ បានមកឲ្យព្រះនាងស្រង់ ដើម្បីលាងជម្រះមន្ទិលរបស់មនុស្ស ហើយឲ្យស្លៀកដណ្តប់សំពត់ទិព្វ លាបស្រឡាបដោយរបស់ក្រអូប ប្រដាប់សំពត់ទិព្វ ឲ្យទ្រង់ផ្ទំរក្សាសីលនៅក្នុងវិមានមាស ដែលមាននៅខាងក្នុងភ្នំប្រាក់ ដែលតាំងនៅមិនឆ្ងាយពីស្រះអនោត្តៈនោះ ។ គ្រានោះ ព្រះពោធិសត្វជាដំរីស ត្រាច់ទៅលើកូនភ្នំមាសមួយ ដែលតាំងនៅមិនឆ្ងាយពីស្រះអនោត្តៈនោះ ចុះអំពីភ្នំមាសនោះហើយ ឡើងកាន់ភ្នំប្រាក់ មកពីទិសឧត្តរ ចូលទៅកាន់វិមានមាស ធ្វើប្រទក្សិណព្រះមាតាហើយ ហាក់បីដូចជាចូលទៅក្នុងឧទរប្រទេសខាងស្តាំ ។

លំដាប់នោះ ព្រះនាងភ្ញាក់ផ្អើលហើយ បានក្រាបទូលព្រះសុបិននោះចំពោះព្រះរាជា ។ លុះព្រឹកឡើង ព្រះរាជាត្រាស់បង្គាប់ឲ្យប្រធានព្រាហ្មណ៍ ប្រមាណ ៦៤ នាក់ ចូលគាល់ ចាត់ក្រាលអាសនៈមានតម្លៃច្រើន លើភូមិភាគដែល មានតិណជាតិខៀវខ្ចី តាក់តែងហើយដោយគ្រឿងសក្ការៈដែលជាមង្គល ធ្វើដោយលាជជាដើម ហើយនាំបាយបាយាសដ៏ប្រសើរផ្សំដោយទឹកដោះថ្លា ទឹកឃ្មុំ និងជុំស្ករក្រួស ដាក់ក្នុងថ្នាំងមាស ថ្នាំងប្រាក់ដរាបពេញ ហើយគ្របថ្នាំងមាសដោយគម្របមាស ថ្នាំងប្រាក់ក៏ដូចគ្នា ព្រះរាជទានដល់ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយដែលអង្គុយលើអាសនៈនោះ ។ ញុំាងព្រាហ្មណ៍ទាំងនោះឲ្យឆ្អែតស្កប់ស្កល់ ដោយសំពត់ និងមេគោជាងដែលជនពួកដទៃនាំមកឲ្យទៀតផង ។ លំដាប់នោះ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់ឲ្យព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយ ដែលឆ្អែតគ្រប់គ្រាន់សប្បាយហើយ ប្រាប់ដល់ព្រះសុបិន ហើយទ្រង់សួរថា នឹងមានអ្វីកើតឡើង ។ ព្រាហ្មណ៍ទាំងឡាយក្រាបទូលថា បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គទ្រង់កុំព្រះវិតក្កៈឡើយ ព្រះទេវីរបស់ព្រះអង្គទ្រង់តាំងព្រះគភ៌ និងព្រះគភ៌នោះ ក៏ជាព្រះឱរស មិនមែនព្រះធីតា ព្រះអង្គនឹងមានព្រះឱរស បើព្រះឱរសនោះនឹងនៅគ្រប់គ្រងផ្ទះ នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ បើចេញបួស នឹងបានជាព្រះពុទ្ធ ទ្រង់កម្ចាត់បង់នូវកិលេសបានហើយ

ក្នុងលោក ព្រះពោធិសត្វមានសតិ និងសម្បជញ្ញៈ ចុតិអំពីពួកទេវតាជាន់តុសិត ចូលកាន់ព្រះគភ៌ព្រះមាតា ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[៣១] បណ្ដាបទទាំងនោះ ដោយបទថា **សតោ សម្បជានោ** នេះ លោកសម្ដែងថា ព្រះពោធិសត្វទ្រង់ឈានចុះ ដោយវិធីឈានចុះកាន់ព្រះគភ៌ក្នុងប្រការទី ៤ ។ ក៏ការឈានចុះកាន់ព្រះគភ៌មាន ៤ យ៉ាង ដូចព្រះបាលីថា ការឈានចុះកាន់គភ៌មាន ៤ យ៉ាងដូច្នេះ ។ សត្វពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ឈានចុះកាន់ផ្ទៃមាតាក៏មិនដឹងខ្លួន តាំងនៅក្នុងផ្ទៃមាតាក៏មិនដឹងខ្លួន ចេញចាកផ្ទៃមាតាក៏មិនដឹងខ្លួន នេះជាការឈានចុះកាន់គភ៌ប្រការទី ១ ។ ប្រការដទៃនៅមានទៀត សត្វពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ឈានចុះកាន់ផ្ទៃនៃមាតាដឹងខ្លួន តាំងនៅក្នុងផ្ទៃនៃមាតាមិនដឹងខ្លួន ចេញចាកផ្ទៃមាតាក៏មិនដឹងខ្លួន នេះជាការឈានចុះកាន់គភ៌ប្រការទី ២ ។ ប្រការដទៃនៅមានទៀត សត្វពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ឈានចុះកាន់ផ្ទៃមាតាដឹងខ្លួន តាំងនៅក្នុងផ្ទៃមាតាក៏ដឹងខ្លួន តែចេញចាកផ្ទៃមកមិនដឹងខ្លួន នេះជាការឈានចុះកាន់គភ៌ប្រការទី ៣ ។ ប្រការដទៃនៅមានទៀត សត្វពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ឈានចុះកាន់ផ្ទៃមាតាក៏ដឹងខ្លួន តាំងនៅក្នុងផ្ទៃមាតាក៏ដឹងខ្លួន ទាំងចេញចាកផ្ទៃមាតាក៏ដឹងខ្លួន នេះជាការឈានចុះកាន់គភ៌ប្រការទី

៤ ។

ក្នុង ៤ យ៉ាងទាំងនេះ ប្រការទីមួយ ជារបស់ពួកលោកិយមនុស្ស ។ ប្រការទីពីរ ជារបស់ព្រះអសីតិមហាសាវក ។ ប្រការទីបី ជារបស់ព្រះអគ្គសាវកទាំងពីរ និងព្រះបច្ចេកពោធិសត្វទាំងឡាយ បានឮថា បុគ្គលបីពួកទាំងនោះ កាលត្រូវខ្យល់កម្មជវាត បក់យកជើងឡើងលើ យកក្បាលចុះក្រោម ចេញចាកទ្វារកំណើតដែលចង្អៀតហួសប្រមាណ រមែងដល់នូវសេចក្តីទុក្ខយ៉ាងក្រៃលែង ឧបមាដូចត្រូវគេចាប់គ្រវែងចុះក្នុងជ្រោះជ្រៅច្រើនរយជួរបុរស ឬដូចដំរីដែលត្រូវចេញចាកប្រហោងកូនទ្វារ ដូច្នោះ ។ ដោយហេតុនោះ សេចក្តីដឹងខ្លួនថា យើងកំពុងចេញ ទើបមិនមានដល់បុគ្គលទាំង ៣ ពួកនោះ ។ ការឈានចុះកាន់គភ៌ប្រការទី ៤ រមែងមានចំពោះព្រះពោធិសត្វ ជាសព្វញ្ញូទាំងឡាយ ។ ពិតណាស់ ព្រះពោធិសត្វដែលសព្វញ្ញូទាំងឡាយនោះ កាលចាប់បដិសន្ធិក្នុងគភ៌ព្រះមាតាក៏ដឹង សូម្បីកាលនៅក្នុងគភ៌ព្រះមាតាក៏ដឹង ។ សូម្បីក្នុងវេលាប្រសូតិ ខ្យល់កម្មជវាតមិនអាចនឹងបក់យកព្រះបាទរបស់ព្រះពោធិសត្វជាសព្វញ្ញូទាំងនោះឲ្យឡើងលើ យកព្រះសិរសាចុះខាងក្រោមបាន ព្រះពោធិសត្វទាំងនោះ ទ្រង់សណ្តូកព្រះហស្តទាំងពីរ ធ្មេចព្រះនេត្រ ហើយប្រថាប់ឈរ

ស្តេចចេញចាកព្រះឧទរ ។

[៣២] ក្នុងបទថា **មាតុកុច្ឆឹ ឱក្កមតិ** នេះ មានអធិប្បាយថា រមែង ឈានចុះកាន់គភ៌មាតា ។ ពិតហើយ កាលព្រះពោធិសត្វនោះ ឈានចុះកាន់ គភ៌ព្រះមាតា ក៏រមែងមានហេតុអស្ចារ្យយ៉ាងនេះ កាលមិនឈានចុះ ក៏មិន មានហេតុអស្ចារ្យ ។ បទថា **អប្បមាណោ** ប្រែថា មានប្រមាណដ៏ច្រើន ។ អធិប្បាយថា បរិបូណ៌ ។ បទថា **ទេវានំ ទេវានុភាវំ** នេះ មានអធិប្បាយថា អានុភាពរបស់ទេវតាទាំងឡាយមានដូច្នេះ គឺ រស្មីរបស់សំពត់ដែលស្លៀក រមែង ផ្សាយទៅបាន ១២ យោជន៍ របស់សរីរៈក៏ផ្សាយទៅបានយ៉ាងនោះ របស់ គ្រឿងប្រដាប់ក៏ផ្សាយទៅបានយ៉ាងនោះ របស់វិមានក៏ផ្សាយទៅបានយ៉ាងនោះ កន្លងនូវទេវានុភាពនោះ ។ បទថា **លោកន្តរិកា** សេចក្តីថា លោកន្តរិកនរក រណ្តៅមួយ រមែងមានក្នុងចន្លោះចក្រវាឡទាំងបី ក៏លោកន្តរិកនរកនោះ មាន ប្រមាណ ៨,០០០ យោជន៍ ។ ដូចប្រហោងទទេ រមែងមានក្នុងកណ្តាលនៃ កង់រទេះ ៣ ឬបាត្រ ៣ ដែលទល់គ្នានិងគ្នា ។ បទថា **អឃា** ប្រែថា បើក ហើយជានិច្ច ។ បទថា **អសំវុតា** សេចក្តីថា សូម្បីក្នុងខាងក្រោម ក៏មិនមាន ទីពំនាក់ ។ បទថា **អន្ធការា** ប្រែថា ងងឹតឈឹង ។ បទថា **អន្ធការតិមិសា**

សេចក្ដីថា ប្រកបដោយពពកអ័ព្ទដែលធ្វើសេចក្ដីងងឹត ព្រោះហាមការកើតឡើងនៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បានឮថា ចក្ខុវិញ្ញាណ រមែងមិនកើតក្នុងលោកន្តរិកនរកនោះ ។

បទថា **ឯវំ មហិទ្ធិកា** សេចក្ដីថា មានឫទ្ធិយ៉ាងនេះ គឺ បានឮថា ព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យ រមែងប្រាកដក្នុងទ្វីបទាំង ៣ គ្រាតែមួយព្រមគ្នា ។ មានអានុភាពច្រើនយ៉ាងនេះ គឺ កម្ចាត់កាពងងឹត ហើយបំភ្លឺទៅបានក្នុងទិសមួយៗ ៨ លានមួយសែនយោជន៍ ។

បទថា **អាភាយ នានុភោន្តិ** គឺ ពន្លឺរបស់ខ្លួនមិនទាន់គ្រប់គ្រាន់ ។ បានឮថា ព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យទាំងនោះ រមែងមិនផ្សាយពន្លឺទៅដល់កណ្ដាលរណ្ដៅត្រង់ភ្នំចក្រវាឡបានឡើយ ។ ឯលោកន្តរិកនរក និងភ្នំចក្រវាឡក៏មិនបានកន្លងទៅ ។ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបសម្ដែងថា ព្រះចន្ទ និងព្រះអាទិត្យទាំងនោះ មិនមានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់បំភ្លឺទៅដល់លោកន្តរិកនរកនោះ ។

បទថា **យេបិ តត្ថ សត្តា** សេចក្ដីថា សួរថា ពួកសត្វដែលកើតក្នុងលោកន្តរិកនរកនោះ ធ្វើកម្មអ្វីទុក ទើបកើតក្នុងទីនោះ ។ ឆ្លើយថា ធ្វើកម្មគ្រោតគ្រាត ធ្វើទារុណចំពោះមាតាបិតា ចំពោះសមណព្រាហ្មណ៍អ្នកតាំងនៅ

ក្នុងធម៌ខ្លះ ធ្វើកំហុសយ៉ាងដទៃដែលក្រៃលែងឡើងទៅទៀតខ្លះ ធ្វើកម្មសាហាវ ដូចសម្លាប់សត្វ ផ្តាច់ជីវិតជាដើម ជាប្រចាំរាល់ៗ ថ្ងៃខ្លះ ទើបកើតក្នុងលោក-ន្តរិកនរកនោះ ដូចជា អភយចោរ និងនាគចោរជាដើម ក្នុងតម្ពបណ្ណិទ្វីប ។ អត្តភាពរបស់សត្វទាំងនោះ មានប្រមាណ ៣ គាវុត ។ មានក្រចកវែងដូចក្រចកសត្វប្រចៀវ ។ សត្វទាំងនោះ ប្រើក្រចកតោងនៅត្រង់កណ្តាប់ក្អំចក្រវាឡ ដូចពួកសត្វប្រចៀវតោងដើមឈើ ដូច្នោះ ។ តែកាលណាសត្វទាំងនោះ វារទៅប៉ះដៃគ្នានិងគ្នា កាលនោះសម្គាល់ថា យើងបានអាហារហើយ ក៏រំកិលវិលទៅជុំវិញត្រង់កណ្តាប់ក្អំចក្រវាឡនោះ ហើយធ្លាក់ចុះក្នុងទឹករក្សាលោក ។ កាលខ្យល់បក់ត្រូវ ក៏បែកធ្លាក់ចុះក្នុងទឹក ដូចផ្លែពុទ្រា ។ ពេលធ្លាក់ចុះទៅ ក៏រលាយដូចដុំម្សៅដែលធ្លាក់ចុះទៅក្នុងទឹកក្រុត ។

បទថា **អញ្ញេបិ កិរ ភោ សន្តិ សត្តា** សេចក្តីថា រមែងឃើញប្រចក្សក្នុងថ្ងៃនោះថា សូម្បីសត្វពួកដទៃកាលសោយទុក្ខនេះ ក៏កើតក្នុងលោកន្តរិកនរកនេះ ដូចជាពួកយើងដែលកំពុងសោយទុក្ខធំ ដូច្នោះ ក៏ឱកាសនេះរមែងមិនតាំងនៅសូម្បីត្រឹមតែខណៈហុតបបរយាគូតែមួយដង ។ នឹងមានត្រឹមតែវេលាដែលលក់ទៅហើយភ្ញាក់ឡើងទទួលដឹងអារម្មណ៍ប៉ុណ្ណោះ ។ ចំណែកអាចារ្យអ្នកពោល

គម្ពីរទីឃនិកាយ ពោលថា ឱកាសនោះនឹងប្រាកដត្រឹមតែមួយខណៈទះដៃ ហើយក៏បាត់ទៅ ដូចពន្លឺរបស់ផ្លេកបន្ទោរ ពេលអ្នកដទៃសួរថា នេះជាអ្វី ? ក៏ក្លែតបាត់ទៅ ។ បទថា **សន្ថម្បតិ** ប្រែថា ញាប់ញ័រដោយជុំវិញ ។ ពីរបទក្រៅនេះជាវេវចនៈរបស់បទដំបូងនោះឯង ដើម្បីនឹងសរុបសេចក្តី លោកទើបពោលពាក្យថា **អប្បមាណោ ច** ជាដើមទុកទៀត ។

[៣៣] បទថា **ចត្តារោ** ក្នុងប្រយោគថា **ចត្តារោ នំ ទេវបុត្តា ចតុទ្ទិសំ អារក្ខាយ ឧបគច្ឆន្តិ** នេះ លោកពោលសំដៅយកស្តេចមហារាជទាំង ៤ ។ ក៏ក្នុងម៉ឺនចក្រវាឡ រមែងមានស្តេចមហារាជ ៤ ម៉ឺននៅប្រចាំ ចែកគ្នានៅក្នុងចក្រវាឡនីមួយៗ ៤ អង្គ ។

បណ្តាមហារាជទាំងនោះ មហារាជក្នុងចក្រវាឡនេះ ទ្រង់កាន់ព្រះខាន់ស្តេចមកហើយ ចូលទៅកាន់បន្ទប់ដែលមានសិរី ដើម្បីនឹងរក្សាព្រះពោធិសត្វក្រៅពីនេះ ចែកគ្នាទៅដេញពួកយក្ខ មានបិសាចប្រឡាក់ធូលីជាដើម ដែលគេខាំងទុកឲ្យចៀសទៅ ហើយរក្សាតាំងពីទ្វារបន្ទប់ដរាបដល់ចក្រវាឡ ។ ការមកគាល់រក្សានេះ ដើម្បីប្រយោជន៍អ្វី ព្រោះរាប់ចាប់តាំងពីវេលាដែលជាកលលៈក្នុងខណៈបដិសន្ធិដល់ នឹងមានមារទាំងសែនកោដិ លើកក្នុំសិនេរុទាំងសែនកោដិ

មកដើម្បីធ្វើអន្តរាយដល់ព្រះពោធិសត្វ ឬព្រះមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វ អន្តរាយទាំងពួង ក៏អន្តរធានទៅមិនមែនឬ ។ សមពិតដូចដែលព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ទុកក្នុងរឿងដែលភិក្ខុទេវទត្ត ធ្វើព្រះលោហិតឲ្យពុះពង ដូច្នេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការដែលបុគ្គលនឹងផ្ដាច់ព្រះជន្មតថាគត ដោយសេចក្ដីព្យាយាមរបស់អ្នកដទៃនោះ មិនមែនជាឋានៈ មិនមែនជាឱកាស ព្រោះព្រះតថាគតទាំងឡាយ នឹងមិនបរិនិព្វានដោយសេចក្ដីព្យាយាមរបស់អ្នកដទៃ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយពួកអ្នកចូរទៅនៅតាមកន្លែងដើម ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ព្រះតថាគតទាំងឡាយមិនចាំបាច់ត្រូវមានការរក្សា ។ បើដូច្នោះ អន្តរាយនៃជីវិត រមែងមិនមានដល់ព្រះតថាគតទាំងនោះ ដោយសេចក្ដីព្យាយាមរបស់អ្នកដទៃ ។ ពួកអមនុស្សអ្នកមានរូបវិកលគួរស្អប់ សត្វដែលមានរូបគួរខ្លាចក៏មាន សេចក្ដីខ្លាច ឬសេចក្ដីតក់ស្លុត នឹងគប្បីកើតដល់ព្រះមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វបាន ព្រោះឃើញរូប ឬស្ដាប់សម្លេងរបស់អមនុស្សពួកណា ដើម្បីហាមអមនុស្សទាំងនោះ ទើបត្រូវដាក់ការរក្សា ។ មួយទៀត ស្ដេចមហារាជទាំងនោះ មានសេចក្ដីគោរពកើតឡើង ដោយតេជៈនៃបុណ្យបារមីរបស់ព្រះពោធិសត្វ ទាំងខ្លួនឯងក៏មានសេចក្ដីគោរពយ៉ាងក្រៃលែង ទើបធ្វើយ៉ាងនេះ ។

សួរថា ក៏ស្តេចមហារាជទាំង ៤ ចូលទៅឈរខាងក្នុងបន្ទប់ហើយសម្តែងខ្លួនឲ្យប្រាកដដល់ព្រះមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វ ឬមិនសម្តែង ។ ឆ្លើយថា មិនសម្តែងខ្លួនក្នុងវេលាដែលព្រះមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វទ្រង់ធ្វើកិច្ច ដូចស្រង់ទឹក ប្រដាប់តាក់តែងកាយ និងសោយជាដើម តែនឹងសម្តែងក្នុងវេលាដែលព្រះអង្គចូលបន្ទប់ដ៏មានសិរី ហើយផ្ទំលើក្រឡាបន្ទំ ។ ដែលឈ្មោះថា រូបកាយរបស់អមនុស្សទាំងឡាយ រមែងជាវត្ថុដែលគួរខ្លាចចំពោះមុខរបស់មនុស្សទាំងឡាយក្នុងវេលានោះក៏ពិត តែសម្រាប់ព្រះមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វ កាលឃើញអមនុស្សទាំងនោះហើយ រមែងមិនខ្លាច ដោយអានុភាពនៃបុណ្យរបស់ព្រះនាង និងព្រះឱរស ។ ព្រះនាងមានព្រះទ័យក្នុងអមនុស្សទាំងនោះ ដូចប្រធានមន្ទីរចូលទៅកាន់ព្រះរាជស្ថានទូទៅ ។

[៣៤] បទថា ***បកតិយា សីលវតី*** សេចក្តីថា ព្រះនាងទ្រង់ដល់ព្រមដោយសីល ដោយសភាពនុ៎ះឯង ។ បានឮមកថា កាលព្រះពុទ្ធមិនទាន់ស្តេចឧប្បត្តិ មនុស្សទាំងឡាយ នាំគ្នាទៅសំពះអង្គុយប្រហោងសមាទានសីលក្នុងសម្នាក់តាបស និងបរិព្វាជកទាំងឡាយ ។ សូម្បីព្រះមាតាព្រះពោធិសត្វ ក៏សមាទានសីលក្នុងសម្នាក់នៃកាលទេវិលតាបស ។ តែកាលព្រះពោធិសត្វនៅ

ក្នុងព្រះគភ៌ ព្រះនាងមិនអាចប្រថាប់អង្គុយជិតបាទមូលរបស់អ្នកដទៃបាន សូម្បីសីលដែលព្រះនាងទ្រង់ប្រថាប់អង្គុយលើអាសនៈស្មើគ្នាទទួលទុក ក៏ជាពិធីការប៉ុណ្ណោះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ទើបពោលទុកដូច្នេះថា ព្រះមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វ បានសមាទានសីលដោយព្រះអង្គឯងតែម្យ៉ាង ។

[៣៥] បទថា **បុរិសេសុ** សេចក្តីថា ចិត្តដែលមានសេចក្តីប្រាថ្នាក្នុងបុរស រមែងមិនកើតក្នុងបុរសទាំងឡាយ រាប់តាំងពីព្រះបិតារបស់ព្រះពោធិសត្វ ។ ប្រការនេះ កើតឡើងដោយសេចក្តីគោរពក្នុងព្រះពោធិសត្វ មិនមែនកើតព្រោះលះកិលេសបានហើយទេ ។ ក៏ជាងគំនូរទាំងឡាយ សូម្បីឆ្លាតវាងវៃ ក៏មិនអាចនឹងគូររូបព្រះមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វចុះក្នុងផ្ទាំងគំនូរជាដើមបាន ។ នរណាៗទើបមិនអាចនិយាយបានថា សេចក្តីតម្រេក រមែងមិនកើតដល់បុរស ព្រោះឃើញរូបព្រះមាតាព្រះពោធិសត្វនោះ ម្យ៉ាងទៀត បើអ្នកមានចិត្តតម្រេក ប្រាថ្នានឹងចូលទៅរកព្រះនាង នឹងឈានជើងទៅមិនរួច ដូចត្រូវគេចងទុកដោយច្រវាក់ទិព្វ ។ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលពាក្យជាដើមថា **អនតិក្កមនីយា** ដូច្នេះ ។

[៣៦] បទថា **បញ្ចន្នំ កាមគុណានំ** សេចក្តីថា ការហាមវត្ថុ ដោយអំណាចនៃសេចក្តីស្រមើស្រមៃក្នុងបុរស លោកពោលទុកមុនហើយ ដោយបទ

ថា **កាមគុណូបសញ្ហិតំ** ។

ក្នុងទីនេះសម្តែងត្រឹមតែការបានចំពោះនូវអារម្មណ៍ ។ បានឮថា ក្នុងគ្រានោះ ព្រះរាជាដោយទូទៅជ្រាបដំណឹងថា ព្រះឱរសបែបនេះ បានបដិសន្ធិក្នុងព្រះគភ៌របស់ព្រះទេវី ទើបបញ្ជូនបណ្ណាការដែលជាទីតាំងនៃអារម្មណ៍របស់ទ្វារទាំង ៥ ដែលជាគ្រឿងប្រដាប់មានតម្លៃច្រើន និងគ្រឿងតន្ត្រីជាដើម ។ សម្រាប់ព្រះពោធិសត្វ និងព្រះមាតា រមែងមានលាភសក្ការៈរកកំណត់ប្រមាណមិនបាន ព្រោះច្រើនទៅដោយកុសលសម្ភារ ដែលទ្រង់បំពេញទុកហើយ ។

[៣៧] បទថា **អកិលន្តកាយា** សេចក្តីថា ស្ត្រីពួកដទៃ រមែងលំបាកដោយភារៈក្នុងការរក្សាគភ៌ ទាំងដៃជើងក៏ហើម យ៉ាងណា ព្រះនាងមិនមានសេចក្តីលំបាកយ៉ាងនោះដូចស្ត្រីទាំងនោះឡើយ ។ បទថា **តិរោ កុច្ឆិគតំ** ប្រែថា ប្រថាប់នៅខាងក្នុងព្រះឧទរ គឺ ផុតវេលាដែលជាកលលៈជាដើមទៅហើយ ទ្រង់ឃើញព្រះពោធិសត្វមានអង្គាវយវៈសម្បូរណ៍ មានឥន្ទ្រិយមិនសាបសូន្យ មិនទ្រុឌទ្រោម ។

សួរថា ទ្រង់មើលដើម្បីប្រយោជន៍អ្វី ។ ឆ្លើយថា ដើម្បីឲ្យនៅជាយ៉ាងសប្បាយ ។

ក៏ធម្មតា មាតាទាំងឡាយ នឹងអង្គុយ ឬដេកជាមួយបុត្រក៏ដោយ នឹងត្រូវសម្លឹងមើលបុត្រដើម្បីឲ្យនៅយ៉ាងសប្បាយថា យើងនឹងលើកដៃ និងជើងដែលឲ្យសំយ៉ុងចុះ ហើយឲ្យតាំងនៅដោយល្អយ៉ាងណា សូម្បីមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វក៏ដូច្នោះ ទ្រង់សម្លឹងមើលព្រះពោធិសត្វ ដើម្បីនឹងឲ្យនៅយ៉ាងសប្បាយ ដោយព្រះតម្រិះថា ទុក្ខឯណា ដែលកើតដល់ក្មេងនៅក្នុងផ្ទៃ ក្នុងវេលាដែលម្តាយក្រោកឡើង ដើរទៅ បង្វិលខ្លួន និងអង្គុយជាដើមក្តី ក្នុងវេលាដែលម្តាយលេបអាហារដែលក្តៅត្រជាក់ ប្រៃ ល្វីង និងដែលហិរក្តី ទុក្ខនោះ មានដល់ព្រះឱរសរបស់យើងខ្លះឬហ្ន៎ ក៏ទ្រង់ឃើញព្រះពោធិសត្វអង្គុយចម្រើនសមាធិហើយ ។ ធម្មតាក្មេងដែលនៅក្នុងផ្ទៃពួកស្ត្រីដទៃ នឹងអង្គុយសង្កត់លើអាហារចាស់ ក្បាលទូលអាហារថ្មីនៃមាតា បែរខ្នងទៅខាងផ្ទៃម្តាយ បែរមុខទៅខាងឆ្អឹងខ្នង យកដៃទាំងពីរខាងឱបជង្គង់ផ្ទប់នឹងចង្កា ដូចស្វាអង្គុយនៅក្នុងប្រហោងឈើវេលាភ្លៀងធ្លាក់ តែព្រះពោធិសត្វមិនជាដូច្នោះ ។

ក៏ព្រះអង្គទ្រង់គង់ផ្អែកនឹងឆ្អឹងខ្នងនៃមាតា ហើយចម្រើនសមាធិ បែរព្រះភក្ត្រទៅផ្លូវទិសបូព៌ា ដូចព្រះធម្មកថិកអង្គុយលើធម្មាសនៈ ។ ក៏កម្មដែលព្រះមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វធ្វើទុកក្នុងកាលមុន រមែងញ៉ាំងវត្ថុ (ទីតាំងនៃព្រះ-

គភ៌) របស់ព្រះនាងឲ្យបរិសុទ្ធិ កាលវត្ថុបរិសុទ្ធិ លក្ខណៈនៃព្រះធាតុដ៏ផូរផង់ រមែងកើតឡើង គ្រានោះ ស្បែកក៏មិនអាចនឹងបិទបាំងព្រះពោធិសត្វដែលនៅក្នុងព្រះគភ៌បាន កាលសម្លឹងមើលនឹងប្រាកដដូចប្រថាប់ឈរខាងក្រៅ ។

ដើម្បីនឹងញ៉ាំងសេចក្តីនោះឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយឧបមា លោកទើបពោលពាក្យមានជាដើមថា **សេយ្យថាបិ** ព្រះពោធិសត្វដែលនៅខាងក្នុងព្រះគភ៌ រមែងមើលមិនឃើញព្រះមាតា ព្រោះចក្ខុវិញ្ញាណមិនកើតខាងក្នុងព្រះគភ៌ ។

[៣៨] បទថា **កាលំ ករោតិ** សេចក្តីថា មិនមែនព្រះនាងសុគត ព្រោះហេតុកាលដែលព្រះអង្គទ្រង់ប្រសូតិទេ តែព្រោះអស់ព្រះជន្មាយុតែម្យ៉ាង ។ ពិតហើយ កន្លែងដែលព្រះពោធិសត្វប្រថាប់នៅ រមែងដូចជាកុដិក្នុងព្រះចេតិយ មិនគួរដល់សត្វពួកដទៃនឹងប្រើប្រាស់ និងអ្នកណាៗ ក៏មិនអាចនឹងផ្លាស់ប្តូរព្រះ-មាតានៃព្រះពោធិសត្វ ហើយតែងតាំងស្ត្រីដទៃទុកក្នុងតំណែងព្រះអគ្គមហេសីបាន ហេតុដូចពោលមកត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះឯង រមែងជាប្រមាណនៃអាយុរបស់ព្រះមាតាព្រះពោធិសត្វ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះនាងទើបស្តេចសុគតក្នុងវេលានោះ ។

សួរថា ព្រះនាងស្តេចសុគតក្នុងថ្ងៃណា ។ ឆ្លើយថា ក្នុងមជ្ឈិមវ័យ ។ សេចក្តីពិត ក្នុងបឋមវ័យ អត្តភាពរបស់សត្វទាំងឡាយ រមែងមានឆន្ទរាគៈ

ខ្វាំងក្លា ។ ព្រោះហេតុនោះ ស្ត្រីដែលតាំងគភ៌ក្នុងវេលានោះ រមែងមិនអាចនឹងរក្សាគភ៌នោះទុកបាន ។ គភ៌ រមែងមានរោគច្រើនណាស់ កាលកន្លងទៅនៅចំណែកទាំងពីរនៃមជ្ឈិមវ័យទៅហើយ វត្ថុ (ទីតាំងនៃគភ៌) រមែងបរិសុទ្ធិក្នុងចំណែកទី ៣ នៃវ័យ កាលវត្ថុបរិសុទ្ធិ ទារកដែលកើតក៏មិនមានរោគ ។ ព្រោះដូច្នោះ សូម្បីព្រះមាតារបស់ព្រះពោធិសត្វសោយសម្បត្តិក្នុងបឋមវ័យ ប្រសូតិក្នុងចំណែកទី ៣ នៃមជ្ឈិមវ័យ ស្តេចសុគតហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

[៣៩] វា សត្តំ ក្នុងបទថា **នវ វា ទស វា** នេះ គប្បីជ្រាបថា ត្រូវរួមសូម្បីបទមានជាដើមយ៉ាងនេះថា **សត្ត វា អដ្ឋ វា ឯកាទសវា ទ្វាទស វា** ចូលមកដោយជាវិកប្ប ។ បណ្តាកំណត់ទាំងនោះ សត្វដែលនៅក្នុងគភ៌បាន ៧ ខែប្រសូត នឹងធ្លងផុត តែក៏មិនអាចអត់ធន់ត្រជាក់ក្តៅបាន ដែលនៅក្នុងគភ៌បាន ៨ ខែប្រសូត ក៏ធ្លងមិនផុត ក្រៅពីនោះនឹងធ្លងផុត ។ បទថា **បិតាវ** ប្រែថា ប្រថាប់ឈរហើយដោយពិត ។

សូម្បីព្រះនាងមហាមាយាទេវី ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា យើងនឹងទៅកាន់ផ្ទះនៃត្រកូលព្រះញាតិរបស់យើង ហើយក្រាបទូលព្រះរាជា ។ ព្រះរាជាទ្រង់ត្រាស់បង្គាប់ឲ្យប្រជាប់តាក់តែងផ្លូវដែលស្តេចនឹងទៅ តាំងពីក្រុងកបិលភស្តុ ដរាបដល់

ក្រុងទេវទហៈ ហើយឲ្យព្រះទេវីប្រថាប់លើគ្រែស្នែងមាស ។ ស្តេចសក្យៈអ្នកនៅក្នុងព្រះនគរទាំងអស់ ហែហមបូជាដោយរបស់ក្រអូប និងផ្កាឈើជាដើម នាំព្រះទេវីស្តេចទៅហើយ ។ ព្រះនាងទតឃើញលុម្ពិនីសាលវនោទ្យាន មិនឆ្ងាយពីព្រះនគរទេវទហៈ កើតសេចក្តីប្រាថ្នាចង់ចូលទៅប្រពាតព្រះឧទ្យាន ទើបឲ្យសញ្ញាដល់ព្រះរាជា ។ ព្រះរាជាត្រាស់បង្គាប់ឲ្យប្រដាប់តាក់តែងព្រះឧទ្យាន ហើយឲ្យចាត់ការរក្សា ។ ពេលព្រះទេវីស្តេចចូលកាន់ព្រះឧទ្យាន ក៏មានព្រះកម្លាំងខ្សោយចុះ ។ គ្រានោះ ជនទាំងឡាយដឹងហេតុ ក៏យកព្រះសន្ធិយាទៅបិទបាំងក្រោមដើមសាលព្រឹក្សដែលជាមង្គល ថ្វាយព្រះនាង ។ ព្រះនាងស្តេចក៏ចូលទៅខាងក្នុងព្រះសន្ធិយា ហើយស្តេចប្រថាប់ឈរតោងមែកឈើសាលៈលំដាប់នោះ ព្រះនាងបានប្រសូតិព្រះឱរសក្នុងគ្រានោះឯង ។

[៤១] បទថា ***ទេវា បឋមំ បដិគ្គណ្ហន្តិ*** សេចក្តីថា ពួកព្រហ្មជាន់សុទ្ធាវាសទាំងឡាយជាខីណាស្រព នឹងទទួលមុន ។ ទទួលយ៉ាងណា អាចារ្យមួយពួកពោលថា ពួកព្រហ្មជាន់សុទ្ធាវាសនឹង ប្លែងភេទជាអ្នកបម្រើការ ថ្វាយការប្រសូតិ ។ ក៏លោកបដិសេធ ប្រការដែលជំទាស់នោះ ហើយពោលពាក្យអធិប្បាយទុកដូច្នេះ ។ វេលានោះ ព្រះមាតាព្រះពោធិសត្វ ទ្រង់ស្លៀកសំពត់

សុវណ្ណខចិត ទ្រង់ជណ្ដប់សំពត់ ២ ជាន់ ស្រដៀងក្អែកត្រី គ្របដល់បាត ព្រះបាទប្រថាប់ឈរហើយ និងការប្រសូតិព្រះឱរសរបស់ព្រះនាងក៏ងាយ ដូចទឹកដែលហូរចេញចាកធម្មក្រក ខណៈនោះ ព្រហ្មជាន់សុទ្ធាវាសទាំងនោះ ចូលទៅដោយភេទរបស់ព្រហ្មតាមប្រក្រតី ហើយទ្រង់ទទួលព្រះឱរសដោយសំណាញ់មាសមុន ។ មនុស្សទាំងឡាយទទួលតពីព្រះហស្ដរបស់ព្រហ្មទាំងនោះ ដោយសំពត់សាច់យ៉ាងល្អ ។ ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ទេវតាទាំងឡាយទទួលមុន ពួកមនុស្សទទួលខាងក្រោយ ។

បទថា *ចត្តារោ នំ ទេវបុត្តា* សំដៅដល់ស្ដេចមហារាជទាំង ៤ ។

[៤២] បទថា *បដិគ្គហេត្វា* បានដល់ ទទួលដោយកម្រាលដែលធ្វើដោយស្បែកខ្លា ។ បទថា *មហេសក្ខោ* ប្រែថា ថាមានតេជៈច្រើន គឺ មានយសច្រើន អធិប្បាយថា សម្បូរណ៍ដោយលក្ខណៈ ។

[៤៣] បទថា *វិសុទ្ធោវ និក្ខមតិ* សេចក្ដីថា ធម្មតាសត្វពួកដទៃច្រើននឹងជាប់នៅក្នុងទ្វារប្រសូតិចេញ ព្រោះមានការចង្អៀត តែព្រះមាតាព្រះពោធិសត្វមិនជាយ៉ាងនោះ ។ អធិប្បាយថា ប្រសូតិងាយ មិនជាប់អ្វីឡើយ ។ បទថា *ឧទេន* ប្រែថា ដោយទឹក ។ បទថា *កេនចិ អសុចិនា* សេចក្ដីថា ធម្មតា សត្វ

ពួកដទៃនឹងមានខ្យល់កម្មជវាតបក់យកជើងឡើងទៅខាងលើ យកសីសៈចុះមកខាងក្រោម កន្ទងទ្វារប្រសូតិសោយទុក្ខយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ឧបមាដូចធ្លាក់ចុះទៅក្នុងជ្រោះដ៏ជ្រៅរយជួរបុរស ឬដូចដំរីដែលគេទាញចេញចាកប្រហោងកូនទុក សត្វពួកដទៃ កាលប្រសូតិ ក៏ប្រលាក់ទៅដោយរបស់មិនស្អាតច្រើនប្រការ ទើបនឹងចេញបាន យ៉ាងណា ព្រះពោធិសត្វមិនជាដូច្នោះ ។ ព្រោះខ្យល់កម្មជវាតមិនអាចនឹងធ្វើព្រះពោធិសត្វឲ្យមានព្រះបាទឡើងខាងលើ ព្រះសិរសាចុះខាងក្រោមបាន ។ ព្រះអង្គទ្រង់សណ្ដូកព្រះហស្ថ និងព្រះបាទទាំងពីរ ហើយស្ដេចប្រថាប់ឈរ ឧបមាដូចព្រះធម្មកថិកឈានចុះអំពីធម្មាសនៈ ឬដូចបុរសឈានចុះអំពីជណ្ដើរ ដូច្នោះ មិនបានប្រលាក់របស់មិនស្អាត សូម្បីបន្តិចបន្តួច នៅពេលស្ថិតនៅក្នុងព្រះគភ៌របស់ព្រះមាតាឡើយ ហើយទ្រង់ប្រសូតិ ។

[៤៤] បទថា ***ឧទកស្ស ធារា*** ប្រែថា ខ្សែទឹក ។ ក្នុងធារទឹកទាំងនោះ ធារទឹកត្រជាក់ធ្លាក់ចុះក្នុងថ្នាំងមាស ធារទឹកក្ដៅធ្លាក់ចុះក្នុងថ្នាំងប្រាក់ ។ម្យ៉ាងទៀត លោកពោលសេចក្ដីប្រការនេះទុក ដើម្បីនឹងសម្ដែងថា ទឹកផឹក ទឹកប្រើរបស់ស្ដេចទាំងពីរព្រះអង្គ មិនលាយដោយរបស់មិនស្អាតណាៗ លើផែនដី និងទឹកសម្រាប់លេង ក៏មិនសាធារណ៍ទូទៅដល់ពួកមនុស្សដទៃ ។ ក៏ទឹកដទៃដែលនឹង

គប្បីនាំមកដោយថ្នាំងមាស ថ្នាំងប្រាក់ក្តី ទឹកដែលនៅក្នុងស្រះបោក្ខរណីឈ្មោះ ហង្សវដ្តកៈជាដើមក្តី រមែងមានមិនកំណត់ ។

[៤៥] *បទថា* ***សម្បតិជាតោ*** *ប្រែថា ប្រសូតិហើយត្រឹមតែមួយក្លែត ។ ក៏ក្នុងព្រះបាលី លោកសម្តែងទុកថា ព្រះពោធិសត្វ ខណៈដែលប្រសូតិចាក ព្រះគភ៌ព្រះមាតា ក៏ប្រថាប់ព្រះយុគលបាទដ៏ស្មើចុះលើផែនដី តែមិនគួរយល់ យ៉ាងនោះ ។ សេចក្តីពិត ពេលព្រះពោធិសត្វស្តេចប្រសូតិ ព្រហ្មទាំងឡាយ ក៏យកសំណាញ់មាសទទួលទុកមុន ស្តេចមហារាជទាំង ៤ ទទួលតពីព្រះហស្ត របស់ស្តេចមហាព្រហ្មទាំងនោះ ដោយកម្រាលដែលគេធ្វើដោយស្បែកខ្លា ដែល មានសម្ផស្សដ៏ទន់ជាទីសប្បាយ ដែលសន្មតិគ្នាថា ជាមង្គល មនុស្សទាំងឡាយ ទើបទទួលតពីព្រះហស្តរបស់ស្តេចមហារាជទាំងនោះ ដោយឈ្នួត(មកុដរាជ) ដ៏ ប្រសើរ ពេលផុតអំពីដៃមនុស្ស ក៏ប្រថាប់ឈរលើផែនដី ។*

បទថា ***សេតម្ហិ ឆត្តេ អនុហីរមានេ*** *គឺ កាលទេវបុត្រកាន់ស្វេតឆត្រ ដែលជាទិព្វ សូម្បីគ្រឿងរាជកកុធភណ្ឌទាំង ៥ មានព្រះខាន់ជាដើម ដែលជា បរិវាររបស់ឆត្រ មកហើយក្នុងទីនេះដូចគ្នា ។ តែក្នុងព្រះបាលី ពោលត្រឹមតែ ឆត្រតែម្យ៉ាង ដូចព្រះរាជាដែលគេបាំងឆត្រថ្វាយ ក្នុងវេលាស្តេចព្រះរាជដំណើរ ។*

ក្នុងរាជកកុធភ័ណ្ឌទាំង ៥ ទាំងនោះ ប្រាកដតែឆ័ត្រប៉ុណ្ណោះ មិនប្រាកដអ្នកកាន់ ។ ព្រះខាន់ ផ្លិតស្លឹកត្នោត ផ្លិតកន្ទុយសត្វក្ងោក ផ្លិតវាលវិជនី មកុដក៏ប្រាកដដូចគ្នា ។ មិនប្រាកដអ្នកកាន់វត្ថុទាំងនោះ ។ ន័យថា ទេវតាទាំងឡាយមិនប្រាកដខ្លួន កាន់គ្រឿងកកុធភ័ណ្ឌទាំងនោះទុកគ្រប់យ៉ាង ។ សមពិតដូចពាក្យដែលលោកពោលទុកថា

ទេវតាទាំងឡាយកាន់ឆ័ត្រ មានមណ្ឌលទាំងពាន់ មានកាំមិន
តិច នៅកណ្ដាលអាកាស ផ្លិតដែលមានដងជាវិការនៃមាស
ក៏ឃ្លាតកន្លងទៅ តែអ្នកកាន់ផ្លិត និងឆត្រមិនប្រាកដ ។

បទថា *សព្វា ច ទិសា* នេះ លោកពោលដល់ការត្រួតមើលទិសទាំងពួង ដូចជាការក្រឡេកមើលនូវទិសទាំងពួងរបស់មហាបុរស ដែលកំពុងព្រះបាទទៅ ៧ ជំហាន តែប្រការនេះមិនគួរឃើញយ៉ាងនោះ ។ ពិតហើយ ព្រះមហាសត្វផុតពីដៃរបស់មនុស្សទាំងឡាយហើយ ទ្រង់ក្រឡេកមើលទិសបូព៌ា ។ ចក្រវាឡច្រើនពាន់បានប្រាកដជាទីទួលតែមួយដូចគ្នា ។ ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយក្នុងចក្រវាឡទាំងនោះ នាំគ្នាបូជាដោយគ្រឿងសក្ការៈ មានរបស់ក្រអូប និងផ្កាឈើជាដើម ហើយនិយាយថា បពិត្រព្រះមហាបុរស ក្នុងលោកនេះមិនមានបុគ្គល

ដែលស្មើនឹងព្រះអង្គបាន ទីណានឹងមានបុគ្គលប្រសើរជាង ទៅបានហ្ន៎ ។ ព្រះមហាសត្វទ្រង់ត្រួតមើលទិសទាំង ១០ គឺ ទិសធំ ៤ ទិសតូច ៤ ទិសខាងក្រោម ១ ទិសខាងលើ ១ យ៉ាងនេះ ។ មើលមិនឃើញអ្នកស្មើដោយព្រះអង្គ ទ្រង់កំណត់ថា នេះជាទិសឧត្តរ ហើយស្តេចឈានព្រះបាទទៅ ៧ ជំហាន ។ ក្នុងរឿងនេះ គប្បីឃើញសេចក្តីដូចពណ៌នាយ៉ាងនេះ ។ បទថា **អាសភី** ប្រែថា ខ្ពស់បំផុត ។ បទថា **អគ្គោ** ប្រែថា ប្រសើរបំផុត គឺ ចម្រើនបំផុត បានដល់ប្រសើរជាងបុគ្គលទាំងអស់ ដោយគុណទាំងឡាយ ពីរបទក្រៅនេះជាវេវចនៈរបស់បទថា **អគ្គោ** នុ៎ះឯង ។ លោកព្យាករណ៍ព្រះអរហត្តដែលនឹងគប្បីសម្រេចក្នុងអត្តភាពនេះ ដោយបទទាំងពីរថា **អយមន្តិមា ជាតិ នត្ថិ ទានិបុនព្ភវោ** ។

ក៏ក្នុងអធិការនេះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

ប្រការដែលព្រះអង្គប្រថាប់ឈរលើផែនដី ដោយព្រះបាទដ៏ស្មើ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវឥទ្ធិបាទ ៤ ប្រការដែលព្រះអង្គទ្រង់បែរព្រះភក្ត្រទៅទិសឧត្តរ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការដែលស្តេចទៅយ៉ាងធំក្រៃលែងលើមហាជនទាំងពួង ។ ប្រការដែលព្រះអង្គទ្រង់ព្រះដំណើរទៅបាន ៧ ជំហាន ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវរតនៈ គឺ ពោជ្ឈង្គៈ ៧ ។ ប្រការដែលគេបាំងស្វេតឆ័ត្រជា

ទិព្វ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវចក្ខុ គឺ វិមុត្តិ ។ រាជកកុធភ័ណ្ឌទាំង ៥ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការរួចផុតដោយវិមុត្តិ ៥ ប្រការ ។ ប្រការដែលទ្រង់សម្លឹងមើលទិស ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវអនាវរណញ្ញាណ ។ ប្រការដែលទ្រង់ថ្លែងអាសភិវាចា ជាបុព្វនិមិត្តនៃការប្រកាសធម្មចក្កដែលនរណាៗ ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅមិនបាន ។ សីហនាទដែលប្រកាសថា **អយមន្តិមា ជាតិ** (ជាតិនេះជាជាតិចុងក្រោយ) គប្បីជ្រាបថា ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបរិនិព្វាន ដោយអនុបាទិសេសនិព្វានធាតុ ។ វារៈផ្សេងៗ ទាំងនេះ មកហើយក្នុងព្រះបាលី ។ តែសម្ពហុលវារមិនទាន់មានមក ទើបត្រូវសម្តែងផងដែរ ។

ក៏ក្នុងថ្ងៃដែលព្រះមហាបុរសប្រសូតិ ម៉ឺនលោកធាតុក្រើកញាប់ញ័រ ទេវតាទាំងឡាយក្នុងម៉ឺនលោកធាតុក៏មកប្រជុំគ្នាហើយ ក្នុងចក្រវាឡតែមួយ ។ ទេវតាទាំងឡាយទទួលមុន ពួកមនុស្សទទួលខាងក្រោយ ។ ពិណទាំងឡាយដែលគេធ្វើដោយសរសៃអំបោះ និងស្គរទាំងឡាយដែលគេដាសដោយស្បែក មិនមានអ្នកណាៗ ប្រគំឡើង ក៏ព្រួឡើងឯង ។ គ្រឿងចង មានខ្សែ និងច្រវាក់ខ្នោះជាដើមនៃមនុស្សទាំងឡាយ ដាច់ចេញជាកំណាត់តូចកំណាត់ធំ ។ រោគគ្រប់យ៉ាងក៏បាត់អស់ ដូចច្រេះពណ៌ក្រហមដែលគេខាស់ចេញដោយរបស់ជូរ ។

អ្នកដែលខ្វាក់ពីកំណើតក៏ឃើញរូបផ្សេងៗ បាន ។ អ្នកថ្លង់ពីកំណើតក៏បានឮសម្លេង ។ មនុស្សពិការអស់កម្លាំង ក៏ត្រឡប់សម្បូរណ៍ដោយកម្លាំង ។ មនុស្សឆ្កួតពីកំណើត ក៏ត្រឡប់ជាជា ។ ទូកដែលត្រាច់ទៅកន្លែងផ្សេងៗ ក៏ដល់កំពង់ដោយសប្បាយ ។ រតនៈទាំងឡាយដែលនៅក្នុងអាកាស និងលើផែនដី ក៏បានបញ្ចេញពន្លឺឡើងឯង ។ អ្នកដែលជាសត្រូវត្រឡប់បានមេត្តាចិត្ត ។ ភ្លើងក្នុងអវិចីនរកក៏រលត់ ។ ពន្លឺក៏កើតឡើងក្នុងលោកន្តរនរក ។ ទឹកក្នុងទន្លេទាំងឡាយក៏មិនហូរ ។ ទាំងទឹកក្នុងមហាសមុទ្រ បានក្លាយជាទឹកផ្អែម ។ ភ័យអំពីខ្យល់ព្យុះក៏មិនមាន សត្វដែលហើរទៅក្នុងអាកាស និងនៅតាមដើមឈើ ភ្នំ ក៏ធ្លាក់ចុះមកលើផែនដី ។ ព្រះចន្ទក៏រុងរឿងយ៉ាងក្រៃលែង ។ ព្រះអាទិត្យក៏មិនក្តៅមិនត្រជាក់ ប្រាសចាកមន្ទិល ដល់ព្រមដោយឧតុ ។ ទេវតាទាំងឡាយឈរត្រង់ទ្វារវិមានរៀងៗ ខ្លួន នាំគ្នាលេងមហាកីឡាជាដើម មានទះដៃហ៊ោកញ្ជ្រៀវ និងលើកសំពត់ ។ មហាមេឃតាំងឡើងពីទិសទាំង ៤ ញាំងភ្លៀងឲ្យធ្លាក់ ។ សេចក្តីស្រេកឃ្លាន និងសេចក្តីក្តៅក្រហាយមិនបៀតបៀនដល់មហាជន ។ ទ្វារបង្អួចក៏របើកឯង ។ ដើមឈើដែលនឹងមានផ្កាមានផ្លែ ក៏បានចេញផ្កាចេញផ្លែស្គុះស្គាយ ។ ទូទៅទាំងមុឺនលោកធាតុ បានមានហាក់បីដូចជាទង់ផ្កាឈើតែមួយ

រួមគ្នា ។

សូម្បីក្នុងប្រការដែលគួរអស្ចារ្យនោះ គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យដូចតទៅនេះ ៖

សេចក្តីញាប់ញ័រនៃម៉ឺនលោកធាតុ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវព្រះសព្វញ្ញុតញ្ញាណរបស់ព្រះមហាបុរស ។ ប្រការទេវតាទាំងឡាយមកប្រជុំគ្នាក្នុងចក្រវាឡតែមួយ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការរួមប្រជុំទទួលព្រះសទ្ធម្មក្នុងគ្រាតែមួយជាមួយគ្នា ក្នុងវេលាដែលទ្រង់ប្រកាសធម្មចក្រ ។ ប្រការដែលទេវតាទាំងឡាយទទួលព្រះពោធិសត្វមុន ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវរូបាវចរឈានទាំង ៤ ។ ប្រការមនុស្សទាំងឡាយទទួលខាងក្រោយ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវអរូបាវចរឈានទាំង ៤ ។ ប្រការដែលពិណដែលគេធ្វើដោយសរសៃអំបោះ ឮឡើងឯង ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវអនុបុព្វវិហារធម៌ ។ ប្រការដែលស្គរ ដែលគេជាសដោយស្បែកឮឯង ជាបុព្វនិមិត្តនៃការទូន្មានដោយធម្មភេរីដែលធំក្រៃលែង ។ ប្រការដែលគ្រឿងចង មានខ្សែ និងប្រវាក់ ខ្នោះជាដើមដាច់ចេញពីគ្នា ជាបុព្វនិមិត្តនៃការកាត់នូវអស្មិមានះបានយ៉ាងដាច់ខាត ។ ប្រការដែលអ្នកទាំងឡាយជាអំពីរោគផ្សេងៗ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការប្រាសចាកទៅនៃកិលេសទាំងពួង ។ ប្រការមនុស្សខ្វាក់ពីកំណើតឃើញរូបបាន ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបាន

ចំពោះនូវទិព្វចក្ខុ ។ ប្រការដែលអ្នកថ្ងន់ពីកំណើតបានឮសំឡេង ជាបុព្វនិមិត្ត នៃការបានចំពោះនូវទិព្វសោតធាតុ ។ ប្រការដែលមនុស្សពិការអស់កម្លាំង ក៏សម្បូរណ៍ដោយកម្លាំង ជាបុព្វនិមិត្តនៃការសម្រេចនូវឥទ្ធិបាទទាំង ៤ ។ ប្រការដែលមនុស្សឆ្កួតត្រឡប់បានសតិ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវសតិប្បដ្ឋាន ៤ ។ ប្រការដែលទូកទាំងឡាយដែលត្រាច់ ចេញទៅដល់កំពង់ដោយសប្បាយ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការសម្រេចបដិសម្ភិទា ៤ ។ ប្រការដែលរតនៈទាំងឡាយភ្លឺឯង ជាបុព្វនិមិត្តនៃពន្លឺរបស់ព្រះធម៌ ដែលព្រះអង្គទ្រង់សម្ដែងដល់សត្វលោក ។ ប្រការដែលសត្រូវទាំងឡាយត្រឡប់បានមេត្តាចិត្ត ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបានចំពោះនូវព្រហ្មវិហារ ៤ ។ ប្រការដែលភ្លើងក្នុងនរកអវិចីរលត់ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការរលត់ភ្លើង ១១ កង ។ ប្រការដែលលោកន្តរនរកមានពន្លឺ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការដែលព្រះអង្គទ្រង់កម្ចាត់សេចក្ដីងងឹត គឺ អវិជ្ជា ហើយទ្រង់ឃើញពន្លឺបានដោយព្រះញាណ ។ ប្រការដែលទឹករបស់មហាសមុទ្រមានរសផ្អែម ជាបុព្វនិមិត្តនៃសេចក្ដីដែលព្រះធម៌មានរសតែមួយ ។ ប្រការដែលមិនកើតវាតភ័យ ជាបុព្វ-និមិត្តនៃការដែលពុទ្ធបរិស័ទមិនបែកគ្នាដោយអំណាចទិដ្ឋិ ៦២ ។ ប្រការដែលសត្វទាំងឡាយធ្លាក់ចុះកាន់ផែនដី ជាបុព្វនិមិត្តដែលមហាជនស្ដាប់ពាក្យប្រៀន

ប្រដៅហើយដល់សរណៈដោយជីវិត ។ ប្រការដែលព្រះចន្ទល្អរុងរឿងក្រៃលែង ជាបុព្វនិមិត្តនៃមហាជនពេញចិត្តក្នុងព្រះធម៌ ។ ប្រការដែលព្រះអាទិត្យមិនក្ដៅ មិនត្រជាក់ឲ្យដល់ព្រមដោយឧតុ ជាបុព្វនិមិត្តនៃមហាជនដល់សេចក្ដីសុខកាយ សុខចិត្ត ។ ប្រការដែលទេវតាទាំងឡាយលេងកីឡា មានការទះដៃជាដើមត្រង់ ទ្វារវិមាន ជាបុព្វនិមិត្តនៃការដែលព្រះមហាសត្វ សម្រេចដល់ភាពជាព្រះពុទ្ធ ហើយទ្រង់បន្លឺឧទាន ។ ប្រការដែលមហាមេឃទាំង ៤ ទិស ញុំាងភ្លៀងឲ្យ ធ្លាក់ ជាបុព្វនិមិត្តនៃការដែលខ្សែទឹក គឺ ព្រះធម៌ ធ្លាក់ចុះជាច្រើន ។ ប្រការ ដែលមនុស្សទាំងឡាយមិនត្រូវសេចក្ដីស្រេកឃ្លានបៀតបៀន ជាបុព្វនិមិត្តនៃ ការបានចំពោះនូវអមតធម៌ គឺ កាយគតាសតិ ។ ប្រការដែលមនុស្សទាំងឡាយ មិនត្រូវសេចក្ដីក្ដៅក្រហាយបៀតបៀន ជាបុព្វនិមិត្តនៃការដែលពុទ្ធបរិស័ទដល់ សេចក្ដីសុខហើយដោយវិមុត្តិសុខ ។ ប្រការដែលទ្វារបង្អួចទាំងឡាយបើកឯង ជាបុព្វនិមិត្តនៃការបើកទ្វារអដ្ឋង្គិកមគ្គ ។ ប្រការដែលដើមឈើទាំងឡាយចេញ ផ្លែផ្កា ជាបុព្វនិមិត្តនៃព្រះធម៌ដែលរីកដោយផ្កា គឺ វិមុត្តិ និងបរិបូរស្តម្ភដោយ សាមញ្ញផល ។ ប្រការដែលម៉ឺននៃលោកធាតុមានទង់ ជារបៀបតែម្យ៉ាងដូចគ្នា គប្បីជ្រាបថា ជាបុព្វនិមិត្តនៃការដែលពុទ្ធបរិស័ទមានទង់របស់ព្រះអរិយៈ ជា

កម្រងផ្កា ។ នេះឈ្មោះសម្ពហុលវារៈ ។

ក្នុងសម្ពហុលវារៈនេះ មានបុគ្គលជាច្រើនសួរជាបញ្ហាថា ក្នុងវេលាដែលមហាបុរសជាន់លើផែនដី ស្តេចព្រះដំណើរបែរមុខទៅទិសឧត្តរ ហើយទ្រង់បន្លឺអាសភិវាចានោះ ទ្រង់ប្រថាប់ឈរលើផែនដី ឬនៅក្នុងអាកាស ប្រាកដព្រះអង្គ ឬមិនប្រាកដ មិនស្លៀកសំពត់ ឬថា ប្រដាប់តាក់តែងហើយយ៉ាងល្អជាកម្លោះ ឬក៏ចាស់ សូម្បីខាងក្រោយក៏គង់មានសភាពដូច្នោះ ឬជាក្មេងតូច ។ ក៏គ្រាតមកខាងក្រោយព្រះចូឡាភយត្ថេរៈ អ្នកទ្រទ្រង់ព្រះត្រៃបិដក បានវិសជ្ជនាបញ្ហាប្រការនេះទុកហើយ ក្នុងទីប្រជុំក្នុងលោហៈប្រាសាទ ។ បានឮថា ក្នុងសេចក្តីនេះ ព្រះថេរៈពោលដល់រឿងរ៉ាវទុកជាច្រើន ដោយជានិយតវាទ បុព្វេ-កតកម្មវាទ និងឥស្សរនិម្មានវាទ ក្នុងពេលចុងក្រោយបានព្យាករណ៍ទុកយ៉ាងនេះថា ព្រះមហាបុរស ឈរលើផែនដី ហើយបានប្រាកដដល់មហាជន ដូចស្តេចទៅក្នុងអាកាស និងស្តេចទៅមានអ្នកឃើញ តែបានប្រាកដដល់មហាជនដូចជាមើលមិនឃើញ ។ មិនមានសំពត់ស្លៀកស្តេចទៅ តែប្រាកដដល់មហាជនដូចប្រដាប់តាក់តែងទុកហើយដោយល្អ ។ ទាំងដែលនៅជាក្មេង តែបានប្រាកដដល់មហាជនដូចមានព្រះជន្មាយុ ១៦ វស្សា ។ តែក្នុងខាងក្រោយ គង់ជាក្មេងតូច

ធម្មតា មិនបានដូចដែលប្រាកដ ។ និងកាលព្រះថេរៈពោលចង្អុលបង្ហាញយ៉ាង នេះហើយ បរិស័ទទាំងឡាយរបស់លោកក៏ពេញចិត្ត ដោយពោលថា លោកដ៏ចម្រើន ព្រះថេរៈពោលដោះស្រាយបញ្ហាបានជាក់ច្បាស់ដូចព្រះពុទ្ធនោះឯង ។ លោកន្តរិកវារៈ មានន័យដូចពោលហើយនុ៎ះឯង ។ បទថា **វិទិតា** ប្រែថា ប្រាកដហើយ ។ ពិតហើយ ព្រះសាវកទាំងឡាយ រមែងមិនអាចនឹងរកចន្លោះ ផ្លូវពិចារណាសង្ខារដែលជាចំណែកអតីត ក្នុងខណៈដែលមិនមានឱកាសដូចជា វេលាផ្លូតទឹក លាងមុខ ទំពារ និងផឹកជាដើមបាន នឹងពិចារណាបានចំពោះកាល មានឱកាសប៉ុណ្ណោះ យ៉ាងណា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយមិនដូច្នោះ ។

[៤៧] ក៏ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់ពិចារណាសង្ខារដែលកន្លងទៅហើយ ខាងក្នុង ៧ ថ្ងៃបាន តាំងពីទ្រង់លើកឡើងកាន់ព្រះត្រៃលក្ខណ៍ហើយ ទ្រង់ រមែងចង្អុលបង្ហាញបាន ដែលឈ្មោះថា ធម៌ដែលមិនជាក់ច្បាស់ដល់ព្រះពុទ្ធ ទាំងនោះ មិនមានឡើយ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលថា **វិទិតា** ទ្រង់ដឹង ច្បាស់ហើយ ។ ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួងងាយទាំងនោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា អច្ឆរិយព្ភុតសូត្រ ទី ៣

អ ដ្ឋ ក ថា

ពក្កុលសូត្រទី ៤

[៤៨] *ពក្កុលសូត្រ មានបទចាប់ផ្ដើមថា ឯវម្មេ សុតំ ខ្ញុំបានស្ដាប់មក យ៉ាងនេះ ៖*

*បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **ពក្កុលោ** មានអធិប្បាយថា គួរនឹងពោលពាក្យជាដើមថា **ទ្វាវីសតិ ទ្វត្តឹស** អ្នកទាំងឡាយត្រឡប់ជាពោលថា **ពាវីសតិ ពត្តឹស** ដូច្នេះជាដើម យ៉ាងណា បទនេះក៏ដូច្នោះដែរ គឺ កាលគួរនឹងពោលថា **ទ្វិក្កុលោ** ឬ **ទ្វក្កុលោ** ត្រឡប់ជាពោលថា **ពក្កុលោ** ។*

ក៏ព្រះថេរៈនោះ មានត្រកូលដល់ទៅពីរត្រកូល ។

បានឮមកថា លោកចុតិអំពីទេវលោក កើតក្នុងត្រកូលមហាសេដ្ឋី ក្នុងនគរឈ្មោះកោសម្ពី ។ ក្នុងថ្ងៃទី ៥ ពួកទាសីនាំលោកទៅផ្ងូតទឹក ហើយចុះលេងក្នុងទន្លេគង្គា កាលពួកទាសីកំពុងឲ្យទារកលេងទឹក ត្រីមួយក្បាលឃើញទារកសម្គាល់ថា ជាអាហារ ទើបពាំក្មេងទៅ ។ ពួកទាសីក៏ចោលក្មេង គេចចៀសទៅ ត្រីលេបទារកនោះ ជម្មតាសត្វមានបុណ្យមិនក្ដៅក្រហាយឡើយ ។

គេដូចជាបានចូលទៅកាន់បន្ទប់ដេក ហើយដេកលក់ទៅ ។ ដោយតេជៈនៃទារក ត្រីមានសភាពដូចលេបគ្បៀងដែលក្ដៅចូលទៅ ត្រូវសេចក្ដីក្ដៅដុតរោល មានកម្លាំងហែលទៅបានត្រឹមតែ ៣០ យោជន៍ ហើយចូលទៅជាប់សំណាញ់របស់ព្រាននេសាទក្រុងពារាណសី ធម្មតាត្រីធំដែលជាប់សំណាញ់ ក៏ត្រូវប្រហារឲ្យស្លាប់ តែដោយតេជៈនៃទារក ត្រីនេះពេលគេនាំចេញចាកសំណាញ់ ក៏ស្លាប់ភ្លាម ។ និងធម្មតាព្រាននេសាទ បានត្រីធំៗ ហើយ រមែងពុះចេញជាចំណែកដើម្បីលក់ ។ តែដោយអានុភាពរបស់ទារក ព្រាននេសាទមិនទាន់ពុះត្រីនោះប្រើអម្រែករែកទៅទាំងមូល ស្រែកប្រកាសទូទាំងក្រុងថា នឹងលក់តម្លៃមួយពាន់ អ្នកណាៗ ក៏មិនទិញ ។

ក៏ក្នុងក្រុងនោះ មានត្រកូលសេដ្ឋីមានសម្បត្តិ ៨០ កោដិ មិនមានបុត្រនៅក្នុងត្រកូល កាលដល់ទ្វារផ្ទះសេដ្ឋីនោះ ពេលគេសួរថា នឹងលក់តម្លៃប៉ុន្មាន ។ ក៏ត្រឡប់ឆ្លើយថា លក់មួយកហាបណៈ ។ គេឲ្យប្រាក់មួយកហាបណៈ ហើយទិញយក ។ ឯភរិយាលោកសេដ្ឋីក្នុងថ្ងៃដទៃៗ មិនចូលចិត្តធ្វើត្រី តែក្នុងថ្ងៃនោះ ដាក់ត្រីទុកលើជ្រុញ ហើយធ្វើត្រីដោយដៃខ្លួនឯងតែម្ដង ។ ក៏ធម្មតា ត្រីត្រូវវះត្រង់ពោះ ។ តែនាងវះពីខាងខ្នង ឃើញទារកសម្បុរដូចមាសក្នុងពោះត្រី

ស្រែកលាន់ឮថា យើងបានបុត្រក្នុងពោះត្រីហើយ ហើយពទារកតម្រង់ទៅកាន់សម្នាក់របស់ស្វាមី លោកសេដ្ឋីឲ្យគេវាយស្គរប្រកាសដំណឹងទៅទូទាំងក្រុងក្លាមនោះឯង ហើយពទារកតម្រង់ទៅកាន់ព្រះរាជដំណាក់ ក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះករុណាបានទារកក្នុងពោះត្រី ខ្ញុំព្រះករុណានឹងធ្វើដូចម្ដេច ។ ព្រះរាជាត្រាស់ថា ទារកដែលនៅក្នុងពោះត្រីរួចផុតភ័យនេះ ជាអ្នកមានបុណ្យ លោកចូរចិញ្ចឹមចុះ ។ ត្រកូលក្រៅនេះ បានស្ដាប់ដំណឹងថា ក្នុងព្រះនគរពោរាណសី ត្រកូលសេដ្ឋីមួយបានទារកក្នុងពោះត្រី ។ ពួកគេទើបនាំគ្នាទៅក្នុងក្រុងនោះ ខណៈនោះមាតារបស់ទារកឃើញគេកំពុងតែងខ្លួនឲ្យទារក ហើយឲ្យលេង ទើបដើរចូលទៅដោយគិតថា ក្មេងនេះគួរស្រឡាញ់ពិតហ្ន៎ ហើយប្រាប់ការប្រព្រឹត្តទៅផ្សេងៗ ។

ស្ត្រីក្រៅពីនេះនិយាយថា ក្មេងនេះជាកូនយើង ។

ស្ត្រីនោះ សួរថា នាងបានមកពីណា ។

ស្ត្រីក្រៅនេះនិយាយថា យើងបានពីក្នុងពោះត្រី ។

ស្ត្រីនោះទើបនិយាយថា ក្មេងនេះមិនមែនកូនរបស់នាងទេ ជាកូនរបស់យើង ។

ស្ត្រីក្រៅនេះសួរថា នាងបានពីទីណា ។

ស្ត្រីនោះ ជំណាលថា យើងពផ្ទៃក្មេងនេះមកដល់ ១០ ខែ គ្រានោះ ត្រីបានលេបក្មេងដែលពួកទាសីកំពុងឲ្យលេងទឹក ។

ស្ត្រីក្រៅនេះ ទើបជំទាស់ថា កូនរបស់នាងប្រហែលជាត្រីដទៃលេបទេ តែក្មេងម្នាក់នេះខ្ញុំបានពីក្នុងពោះត្រី ។ ទាំងពីរត្រកូល ទើបនាំគ្នាទៅកាន់ព្រះរាជដំណាក់ ។

ព្រះរាជាត្រាស់ថា ស្ត្រីម្នាក់នេះ អ្នកណាៗ មិនអាចនឹងបដិសេធបានថា មិនមែនមាតា ព្រោះតាំងផ្ទៃមកអស់ ១០ ខែ សូម្បីពួកព្រានសំណាញ់ដែលចាប់ត្រីបាន ក៏បានធ្វើការទិញលក់ជាដើម ស្រេចអស់ទៅហើយ ទើបអស់សិទ្ធិ ព្រោះដូច្នោះ សូម្បីស្ត្រីម្នាក់នេះ ក៏បដិសេធមិនបានថា មិនមែនមាតា ព្រោះបានក្មេងក្នុងពោះត្រី សូមអ្នកទាំងពីរត្រកូលចូរចិញ្ចឹមរក្សាក្មេងរួមគ្នាចុះ ។ សេដ្ឋីទាំងពីរត្រកូល ក៏ចិញ្ចឹមរក្សាក្មេងរួមគ្នាទៅ កាលក្មេងចម្រើនវ័យហើយ ត្រកូលទាំងពីរក៏បានឲ្យគេសាងប្រាសាទទុកក្នុងនគរទាំងពីរ ហើយឲ្យបម្រើដោយពួកស្រីរបាំ ។ គេនៅក្នុងនគរមួយ ៤ ខែ ។ កាលគេនៅក្នុងនគរមួយគ្រប់ ៤ ខែហើយ ត្រកូលទាំងពីរឲ្យជាងសាងមណ្ឌបទុកក្នុងទូក ដែលតជាប់គ្នា ហើយឲ្យ

គេនៅក្នុងទូកនោះ ព្រមដោយស្រីរបាំទាំងឡាយ ។ គេសោយសម្បត្តិជាទីរីករាយ ធ្វើដំណើរទៅក្រុងមួយទៀត ។ ស្រីរបាំនៅក្នុងព្រះនគរបានហែហមគេដល់ពាក់កណ្តាលផ្លូវ ។ ស្រីដទៃក៏ទទួលហែហមហើយនាំគេទៅកាន់ប្រាសាទរបស់ខ្លួន ។ ស្រីរបាំដែលហែហមមុន ក៏នាំគ្នាត្រឡប់ទៅកាន់ក្រុងរបស់ខ្លួន ។ គេនៅក្នុងប្រាសាទនោះរហូតដល់អស់ ៤ ខែ ហើយធ្វើដំណើរត្រឡប់ទៅកាន់ក្រុងមួយទៀត ដោយទំនងនោះឯង ។ គេសោយសម្បត្តិយ៉ាងនេះគ្រប់ ៨០ ឆ្នាំបរិបូណ៌ ។ គ្រានោះ ព្រះមានព្រះភាគស្តេចចារិកទៅដល់ព្រះនគរពារាណសីហើយ ។ គេស្តាប់ធម៌ក្នុងសម្នាក់របស់ព្រះមានព្រះភាគ កើតសទ្ធាក៏បានបួសនៅជាបុថុជ្ជនត្រឹមតែ ៧ ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ លុះក្នុងថ្ងៃទី ៨ គេក៏បានសម្រេចនូវព្រះអរហត្តព្រមដោយបដិសម្ភិទាទាំងឡាយ ។ ត្រកូលទាំងពីរមានទំនាក់ទំនងនឹងលោកយ៉ាងនេះ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបបានឈ្មោះថា **ពក្កុល** ។

បទថា **បុរាណគិហិសហាយោ** ប្រែថា ធ្លាប់ជាសម្លាញ់នឹងគ្នាមកក្នុងកាលនៅជាគ្រហស្ថ ។ សូម្បីបរិព្វាជកឈ្មោះ អចេលកស្សបៈនេះ ក៏មានអាយុច្រើនដូចគ្នា កាលនឹងទៅសួរសុខទុក្ខព្រះថេរៈជាអ្នកបួស បានទៅក្នុងវស្សាទី ៨០ ។ បទថា **មេថុនោ ធម្មោ** សេចក្តីថា ជាបុគ្គលល្ងង់នៅក្នុងពួកសមណៈ

អាក្រាត សួរដោយល្ងង់ៗ មិនបានសួរដោយប្រើពាក្យជាសាសនវោហារ ។ គេតាំងនៅក្នុងន័យដែលព្រះថេរៈឲ្យហើយក្នុងកាលឥឡូវនេះ ទើបសួរដោយពាក្យជាដើមថា ***ឥមេហិ បន តេ*** *ដូច្នេះ ។*

[៥០] *ព្រះធម្មសង្គាហកត្ថេរៈទាំងឡាយកំណត់បទទាំងឡាយ មានជាដើមថា* ***យម្បាយស្មា*** *ដូច្នេះ តាំងទុកហើយ ក្នុងសព្វវារៈទាំងឡាយ ក៏ក្នុងសព្វវារៈទាំងនោះ សញ្ញាពេលកើតឡើងហើយប៉ុណ្ណោះ វិតក្កៈក៏នឹងទម្លាយកម្មបថ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះថេរៈទើបពោលថា លោកទាំងឡាយនឹងបែកពីគ្នាហេតុដូចម្តេច ទាំងពីរយ៉ាងនេះ សុទ្ធតែធ្វើកម្មបថឲ្យបែកធ្លាយទាំងអស់ ។*

[៥១] *បទថា* ***គហបតិចីវរំ*** *បានដល់ ចីវររបស់ភិក្ខុដែលនៅចាំវស្សា ។ បទថា* ***សត្ថេន*** *បានដល់ កន្ត្រៃ ។ បទថា* ***សូចិយា*** *មានអធិប្បាយថា យើងមិនរំពឹងដល់ប្រការដែលចីវរនឹងត្រូវដេរដោយម្ជុល ។ បទថា* ***កឋិនេ ចីវរំ*** *បានដល់ កឋិនចីវរ ។ ក៏កឋិនចីវរ មានគតិតែម្យ៉ាងជាមួយសំពត់ចំណាំវស្សាប៉ុណ្ណោះ ព្រោះដូច្នោះ ក្នុងកឋិនចីវរនោះ លោកទើបពោលថា* ***សិន្នេតា ។បេ។ នាភិជានាមិ*** *ដូច្នេះ ។*

សួរថា កាលព្រះពក្កុលត្ថេរនោះ មិនត្រេកអរនឹងគហបតីចីវរ មិនធ្វើ

នវកម្ម មានការកាត់ និងការដេរជាដើម រហូតដល់អស់វេលាប្រមាណប៉ុណ្ណោះ ចីវរនឹងកើតពីទីណា ឆ្លើយថា កើតអំពីនគរទាំងពីរ ព្រះថេរៈមានយសដ៏ធំក្រៃលែង បុត្រធីតាចៅ ចៅទួតរបស់លោក ឲ្យអ្នកធ្វើចីវរដោយសំពត់សាជកសាច់ល្អិត ឲ្យគេជ្រលក់ហើយដាក់ក្នុងប្រអប់ បញ្ជូនទៅប្រគេន ។ ក្នុងវេលាដែលព្រះថេរៈងូតទឹក គេដាក់ទុកត្រង់ទ្វារបន្ទប់ទឹក ព្រះថេរៈស្លៀក និងដណ្តប់ចីវរទាំងនោះ ។ លោកនឹងឲ្យចីវរចាស់ៗ ដល់បព្វជិតទាំងឡាយដែលលោកជួប ។ ព្រះថេរៈស្លៀកដណ្តប់ចីវរទាំងនោះហើយ មិនត្រូវធ្វើនវកម្ម ។ កិច្ចកម្មដែលនឹងត្រូវប្រមូលអ្វីៗ ក៏មិនមាន ។ លោកនឹងអង្គុយចូលផលសមាបត្តិ កាលគ្រប់ប្អូនខែហើយ រោមក៏ជ្រុះចេញ គ្រានោះ កូនៗ ចៅៗ ក៏បានបញ្ជូនចីវរទៅប្រគេនលោក ដោយទំនងនោះឯង ។ អាចារ្យពួកខ្លះពោលថា លោកផ្លាស់ប្តូរចីវររាល់ៗ កន្លះខែម្តង ។

ក៏ប្រការដែលព្រះថេរៈជាអ្នកមានបុណ្យច្រើន មានអភិញ្ញាច្រើន បានបំពេញបារមីមកអស់មួយសែនកប្ប ផ្លាស់ប្តូរចីវររាល់ៗ កន្លះខែនោះ ជារបស់មិនគួរអស្ចារ្យឡើយ ព្រះនិគ្រោធត្ថេរអ្នកនៅជាប្រចាំក្នុងរាជដំណាក់របស់ព្រះបាទអសោកធម្មរាជ ត្រូវផ្លាស់ប្តូរចីវរក្នុងមួយថ្ងៃ ៣ ដង ។ ក៏អាមាត្យរបស់

ព្រះរាជាបានដាក់ត្រៃចីវររបស់លោកទុកលើក-ដំរី នាំមកប្រគេនពីព្រឹកព្រលឹម ព្រមទាំងប្រអប់ដាក់របស់ក្រអូប ៥០០ ប្រអប់ដាក់ផ្កាឈើ ៥០០ ។ ក្នុងវេលាថ្ងៃ និងវេលាល្ងាច ក៏បដិបត្តិដូច្នោះ ។ បានឮថា ព្រះរាជាកាលឲ្យលោកផ្លាស់សំពត់មួយថ្ងៃ ៣ ដង ក៏ត្រាស់សួរថា ពួកអ្នកនាំចីវរទៅប្រគេនព្រះថេរៈហើយឬ ។ ពេលទ្រង់ព្រះសណ្ដាប់ថា នាំទៅប្រគេនហើយ ខ្ញុំព្រះអង្គ ទើបនឹងឲ្យផ្លាស់ ។ សូម្បីព្រះថេរៈក៏មិនបានរក្សាទុក ។ តែបានប្រគេនដល់សព្រហ្មចារីដែលលោកជួបហើយ ។

បានឮថា ក្នុងគ្រានោះ ភិក្ខុសង្ឃក្នុងជម្ពូទ្វីបទាំងអស់ ដោយច្រើនបានប្រើបច្ច័យ គឺ ចីវរដែលជារបស់ព្រះនិគ្រោធត្ថេរនោះ ។ ក្នុងបទថា **អហោ វត មំ កោចិ និមន្តេយ្យ** នេះ មានពាក្យសួរថា ហេតុអ្វី ការហាមមិនឲ្យចិត្តកើតឡើង ទើបជាការៈធ្ងន់ និងដែលកើតឡើងហើយក៏ត្រូវលះបង់ ។

ឆ្លើយថា ដែលឈ្មោះថា ចិត្ត ព្រោះផ្លាស់ប្ដូរបានរហ័ស ព្រោះដូច្នោះ ការហាមមិនឲ្យចិត្តកើតឡើង ទើបជាការៈធ្ងន់ សូម្បីការលះចិត្តដែលកើតឡើងហើយ ក៏ជាការៈធ្ងន់ដូចគ្នា ។ បទថា **អន្តរឃរេ** សេចក្ដីថា ក្នុងមហាសកុលុ-ទាយិសូត្រ តាំងពីធរណីទ្វារទៅ ហៅថា ផ្ទះ តែក្នុងទីនេះប្រាថ្នាយកតាំងពីទីតាំង

នៃទឹកធ្លាក់អំពីជាយស្បូវ ។

សួរថា ក៏ភិក្ខានឹងកើតដល់លោកបានក្នុងទីណា ។

ឆ្លើយថា ព្រះថេរៈមានមនុស្សស្គាល់ទូទៅទាំងពីរព្រះនគរ ពេលលោកមកដល់ទ្វារផ្ទះប៉ុណ្ណោះ មនុស្សក៏នាំគ្នាមកទទួលបាត្រ ដាក់ភោជនដែលមានរសដ៏ក្រៃលែងផ្សេងៗ ប្រគេន ។ លោកក៏ត្រឡប់ពីកន្លែងដែលលោកបានទទួលអាហារហើយ ។ តែកន្លែងសម្រាប់ធ្វើភត្តកិច្ចរបស់លោក មានប្រចាំតែម្តង ។ បទថា **អនុព្យញ្ជនសោ** សេចក្តីថា បានឮថា ព្រះថេរៈកាន់យកនិមិត្តក្នុងរូបហើយមិនធ្លាប់សម្លឹងមើលមាតុគ្រាមឡើយ ។ បទថា **មាតុគ្រាមស្ស ធម្មំ** សេចក្តីថា នឹងសម្តែងធម៌ដល់មាតុគ្រាមដោយវាចាត្រឹមតែ ៥-៦ ម៉ាត់ ក៏គួរតែបើត្រូវសួរបញ្ហា នឹងពោលគាថា សូម្បីទាំងពាន់ ក៏សមគួរដោយពិត ។ ព្រះថេរៈមិនធ្លាប់ធ្វើវត្ថុដែលជាកប្បិយៈឲ្យជាអកប្បិយៈឡើយ ។ ពិតហើយ ការធ្វើដូច្នោះ ដោយច្រើននឹងមានដល់ភិក្ខុអ្នកចូលកាន់ត្រកូល ។ បទថា **ភិក្ខុនូបស្សយំ** ប្រែថា សម្នាក់របស់ភិក្ខុនី ។ ក៏ភិក្ខុដែលសួរសុខទុក្ខ នឹងទៅកាន់សម្នាក់របស់ភិក្ខុនីនោះ ក៏គួរ ។

ក៏ព្រះថេរៈមិនធ្វើចំពោះវត្ថុដែលជាកប្បិយៈ ។ ក្នុងបទទាំងពួងក៏មាន

ន័យនេះ ។ បទថា **ចុណ្ណេន** បានដល់ គ្រឿងលំអិត មានផ្កាជាដើម ។ បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **បរិកម្មេ** បានដល់ ធ្វើការប្របាច់ខ្លួន ។

បទថា **វិចាតា** ប្រែថា ឲ្យប្រកបហើយ ។ បទថា **គទ្ទូហនមត្តំ** សេចក្ដីថា សូម្បីខណៈចាប់ដោះគោ ហើយប្របាច់យកទឹកដោះត្រឹមតែមួយតំណក់ ។

ក៏ព្រះថេរៈមិនធ្លាប់អាពាធដោយហេតុណាៗ ឡើយ ។ បានឮថា កាលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ព្រះនាមថា **បទុមុត្តរៈ** មានភិក្ខុមួយសែនជាបរិវារ ស្ដេចត្រាច់ចារិកទៅ ដើមឈើដែលមានពិសក្នុងព្រៃហិមពាន្តរីកហើយ ។ សូម្បីភិក្ខុទាំងសែនក៏មានអាពាធព្រោះផ្កាស្មៅពិស ។ ក្នុងសម័យនោះ ព្រះថេរៈជាតាបសអ្នកមានឫទ្ធិ ។ លោកហោះទៅ ឃើញភិក្ខុសង្ឃ ទើបចុះមកសួរដល់រោគ ហើយនាំឱសថមកពីព្រៃហិមពាន្តចាត់ចែងថ្វាយ ។ ត្រឹមតែប៉ះខ្យល់ថ្នាំប៉ុណ្ណោះ រោគក៏ស្ងប់ភ្លាម ។ សូម្បីក្នុងសាសនារបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ព្រះនាមថា **កស្សបៈ** លោកឈប់ក្ឋរស្រែក្នុងថ្ងៃដំបូង ឲ្យក៏សាងរោងបាយ និងវច្ចកុដិ ចាត់ចែងថ្នាំថ្វាយភិក្ខុសង្ឃជាប្រចាំ ដោយកម្មនេះ លោកទើបជាអ្នកប្រាសចាកអាពាធ ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រោះលោកសមាទានការអង្គុយជាវត្តយ៉ាងឧក្រិដ្ឋ និងការនៅព្រៃជាវត្តប្រភេទឧក្រិដ្ឋ ដូច្នោះ លោកទើបពោលពាក្យជា

ដើមថា **នាភិជានាមិ អបស្សយិតា** ។

[៥២] បទថា **សរណោ** ប្រែថា នៅមានកិលេស ។ បទថា **អញ្ញា ឧទបាទិ** សេចក្តីថា មិនគួរព្យាករណ៍ព្រះអរហត្តដល់អនុបសម្បន្ន ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ព្រះថេរៈទើបបានព្យាករណ៍ ។

ឆ្លើយថា ព្រះថេរៈមិនបានពោលថា យើងជាព្រះអរហន្ត តែពោលថា ព្រះអរហត្តផលកើតឡើងហើយ ។ មួយទៀត ប្រាកដថា ព្រះថេរៈបានជាព្រះអរហន្តហើយ ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលយ៉ាងនេះ ។

[៥៣] បទថា **បព្វជ្ជំ** សេចក្តីថា ព្រះថេរៈមិនបានឲ្យបរិព្វាជកឈ្មោះអចេលកស្សបៈ បព្វជ្ជា និងឧបសម្បទាដោយខ្លួនឯង តែឲ្យភិក្ខុពួកដទៃបំបួស ។

[៥៤] បទថា **អបាបុរណំ អាទាយ** ប្រែថា កាន់កូនសោ ។ បទថា **និសិន្នកោវ បរិនិព្វាយិ** សេចក្តីថា ព្រះថេរៈត្រិះរិះថា សូម្បីយើងមានជីវិតរស់នៅ ក៏ុំបានជាភារៈដល់ភិក្ខុពួកដទៃ សរីរៈរបស់យើងសូម្បីបរិនិព្វានហើយ កុំឲ្យភិក្ខុសង្ឃរកន្លំឡើយ ទើបចូលតេជោធាតុបរិនិព្វានហើយ អណ្តាតភ្លើងឆេះឡើងពេញសរីរៈ ។ សម្បុរស្បែក សាច់ និងលោហិត ត្រូវឆេះអស់ទៅ ដូចទឹកដោះថ្លា ។ នៅសល់ត្រឹមតែធាតុ ដែលមានលក្ខណៈដូចផ្កាម្លិះក្តាប ។

ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ច្បាស់ហើយទាំងនោះ ។

ក៏ឯព្រះសូត្រនេះ លោកសង្គ្រោះចូលក្នុងទុតិយសង្គហវារៈ ។

ចប់អដ្ឋកថា ពក្កុលសូត្រទី ៤

អ ដ្ឋ ក ថា

ទន្តភូមិសូត្រទី ៥

[៥៦] *ទន្តភូមិសូត្រ មានបទផ្ដើមថា* ***ឯវម្មេ សុតំ*** *ខ្ញុំបានស្ដាប់មកយ៉ាងនេះ ៖*

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា ***អរញ្ញកុដិកាយំ*** *បានដល់ ក្នុងសេនាសនៈដែលគេសាងទុក ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ភិក្ខុអ្នកបំពេញព្យាយាម ក្នុងទីដែលស្ងៀមស្ងាត់មួយកន្លែងរបស់វត្តវេឡុវ័ននោះឯង ។ បទថា* ***រាជកុមារោ*** *សំដៅដល់ ព្រះរាជកុមារជយសេន ទ្រង់ជាបុត្ររបស់ព្រះបាទពិម្ពិសារ ។*

[៥៧] *បទថា* ***ផុសេយ្យ*** *ប្រែថា គប្បីបាន ។ បទថា* ***ឯកគ្គតំ*** *សេចក្ដីថា ព្រះរាជកុមារត្រាស់ថា ខ្ញុំបានស្ដាប់មកយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុដែលបដិបត្តិយ៉ាងនេះ ឈ្មោះថា រមែងបានសមាបត្តិ ឈ្មោះថា រមែងបានឈាន ។*

[៥៨] *បទថា* ***កិលមថោ*** *បានដល់ សេចក្ដីលំបាកកាយ ។ សេចក្ដីលំបាកនោះឯង ហៅថា* ***វិហេសា*** *ខ្វះ ។ បទថា* ***យថាសកេ តិដ្ឋេយ្យាសិ*** *សេចក្ដីថា សូមព្រះអង្គគប្បីតាំងនៅក្នុងចំណែកដែលមិនដឹងរបស់ព្រះអង្គចុះ ។*

[៥៩] បទថា ***ទេសេសិ*** *សេចក្តីថា រមែងបានយ៉ាងនេះ គឺ បានចិត្តេកគ្គតា បានដល់ រមែងញុំាងសមាបត្តិឲ្យកើតយ៉ាងនេះ ព្រោះដូច្នោះ អ្នកដែលដល់អប្បនាសមាធិ និងឧបចារសមាធិហើយ ទើបពោលកសិណបរិកម្មយ៉ាងនេះ ។ បទថា* ***បវេទេត្វា*** *ប្រែថា ប្រកាសហើយ ។*

[៦០] *បទថា* ***នេក្ខម្មេន ញាតព្វំ*** *សេចក្តីថា គប្បីដឹងដោយគុណ គឺ បព្វជ្ជាដែលជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកកាម ។ ប្រការនោះ លោកពោលទុកដោយអធិប្បាយថា ដែលឈ្មោះថា* ***ឯកគ្គតា*** *ដែលបុគ្គលដែលតាំងនៅក្នុងគុណ គឺ បព្វជ្ជាដែលជាគ្រឿងរលាស់ចេញចាកកាម គប្បីដឹង ។ បទដ៏សេសជាវេវចនៈរបស់បទថា* ***ញាតព្វំ*** *នោះឯង ។ បទថា* ***កាមេ បរិភុញ្ជនេតោ*** *បានដល់ បរិភោគកាមសម្បទាំងពីរយ៉ាង ។*

[៦១] *បទថា* ***ហត្ថិទម្មា វា អស្សទម្មា វា គោទម្មា វា*** *នេះ មានអធិប្បាយថា បុគ្គលដែលវៀរចាកភាពជាអ្នកមានចិត្តតម្កល់មាំ គប្បីឃើញដូចជាការទូន្មានដំរី ដែលមិនធ្លាប់បានទទួលការទូន្មានជាដើម បុគ្គលដែលសម្បូរណ៍ដោយភាពជាអ្នកមានចិត្តតម្កល់មាំ គប្បីឃើញដូចជាការទូន្មានដំរី ដែលធ្លាប់បានទូន្មានហើយជាដើម ។ ប្រៀបដូចសត្វពាហនៈ មានដំរីជាដើមដែលមិនបាន*

ទទួលការទូន្មាន រមែងមិនសមគួរនឹងទៅកាន់ទីលានហ្វឹកហាត់ ឬដល់ភូមិភាគ នៃសត្វដែលទូន្មានហើយគប្បីដល់ ដោយមិនត្រូវធ្វើផ្ទះកំពូល មិនត្រូវលះបង់ ធុរៈយ៉ាងណា បុគ្គលដែលប្រាសចាកភាពជាអ្នកមានចិត្តតម្កល់មាំក៏ដូច្នោះ រមែង មិនអាចញុំាងគុណ ដែលបុគ្គលសម្បូរណ៍ដោយឯកគ្គតាចិត្តឲ្យកើតហើយ ឲ្យ កើតឡើងបាន ។

[៦២] បទថា ***ហត្ថវិលង្ឃកេន*** ប្រែថា ទាញដៃគ្នាទៅ ។ បទថា ***ទិដ្ឋេយ្យំ*** ប្រែថា គួរមើល ។ បទថា ***អាវុដោ*** ប្រែថា រួមរឹតទុក ។ បទថា ***និវុដោ*** ប្រែថា បិទបាំងទុក ។ បទថា ***ឱផុដោ*** ប្រែថា គ្របសង្កត់ទុកហើយ ។

[៦៣] បទថា ***នាគវនិកំ*** សេចក្តីថា ក្នុងហត្ថិបទោបមសូត្រ លោកហៅ បុរសអ្នកត្រាច់ទៅក្នុងនាគវនថា ***នាគវិកោ*** ។ ក្នុងសេចក្តីនេះ មានអធិប្បាយ ថា បុរសអ្នកឆ្លាតក្នុងការទូន្មានដំរី រមែងអាចនឹងគ្រប់គ្រងដំរីបាន ។ បទថា ***អតិបស្សិត្វា*** ប្រែថា ឃើញហើយ ។

បទថា ***ឯត្ថ គេធា*** បានដល់ សេចក្តីព្រួយបារម្ភដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុង នាគវននោះ ។ បទថា ***សរសង្កប្បានំ*** ប្រែថា សេចក្តីត្រិះរិះដែលស្ទុះទៅ ។ ក្នុងបទថា ***មនុស្សកន្តេសុ សីលេសុ សមាទបនាយ*** មានអធិប្បាយថា ក្នុងវេលា

ណាស្ត្រី និងបុរស កុមារកុមារី ចាប់ត្រង់ភ្លុកជាដើម លេងក្បាល ដំរីមិន សម្តែងអាការខុសប្រក្រតី គឺ នៅយ៉ាងសប្បាយក្នុងវេលានោះ ដំរីនោះឈ្មោះ ថា រមែងរីករាយចិត្តតាមប្រក្រតីដែលមនុស្សត្រូវការ ។

បទថា **បេមនីយា** បានដល់ និយាយថា នែ៎បា ព្រះរាជាប្រោសប្រទាន ដល់បាហើយ នឹងតែងតាំងបាទុកក្នុងតំណែងមង្គលហត្ថីនុ៎ះឯង បានឹងបានរបស់ ស៊ីល្អៗ មានភោជនជាដើម ដែលគួរដល់ព្រះរាជាអនុគ្រោះ ពាក្យនិយាយបែប នេះ ជាពាក្យនិយាយដែលដំរីពេញចិត្ត ។ បទថា **សុស្សុសតិ** សេចក្តីថា ដំរី រមែងប្រាថ្នានឹងស្តាប់ពាក្យដែលគួរស្រឡាញ់បែបនោះ ។ បទថា **តិណឃា-សោទកំ** បានដល់ បន្ថែមអាហារ គឺ ស្មៅ និងទឹក បទថា **តិណឃាសំ** ប្រែថា ស្មៅដែលគប្បីទំពារ អធិប្បាយថា ស្មៅដែលគប្បីស៊ី ។

បទថា **បណ្ឌវោ** ប្រែថា ស្គរជ័យ ។ បទថា **សព្វវន្ត ទោសនិហត-និន្និតកសាវោ** បានដល់ ទាំងកម្ចាត់ទោស គឺ សេចក្តីកោងកាចគ្រប់យ៉ាងបាន ផង ទាំងអស់អស្មិមានះផង ។ បទថា **អង្គន្ត្វេ សំខ្ញំ គច្ឆតិ** សេចក្តីថា រមែង បាត់ជាអង្គសម្បត្តិ ។

[៦៥] បទថា **គេហសិតសីលានំ** បានដល់ សីលដែលអាស្រ័យកាម-

*គុណ ៥ ។ បទថា **ញាយស្ស** បានដល់ **អដ្ឋង្គិកមគ្គ** ។*

*ក្នុងបទថា **អទន្តមរណំ មហល្លកោ រញ្ញោ នាគោ មតោ កាលកតោ** នេះ បានសេចក្ដីដូច្នេះថា ដំរីចាស់របស់ព្រះរាជាដួល ទាំងដែលនៅមិនបានទូន្មាន ។ ក្នុងបទទាំងពួងក៏មានន័យនេះ ។ បទដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ងាយទាំងអស់នោះឯង ។*

ចប់អដ្ឋកថា ទន្តភូមិសូត្រទី ៥

អ ដ្ឋ ក ថា

ភូមិជសូត្រទី ៦

[៧៣] *ភូមិជសូត្រ* មានបទចាប់ផ្ដើមថា *ឯវម្មេ សុតំ* ខ្ញុំបានស្ដាប់មកហើយយ៉ាងនេះ ៖

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា *ភូមិជោ* សេចក្ដីថា ព្រះថេរៈនេះជាអ៊ំរបស់ព្រះរាជកុមារទ្រង់ព្រះនាមថា *ជយសេន* ។

[៧៤] បទថា *អាសញ្ច អនាសញ្ច* សេចក្ដីថា គ្រាខ្លះក៏ប្រាថ្នា គ្រាខ្លះក៏មិនប្រាថ្នា ។ បទថា *សកេនេវ ថាលិបាកេន* សេចក្ដីថា ទ្រង់អង្គាសដោយកិច្ចាដែលប្រព្រឹត្តទៅហើយតាមប្រក្រតី គឺ ដោយភត្តដែលគេត្រៀមទុកដើម្បីព្រះអង្គ ។ បទដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ងាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ភូមិជសូត្រទី ៦

អ ដ្ឋ ក ថា

អនុរុទ្ធសុត្រទី ៧

[៨៨] *អនុរុទ្ធសូត្រ មានបទផ្តើមថា ឯវំមេ សុតំ ខ្ញុំបានស្តាប់មក ហើយយ៉ាងនេះ ៖*

[៨៩] *បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា* ***ឯវមាហំសុ*** *សេចក្តីថា ចូលទៅរក ក្នុងវេលាដែលឧបាសកនោះមិនសប្បាយ ទើបពោលយ៉ាងនេះ ។ បទថា* ***អបណ្ណកំ*** *ប្រែថា មិនខុសក្ខាំងក្ខាត់ ។ បទថា* ***ឯកត្ថ*** *បានដល់ ជាទាំងចេតោវិមុត្តិដែល រកប្រមាណមិនបាន ឬចេតោវិមុត្តិដែលជាមហគ្គតៈ ។ លោកកាន់យកពាក្យ នេះថា ឈានក៏ហៅយ៉ាងនោះ ព្រោះសភាពចិត្តនោះឯង មានអារម្មណ៍ជាមួយ ។*

[៩១] *បទថា* ***យាវតា ឯកំ រុក្ខមូលំ មហគ្គតន្តិ ផរិត្វា អធិមុច្ចិត្វា វិហរតិ*** *សេចក្តីថា ព្រះយោគាវចរបង្អោនចិត្តផ្សាយទៅកាន់មហគ្គតឈានក្នុង កសិណនិមិត្តនោះ គ្របដណ្តប់គល់ដើមឈើមួយកន្លែង ជាទីល្មមប្រមាណដោយ កសិណនិមិត្តហើយ ។ បទថា* ***មហគ្គតំ*** *សេចក្តីថា ក៏សេចក្តីចងចិត្តមិនមាន ដល់កិច្ចនោះ លោកទើបពោលបទនេះទុក ដោយអំណាចនៃការប្រព្រឹត្តទៅនៃ*

មហគ្គតឈានតែម្យ៉ាង ។ ក្នុងបទទាំងពួងក៏មានន័យនេះ ។ បទថា **ឥមិនា ខោឯតំ គហបតិ បរិយាយេន** សេចក្ដីថា ដោយហេតុនេះ ។ ក៏ក្នុងសេចក្ដីនេះមានវិនិច្ឆ័យថា ក៏និមិត្តនៃព្រហ្មវិហារ ដែលលោកពោលទុកថា ជាអប្បមាណានេះ រមែងមិនគួរ គឺ នៅមិនកើតការពង្រីកទៅ និងឈានទាំងនោះ ក៏មិនទាន់ជាបាទនៃអភិញ្ញា ឬនិរោធ ក៏ឈានដែលជាបាទនៃវិបស្សនា រមែងជាបាទនៃវដ្ដៈ និងជាការឈានចុះកាន់ភព ។ តែនិមិត្តនៃឈានដែលជាកសិណ ដែលលោកពោលថាជាមហគ្គតៈ រមែងគួរ គឺ រមែងកើតការពង្រីកចេញទៅ និងរមែងឈានកន្លងបាន ហើយឈានដែលជាបាទនៃអភិញ្ញា រមែងជាបាទនៃនិរោធផង ជាបាទនៃវដ្ដៈផង ទាំងឈានចុះកាន់ភពបានផង ។ ធម៌ទាំងនេះ មានអត្ថផ្សេងគ្នាយ៉ាងនេះ និងមានព្យញ្ជនៈផ្សេងគ្នាយ៉ាងនេះ គឺ ជាអប្បមាណា និងជាមហគ្គតៈ ។

[៩២] ក៏ឥឡូវនេះ កាលនឹងសម្ដែងហេតុនៃការចេញចាកមហគ្គតាសមាបត្តិ ហើយចូលកាន់ភព លោកទើបពោលពាក្យមានជាដើមថា **ចតស្សោ ខោ ឥមា** ដូច្នេះ ។ បទថា **បរិត្តាភា** សេចក្ដីថា ក៏សេចក្ដីតម្កល់ចិត្តនេះរបស់ភិក្ខុដែលបង្អោនចិត្តផ្សាយទៅហើយដឹងថានៅមាន តែភិក្ខុដែលត្រូវចម្រើនឈាន

ដែលជាហេតុនៃការកើតក្នុងពួកទេវតាជាន់បរិត្តាភាទាំងឡាយ លោកទើបពោលទុកយ៉ាងនេះ ។ ក្នុងបទទាំងពួងក៏មានន័យនេះ ទេវតាជាន់បរិត្តាភា មានពន្លឺស្រអាប់ក៏មាន មានពន្លឺថ្លាំងថ្លែងក៏មាន ។ ទេវតាជាន់អប្បមាណាភា មានពន្លឺស្រអាប់ក៏មាន មានពន្លឺថ្លាំងថ្លែងក៏មាន ។

សួរថា ប្រការនេះដូចម្តេច ។ ឆ្លើយថា ភិក្ខុធ្វើបរិកម្មក្នុងកសិណ មានប្រមាណប៉ុនចង្អេរ ឬមានប្រមាណប៉ុនផ្តិល ធ្វើសមាបត្តិឲ្យកើតហើយ មានសេចក្តីជំនាញដែលសន្សំទុកហើយដោយអាការទាំង ៥ ព្រោះធម៌ដែលជាសត្រូវមិនទាន់បរិសុទ្ធិល្អ ។ បុគ្គលចូលសមាបត្តិដែលនៅមិនទាន់ជំនាញនុ៎ះឯង ហើយតាំងនៅក្នុងឈានមិនរហ័សរហួន ធ្វើមរណកាលហើយ រមែងកើតក្នុងពួកទេវតាជាន់បរិត្តាភាទាំងឡាយ ។ ទាំងវណ្ណៈរបស់គេក៏តិច និងសៅហ្មង ។ ចំណែកភិក្ខុដែលមានសេចក្តីជំនាញដែលសន្សំទុកហើយដោយអាការទាំង ៥ ចូលសមាបត្តិដែលបរិសុទ្ធិល្អ តាំងនៅក្នុងឈានដែលរហ័សរហួន ធ្វើមរណកាលហើយរមែងកើតក្នុងទេវតាជាន់បរិត្តាភា ព្រោះធម៌ដែលជាសត្រូវបរិសុទ្ធិល្អ ។ ទាំងវណ្ណៈរបស់លោកមានតិច និងបរិសុទ្ធិ ។ ដោយប្រការដូចពោលមកនេះ ទេវតាជាន់បរិត្តាភា ទើបចាត់ថា មានទាំងពន្លឺស្រអាប់ក៏មាន មានទាំងពន្លឺថ្លាំងថ្លែង

ក៏មាន ។ ក៏ប្រការដែលភិក្ខុធ្វើបរិកម្មក្នុងកសិណដ៏បរិបូណ៌ ហើយញ៉ាំងសមាបត្តិឲ្យកើត មានសេចក្តីហ័សរហួនដែលសន្សំទុកមកហើយ ដោយអាការទាំង ៥ ដូច្នេះ ទាំងអស់គប្បីជ្រាបដូចគ្នានឹងការដែលពោលហើយក្នុងកាលមុន ។ ដោយប្រការដូចពោលមកនេះ ទេវតាជាន់អប្បមាណាភា ទើបចាត់ថា មានទាំងពន្លឺស្រអាប់ និងមានទាំងពន្លឺចាំងថែង ។

[៩៣] បទថា ***វណ្ណនានត្តំ*** ប្រែថា មានសម្បុរកាយផ្សេងគ្នា ។ បទថា ***នោ ច អាភានត្តំ*** បានដល់ មិនប្រាកដថាមានពន្លឺផ្សេងគ្នា ។ បទថា ***អច្ចិនានត្តំ*** សេចក្តីថា មានអណ្តាតផ្សេងគ្នា គឺ វែងខ្លះ ខ្លីខ្លះ តូចខ្លះ ធំខ្លះ ។

[៩៥] បទថា ***យត្ថ យត្ថ*** សេចក្តីថា នៅអាស្រ័យ គឺ នៅប្រចាំក្នុងទីណាមួយ ដូចឧទ្យាន វិមាន ដើមកល្បព្រឹក្ស មាត់ទឹក និងស្រះបោក្ខរណី ។ បទថា ***អភិរមន្តិ*** ប្រែថា រមែងត្រេកអរ គឺ មិនធុញណាយ ។ បទថា ***កាជេន*** បានដល់ អម្រែកណាមួយ ដូចអម្រែកបាយយាគូ អម្រែកភត្ត អម្រែកប្រេង អម្រែកទឹកអំពៅ អម្រែកត្រី និងអម្រែកសាច់ បាឋៈថា ***កាចេន*** ដូច្នេះក៏មាន ។ សេចក្តីក៏ដូច្នេះដូចគ្នា ។ បទថា ***បិដកេន*** ប្រែថា ដោយកញ្ឆែ ។ បទថា ***តត្ថ តត្ថេវ*** សេចក្តីថា ហ្វូងរុយ ដែលគេនាំចេញចាកកន្លែងដែលរកបានឆាយ ដូច

ទឹកដោះថ្លា ទឹកឃ្មុំ ទឹកអំពៅជាដើម ហើយនាំទៅកាន់កន្លែងដែលច្រើនទៅដោយ អំបិល និងត្រីស្អុយជាដើម រមែងមិនកើតសេចក្តីគិតយ៉ាងនេះថា កាលមុនទីនៅរបស់យើងសប្បាយ យើងក៏នៅជាសុខក្នុងទីនោះ អំបិលធ្វើឲ្យយើងលំបាកក្នុងទីនេះ ឬថា ក្លិនត្រីស្អុយធ្វើឲ្យយើងឈឺក្បាល រមែងត្រេកអរក្នុងទីនោះៗតែម្តង ។

[៩៦] បទថា **អាភា** ប្រែថា សម្បុរណ៍ដោយពន្លឺ ។

[១០៣] បទថា **តទង្គេន** បានដល់ អង្គនៃការចូលដល់កពនោះ អធិប្បាយថា បានដល់ ហេតុនៃការចូលដល់កព ។

ឥឡូវនេះ កាលនឹងសួរដល់ហេតុនោះ លោកទើបពោលពាក្យមានជាដើមថា **កោ នុ ខោ ភន្តេ** ដូច្នេះ ។

[១០៤] បទថា **កាយទុដ្ឋុល្លំ** បានដល់ សេចក្តីខ្ជិលច្រអូសផ្លូវកាយ ។ បទថា **ឈាយតោ** ប្រែថា ភ្លើងឆេះរុងរឿង ។

[១០៥] បទថា **ទីឃរត្តំ ខោ មេ** សេចក្តីថា បានឮថា ព្រះថេរៈបំពេញបារមី បួសជាឥសី ញុំាងសមាបត្តិឲ្យកើត បានកំណើតក្នុងព្រហ្មលោក ៣០០ ដងជាប់គ្នា ពាក្យនេះលោកពោលសំដៅដល់ព្រះថេរៈរូបនោះឯង ។ សមដូច

ដែលលោកពោលជាគាថាប្រព័ន្ធទុកដូច្នេះថា ៖

ក្នុងកាលមុន យើងស្វែងរកអសន្ធតធម៌ ដែលមិនញាប់ញ័រ

បួសជាឥសី ត្រាច់ទៅហើយរហូតអស់ ៣០០ ឆ្នាំ ។

ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ងាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា អនុរុទ្ធសូត្រទី ៧

អដ្ឋកថា

ឧបក្កិលេសសូត្រទី ៨

[១០៧] ឧបក្កិលេសសូត្រ មានបទផ្តើមថា **ឯវម្មេ សុតំ** ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។

[១០៨] បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **ឯតទវោច** សេចក្តីថា មិនមែនក្រាបទូលដោយសេចក្តីប្រាថ្នានឹងឲ្យបែកគ្នា និងមិនមែនដើម្បីនឹងផ្គាប់ផ្គន់ ពិតហើយ ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីគិតយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុទាំងនេះជឿស្តាប់យើងហើយនឹងវៀរចាក និងធម្មតាព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ទ្រង់ប្រាថ្នាអនុគ្រោះដើម្បីប្រយោជន៍តែម្យ៉ាង ព្រះអង្គនឹងត្រាស់ប្រាប់ហេតុមួយយ៉ាងដល់ភិក្ខុទាំងនេះដោយពិត ភិក្ខុទាំងនោះស្តាប់ហេតុផលទាំងនោះហើយនឹងវៀរចាក តពីនោះភិក្ខុទាំងនោះនឹងនៅជាសុខ ។ ព្រោះហេតុនោះ ភិក្ខុនោះទើបក្រាបទូលពាក្យមានជាដើមថា **ឥធ ភន្តេ** ដូច្នេះ ។

ក្នុងបទជាដើមថា **មា ភណ្ឌនំ** គប្បីថែមបាឋៈដែលសល់ថា អកត្ថៈជាដើមចូលផង ហើយកាន់យកសេចក្តីយ៉ាងនេះថា **មា ភណ្ឌនំ** កុំធ្វើការបង្ករ

ហេតុ ។ បទថា **អញ្ញតរោ** សេចក្តីថា បានឮថា ភិក្ខុនោះប្រាថ្នាប្រយោជន៍ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ គឺ បានឮថា ភិក្ខុនោះមានសេចក្តីប្រាថ្នាយ៉ាងនេះថា ភិក្ខុទាំងនេះ ត្រូវសេចក្តីក្រោធគ្របសង្កត់ហើយ និងមិនជឿស្តាប់ពាក្យទូន្មានរបស់ព្រះសាស្តា សូមព្រះមានព្រះភាគ កាលទូន្មានភិក្ខុទាំងនេះ ទ្រង់កុំលំបាកឡើយ ដូច្នេះ ។ ព្រោះដូច្នោះ ទើបក្រាបទូលយ៉ាងនេះ ។

[១១១] បទថា **បិណ្ឌាយ បាវិសិ** សេចក្តីថា មិនមែនស្តេចចូលទៅដើម្បីបិណ្ឌបាតតែម្យ៉ាង តែទ្រង់បានអធិដ្ឋានព្រះទ័យថា អ្នកដែលឃើញតថាគតហើយ ចូរចូលគាល់តថាគត ។

សួរថា ទ្រង់អធិដ្ឋានដើម្បីប្រយោជន៍អ្វី ។

ឆ្លើយថា ដើម្បីទ្រង់ទូន្មានភិក្ខុទាំងនោះ ។ ក៏ព្រះមានព្រះភាគស្តេចត្រឡប់អំពីបិណ្ឌបាតដោយអាការយ៉ាងនោះហើយ ត្រាស់គាថាមានជាដើមថា **បុថុ-សទ្ទោ សមជនោ** ដូច្នេះ ហើយស្តេចចេញចាកក្រុងកោសម្ពីឆ្ពោះទៅកាន់ពាលកលោណការគ្រាម ។ តពីនោះស្តេចទៅក្នុងបាចីនវង្សមិគទាយវ័ន បន្ទាប់ពីនោះស្តេចចូលទៅកាន់ព្រៃឈ្មោះថា បាលិលេយ្យកៈ ដែលដំរីដ៏ប្រសើរឈ្មោះ បាលិលេយ្យកៈរស់នៅ ទ្រង់ប្រថាប់នៅរហូតអស់ត្រៃមាស ។

សូម្បីអ្នកព្រះនគរគិតថា ព្រះសាស្តាស្តេចចូលទៅកាន់វិហារហើយ ពួកយើងនឹងទៅស្តាប់ធម៌ ហើយកាន់គ្រឿងក្រអូប ផ្កាឈើត្ពោះទៅកាន់វិហារ សួរថា បពិត្រលោកម្ចាស់ ព្រះសាស្តាស្តេចយាងទៅណា ។ ភិក្ខុទាំងឡាយប្រាប់ថា ពួកលោកនឹងគាល់ព្រះសាស្តាបានក្នុងទីណា ព្រះអង្គស្តេចមកដោយប្រាថ្នាថា នឹងញ៉ាំងភិក្ខុទាំងនេះឲ្យសាមគ្គីគ្នា តែមិនអាចធ្វើឲ្យសាមគ្គីគ្នាបាន ទើបស្តេចចេញទៅ ។ ពួកអ្នកក្រុងទាំងអស់នាំគ្នាបន្ទោសថា ពួកយើងចេញប្រាក់ទាំងរយ ឬពាន់ ក៏មិនអាចនឹងនាំព្រះសាស្តាមកបាន សូម្បីពួកយើងនឹងមិនក្រាបទូលអង្វរព្រះអង្គ ក៏នឹងស្តេចមកឯង ព្រោះអាស្រ័យភិក្ខុទាំងនេះ ធ្វើឲ្យពួកយើងមិនបានស្តាប់ធម្មកថាចំពោះព្រះភ័ក្ត្រព្រះអង្គ ភិក្ខុទាំងនេះបួសចំពោះព្រះសាស្តា សូម្បីកាលព្រះអង្គទ្រង់ធ្វើឲ្យសាមគ្គីគ្នា ក៏មិនព្រមស្មោះស្ម័គ្រសាមគ្គីគ្នា ដូច្នេះ នឹងជឿស្តាប់អ្នកណាហ្ន៎ ពួកយើងកុំថ្វាយភិក្ខាដល់ភិក្ខុទាំងនេះ ។ លុះថ្ងៃស្អែក ភិក្ខុទាំងនោះត្រាច់ទៅបិណ្ឌបាត ទូទាំងព្រះនគរមិនបានភិក្ខាសូម្បីត្រឹមតែមួយវែក ក៏ត្រឡប់មកវិញ ។ សូម្បីពួកឧបាសកឧបាសិកាទាំងឡាយពោលនឹងភិក្ខុទាំងនោះទៀតថា ពួកយើងនឹងដាក់ទណ្ឌកម្មដូច្នេះឯង ត្រាតែភិក្ខុទាំងនេះដឹងកំហុសរបស់ខ្លួន នឹងឲ្យព្រះសាស្តាទ្រង់អត់ទោស ។ ភិក្ខុទាំងនោះ

គិតថា ពួកយើងនឹងឲ្យព្រះសាស្ដាអត់ទោស កាលព្រះមានព្រះភាគស្ដេចមិនទាន់យាងដល់នគរសាវត្ថី ភិក្ខុទាំងនោះបានទៅរង់ចាំនៅក្នុងក្រុងសាវត្ថី ហើយព្រះសាស្ដាទ្រង់សម្ដែងភេទករវត្ថុ ១៨ ប្រការ ដល់ភិក្ខុទាំងនោះ ហើយក្នុងរឿងនេះ មានសេចក្ដីតាមដែលពោលទុកក្នុងបាលីមុត្តកៈត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ ។

ឥឡូវនេះនឹងវិនិច្ឆ័យក្នុងគាថា មានជាដើមថា **បុថុសទ្ទោ** ដូចតទៅនេះ

ឈ្មោះថា **បុថុសទ្ទោ** ព្រោះអត្ថថា មានសំឡេងខ្លាំង សម្លេងធំម្យ៉ាង ។ បទថា **សមជនោ** បានដល់ អ្នកដែលដូចគ្នា គឺ ស្រដៀងៗ គ្នា លោកអធិប្បាយថា អ្នកធ្វើការបង្ករហេតុទាំងអស់នេះ មានសំឡេងខ្លាំងផង មានសម្លេងស្រដៀងគ្នាផង ដោយការបន្លឺសំឡេងឮខ្លាំងទៅជុំវិញផង ។ បទថា **ន ពាលោ កោចិ មញ្ញថ** សេចក្ដីថា ក្នុងភិក្ខុទាំងនោះ មិនមានអ្នកណាសូម្បីតែម្នាក់ ដែលនឹងសម្គាល់ខ្លួនថា យើងជាជនពាល តែសម្គាល់ខ្លួនឯងថា ជាបណ្ឌិតទៅវិញ ។ បទថា **នាញ្ញំ ភិយ្យោ អមញ្ញចិ** បានដល់ មិនមានអ្នកណាៗ សូម្បីតែម្នាក់សម្គាល់ខ្លួនថា យើងជាពាល អធិប្បាយថា កាលសង្ឃបែកគ្នា ក៏មិនបានសម្គាល់ហេតុដទៃសូម្បីតែម្យ៉ាងឲ្យក្រៃលែងឡើងទៅ គឺ មិនសម្គាល់ដល់ហេតុនេះថា សង្ឃបែកគ្នាព្រោះយើងជាហេតុ ។ បទថា **បរិមុដ្ឋា** ប្រែថា វង្វេងស្មារតី ។

បទថា **វាចាគោចរភាណិនោ** នេះ លោកអាទេស **រា** អក្សរ ឲ្យជា **រ** អក្សរ សេចក្តីថា និយាយតាមអារម្មណ៍ (និយាយតាមតែនឹកឃើញ) មិនមានសតិប្បដ្ឋានឃុំគ្រង បានដល់ និយាយអត់សតិ ។ បទថា **យាវិច្ឆន្តិ មុខាយាមំ** បានដល់ និយាយទៅត្រឹមតែដើម្បីប្រាថ្នានឹងហារមាត់ អធិប្បាយថា សូម្បីភិក្ខុត្រឹមតែមួយរូបក៏មិនព្រមស្ងាត់មាត់ ដោយសេចក្តីគោរពក្នុងសង្ឃ ។ បទថា **យេន នីតា** សេចក្តីថា ក៏ជម្លោះណានាំទៅព្រោះភាវៈមិនអៀនខ្មាសនេះ ។ បទថា **ន តំ វិទូ** សេចក្តីថា មិនដឹងដល់ហេតុនោះថា ការឈ្លោះនេះ មានទោសយ៉ាងនេះ ។ បទថា **យេ ច តំឧបនយ្ហន្តិ** សេចក្តីថា បុគ្គលពួកណាចូលទៅចងសេចក្តីក្រោធនឹងគេ មានអាការជាដើមថា អ្នកនេះបានជេរយើង ដូច្នេះ ។ បទថា **សនន្តនោ** ប្រែថា ជាធម៌ចាស់ ។ បទថា **បរេ** សេចក្តីថា វៀរលែងតែបណ្ឌិតទាំងឡាយចេញហើយ អ្នកបង្ករការឈ្លោះនឹងបុគ្គលដទៃ ឈ្មោះថា បុគ្គលពួកដទៃ បុគ្គលទាំងនោះកាលបង្ករការឈ្លោះគ្នាត្រង់កណ្តាលសង្ឃនេះ រមែងមិនដឹងថា ពួកយើងនឹងហិនហោច គឺ នឹងវិនាសជិតស្លាប់ចូលទៅគ្រប់ខណៈ ។

បទថា **យេ ច តត្ថ វិជានន្តិ** សេចក្តីថា បណ្តាបុគ្គលទាំងនោះ បុគ្គលពួកណាជាបណ្ឌិត ដឹងខ្លួនថា ពួកយើងនៅជិតមច្ចុ ដូច្នេះ ។ បទថា **តតោ**

សម្មន្តិ មេធគា សេចក្តីថា ក៏បណ្ឌិតទាំងនោះដឹងហើយយ៉ាងនេះ កើតយោនិសោមនសិការ រមែងបដិបត្តិដើម្បីចូលទៅស្ងប់រម្ងាប់ សេចក្តីបែកបាក់ និងការឈ្លោះ ។ គាថាថា **អដ្ឋិច្ឆិទា** ជាដើមនេះ មានមកក្នុងជាតក លោកពោលសំដៅដល់ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត និងទីឃាវុកុមារ ។

ក្នុងព្រះគាថានេះ មានសេចក្តីដូចតទៅនេះ

សូម្បីអ្នកទាំងនោះ គឺ អ្នកដែលចងពៀរវេរានិងគ្នាសូម្បីយ៉ាងនោះ ក៏នៅតែល្អនឹងគ្នាបាន ហេតុអ្វីពួកអ្នកទាំងឡាយ ទើបមិនល្អនឹងគ្នាហ្ន៎ ។ ព្រោះថា ពួកអ្នកមិនបានកាត់ឆ្អឹង (មិនបានសម្លាប់) ជីវិតមាតាបិតា មិនបាននាំទៅគោ សេះ និងទ្រព្យគ្នាផង ។ ត្រាស់ព្រះគាថាមានជាដើមថា **សចេ សភេថ** ដូច្នេះទុក ដើម្បីទ្រង់នឹងសម្តែងគុណ និងទោសនៃមិត្តដែលជាបណ្ឌិត និងមិត្តដែលជាពាល ។ បទថា **អភិភុយ្យ សព្វានិ បរិស្សយានិ** សេចក្តីថា គប្បីលើកសរសើរ មានសតិ ត្រាច់ទៅជាមួយមិត្តអ្នកឃុំគ្រងគ្នា អន្តរាយដែលប្រាកដនឹងមិនប្រាកដបាន ។ បទថា **រាជាវ រដ្ឋំវិជិតំ** សេចក្តីថា គប្បីត្រាច់ទៅដូចព្រះមហាជនក និងព្រះបាទអរិន្ទមមហារាជ ដែលទ្រង់លះបង់ដែនដែលព្រះអង្គទ្រង់ច្បាំងឈ្នះហើយ ស្តេចត្រាច់ទៅតែមួយព្រះអង្គឯង ។

បទថា **មាតង្គរញ្ញេវ នាគោ** សេចក្តីថា ដូចដំរីមាតង្គៈត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃ ដូច្នោះ ។ ដំរីធម្មតា លោកហៅថា មាតង្គៈ ។ បទថា **នាគោ** នេះ ជាឈ្មោះរបស់ដំរីធំ ។ លោកទើបពោលបានដូច្នេះថា ត្រាច់ទៅតែម្នាក់ឯង មិនធ្វើសេចក្តីអាក្រក់ទាំងឡាយ ដូចដំរីមាតង្គៈចិញ្ចឹមមេ ត្រាច់ទៅក្នុងព្រៃតែឯង មិនធ្វើសេចក្តីអាក្រក់ និងដូចដំរីបាលិលេយ្យកៈ ដូច្នោះ ។

[១១២] បទថា **ពាលកលោណការគ្គាមោ** បានដល់ ស្រុកសួយរបស់ឧបាលីគហបតី ។ ក្នុងបទថា **តេនុបសង្កមិ** នេះ មានពាក្យសួរថា ព្រោះហេតុអ្វីទើបស្តេចចូលទៅ ។

ឆ្លើយថា បានឮថា ព្រះអង្គទ្រង់ឃើញទោសក្នុងការនៅជាពួករបស់ព្រះកគុនោះ ទ្រង់ប្រាថ្នានឹងឃើញភិក្ខុនៅម្នាក់ឯង ដូច្នោះ ទើបស្តេចចូលទៅក្នុងពាលលោការគ្រាម ដូចអ្នកត្រូវសេចក្តីត្រជាក់ជាដើមបៀតបៀនហើយ ប្រាថ្នាសេចក្តីអប់កំដៅជាដើម ដូច្នោះ ។ បទថា **ធម្មិយា កថាយ** សេចក្តីថា ប្រកបដោយអានិសង្សក្នុងការនៅម្នាក់ឯង ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី ព្រះមានព្រះភាគស្តេចទើបចូលទៅក្នុងបាចីនវង្សទាយវ័ននោះ ។

ធ្វើយថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រាថ្នានឹងជួបភិក្ខុទាំងឡាយដែលជាអ្នកបង្ករការឈ្លោះគ្នា ហើយត្រឡប់មានការស្មោះស្ម័គ្រសាមគ្គីគ្នា ព្រោះឃើញទោសនៃការឈ្លោះនោះ ហេតុដូច្នោះ ទើបស្ដេចចូលទៅក្នុងបាចីនវង្សទាយក្នុងថ្ងៃនោះ ដូចអ្នកត្រូវសេចក្ដីត្រជាក់ជាដើមបៀតបៀនហើយ ប្រាថ្នាសេចក្ដីអប់អ៊ុនកំដៅជាដើម ដូច្នោះ ។

[១១៣] បទថា ***អាយស្មា ច អនុរុទ្ធោ*** ជាដើម មានន័យដូចពោលហើយនោះឯង ។

[១១៩] បទថា ***អត្ថិ បន វោ*** សេចក្ដីថា សួរដល់លោកុត្តរធម៌ដោយពាក្យសួរចុងក្រោយ ។

ក៏លោកុត្តរធម៌នោះ មិនមានដល់ព្រះថេរៈទាំងឡាយ ព្រោះដូច្នោះ ការសួរដល់លោកុត្តរធម៌ទើបមិនសមគួរឡើយ ព្រោះដូច្នោះលោកទើបសួរដល់ឱកាសនៃបរិកម្ម ។

បទថា ***ឱភាសំញ្ចេវ សញ្ជានាម*** បានដល់ រឮកដឹងពន្លឺនៃបរិកម្ម ។

បទថា ***ទស្សនញ្ច រូបានំ*** បានដល់ ដឹងច្បាស់រូបដោយទិព្វចក្ខុ ។

[១២០] បទថា ***តញ្ច និមិត្តំ ន បដិវិជ្ឈាម*** សេចក្ដីថា ក៏ឱភាស និង

ការឃើញរូបរបស់ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយ រមែងបាត់ទៅដោយហេតុណា ខ្ញុំព្រះអង្គទាំងឡាយមិនទាន់ដឹងនូវហេតុនោះ ។ បទថា **តំ ខោ បន វោ អនុរុទ្ធា និមិត្តំ បដិវិជ្ឈិតព្វំ** សេចក្ដីថា ពួកអ្នកទាំងឡាយគួរដឹងនូវហេតុនោះ ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ប្រារព្ធទេសនានេះ ដោយពាក្យមានជាដើមថា **អហំបិ សុទំ** ដូច្នេះ ក៏ដើម្បីទ្រង់សម្ដែងថា ម្នាលអនុរុទ្ធៈ ពួកអ្នកត្រូវឧបក្កិលេសរុំព័ទ្ធឬ សូម្បីតថាគតក៏ធ្លាប់រុំព័ទ្ធហើយដោយឧបក្កិលេស ១១ ប្រការទាំងនេះ ។ ក្នុងបទថា **វិចិកិច្ឆា ខោ មេ** ជាដើម សេចក្ដីថា ព្រះមហាសត្វចម្រើនអាលោកកសិណហើយ ឃើញរូបមានប្រការផ្សេងៗ ដោយទិព្វចក្ខុ ទើបកើតវិចិកិច្ឆាថា នេះអ្វីហ្ន៎ នេះអ្វីហ្ន៎ ។ បទថា **សមាធិ ចវិ** សេចក្ដីថា បរិកម្មសមាធិ ទើបរួចផុត ។ បទថា **ឱភាសោ** សេចក្ដីថា សូម្បីឱភាសនៃបរិកម្មក៏បាត់ទៅ គឺ មិនឃើញរូបសូម្បីដោយទិព្វចក្ខុ ។

[១២១] បទថា **អមនសិការោ** សេចក្ដីថា វិចិកិច្ឆា រមែងកើតដល់អ្នកដែលឃើញរូប គឺ កើតអមនសិការថា ឥឡូវនេះ យើងនឹងមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវអ្វីៗ ។

[១២២] បទថា **ថីនមិទ្ធំ** សេចក្ដីថា កាលមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់អ្វីៗ

ឋីនមិទ្ធៈក៏កើតឡើង ។

[១២៣] បទថា **ឆម្ភិតត្តំ** សេចក្តីថា ភិក្ខុចម្រើនអាលោកកសិណ បែរមុខឆ្ពោះទៅកាន់ហិមវន្តប្រទេស បានឃើញសត្វផ្សេងៗ ដូចជាយក្ខ អារក្ខទឹក និងពោះថ្ងាន់ជាដើម ពេលនោះសេចក្តីភ័យព្រឺព្រួចកើតឡើងហើយដល់អ្នក ។

[១២៤] បទថា **ឧព្បិលំ** សេចក្តីថា កាលភិក្ខុគិតថា វត្ថុដែលយើងឃើញថាគួរខ្លាច វេលាក្រឡេកមើលតាមប្រក្រតីរមែងមិនមាន កាលមិនមាន ហេតុដូចម្តេចនឹងត្រូវខ្លាច ដូច្នេះ សេចក្តីក្វាក់ផ្អើលជាដើមក៏អស់ទៅ ។ បទថា **សកឹទេវ** សេចក្តីថា គប្បីជួបរណ្តៅទ្រព្យ ៥ រណ្តៅ ដោយការជីកត្រឹមតែមួយដងប៉ុណ្ណោះ ។

[១២៥] បទថា **ទុដ្ឋុល្លំ** សេចក្តីថា សេចក្តីព្យាយាមដែលយើងផ្គងទុកដ៏មុតមាំ ត្រូវបានភាពក្វាក់ផ្អើលដែលកើតដល់យើងនោះ ធ្វើឲ្យសេចក្តីព្យាយាមធូរថយ ។ តពីនោះនឹងមានតែសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយកាយ ។ បទថា **កាយទុដ្ឋុល្លំ** សេចក្តីថា សេចក្តីក្រវល់ក្រវាយកាយ គឺ ភាវៈនៃកាយខ្ជិលច្រអូស ក៏កើតឡើង ។

[១២៦] បទថា **អច្ចារទ្ធវីរិយំ** សេចក្តីថា សេចក្តីព្យាយាមដែលប្រារព្ធពេកទៅ កើតហើយដល់ភិក្ខុដែលផ្តើមតាំងសេចក្តីព្យាយាមទៀត ដោយគិតថា

សេចក្ដីក្រវល់ក្រវាយធ្វើសេចក្ដីព្យាយាមរបស់យើងឲ្យធូរថយ សេចក្ដីរសាប់រសល់ទើបកើតឡើង ។ បទថា **បតមេយ្យ** ប្រែថា គប្បីស្លាប់ ។

[១២៧] បទថា **អតិលីនវីរិយំ** សេចក្ដីថា កាលយើងផ្គងសេចក្ដីព្យាយាមយ៉ាងនេះ ធ្វើសេចក្ដីព្យាយាមធូរថយ សេចក្ដីព្យាយាមដែលធូរពេក ក៏កើតឡើងបានទៀត ។

[១២៨] បទថា **អភិជប្បា** សេចក្ដីថា កាលយើងចម្រើនអាលោកកសិណបែរមុខទៅកាន់ទេវលោក ឃើញពួកទេវតា តណ្ហាក៏កើតឡើង ។

[១២៩] បទថា **នានត្តសញ្ញា** សេចក្ដីថា កាលយើងចម្រើនអាលោក-កសិណ ឆ្ពោះមុខទៅកាន់ទេវលោកតាមកាល ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់រូបមានប្រភេទផ្សេងៗ គ្នា ដោយគិតថា កាលយើងធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់រូប ដែលមានកំណើតដូចគ្នា តណ្ហាក៏កើតឡើងហើយ យើងនឹងធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់រូបដែលមានប្រភេទផ្សេងៗ ដូច្នេះ សេចក្ដីសម្គាល់សភាវៈថា ផ្សេងគ្នាក៏កើតឡើង ។

[១៣០] បទថា **អតិនិជ្ឈាយិតត្តំ** សេចក្ដីថា កាលយើងធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់រូបមានប្រភេទផ្សេងៗ គ្នា សេចក្ដីសម្គាល់សភាវៈថា ផ្សេងគ្នាក៏កើតឡើង កាលយើងតាំងចិត្តថា នឹងធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់រូបដែលមានកំណើតតែមួយជាមួយ

គ្នា នឹងគួរប្រាប់ ឬមិនគួរក៏ដោយ ហើយធ្វើទុកក្នុងចិត្តយ៉ាងនោះ រូបដែលមានការសម្លឹងរំពៃពេកក៏កើត ។

[១៣២] បទថា **ឱភាសនិមិត្តំ មនសិករោមិ** សេចក្ដីថា យើងមានសេចក្ដីត្រិះរិះដូច្នេះថា យើងធ្វើទុកក្នុងចិត្តតែពន្លឺនៃបរិកម្មតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ បទថា **ន ច រូបានិ បស្សាមិ** សេចក្ដីថា យើងមិនឃើញរូបដោយទិព្វចក្ខុ ។ បទថា **រូបនិមិត្តំ មនសិករោមិ** សេចក្ដីថា យើងធ្វើទុកក្នុងចិត្តដល់រូបដែលជាអារម្មណ៍ប៉ុណ្ណោះ ដោយទិព្វចក្ខុ ។

[១៣៣] បទថា **បរិត្តញ្ចេវ ឱភាសំ** បានដល់ ពន្លឺក្នុងកម្មដ្ឋានបន្តិចបន្តួច ។ បទថា **បរិត្តានិ ច រូបានិ** បានដល់ រូបក្នុងកម្មដ្ឋានបន្តិចបន្តួច ។ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបទុតិយវារៈ ដោយបរិយាយផ្ទុយគ្នា ។ បទថា **បរិត្តោសមាធិ** បានដល់ ឱភាសនៃបរិកម្មបន្តិចបន្តួច ។ តែក្នុងទីនេះ លោកពោលបរិកម្មសមាធិថា បន្តិចបន្តួចដូច្នេះ សំដៅដល់ពន្លឺបន្តិចបន្តួច ។ បទថា **បរិត្តំ តស្មឹ សមយេ** សេចក្ដីថា ក្នុងសម័យនោះ សូម្បីទិព្វចក្ខុក៏មានបន្តិចបន្តួច ។ សូម្បីក្នុងអប្បមាណវារៈក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។

[១៣៤] បទថា **អវិតក្កំបិ វិចារមត្តំ** បានដល់ សមាធិក្នុងទុតិយជ្ឈាន

ក្នុងបញ្ចកន័យ ។

បទថា **អវិតក្កំបិ អវិចារំ** បានដល់ សមាធិក្នុងពួក ៣ នៃឈាន ទាំងក្នុងចតុក្កន័យទាំងក្នុងបញ្ចកន័យ ។ បទថា **សប្បីតិកំ** បានដល់ សមាធិក្នុងទុកឈាន និងតិកឈាន ។

បទថា **និប្បីតិកំ** បានដល់ សមាធិក្នុងទុកទុកឈាន ។ បទថា **សាតសហគតំ** បានដល់ សមាធិក្នុងតិកចតុក្កឈាន ។ បទថា **ឧបេក្ខាសហគតំ** នេះក្នុងចតុក្កន័យ បានដល់ សមាធិក្នុងចតុត្ថជ្ឈាន ក្នុងបញ្ចកន័យផង សមាធិក្នុងបញ្ចមឈានផង ។

សួរថា ក៏ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ចម្រើនសមាធិមានយ៉ាង ៣ នេះ ក្នុងវេលាណា ។

ឆ្លើយថា ព្រះមានព្រះភាគ ប្រថាប់គង់ត្រង់មណ្ឌលមហាពោធិព្រឹក្សទ្រង់ចម្រើនសមាធិយ៉ាងនេះក្នុងបច្ឆិមយាម ។

ក៏បឋមមគ្គ បានជាអង្គប្រកបនៃបឋមជ្ឈានដល់ព្រះមានព្រះភាគ ។ ទុតិយមគ្គជាដើម ក៏បានជាអង្គប្រកបនៃទុតិយជ្ឈាន តតិយជ្ឈាន និងចតុត្ថជ្ឈាន ។ ក្នុងបញ្ចកន័យ បញ្ចមឈានមិនមានមគ្គ ។ ពាក្យថា **មគ្គ** នោះ ចាត់ជាលោកិយៈ

នេះលោកពោលសំដៅដល់មគ្គ ដែលលាយដោយលោកិយៈ និងលោកុត្តរៈ ។

ពាក្យដ៏សេសក្នុងបទទាំងពួង ងាយទាំងអស់នោះឯង ។

ចប់អដ្ឋកថា ឧបក្កិលេសសូត្រទី ៨

អ ដ្ឋ ក ថា

ពាលបណ្ឌិតសុត្រទី ៩

[១៣៥] *ពាលបណ្ឌិតសូត្រ មានបទចាប់ផ្តើមថា ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ៖*

[១៣៦] *បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា* **ពាលលក្ខណានិ** *សេចក្តីថា ដែលឈ្មោះថា* **ពាលលក្ខណៈ** *ព្រោះអត្ថថា ជាគ្រឿងកំណត់ គឺ ជាគ្រឿងសម្គាល់ឲ្យដឹងថា បុគ្គលនេះជាជនពាល ។ ពាលលក្ខណៈទាំងនោះឯង លោកហៅថា ពាលនិមិត្ត ព្រោះជាហេតុនៃការសម្គាល់ឲ្យដឹងថា បុគ្គលនោះជាជនពាល ។ ហៅថា* **ពាលាបទាន** *ព្រោះជនពាលប្រព្រឹត្តមិនដាច់ ។ បទថា* **ទុច្ចិន្តិតចិន្តី** *សេចក្តីថា ធម្មតាជនពាលសូម្បីកាលគិត រមែងគិតតែរឿងអាក្រក់ៗ ដោយអំណាចអភិជ្ឈា ព្យាបាទ និងសេចក្តីឃើញខុសតែម្យ៉ាង ។ បទថា* **ទុព្ភាសិតភាសី** *សេចក្តីថា សូម្បីកាលនិយាយ ក៏និយាយតែពាក្យអាក្រក់ៗ ដោយវចីទុច្ចរិត មានមុសាវាទជាដើម ។ បទថា* **ទុក្កដកម្មការី** *សេចក្តីថា សូម្បីកាលធ្វើក៏ធ្វើចំពោះតែកម្មអាក្រក់ៗ ដោយអំណាចនៃកាយទុច្ចរិត មានបាណាតិបាត*

ជាដើម ។

[១៣៧] បទថា **តត្រ ចេ** បានដល់ ក្នុងបរិស័ទដែលជនពាលអង្គុយហើយនោះ ។ បទថា **តជ្ជំ តស្សារុប្បំ** សេចក្ដីថា នឹងនិយាយដោយពាក្យដែលល្មមសមគួរដល់គេ គឺ សមរម្យដល់គេអធិប្បាយថា បានដល់ ពាក្យដែលបដិសំយុត្តដោយទោស ដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងបច្ចុប្បន្ន និងសម្បរាយិកភព របស់បញ្ចវេរ ។ បទថា **តត្រ** បានដល់ ពាក្យនិយាយដល់គ្នានោះ ។

បទថា **ពាលំ** ជាដើម ជាទុតិយាវិភត្តិ ប្រើក្នុងអត្ថនៃឆដ្ឋីវិភត្តិ ។

[១៣៨] បទថា **ឱលម្ពន្តិ** សេចក្ដីថា រមែងចូលទៅតាំងនៅ (តែងគ្របដណ្ដប់) ។ ពីរបទដ៏សេសជាវេវចនៈរបស់ បទថា **ឱលម្ពន្តិ** នោះ ។ លក្ខណៈជនពាលទាំងនោះ រមែងប្រាកដដោយអាការដែលការផ្សាយទៅជាដើម ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោលយ៉ាងនេះ ។ បទថា **បឋវិយា ឱលម្ពន្តិ** បានដល់ផ្សាយទៅលើផែនដី ពីរបទដ៏សេសក៏ជាវេវចនៈរបស់បទនោះឯង ។ ក៏ប្រការនោះ ជាអាការដែលផ្សាយទៅ ។ បទថា **តត្រ ភិក្ខវេ ពាលស្ស** សេចក្ដីថា កាលប្រាកដការណ៍នោះមកដល់ តពីនោះជនពាល រមែងមានសេចក្ដីគិតយ៉ាងនេះ ។

[១៤១] បទថា **ឯតទវោច** សេចក្ដីថា ភិក្ខុដែលឆ្លាតក្នុងអនុសន្ធិ គិតថា នរណាៗ មិនអាចនឹងធ្វើឧបមារបស់នរកបាន ព្រះមានព្រះភាគក៏មិនបានត្រាស់ទុក តែត្រាស់ថា មិនមែនរបស់ដែលធ្វើឧបមាបានដោយងាយ និងសូម្បីនឹងធ្វើបានងាយ ក៏មិនមានអ្នកអាចនឹងធ្វើឧបមាបាន ណ្ហើយចុះ យើងនឹងទូលអារាធនាឲ្យព្រះទសពលទ្រង់ធ្វើឧបមា ដូច្នេះ ហើយបានពោលពាក្យនេះថា **ឯតំ សក្កភន្តេ** ដូច្នេះ ។

បទថា **ហនេយ្យុំ** សេចក្ដីថា គប្បីសម្លាប់ដោយការចាក់ដដែលពីរដងត្រង់កន្លែងតែមួយ មិនឲ្យដល់ស្លាប់ ដោយវិធីចាក់ដដែលៗ ហើយក៏ទៅ ។ ព្រោះដូច្នោះ ចោរនោះទើបមានមុខដំបៅដល់ទៅ ២០០ កន្លែង ។ សូម្បីបទដែលមានចំនួនក្រៅលែងទៅជាងនេះ ក៏ន័យនេះដូចគ្នា ។

[១៤២] បទថា **បាណិមត្តំ** បានដល់ មានសណ្ឋានប៉ុនបាតដៃ ។ បទថា **សង្ខំបិ ន ឧបេតិ** ប្រែថា មិនដល់ខ្នាតដែលល្មមនឹងរាប់បាន ។ បទថា **កល្-ភាគម្បិ** សេចក្ដីថា មិនដល់ចំណែកដែលគួរនឹងពោលថា ចូលដល់ចំរៀកទាំងរយ ចំរៀកទាំងពាន់ ឬចំរៀកទាំងសែន ។ បទថា **ឧបនិធម្បិ** បានដល់ មិនដល់ការចូលទៅប្រៀបធៀប គឺ មិនមានសូម្បីតែអ្នកដែលក្រឡេកមើល ។

[១៤៣] បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **អយោខីលំ** សេចក្ដីថា ពួកនិរយ-បាលផ្ដេកសត្វនរក ដែលមានអត្តភាពកម្ពស់ ៣ គាវុត ឲ្យដេកផ្ងារលើផែនលោហៈដែលឆេះសន្ធោសន្ធៅ យកលំពែងដែកប្រមាណប៉ុនដើមត្នោតចាក់ចូលទៅក្នុងដៃខាងស្ដាំ ក្នុងដៃខាងឆ្វេងជាដើម ក៏ធ្វើយ៉ាងនោះ ហើយឲ្យដេកផ្កាប់ខ្លះ ដេកផ្អៀងខាងស្ដាំខ្លះ ផ្អៀងខាងឆ្វេងខ្លះ ពួកនិរយបាលធ្វើទណ្ឌកម្មយ៉ាងនេះឯង ។ បទថា **សំវេសិត្វា** សេចក្ដីថា នាយនិរយបាលចាប់សត្វនរកដែលមានអត្តភាពកម្ពស់ ៣ គាវុត ឲ្យដេកលើផែនលោហៈដែលឆេះសន្ធោសន្ធៅ ។

បទថា **កុឋារីហិ** សេចក្ដីថា ចាំងដោយដឹងធំប្រមាណប៉ុនផ្ទះ ។ លោហិតហូរជាស្ទឹង ។ លោហិតបាញ់ឡើងពីសត្វនរកត្រង់កន្លែងដែលចាំងហើយ ។ ទុក្ខដ៏ធំកើតឡើង នឹងកាលចាំង ក៏ចាំងធ្វើឲ្យជាចំរៀក ចាំងចេញជាចំណែក ៨ ចំរៀកខ្លះ ៦ ចំរៀកខ្លះ ដូចពុះឧស ។ បទថា **វាសីហិ** បានដល់ កាំបិតដែលមានប្រមាណប៉ុនចង្អេរខ្នាតធំ ។ កាលចាំងដោយកាំបិតទាំងនោះ ក៏ចាំងតាំងពីស្បែកទៅដរាបដល់ឆ្អឹង អវយវៈដែលចាំងចេញហើយៗ រមែងតាំងនៅតាមប្រក្រតីដូចដើម ។ បទថា **រថេ យោជេត្វា** សេចក្ដីថា ទឹមរថដែលឆេះសន្ធោសន្ធៅដោយប្រការទាំងពួង ព្រមទាំងនឹម ទ្រុង ជុំ និងជន្ទួញ ។ បទថា

មហន្តំ បានដល់ មានប្រមាណប៉ុនផ្ទះកំពូលខ្នាតធំ ។ បទថា **អាកោដេន្តិ** សេចក្ដីថា នាយនិរយបាលទីងសំពងដោយញញួរដែក ដែលឆេះសន្ធោសន្ធៅ ហើយបង្គាប់ឲ្យសត្វនរកឡើង ។ បទថា **សកឹម្ពិឧទ្ធំ** សេចក្ដីថា សត្វនរកឆេះ ដោយកំសួលពពុះអណ្ដែតឡើងទៅខាងលើខ្លះ លិចចុះខាងក្រោមខ្លះ អណ្ដែត ទៅខាងទទឹងខ្លះ ដូចគ្រាប់បាយដែលគេដាក់ទៅក្នុងឆ្នាំងបាយ ដែលកំពុងពុះ ដូច្នោះ ។

បទថា **ភាគសោ មិតោ** បានដល់ បែងចែកចំណែកទុកជាចំណែកប៉ុនៗ គ្នា ។ បទថា **បរិយន្តោ** ប្រែថា ហោមព័ទ្ធដោយជុំវិញ ។ បទថា **អយសា** សេចក្ដីថា ខាងលើជាគម្របដែក ។ បទថា **សមន្តា យោជនសតំ ផរិត្វា តិដ្ឋតិ** សេចក្ដីថា ផ្សាយទៅហើយយ៉ាងនេះក៏តាំងនៅ ក៏ភ្នែករបស់អ្នកដែលឈរសម្លឹង មើលនៅក្នុងទិច្ឆាយប្រមាណ ១០០ យោជន៍ដោយជុំវិញ ភ្នែកនឹងខ្លូតចេញ មកដូចកូនបូលៗ ទាំងគូ ។ បទថា **ន សុករំ អក្ខាតេន បាបុណិតំ** មានអធិ- ប្បាយថា សូម្បីនឹងពោលពណ៌នាទៅទាំងរយឆ្នាំ ទាំងពាន់ឆ្នាំ ដែលឈ្មោះថា នរកមានទុក្ខយ៉ាងនេះ មិនមែនជារបស់ដែលធ្វើបានដោយងាយ (គឺឧបមាបាន ដោយលំបាក) ។

[១៤៤] បទថា **ទន្តុល្លហកំ** គឺ ប្រើធ្មេញ អធិប្បាយថា ច្របិចផ្តាច់ស្មៅដោយធ្មេញ ។

[១៤៧] បទថា **រសាទោ** បានដល់ បុគ្គលពាលបរិភោគដោយការជាប់ចិត្តក្នុងរស ដោយតម្រេកក្នុងរសអាហារ ។

[១៤៩] បទថា **អញ្ញមញ្ញខាទិកា** ប្រែថា មានតែការស៊ីគ្នាឯង ។

[១៥០] បទថា **ទុព្វណ្ណោ** ប្រែថា មានរូបអាក្រក់ ។ បទថា **ទុទ្ទសិកោ** បានដល់ មានរូបគួរខ្លាច ដូចរូបយក្ខដែលគេធ្វើទុកដើម្បីបន្លាចក្មេង ។ បទថា **ឱកោដិមកោ** បានដល់ ជាមនុស្សតឿ កខ្វី ពោះកំប៉ោង ។ បទថា **កាណោ** បានដល់ ជាមនុស្សខ្វាក់ភ្នែកម្ខាង ឬភ្នែកខ្វាក់ទាំងពីរខាង ។ បទថា **កុណី** បានដល់ ជាមនុស្សកំបុតដៃម្ខាង ឬមានកំបុតដៃទាំងពីរខាង ។ បទថា **បក្ខហតោ** ប្រែថា ជាមនុស្សពិការ ។ បទថា **សោកាយេន** ជាដើម លោកប្រារព្ធដើម្បីសម្តែងដល់ការចូលទៅចងសេចក្តីទុក្ខរបស់សត្វក្នុងអបាយភូមិនេះ ។

[១៥១] បទថា **អលិគ្គហេន** គឺ ដោយសេចក្តីថា ចាញ់ ។ បទថា **អទុពន្ធំ និគច្ឆេយ្យ** សេចក្តីថា ព្រោះសម្បត្តិគ្រប់យ៉ាងចំនួនច្រើនរបស់អ្នកបរាជ័យមិនទាន់ល្មមឲ្យដល់អ្នកឈ្នះ ដូច្នោះ គេទើបត្រូវឃុំឃាំងទៀត ។ បទ

ថា **កេវលា បរិបូរាពាលភូមិ** សេចក្តីថា ជនពាលបំពេញទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង បរិបូណ៌ហើយ រមែងកើតក្នុងនរក តែដោយសំណល់នៃកម្មដែលសល់ក្នុងនរកនោះ សូម្បីគេនឹងបានត្រឡប់មកកើតជាមនុស្ស ក៏ត្រូវកើតក្នុងត្រកូលថោកទាបទាំង ៥ ប្រសិនបើនៅធ្វើទុច្ចរិត ៣ ទៀត ក៏ត្រូវកើតក្នុងនរក ទាំងអស់នេះឈ្មោះថាជាពាលភូមិដ៏សម្បូរណ៍គ្រប់គ្រាន់ ។

[១៥២] បទមានជាដើមថា **បណ្ឌិតលក្ខណានិ** គប្បីជ្រាបដោយទំនងដូចពោលហើយនោះឯង ។ ក៏បទទាំងឡាយមានជាដើមថា **សុចិន្តិតចិន្តី** ក្នុងនិទ្ទេសនេះ គប្បីប្រកបចូលដោយអំណាចនៃមនោសុចរិតជាដើម ។

[១៥៨] បទថា **សីសន្ហាតស្ស** បានដល់ ទ្រង់ស្រង់ និងកក់ព្រះសិរសាដោយទឹកក្រអូប ។ បទថា **ឧបោសថិកស្ស** បានដល់ ទ្រង់សមាទានអដ្ឋឧបោសថហើយ ។ បទថា **ឧបរិបាសាទវរគតស្ស** ប្រែថា កាលប្រថាប់នៅក្នុងមហាប្រាសាទជាន់លើ គឺ ទ្រង់សោយសុធាភោជន ស្តេចចូលកាន់បន្ទប់ដ៏មានសិរី ខាងលើមហាប្រាសាទ ទ្រង់រំពឹងដល់សីលទាំងឡាយ ។

បានឮមកថា គ្រានោះ ព្រះរាជាតើនឡើងពីព្រលឹម ហើយទ្រង់លះបង់ព្រះរាជទ្រព្យមួយសែនថ្វាយមហាទាន ស្រោចស្រប់ព្រះសិរសាដោយគន្ធោទក

អស់ ១៦ ឆ្នាំង ហើយសោយព្រះក្រយាហារពេលព្រឹករួច ទ្រង់ផ្ទៀងស្មាម្ខាង ដោយសំពត់សបរិសុទ្ធិ អង្គុយចម្រើនសមាធិលើព្រះបន្ទំដ៏មានសិរី លើប្រាសាទ ប្រថាប់អង្គុយរំពឹងដល់បុណ្យ គឺ ទាន ការទូន្មានចិត្ត និងសេចក្ដីសង្រួមរបស់ព្រះអង្គ ។ នេះជាធម្មតារបស់ស្ដេចចក្រពត្តិទាំងពួង ។

កាលស្ដេចចក្រពត្តិទាំងនោះ កំពុងពិចារណាដល់បុណ្យទាំងនុ៎ះឯង ចក្ររតន៍ជាទិព្វកើតឡើងដោយបុញ្ញកម្មជាបច្ច័យ មានប្រការដូចពោលហើយ មានឧតុជាសមុដ្ឋាន មានលក្ខណៈដូចជាដុំកែវមណីពណ៌ខៀវ ក៏កើតប្រាកដឡើង ដូចញែកផ្ទៃទឹកមហាសមុទ្រឡើង មកខាងបស្ចិមទិស ឧបមាដូចជាធ្វើអន្លង់នភាកាសឲ្យស្រស់ល្អ ។ ក៏រតនៈនោះ លោកហៅថា ជាទិព្វ ព្រោះប្រកបទៅដោយអានុភាពជាទិព្វ ។ ដែលឈ្មោះថា **សហស្សារ** ព្រោះមានកាំមួយពាន់ ។ ឈ្មោះថា **សនាភិកំ សនេមិកំ** ព្រោះប្រកបទៅដោយកង់ និងដុំ ។ ឈ្មោះថា **សព្វាការបរិបូរំ** ព្រោះបរិបូណ៌ទៅដោយអាការគ្រប់យ៉ាង ។

គប្បីជ្រាបវិន័យក្នុងអាការទាំងនោះ ដូចតទៅនេះ ៖

ឈ្មោះថា **ចក្ករតន៍** ព្រោះជាចក្រ និងជារតនៈ ដោយអត្ថថា ញុំាង សេចក្ដីត្រេកអរឲ្យកើត ។ ក៏ដុំរបស់ចក្ករតនៈ ដែលលោកពោលថា ព្រមទាំង

ខ្នងកង់ និងដុំនេះ សម្រេចហើយដោយកែវឥន្ទនិល ។ ក៏ត្រង់កណ្តាលដុំនោះ មានប្រហោងសម្រេចដោយប្រាក់ដ៏ល្អ មានអាការដូចជាការសើចញញឹមរបស់បុគ្គលដែលមានធ្មេញស្អាតជិតស្និទ្ធល្អ ។ និងពាសទៅដោយផែនប្រាក់ទាំងពីរខាង ។ គឺ ទាំងផ្នែកខាងក្រៅ និងផ្នែកខាងក្នុង ដូចមណ្ឌលនៃព្រះចន្ទ ។ ក៏ដុំដែលពាសទៅដោយផែនប្រាក់ និងប្រហោងទាំងនោះ ប្រាកដជាដូចជាស្នាមគំនូរដែលកំណត់ទុកក្នុងស្ថានដ៏សមរម្យ ត្រូវបានធ្វើទុកហើយដោយល្អ នេះជាសេចក្តីបរិបូណ៌ដោយអាការគ្រប់យ៉ាងរបស់ដុំចក្ករតន៍នោះ ។

ក៏ចក្ករតន៍ដែលលោកពោលថា មានកាំមួយពាន់ ប្រកបទៅដោយកាំពួកណា កាំពួកនោះសម្រេចដោយរតនៈ ៧ ប្រការ បរិបូរណ៍ដោយរស្មី ដូចរស្មីនៃព្រះអាទិត្យ ។ សូម្បីកាំទាំងនោះក៏ប្រាកដជា បានចែកទុកហើយដោយល្អដូចគ្នា ដូចគំនូរដែលគេគូរជាប់នឹងផ្ទាំងទឹកកែវមណីជាដើម ។ នេះជាសេចក្តីបរិបូណ៌ដោយអាការគ្រប់យ៉ាងនៃកាំទាំងឡាយរបស់ចក្ករតន៍នោះ ។

ក៏ចក្ករតន៍ដែលលោកពោលថា ព្រមដោយកង់ ប្រកបទៅដោយកង់ណា កង់នោះសម្រេចដោយកែវប្រវាឡ មានពណ៌ក្រហមបរិសុទ្ធិគួរស្រឡាញ់ ដូចជារស្មីនៃព្រះអាទិត្យដែលកំពុងបញ្ចេញពន្លឺ ដូច្នោះ ។

ក៏ផ្ទៃរបស់កង់នោះ ជាផែនមាសជម្ពូនុទពណ៌ក្រហម មានឈ្មោះបោះសម្លេងគួរលើកសរសើរ និងមានធ្នូតគំនូសជាវង់មូលប្រាកដជា រៀបរយហើយដោយល្អ នេះជាសេចក្តីបរិបូណ៌ដោយអាការគ្រប់យ៉ាងរបស់ដុំនៃចក្ររតន៍ដែលជាទិព្វនោះ ។

ក៏ផ្ទៃកខាងខ្នងមណ្ឌលរបស់ដុំនៃចក្ករតន៍ជាទិព្វ មានឈើសម្រេចអំពីកែវប្រវាឡ ដូចបំពង់ឈើបបុសដែលមានប្រហោងខាងក្នុង ប្រដាប់ជារង្វង់មូលនៅត្រង់កាំម្ខាង ១០ ៗ ។ ឈើសម្រេចដោយកែវប្រវាឡណា វេលាខ្យល់បក់ក៏បញ្ចេញសំឡេងដ៏ពីរោះ បន្តឲ្យកើតសេចក្តីរីករាយចិត្ត ក្ងើតក្ងើន ដូចសំឡេងរបស់តន្ត្រីប្រកបដោយអង្គ ៥ ដែលប្រគុំដោយអ្នកស្ទាត់ជំនាញ ដូច្នោះ ។ ក៏ឈើសម្រេចដោយកែវប្រវាឡនោះឯង មានស្វេតឆត្រនៅខាងលើ មានកម្រងផ្កាវៀបជារបៀបទាំងពីរខាងដោយប្រការដូចពណ៌នាមកនេះ ទើបមានសីហ-បញ្ជរពីរខាង ខាងក្នុងកាំនៃដុំទាំងពីររបស់ទិព្វចក្ររតន៍ ដែលវង់ទៅដោយកង់ចូលទៅបន្ថែមភាពស្រស់ល្អនៃឈើ ដែលសម្រេចដោយកែវប្រវាឡមួយរយសម្រាប់ទ្រទ្រង់ដល់ស្វេតឆត្រមួយរយ មានកួងផ្កាគ្របជារបៀបដល់ទៅពីររយជាបរិវារ ដែលមានក្រុមនៃកែវមុក្តាទាំងពីរព្យួរនៅខាងលើ ល្អគួរដល់ការទស្សនា

តាមធម្មជាតិរបស់អាកាសគង្គា មានអានុភាពបញ្ចេញពន្លឺរស្មី ដូចពន្លឺនៃព្រះចន្ទពេញបូណ៌មី ហើយក៏ចេញទៅប្រមាណមួយជួរដើមត្នោត ចុងបំផុតដោយក្រុមសំពត់កម្ពលពណ៌ក្រហមដូចពន្លឺព្រះអាទិត្យដ៏ស្រទន់ ចក្កទាំង ៣ ប្រាកដជាដូចវិលទៅព្រមៗ គ្នា ដោយការវិលទៅក្នុងអាកាសព្រមដោយចក្ករតន៍ ។ នេះជាសេចក្ដីបរិបូណ៌ដោយអាការគ្រប់យ៉ាង ដោយប្រការទាំងពួងរបស់ចក្ករតន៍នោះ ។

ក៏កាលពួកមនុស្សបរិភោគអាហារខែត្រជាក់ តាមប្រក្រតីស្រេចហើយអង្គុយលើអាសនៈដែលគេក្រាលទុក ត្រង់ទ្វារផ្ទះរៀងៗ ខ្លួន សន្ទនាគ្នាដល់ហេតុការណ៍រឿងរ៉ាវតាមដែលប្រព្រឹត្តទៅ កាលពួកក្មេងតូចៗ (ក្មេងជំទង់) កំពុងលេងនៅលើថ្នល់ និងផ្លូវបែកជាបួនជាដើម ចក្ករតន៍ជាទិព្វនោះឯង ក៏ធ្វើដំណើរបែរមុខឆ្ពោះមកកាន់រាជធានី ដូចចូលទៅបន្ថែមសេចក្ដីល្អ មែកឈើចុងឈើ បន្ថែមសម្រស់រហូតដល់បរិវេណក្នុងព្រៃស្រោង ធ្វើឲ្យពួកសត្វផ្ទៀងត្រចៀកស្ដាប់នូវសំឡេងដ៏ពីរោះ ដែលឮបានចម្ងាយ ១២ យោជន៍ ជាហេតុធ្វើឲ្យឃើញនូវពន្លឺដ៏រុងរឿងមានប្រការផ្សេងៗ ចម្ងាយមួយរយយោជន៍ ដូចជាប្រកាសបុញ្ញានុភាពនៃស្ដេចចក្រពត្តិ ។ កាលចក្ករតន៍នោះ បញ្ជូនសំនៀងទៅ

ទូទាំងព្រៃទុំ៌ះឯង មនុស្សទាំងនោះគិតថា សំឡេងនេះមកពីណាហ្ន៎ ខ្លះក៏ងើយមើលទៅទិសបូព៌ា ខ្លះក៏និយាយគ្នាយ៉ាងនេះថា លោកដ៏ចម្រើនទាំងឡាយចូរមើលវត្ថុអស្ចារ្យរាល់ៗ យប់ ព្រះចន្ទពេញវង់តែមួយដួង តែថ្ងៃនេះរះឡើងពីរដួង ក៏ព្រះចន្ទទាំងគូនេះ អណ្តែតឡើងទៅកាន់នភាកាស ឧបមាដូចស្តេចហង្សទាំងគូ ហោះហើរនៅក្នុងនភាកាស ដូច្នោះ ។ មួយពួកទៀតពោលជំទាស់ថា នែ៎សម្លាញ់ លោកនិយាយអ្វី ព្រះចន្ទពីរដួងឡើងព្រមគ្នាលោកធ្លាប់ឃើញនៅទីណាខ្លះ នោះគឺ ព្រះអាទិត្យដែលទ្រទ្រង់ទុកនូវរស្មីដ៏ក្តៅក្លា មានពណ៌ក្រហមលឿងផុសឡើងមកហើយមិនមែនឬ មួយពួកទៀត ពោលចំអកឡកឡឺយពួកទាំងនោះថា លោកឆ្កួតទៅហើយឬ ព្រះអាទិត្យទើបតែលិចទៅនេះឯងមិនមែនឬ ព្រះអាទិត្យនោះនឹងរះឡើងតាមព្រះចន្ទពេញវង់នេះបានយ៉ាងណា តែនេះច្បាស់ជាវិមានរបស់អ្នកមានបុណ្យណាម្នាក់ ទើបរុងរឿងទៅដោយពន្លឺភ្លឺស្វាងនៃរតនៈមិនមែនតិច ។ ជនទាំងនោះស្ងប់ស្ងាត់ទាំងអស់ ផ្សេងៗ គ្នា ដោយការឃើញចំណែកពួកជនខាងក្រោយ ទើបពោលយ៉ាងនេះថា ពួកលោកទាំងឡាយនិយាយផ្តេសផ្តាស់ឲ្យច្រើនរឿងធ្វើអ្វី នោះមិនមែនព្រះចន្ទពេញវង់ មិនមែនព្រះអាទិត្យមិនមែនវិមានរបស់ទេវតា ដែលពិតសិរីសម្បត្តិបែបនេះ មិនបានកើតឡើងដើម្បី

វត្ថុទាំងនោះ តែវត្ថុនោះប្រហែលជាចក្ករតន៍ ។

កាលការចរចាប្រកែកតតាំងនៅតែប្រព្រឹត្តទៅដូច្នេះ ចក្ករតន៍នោះ ក៏លះចន្ទមណ្ឌលធ្លោះត្រង់មក ។ តពីនោះ កាលអ្នកទាំងនោះនិយាយគ្នាថា ចក្ករតន៍នេះ កើតឡើងដើម្បីអ្នកណាហ្ន៎ ក៏មានអ្នកនិយាយឡើងថា ចក្ករតន៍នេះមិនបានកើតឡើងដល់អ្នកណាដទៃក្រៅពីមហារាជរបស់ពួកយើងទាំងឡាយ ទ្រង់បំពេញភាពជាស្តេចចក្រពត្តិសម្បូរណ៍ហើយ ចក្ករតន៍នេះកើតដោយបុណ្យរបស់ព្រះអង្គពិតប្រាកដ ។

លំដាប់នោះ ទាំងមហាជនពួកនោះ ទាំងមនុស្សដទៃៗ ដែលមើលឃើញគ្រប់ៗ គ្នា ក៏ដើរតាមចក្ករតន៍ទៅដោយលំដាប់ ។ សូម្បីចក្ករតន៍នោះ ក៏ប្រទក្សិណជុំវិញព្រះនគរទៅជាបដល់ទីបំផុតនៃកំពែងអស់ ៧ ជុំ ដូចជាការប្រកាសឲ្យមនុស្សទូទៅដឹងនូវសភាពដែលខ្លួន អណ្តែតមកដើម្បីជាសម្បត្តិរបស់ព្រះរាជាតែមួយព្រះអង្គ ធ្វើប្រទក្សិណខាងក្នុងព្រះរាជវាំងរបស់ព្រះរាជាហើយប្រតិស្ឋាននៅក្នុងទីជិតសីហបញ្ជរផ្នែកខាងទិសឧត្តររបស់ព្រះរាជវាំង ដូចត្រូវឈើគន្លឹះខ្ទាស់ទុក ដើម្បីឲ្យមហាជនបូជាដោយគ្រឿងសក្ការៈ មានរបស់ក្រអូបនិងផ្កាឈើជាដើមបានដោយសប្បាយ ។

ក៏កាលចក្ករតន៍ជាទិព្វនោះ តាំងនៅដោយប្រការដូច្នេះហើយ ព្រះរាជា-ធិបតីឃើញកងរស្មី មានព្រះទ័យប្រាថ្នានឹងទតព្រះនេត្រសរសើរចក្រកែវដែលចូលទៅត្រង់ប្រហោងនៃសីហបញ្ជរ ធ្វើឲ្យខាងក្នុងប្រាសាទរុងរឿងដោយរស្មីកែវបន្តឲ្យកើតសេចក្ដីត្រេកអរមានប្រការផ្សេងៗ សូម្បីពួកជនដែលហែហម ក៏នាំគ្នាក្រាបទូលមូលហេតុនៃចក្ករតន៍នោះ ដោយពាក្យសុទ្ធតែគួរស្រឡាញ់ កាលនោះ ព្រះរាជាធិបតីមានព្រះវរកាយពោរពេញទៅដោយបីតិបាមោជ្ជៈយ៉ាងខ្លាំងមានព្រះឧស្សាហ៍ ចេញចាកពីព្រះបល្ល័ង្ក ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈ ស្ដេចទៅកាន់ទីជិតសីហបញ្ជរ ទតឃើញចក្ករតន៍ហើយ ទើបទ្រង់ព្រះចិន្តនាការថា ក៏យើងបានឮពាក្យបុរាណលោកជំណាលមកថា ។បេ។ ដូច្នេះជាដើម ។ ព្រោះដូច្នោះលោកទើបពោលថា គ្រាទតឃើញ ទើបទ្រង់មានព្រះតម្រិះថា ។បេ។ យើងគប្បីបានជាស្ដេចចក្រពត្តិពិតប្រាកដដូច្នេះ ។

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **សោ ហោតិ រាជា ចក្កវត្តិ** សេចក្ដីថា សួរថាព្រះរាជារមែងបានជាស្ដេចចក្រពត្តិដោយហេតុមានប្រមាណប៉ុនណា ។

ឆ្លើយថា ដោយហេតុត្រឹមតែចក្ករតន៍ហោះឡើងកាន់អាកាស ត្រឹមតែកម្ពស់មួយម្រាមដៃក៏បាន ពីរម្រាមដៃក៏បាន ។

ឥឡូវនេះ កាលនឹងសម្តែងដល់ប្រការដែលព្រះរាជាគប្បីធ្វើក្នុងវិធីរាជាភិសេកជាស្តេចចក្រពត្តិ ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា **អថ ខោ ភិក្ខវេ** ដូច្នេះ ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **ឧដ្ឋាយាសនា** បានដល់ ទ្រង់ក្រោកអំពីអាសនៈដែលប្រថាប់អង្គុយ ស្តេចមកជិតចក្ររតន៍ ។ បទថា **សុវណ្ណភិង្ការំ គហេត្វា** សេចក្តីថា ទ្រង់លើកសុវណ្ណភិង្ការ មានប្រហោងស្រដៀងនឹងប្រមោយដំរី ទ្រង់ចាប់កុណ្ឌីទឹកដោយព្រះហស្តឆ្វេង (ទ្រង់ប្រោះព្រំចក្ររតន៍ដោយព្រះហស្តស្តាំ) ហើយត្រាស់ថា ចក្ររតន៍ដចម្រើន ចូរអណ្តែតទៅ ចក្ររតន៍ដ៏ចម្រើន ចូរមានជ័យជំនះដ៏ក្រៃលែង ។ បទថា **អនវត្តេវ រាជា ចក្កវត្តិ សទ្ធិំ ចាតុរង្គិនិយា សេនាយ** សេចក្តីថា ក៏ក្នុងខណៈដែលព្រះរាជាទ្រង់ប្រោះព្រំទឹក ប្រាថ្នាភាពជាស្តេចចក្រពត្តិ ហើយត្រាស់ថា ចក្ររតន៍ដ៏ចម្រើន ចូរមានជ័យជំនះដ៏ធំក្រៃលែងចុះ ចក្ររតន៍នុ៎ះឯងក៏អណ្តែតឡើងកាន់វេហាស៍ ។ ព្រះរាជានោះ រមែងបានឈ្មោះថា ជាស្តេចចក្រពត្តិក្នុងវេលាដែលចក្ររតន៍អណ្តែតទៅ ។ ក៏កាលចក្ររតន៍អណ្តែតទៅហើយ ព្រះរាជាដែលកំពុងជាប់តាមចក្ររតន៍នោះទៅ ស្តេចក៏ឡើងកាន់យានដ៏ប្រសើររបស់ព្រះអង្គ ហោះឡើងកាន់វេហាស៍ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

លំដាប់នោះ ជនជាបរិវារ និងអ្នករាជការក្នុងរាជដំណាក់របស់ព្រះអង្គខ្លះក៏កាន់ឆត្រ និងចាមរជាដើម បន្ទាប់អំពីនោះទៅក៏ដល់ក្រុមឥស្សរជន ចាប់តាំងពីឧបរាជសេនាបតី ដល់ព្រមទៅដោយកម្លាំងទ័ពរបស់ព្រះអង្គ ដែលតាក់តែងគ្រឿងយុទ្ធភ័ណ្ឌ មានអាវក្រោះ និងក្រោះ ៦ ប្រការជាដើម ប្រដាប់ដោយទង់ជ័យ ទង់សំពត់ដែលលើកឡើង រុងរឿងព្រមទៅដោយពន្លឺ ដែលនាំមកប្រដាប់វត្ថុច្រើនប្រការ ខ្លះហោះឡើងកាន់វេហាស៍ហែហមព្រះរាជាតែមួយព្រះអង្គឯង ។ ក៏ដើម្បីនឹងសង្គ្រោះប្រជាជន ពួកអ្នកបម្រើការងាររបស់ព្រះរាជាទើបប្រកាសទូទាំងព្រះនគរថា អ្នកទាំងឡាយ ចក្ករតន៍កើតហើយដល់ព្រះរាជារបស់ពួកយើង ពួកអ្នកចូរប្រញាប់ចាត់ចែងតែងខ្លួនតាមឋានៈរៀងៗ ខ្លួន រួសរាន់មកប្រជុំគ្នាចុះ ។ ក៏មហាជនពួកខ្លះ លះបង់ការងារគ្រប់យ៉ាងដែលត្រូវធ្វើតាមប្រក្រតី កាន់គ្រឿងសក្ការៈ មានគ្រឿងក្រអូប និងផ្កាឈើជាដើម ប្រជុំគ្នាហើយតាមសម្លេងនៃចក្ករតន៍នុ៎ះឯង សូម្បីមហាជនទាំងអស់នោះ ក៏ហោះឡើងកាន់វេហាស៍ ហែហមព្រះរាជាតែមួយព្រះអង្គ គឺ អ្នកណាប្រាថ្នានឹងធ្វើដំណើររួមទៅជាមួយព្រះរាជា អ្នកនោះក៏ទៅតាមអាកាស ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ទើបមានបរិស័ទមកប្រជុំគ្នាទាំងទទឹង ទាំងបណ្ដោយ ប្រមាណ ១២ យោជន៍ ក្នុង

បរិស័ទនោះ មិនមានសូម្បីតែម្នាក់ដែលនឹងមានអវយវៈពិកលពិការ ឬស្លៀក ដណ្តប់សៅហ្មង ព្រោះរាជាទើបមានបរិវារដែលល្អស្អាត ។ ធម្មតា បរិស័ទរបស់ ស្តេចចក្រពត្តិធ្វើដំណើរទៅតាមអាកាស ដូចបរិស័ទរបស់វិទ្យាធរ រមែងដូចរតនៈ ដែលពាសពេញនៅលើផែនដីដោយកែវឥន្ទនិល ព្រោះដូច្នោះ លោកទើបពោល ទុកថា ស្តេចចក្រពត្តិព្រមដោយចាតុរង្គិនីសេនា ក៏ហែហមស្តេចទៅ ។

សូម្បីចក្ករតន៍នោះ ក៏អណ្តែតទៅតាមអាកាសប្រទេស មិនខ្ពស់ពេក នៅក្នុងលំដាប់នៃចុងឈើ អាចឲ្យអ្នកសម្លឹងមើលដឹងបានថា នោះព្រះរាជា នោះឧបរាជ នោះសេនាបតី ឧបមាដូចអ្នកដែលត្រូវការផ្កាឈើ ផ្លែឈើ ឬ ស្លឹកឈើ ឈរត្រង់ផែនដី ក៏អាចនឹងបេះយកវត្ថុទាំងនោះបានដោយសប្បាយ ។ អ្នកណាប្រាថ្នានឹងទៅក្នុងឥរិយាបថណា មានឈរជាដើម អ្នកនោះក៏ទៅបាន ដោយឥរិយាបថនោះ ។ ចំណែកអ្នកដែលជាប់ចិត្តក្នុងសិល្បៈ មានចិត្រកម្ម ជាដើម ក៏ញុំាងធុរកិច្ចរបស់ខ្លួនបានក្នុងអាកាសនោះ ។ នៅផែនដីធ្លាប់ដំណើរ ធុរកិច្ចយ៉ាងណា ក្នុងអាកាសក៏អាចដំណើរធុរកិច្ចគ្រប់យ៉ាងបាន ដូច្នោះ ចក្ក-រតន៍នោះ នាំបរិស័ទរបស់ស្តេចចក្រពត្តិកាត់តម្រង់ភ្នំសិនេរុរាជ ទៅផ្លូវផ្នែក ខាងត្បូង កន្ទងផ្ទៃមហាសមុទ្រដរាបដល់ក្រុងបុព្វវិទេហទ្វីប ប្រមាណ ៨,០០០

យោជន៍ ។ ចក្ករតន៍នោះ ប្រតិស្ឋាននៅលើអាកាស ដូចត្រូវគេសៀតគន្លឹះទុក ខាងលើភូមិភាគដែលសមគួរដល់ជំនុំរបស់បរិស័ទទទឹង ១២ យោជន៍ វាស់ដោយជុំវិញបាន ៣៦ យោជន៍ រកឧបករណ៍ធ្វើអាហារបានសប្បាយ សម្បូរណ៍ដោយម្ហូប និងទឹក មានផ្ទៃដីស្អាតរាបស្មើគួររីករាយ ។ កាលនោះ មហាជនចុះហើយដោយសញ្ញាណនោះ ធ្វើកិច្ចគ្រប់យ៉ាង ដូចជាងូតទឹក បរិភោគអាហារជាដើម តាមការពេញចិត្ត ។ ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ចក្ករតន៍ប្រតិស្ឋាន នៅក្នុងប្រទេសណា ស្ដេចចក្រពត្តិក៏ចូលប្រថាប់ក្នុងប្រទេសនោះ ព្រមដោយចាតុរង្គិនីសេនា ។

ក៏កាលស្ដេចចក្រពត្តិទ្រង់ចូលទៅប្រថាប់ហើយយ៉ាងនេះ ព្រះរាជាក្នុងប្រទេសនោះៗ ពេលបានស្ដាប់ថា ចក្កមកហើយ ក៏ត្រាស់បង្គាប់ប្រជុំពលនិកាយមិនត្រៀមច្បាំង ក៏ក្នុងវាងដែលចក្ករតន៍កើតឡើងហើយនោះឯង មិនមានអ្នកណានីងខ្វាំងក្ដាចាប់អាវុធឡើងតស៊ូ ។ នេះជាអានុភាពរបស់ចក្ករតន៍ ។

ក៏ដោយអានុភាពរបស់ចក្ក ព្រះរាជាដែលសត្រូវរបស់ស្ដេចចក្រពត្តិនោះ រមែងដល់សេចក្ដីស្ងប់ទៅ ដោយហេតុនោះឯង ចក្ររបស់ព្រះរាជាធិបតីអង្គនោះ ទើបហៅថា **អរិន្ទម:** ។

ព្រោះដូច្នោះ ព្រះរាជាទាំងនោះគ្រប់ៗ ព្រះអង្គ ខ្លះក៏កាន់យកសម្បត្តិដែលសមគួរដល់សិរីរាជសម្បត្តិរបស់ខ្លួនៗ បង្អោនសិរសាចំពោះស្តេចចក្រពត្តិ ធ្វើការបូជាព្រះបាទរបស់ព្រះអង្គ ធ្វើវិធីអភិសេកដោយពន្លឺនៃកែវមណីត្រង់ព្រះមោលីរបស់ខ្លួន ព្រមចាញ់ដោយពោលពាក្យជាដើមថា សូមយាងចុះមហារាជ ដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ពួកព្រះរាជាណាដែលជាសត្រូវទៅក្នុងទិសខាងកើត ។បេ។ បពិត្រមហារាជ សូមព្រះអង្គទ្រង់ទូន្មានចុះ ។ បណ្តាបទទាំងនោះ បទថា **ស្វាគតំ** ប្រែថា ស្តេចមកល្អហើយ ។ មានអធិប្បាយថា កាលព្រះរាជាពួកខ្លះស្តេចមក ប្រជាជនសោកសៅ កាលស្តេចទៅ ប្រជាជនរីករាយ កាលព្រះរាជាពួកខ្លះស្តេចមក ប្រជាជនរីករាយ កាលស្តេចទៅប្រជាជនសោកសៅ ព្រះអង្គដូចជាព្រះរាជាផ្នែកខាងក្រោយ គឺ កាលវេលាស្តេចមក ប្រជាជនរីករាយ វេលាស្តេចទៅ ប្រជាជនសោកសៅ ព្រោះដូច្នោះ ដំណើរមករបស់ព្រះអង្គទើបឈ្មោះថា ស្តេចមកល្អហើយ ។ ក៏កាលពួកស្តេចប្រទេសរាជ ក្រាបទូលដូច្នេះហើយ សូម្បីស្តេចចក្រពត្តិក៏មិនបានត្រាស់ថា ពួកលោកត្រូវបញ្ជូនបណ្ណាការដល់យើង រហូតដល់អស់វេលាប៉ុណ្ណោះឆ្នាំ ទាំងទ្រង់មិនរឹបយកសម្បត្តិរបស់

ព្រះរាជាអង្គនេះ ទៅឲ្យព្រះរាជាអង្គនោះ តែទ្រង់លើកយកនូវអកុសលកម្មបថ មានបាណាតិបាតជាដើម ដោយបញ្ញាដែលសមគួរដល់ការៈដែលព្រះអង្គជាធម្មរាជា ទ្រង់សម្តែងធម៌ដោយព្រះសូរសេនដែលគួរស្រឡាញ់ គួរពេញចិត្ត ដោយន័យជាដើមថា ដែលឈ្មោះថា បាណាតិបាតនេះ អ្នកណាសេព ចម្រើន ធ្វើឲ្យច្រើន រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីនរក ហើយប្រកាសព្រះឱវាទមានជាដើមថា មិនគួរសម្លាប់សត្វ ដូច្នេះ ។

ព្រោះហេតុនោះ លោកទើបពោលថា ស្តេចចក្រពត្តិត្រាស់បន្ទាប់យ៉ាងនេះថា អ្នកកាល់គ្នាមិនគួរសម្លាប់សត្វ ។បេ។ អ្នកទាំងឡាយចូរគ្រប់គ្រងស្រុកក្រុងតាមសមគួរចុះ ដូច្នេះ ។

សួរថា ក៏ព្រះរាជាគ្រប់ព្រះអង្គព្រមទទួលឱវាទនេះ របស់ព្រះរាជាធិបតីឬ ។

ឆ្លើយថា ព្រះរាជាគ្រប់ព្រះអង្គមិនធ្លាប់ទទួលឱវាទនេះរបស់ព្រះពុទ្ធមកអំពីមុន តើនឹងទទួលឱវាទរបស់ព្រះរាជាធិបតីយ៉ាងណាបាន ព្រោះដូច្នោះ ព្រះរាជាពួកណា ជាអ្នកឆ្លាតវាងវៃ ព្រះរាជាទាំងនោះព្រមទទួល និងកាលព្រះរាជាគ្រប់ព្រះអង្គប្រព្រឹត្តតាម រមែងចម្រើន ព្រោះដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់

ពាក្យមានជាដើមថា *យេ ខោ បន ភិក្ខវេ* ដូច្នេះ ។ កាលស្តេចចក្រពត្តិព្រះរាជទានព្រះឱវាទដល់អ្នកក្រុងបុព្វវិទេហៈយ៉ាងនេះ សោយព្រះក្រយាហារព្រឹកហើយ ចក្ករតន៍នោះ ក៏អណ្តែតឡើងកាន់វេហាស៍ដោយកម្លាំងរបស់ស្តេចចក្រពត្តិ ចុះកាន់សមុទ្រទិសខាងកើត ។ ចក្ករតន៍ចុះកាន់មហាសមុទ្រប្រមាណមួយយោជន៍ រលកក៏ខ្វះខ្វាយទៅ ដូចស្តេចនាគហិតក្លិនថ្នាំហើយបិទពពារ ចក្ក-រតន៍តាំងនៅក្នុងមហាសមុទ្រ ដូចនៅក្នុងកែវពិទូរ្យ ដូច្នោះ ។ ក៏ក្នុងខណៈនោះឯង រតនៈផ្សេងៗ ដែលពាសពេញនៅក្នុងបាតនៃមហាសមុទ្រ ក៏ផុសពីមហា-សមុទ្រនោះ កកស្រទាប់ដកបពេញប្រទេសនោះ (គឺត្រង់កន្លែងចក្ករតន៍) ដូចជាមកអបអរសាទរនូវបុណ្យរបស់ព្រះរាជាធិបតីអង្គនោះ ។ កាលព្រះរាជា និងរាជបុរស ឃើញផ្ទៃនៃបាតមហាសមុទ្រពេញទៅដោយរតនៈមានប្រការផ្សេងៗនោះ ទើបជនខ្លះកាន់យកមកពាក់ មកតាក់តែងតាមពេញចិត្ត ក៏កាលបរិស័ទកាន់យករតនៈតាមពេញចិត្តហើយ ចក្ករតន៍នោះក៏វិលត្រឡប់ និងកាលចក្ករតន៍នោះវិលត្រឡប់ បរិស័ទនៅខាងមុខ ព្រះរាជានៅត្រង់កណ្តាល ចក្ករតន៍នៅត្រង់ទីបំផុត សូម្បីទឹកសមុទ្រនោះ ដូចជាត្រូវរស្មីនៃចក្ករតន៍លេបទុក ដូចជាមិនអាចទ្រាំនៅបាន ទើបញែកចេញចាកចក្ករតន៍នោះ និងទឹកមហាសមុទ្រនោះ

វិលទៅពីខាងក្រោយចក្ករតន៍នោះ ជាប់តាមទៅមិនដាច់ខ្សែ ។ ស្តេចចក្រពត្តិកាលទ្រង់មានជ័យជំនះយ៉ាងធំក្រៃលែងចំពោះបុព្វវិទេហទ្វីប ដែលមានមហាសមុទ្រទិសខាងកើតជាព្រំដែន ទ្រង់មានព្រះបំណងនឹងបានជ័យជំនះក្នុងជម្ពូទ្វីប ដែលមានមហាសមុទ្រផ្នែកទិសខាងត្បូងជាព្រំដែន ទើបបែរព្រះភ័ក្ត្រទៅកាន់សមុទ្រផ្នែកទិសទក្សិណ តាមមាគ៌ាដែលចក្ករតន៍បង្ហាញហើយ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ គ្រានោះឯង ចក្ករតន៍នោះវិលអណ្តែតទៅទល់សមុទ្រផ្នែកទិសខាងកើត ហើយត្រឡប់វិលអណ្តែតទៅផ្នែកទិសខាងត្បូង ។

ក៏វិធីវិលត្រឡប់របស់ចក្ករតន៍នោះ ដែលវិលអណ្តែតទៅយ៉ាងនេះ ការជំនុំរបស់ពួកសេនា ការទៅរបស់ស្តេចប្រទេសរាជ ការប្រគល់អនុសាសន៍ដល់ព្រះរាជាប្រទេសរាជទាំងនោះ ការចុះកាន់សមុទ្រផ្នែកទិសទក្សិណ ការកាន់យករតនៈដែលហូរមកតាមខ្សែទឹកនៃមហាសមុទ្រ ទាំងអស់នេះ បណ្ឌិតគប្បីជ្រាបដោយន័យមុននោះឯង ។

ក៏ចក្ករតន៍នោះ កាលមានជ័យជំនះហើយ ក៏វិលអណ្តែតឆ្លងសមុទ្រផ្នែកខាងទិសទក្សិណសំដៅទៅជម្ពូទ្វីប មានផ្ទៃដីប្រមាណមួយសែនយោជន៍ ហើយ

វិលទៅដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងកាលមុននោះឯង ។ ដើម្បីឈ្នះអមរគោ-យានទ្វីប កាលមានជ័យជំនះក្នុងអមរគោយានទ្វីប ដែលមានសមុទ្រជាព្រំដែននោះ ដោយទំនងនោះឯង ក៏វិលអណ្តែតឆ្លងសមុទ្រផ្នែកទិសបច្ចិមទៅ ដោយវិធីនោះឯង ដើម្បីឈ្នះឧត្តរកុរុទ្វីប ដែលមានផ្ទៃដីប្រមាណ ៨,០០០ យោជន៍ កាលមានជ័យជំនះក្នុងឧត្តរកុរុទ្វីបនោះ ដែលមានសមុទ្រជាព្រំដែន ដោយវិធីតែម្យ៉ាងដូចគ្នា ក៏វិលអណ្តែតឆ្លងមកពីសមុទ្រផ្នែកខាងទិសឧត្តរ ។ ស្តេចចក្រពត្តិទ្រង់សម្រេចភាពជាអ្នកធំក្រៃលែងក្នុងផែនដី មានមហាសមុទ្រទាំង ៤ ជាព្រំដែនដោយប្រការដូចពណ៌នាមកនេះ ។ ស្តេចចក្រពត្តិនោះ មានជ័យជំនះគ្រប់ទិសដូច្នេះហើយ ទ្រង់ប្រាថ្នាទតសិរីរាជសម្បត្តិរបស់ព្រះអង្គ ទើបទ្រង់ព្រមទាំងបរិស័ទ ហោះឡើងកាន់ផ្ទៃនភាកាស ត្រួតមើលទ្វីបធំទាំង ៤ ដែលមានទ្វីបតូចៗ ៥០០ ៗ ជាបរិវារ ដូចជាស្រះទាំង ៤ ដែលលម្អទៅដោយពួកឈើផ្សេងៗ មានបទុម ឧប្បល និងបុណ្ឌរិក ដែលរីកស្គុះស្គាយ ដូច្នោះ ហើយស្តេចត្រឡប់មកកាន់រាជធានីដើមរបស់ព្រះអង្គតាមលំដាប់ ដោយមាគ៌ាដែលសម្តែងទុកហើយក្នុងចក្កវត្តិសូត្រនុ៎ះឯង ។

គ្រានោះ ចក្ករតន៍នោះប្រតិស្ឋាននៅ ដូចជាការបន្ថែមទ្វារព្រះរាជវាំង

ឲ្យរឹតតែល្អស្អាត ក៏កាលចក្ករតន៍នោះប្រតិស្ឋានទៅដូច្នេះ កិច្ចដែលនឹងគប្បីធ្វើជាប់ទាក់ទងនឹងគប់ភ្លើងក្តី ការអុជប្រទីបក្តី មិនចាំបាច់មានក្នុងព្រះរាជវាំង ពន្លឺនៃចក្ករតន៍នោះឯង កម្ចាត់សេចក្តីងងឹតក្នុងយាមរាត្រីបាន ចំណែកមនុស្សពួកណាត្រូវការភាពងងឹត មនុស្សទាំងនោះក៏បានភាពងងឹត ដោយហេតុនោះ លោកទើបពោលថា **ទក្ខិណសមុទ្ទំ អជ្ឈោគាហេត្វា ។បេ។ ឯវរូបំ ចក្ករតនំ បាតុភវតិ** ដូច្នេះ ។

ក៏អាមាត្ររបស់ស្តេចចក្រពត្តិ កាលមានចក្ករតន៍ប្រាកដហើយយ៉ាងនេះ ក៏បង្គាប់ឲ្យធ្វើភូមិភាគឲ្យស្អាត ដែលជាទីនៅរបស់មង្គលហត្ថី តាមប្រក្រតី ឲ្យលាបស្រឡាបដោយរបស់ក្រអូប មានចន្ទន៍ក្រហមជាដើម ខាងក្រោមឲ្យដាក់ពេញទៅដោយបុប្ផដែលវណ្ណៈដ៏វិចិត្រ ផ្នែកខាងលើ តុបតែងដោយផ្កាយមាស មានពិតានប្រដាប់ទៅដោយក្បួងផ្កាជាទីរីករាយ ដែលគេព្យួរជាចង្កោមក្នុងចន្លោះផ្កាយមាស ធ្វើឲ្យមានភាពល្អស្រស់ដូចទេវវិមាន ហើយក្រាបទូលថា បពិត្រព្រះសម្មតិទេព សូមព្រះអង្គទ្រង់ព្រះចិន្តាដល់ការមករបស់ដំរីកែវ ឈ្មោះបែបនេះ ។ ព្រះរាជាបំពេញមហាទាន សមាទានសីល ប្រថាប់អង្គុយរំពឹងដល់បុញ្ញ-សម្បត្តិនោះ ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងកាលមុនទុំះឯង ។

លំដាប់នោះ ដំរីដ៏ប្រសើរ ដែលអានុភាពនៃបុណ្យរបស់ស្តេចចក្រពត្តិជាស់តឿនហើយ ប្រាថ្នានឹងសោយសក្ការៈពិសេសនោះ ដំរីដ៏ប្រសើរមកអំពីត្រកូលដំរីឆទ្ទន្ត ឬអំពីត្រកូលដំរីឧបោសថ មានសម្បុរសផូរផង់បរិសុទ្ធិ ប្រដាប់ដោយសំពត់ជាអករណៈសម្រាប់ចង្កេក និងត្រង់មុខ ដោយសំពត់ពណ៌ក្រហមឆ្អិនឆ្អៅ ដូចព្រះអាទិត្យពណ៌អារុណ មានខ្លួនប្រកបដោយអវយវៈទាំង ៧ ត្រូវលក្ខណៈ គឺ មានអវយវៈតូចធំតាំងនៅត្រូវចំណែក មានចុងប្រមោយក្រហមដូចបទុមមាសពណ៌ក្រហមដែលរីក អាចហោះ អាចដើរលើអាកាសបាន ដូចព្រះយោគីអ្នកមានឫទ្ធិ ជាដំរីប្រសើរបំផុត ដូចភ្នំប្រាក់ ដែលមានកំពូលលាបដោយម្សៅនៃមនោសិលា ប្រតិស្ឋាននៅក្នុងប្រទេសនោះ ដំរីប្រសើរនោះ កាលមកពីត្រកូលដំរីឆទ្ទន្ត ក៏មកតាំងពីនៅតូចជាងដំរីទាំងពួង កាលមកពីត្រកូលដំរីឧបោសថ ក៏មកជាដំរីដ៏ប្រសើរជាងដំរីទាំងពួង តែក្នុងព្រះបាលីបញ្ជាក់ថា មកក្នុងលក្ខណៈស្តេចដំរី ឈ្មោះឧបោសថ ។ កាលស្តេចចក្រពត្តិអ្នកបំពេញវត្តរបស់ស្តេចចក្រពត្តិបរិបូរណ៍ហើយ ទ្រង់ព្រះចិន្តាដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងព្រះសូត្រនុ៎ះឯង ។ ដំរីឧបោសថក៏ដើរមក មិនមែនមកដើម្បីមនុស្សពួកដទៃកាលមកដល់រោងដំរីមង្គលហត្ថី ធម្មតាគេក៏នាំដំរីមង្គលហត្ថីចេញ ហើយចូល

ទៅឈរជំនួសក្នុងរោងដំរីនោះដោយខ្លួនឯងតែម្តង ដោយហេតុនោះ ព្រះមាន-ព្រះភាគទើបត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការដទៃនៅមានទៀត ។ល។ ជាស្តេចដំរី ឈ្មោះឧបោសថ ។

ក៏ទ្រមាក់ដំរីជាដើម ឃើញហត្ថិរតន៍នោះ ប្រាកដដូច្នោះហើយ ខ្វះក៏រីករាយត្រេកអរ ប្រញាប់ទៅក្រាបទូលឲ្យព្រះរាជាធិបតីទ្រង់ជ្រាប ដោយរហ័សព្រះរាជាស្តេចមកយ៉ាងប្រញាប់ប្រញាល់ ទតឃើញហើយ មានព្រះរាជហឫទ័យប្រោសប្រាណ ទ្រង់ព្រះតម្រិះថា នឹងបានយានដំរីដ៏ប្រសើរហ្ន៎ ប្រសិនបើសម្រេចការហ្វឹកហាត់ហើយ ទើបទ្រង់លាព្រះហស្តចេញ ។ គ្រានោះ ដំរីកែវត្រជាក់ស្លឹកត្រចៀក ដូចកូនគោដែលជាប់តាមមេគោក្នុងក្រោល កាលនឹងសម្តែងភាពដែលខ្លួនជាសត្វក្លាហាន ទើបចូលទៅគាល់ព្រះរាជា ព្រះអង្គមានបំណងនឹងប្រថាប់គង់លើដំរីកែវនោះ គ្រានោះ បរិវារជនជ្រាបសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ព្រះអង្គហើយ ទើបតុបតែងដំរីកែវនោះដោយទង់មាស និងគ្រឿងអលង្ការមាស គ្របដោយសំណាញ់មាស ហើយនាំចូលទៅថ្វាយ ។ ព្រះរាជាទ្រង់ធ្វើដំរីកែវឲ្យនៅស្ងៀម ឡើងប្រថាប់ដោយជណ្តើរ សម្រេចដោយរតនៈ ៧ ប្រការ មានព្រះទ័យប្រាថ្នានឹងទៅតាមផ្លូវអាកាស ព្រមគ្នានឹងការត្រិះរិះរបស់ព្រះរាជាធិបតីនុ៎ះឯង

ស្តេចដំរីនោះក៏ស្ទុះឡើងកាន់ផ្ទៃនភាកាសពណ៌ខៀវ រុងរឿងដោយពន្លឺនៃកែវឥន្ទនិល និងកែវមណី ដូចស្តេចហង្ស ។ តពីនោះ បរិស័ទរបស់ព្រះរាជាទាំងអស់ក៏ជាប់តាមទៅ ដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងការត្រាច់ទៅរបស់ចក្ករតន៍ ។ ព្រះរាជាព្រមទាំងបរិស័ទ ស្តេចត្រាច់ទៅទូទាំងផែនដីទាំងអស់ ហើយស្តេចត្រឡប់ដល់រាជធានី ទាន់ពេលសោយព្រះក្រយាហារព្រឹក ដំរីកែវរបស់ស្តេចចក្រពត្តិ មានឫទ្ធិច្រើនយ៉ាងនេះ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ថា **ទិស្វា** ។បេ។ **បាតុរហោសិ** ដូច្នេះ ។ បរិស័ទរបស់ស្តេចចក្រពត្តិដែលមានហត្ថិរតន៍ ប្រាកដហើយដូច្នេះ ទើបជួយគ្នាបោសប្រាសសម្អាតរោងសេះមង្គលឲ្យស្អាត ធ្វើផែនដីឲ្យរៀបស្មើ តុបតែងហើយ ទើបក្រាបទូលរំលឹកព្រះរាជាឲ្យមានព្រះឧស្សាហ៍ ទ្រង់ព្រះចិន្តាដល់ការមករបស់អស្សរតន៍នោះ ព្រះរាជាទ្រង់បំពេញទានសក្ការៈ សមាទានសីល ប្រថាប់អង្គុយលើផ្ទៃប្រាសាទជាន់លើ ទ្រង់បង្អោនរឭកដល់បុញ្ញសម្បត្តិ ដោយន័យមុនន៉ុះឯង គ្រានោះស្តេចសេះ ឈ្មោះវលាហកៈ ដោយអានុភាពនៃបុណ្យរបស់ស្តេចចក្រពត្តិនោះជាស់តឿនហើយ អស្សរតន៍នោះ មានសម្បុរដូចអ័ព្ទ ឬដូចដុំពពកក្នុងសរទ-កាល ដែលធ្វើលធ្វាត់ទៅដោយផ្ទេកបន្ទោរ អស្សរតន៍នោះ មានជើងក្រហម

មានមាត់ក្រហម មានជង្គង់ទាំងពីរស្អិតស្អាងដូចពន្លឺផ្កាយព្រឹក មានសីរសៈស្រដៀងសីរសៈក្អែក ព្រោះមានសីសៈខ្មៅ ដូចកែវមណីលាយកែវឥន្ទនិល មានសរសៃសក់ល្អដូចបណ្ដូលស្មៅយាប្លង់ ព្រោះប្រកបទៅដោយសរសៃសក់ដែលមានកញ្ចុំល្អិត ស្រឡូន ត្រង់ដូចស្មៅយាប្លង់ដែលគេរៀបទុក អស្សរតន៍នោះហោះទៅក្នុងអាកាសបាន មកពីត្រកូលសេះសន្ធព្វ ប្រតិស្ឋាននៅក្នុងទីនោះពាក្យដ៏សេសគ្រប់យ៉ាង គប្បីជ្រាបដោយន័យដូចពោលហើយក្នុងហត្ថិរតនៈនោះឯង ។ ទ្រង់សំដៅយកអស្សរតន៍បែបនេះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា **បុន ច បរំ** ដូច្នេះ ។

កាលស្ដេចចក្រពត្តិ មានរតនៈប្រាកដដូច្នេះ ក៏មានមណីរតន៍អណ្ដែតមកពីភ្នំវេបុល មានប្រវែងប្រមាណ ៤ ហត្ថ មានសណ្ឋានប្រមាណប៉ុនដុំរទេះ ខាងចុងទាំងសងខាងប្រដាប់ទៅដោយកណ្ណិកា និងប្រដាប់ដោយបទុមមាស មានផ្កាមុក្តាស្អាតបរិសុទ្ធិប្រាសចាកមន្ទិល ដូចជាព្រះចន្ទថ្ងៃពេញបូណ៌មី ដែលហែហមទៅដោយហ្វូងផ្កាយតូចធំ មានពន្លឺផ្សាយរស្មីទៅដូច្នោះ កាលកែវមណីនោះអណ្ដែតមកយ៉ាងនេះហើយ គេក៏ប្រើ ឫស្សីតៗ គ្នា លើកឡើងកាន់អាកាសកម្ពស់ប្រមាណ ៦០ ហត្ថ ដោយវៀរកែវមុក្តា ក្នុងពេលយប់ មានពន្លឺផ្សាយ

ទូទៅទាំងបរិវេណប្រមាណមួយយោជន៍ដោយជុំវិញ មណីរតន៍ ដែលមានពន្លឺទូទៅទាំងបរិវេណទាំងអស់ ដូចពន្លឺក្នុងវេលាព្រះអាទិត្យរះ នោះជាហេតុឲ្យអ្នកស្រែប្រកបកសិកម្មបាន ឈ្មួញពាណិជ្ជប្រកបការទិញលក់បានក្នុងផ្សារ អ្នកសិល្បៈខ្លះសម្គាល់ថា ជាពេលថ្ងៃ ក៏ប្រកបកិច្ចការងាររបស់ខ្លួនបានតាមនាទី ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការដទៃនៅមានទៀត ។ល។ មណីរតន៍ រមែងប្រាកដដូច្នេះ ។

ឥត្ថីរតន៍ ដែលជាហេតុឲ្យកើតសេចក្តីសុខពិសេសតាមភេទវិស័យ រមែងកើតដល់ស្តេចចក្រពត្តិអ្នកមានមណីរតន៍ប្រាកដហើយ ដូច្នេះ ។ ក៏ពួកមហាជនរមែងនាំអគ្គមហេសីមកពីត្រកូលមទ្ទរាជ ថ្វាយដល់ស្តេចចក្រពត្តិខ្លះ អគ្គមហេសីដែលមកឯងអំពីឧត្តរកុរុទ្វីប ដោយបុញ្ញានុភាពខ្លះ ។ ក៏គុណសម្បត្តិដ៏សេសរបស់អគ្គមហេសីនោះ មានមកហើយក្នុងព្រះបាលីទាំងអស់ ដោយន័យជាដើមថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការដទៃនៅមានទៀត នាងកែវរូបល្អ គួរមើល រមែងប្រាកដដល់ស្តេចចក្រពត្តិ ដូច្នេះ ។ ក្នុងបទដែលមកក្នុងព្រះបាលីទាំងនោះ មានវិនិច្ឆ័យដូច្នេះ ដែលឈ្មោះថា **អភិរូបា** ព្រោះមានរូបល្អ គឺ ដល់ព្រមដោយទ្រង់ទ្រាយ ។ ក៏កាលនឹងសម្លឹងមើល ក៏មើលបានពេញភ្នែក ព្រោះ

ដូច្នោះ ទើបឈ្មោះថា **ទស្សនីយា** ព្រោះត្រូវសម្រាកកិច្ចយ៉ាងដទៃទុក ហើយក្រឡេកមកមើល ។

[១៦២] និងឈ្មោះថា **បាសាទិកា** ព្រោះកាលមើល ក៏នាំឲ្យមានចិត្តសោមនស្សរីករាយ ។ បទថា **បរមាយ** សេចក្តីថា ឈ្មោះថា ខ្ពស់បំផុត ព្រោះនាំសេចក្តីជ្រះថ្លាមកឲ្យយ៉ាងនេះ ។ បទថា **វណ្ណបោក្ខរតាយ** ប្រែថា មានពណ៌សម្បុរល្អ ។ បទថា **សមន្នាគតា** ប្រែថា ចូលដល់ ។ មួយទៀត ឈ្មោះថា មានរូបល្អ ព្រោះមិនខ្ពស់ពេក មិនទាបពេក , ឈ្មោះថា គួរមើល ព្រោះមិនស្គមពេក មិនធាត់អ្នក , ឈ្មោះថា គួរជ្រះថ្លា ព្រោះមិនខ្មៅពេក មិនសពេក ឈ្មោះថា ប្រកបដោយសភាពស្រស់ល្អនៃសម្បុរពណ៌យ៉ាងក្រៃលែង ព្រោះកន្លងពណ៌សម្បុររបស់មនុស្ស តែមិនទាន់ដល់ថ្នាក់ពណ៌សម្បុរទិព្វ សេចក្តីពិត ពណ៌សម្បុររបស់មនុស្សទាំងឡាយ មិនមានពន្លឺផ្សាយពាសពេញទៅខាងក្រៅ ចំណែកពណ៌សម្បុររបស់ទេវតាផ្សាយពាសពេញចេញទៅបានឆ្ងាយ ។ តែពន្លឺនៃសរីរៈរបស់ស្ត្រីកែវនោះ ភ្លឺទូទៅក្នុងបរិវេណប្រមាណ ១២ ហត្ថ ក៏ក្នុងបណ្តាគុណ-សម្បត្តិ មានសភាពមិនខ្ពស់ពេកជាដើម លោកពោលអារោហសម្បត្តិទុក ដោយគុណសម្បត្តិគូដំបូង ពោលបរិណាហសម្បត្តិទុកដោយគុណសម្បត្តិគូទីពីរ ពោល

វណ្ណសម្បត្តិទុក ដោយគុណសម្បត្តិគូទីបី ។ មួយទៀត ដោយគុណសម្បត្តិ ៦ ប្រការទាំងនេះ អគ្គមហេសីមិនមានសេចក្តីខ្វះខាតផ្ទៃកាយឡើយ ។ កាយ-សម្បត្តិ ត្រាស់ទុកដោយបទនេះថា **អតិក្កន្តា មនុស្សវណ្ណំ** ។ បទថា **តូល-បិចុនោ វា កប្បសបិចុនោ វា** សេចក្តីថា មានសម្ផស្សផ្ទៃកាយដូចជាសម្ផស្ស សំឡីគ ឬសំឡីកប្បាស ដែលគេដាក់ទុកក្នុងទឹកដោះថ្លា ហើយថ្ពិច ១០០ ដង ។

បទថា **សីតេ** បានដល់ ក្នុងគ្រាដែលព្រះរាជាធិបតីត្រជាក់ ។ បទថា **ឧណ្ហេ** បានដល់ ក្នុងគ្រាដែលព្រះរាជាធិបតីក្តៅ ។ បទថា **ចន្ទនគន្ធោ** សេចក្តីថា ក្លិនចន្ទដែលគេកិនអស់វេលាយូរ (ដរាបល្អិតផង់ជារបស់ថ្នាង) នាំមកលាយនឹងជាតិទាំង ៤ លាបកាយ រមែងផ្សាយចេញពីកាយ ។ បទថា **ឧប្បលគន្ធោ** សេចក្តីថា ក្លិនក្រអូបរបស់ផ្កាឧប្បលខៀវ ដែលគេក្តិចក្នុងខណៈនោះ (យ៉ាងណា) រមែងក្រអូបចេញពីមាត់របស់ស្ត្រីកែវនោះ ក្នុងវេលាសើចសប្បាយ ឬចរចា (ក៏យ៉ាងនោះ) ។ ក៏ដើម្បីនឹងសម្តែងដល់មារយាទដែលសមគួរដល់សរីរសម្បត្តិរបស់ស្ត្រីកែវ ព្រោះប្រកបដោយគុណសម្បត្តិបែបនេះ ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា **តំ ខោ បន** ដូច្នេះ ។

គប្បីជ្រាបវិនិច្ឆ័យក្នុងបទទាំងនោះ ដូច្នេះ ដែលឈ្មោះថា **បុព្វុដ្ឋាយិនី**

(ក្លាក់មុន) ព្រោះនឹងត្រូវក្រោកឡើងមុនតែម្យ៉ាង ព្រោះវង្វៀសថា ព្រះរាជាទ្រង់ឃើញហើយ នឹងក្រោកដូចភ្លើងឆេះរាជអាសនៈ ។ ឈ្មោះថា **បច្ឆានិបាតិនី** (ផ្ទំក្រោយ) ព្រោះកាលព្រះរាជាប្រថាប់អង្គុយ នឹងត្រូវនៅគាល់បម្រើ មានការបក់ផ្លិតថ្វាយសម្ដេចព្រះរាជាធិបតីមុនហើយ ទើបនឹងផ្ទំ ឬសម្រាកជាខាងក្រោយ ។ ឈ្មោះថា **កឹការបដិស្សាវិនី** (យកចិត្តទុកដាក់ធ្វើការងារអ្វីៗ) ព្រោះនឹងត្រូវក្រាបទូលព្រះរាជាដោយវាចាថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន តើខ្ញុំម្ចាស់នឹងត្រូវធ្វើអ្វី ។ ដែលឈ្មោះថា **មនាបចារិនី** (ប្រព្រឹត្តត្រូវព្រះទ័យ) ព្រោះនឹងត្រូវប្រព្រឹត្ត គឺ ធ្វើឲ្យត្រូវព្រះទ័យព្រះរាជា ។ ដែលឈ្មោះថា **បិយវាទិនី** (ពោលតែពាក្យជាទីសប្បាយព្រះទ័យ) ព្រោះព្រះរាជាប្រោសប្រាណ យ៉ាងណា នឹងត្រូវទូលយ៉ាងនោះ ។

ឥឡូវនេះ ដើម្បីទ្រង់នឹងសម្ដែងថា ស្ត្រីកែវនោះ ត្រូវមានអាចារៈបរិសុទ្ធិផ្លូវផង មិនមានមាយា សាឋេយ្យៈ ទើបត្រាស់ពាក្យមានជាដើមថា **តំ ខោ បន** ដូច្នេះ ។

បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា **នោ អតិចរតិ** បានដល់ មិនប្រព្រឹត្តកន្លងចិត្តអធិប្បាយថា មិនប្រាថ្នាប្រុសដទៃសូម្បីដោយចិត្ត ។ ក្នុងបណ្ដាគុណសម្បត្តិ

ទាំងនោះ គុណសម្បត្តិពួកណាដែលត្រាស់ទុកក្នុងផ្នែកខាងដើមថា ត្រូវមានរូបល្អជាដើមក្តី ដែលត្រាស់ទុកក្នុងខាងក្រោយថា ត្រូវក្រោកមុនជាដើមក្តី គុណ-សម្បត្តិទាំងនោះ ត្រាស់ថា ជាគុណសម្បត្តិធម្មតាប៉ុណ្ណោះ ។ ក៏បទជាដើមថា **អតិក្កន្តា មនុស្សានំ** គប្បីជ្រាបថា ស្តេចចក្រពត្តិទាំងឡាយ រមែងកើតដោយអានុភាពនៃកម្មចាស់ រាប់តាំងពីចក្ករតនៈប្រាកដ ព្រោះត្រូវអាស្រ័យបុញ្ញកម្ម ។ ម្យ៉ាងទៀត ផ្តើមតាំងពីចក្ករតនៈកើតប្រាកដ សូម្បីជាអ្នកមានរូបល្អជាដើមកើតបរិបូណ៌ទៅគ្រប់យ៉ាង ។ ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ទើបត្រាស់ថា ឥត្ថីរតនៈបែបនេះរមែងកើត ដូច្នេះ ។ គហបតីរតនៈ រមែងកើតប្រាកដដល់ស្តេចចក្រពត្តិ អ្នកមានឥត្ថីរតនៈប្រាកដហើយ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ជាប់ទាក់ទងនឹងកិច្ចការផ្នែកខាងព្រះឃ្លាំង តាមព្រះរាជអធ្យាស្រ័យ អ្នកដែលមានភោគៈច្រើនតាមប្រក្រតីក្តី អ្នកដែលកើតក្នុងត្រកូលមានភោគៈច្រើនក្តី មានចំណែកជួយឲ្យកិច្ចការព្រះឃ្លាំងរបស់ព្រះរាជាចម្រើនរុងរឿង ទើបនឹងជាសេដ្ឋី ជាគហបតីបាន ។ ក៏ចក្ខុដូចជាទិព្វកើតពីវិបាកកម្ម ដើម្បីប្រយោជន៍ រមែងកើតប្រាកដដល់គហបតីកែវនោះឯង ជាហេតុឲ្យមើលឃើញទ្រព្យខាងក្នុងផែនដីបាន ក្នុងជម្រៅ ១ យោជន៍ គេឃើញសម្បត្តិនោះហើយសប្បាយចិត្ត ទៅគាល់ស្តេច

ចក្រពត្តិ ទទួលនាទីខាងឃ្លាំងថ្វាយព្រះរាជា ប្រកបកិច្ចការខាងឃ្លាំងគ្រប់យ៉ាង ឲ្យសម្បូរណ៍ ។

ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ប្រការដទៃទៅមានទៀត ។ល។ គហបតីរតន៍បែបនេះ រមែងប្រាកដដូច្នេះ ។

ក៏បរិនាយកកែវ អាចចាត់ចែងកិច្ចការគ្រប់យ៉ាងឲ្យសម្រេច រមែងកើតប្រាកដដល់ស្តេចចក្រពត្តិដែលមានគហបតីកែវប្រាកដហើយដល់ព្រះអង្គ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ បរិនាយកកែវនោះ ជារាជបុត្រច្បងរបស់ស្តេចចក្រពត្តិ ជាបណ្ឌិត មានបញ្ញាដោយប្រក្រតី ក៏បរចិត្តញ្ញាណ (ញាណកំណត់ដឹងចិត្តអ្នកដទៃ) រមែងកើតប្រាកដដល់បរិនាយកកែវនោះ ដោយអានុភាពនៃកម្មរបស់ខ្លួនឯង ព្រោះអាស្រ័យបុញ្ញានុភាពរបស់ស្តេចចក្រពត្តិ ជាហេតុឲ្យដឹងវារៈចិត្តរបស់រាជ-បរិវារបានប្រមាណ ១២ យោជន៍ ហើយកំណត់វត្ថុដែលមិនជាប្រយោជន៍ និងវត្ថុដែលជាប្រយោជន៍ សម្រាប់ព្រះរាជាបាន ។ សូម្បីបរិនាយកកែវនោះ ឃើញអានុភាពរបស់ខ្លួននោះហើយ សប្បាយចិត្ត ទទួលអាសាព្រះរាជា ដោយទទួលនូវកិច្ចការគ្រប់យ៉ាង ។

ព្រោះហេតុនោះ ព្រះមានព្រះភាគទើបទ្រង់ត្រាស់ថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

ប្រការដទៃទៅមានទៀត បរិនាយកកែវរមែងកើតប្រាកដ ដូច្នេះ ។

[១៦៤] *បណ្ដាបទទាំងនោះ បទថា* ***ឋបេតព្វំ ឋបេតុំ*** *បានដល់ ដើម្បីទ្រង់តែងតាំងអ្នកដែលគួរតែងតាំងក្នុងតំណែងនោះៗ ។*

[១៦៦] *បទថា* ***សមវេបាកិនិយា*** *ជាដើម លោកពោលទុកហើយក្នុងកាលក្រោយនោះឯង ។*

បទថា ***កដគ្គាហេន*** *ប្រែថា ព្រោះចាប់យកជ័យជំនះទុកបាន ។ បទថា* ***មហន្តភោគក្ខន្ធំ*** *សេចក្ដីថា នឹងគប្បីបានប្រាក់ពីរ ឬបីសែន ដោយការចាប់យកជ័យជំនះបានក្នុងគ្រាតែមួយប៉ុណ្ណោះ ។ បទថា* ***កេវលា បរិបូរា បណ្ឌិតភូមិ*** *សេចក្ដីថា បណ្ឌិតបំពេញសុចរិតទាំងបី រមែងកើតក្នុងសួគ៌ ។ តពីនោះ កាលមកកាន់មនុស្សលោក រមែងកើតក្នុងទីដែលមានភាពសម្បូរណ៍ដោយត្រកូល រូប និងភោគៈ គេតាំងនៅក្នុងសម្បត្តិនោះហើយ បំពេញសុចរិត ៣ ឲ្យបរិបូរ រមែងបានទៅកើតក្នុងសួគ៌ទៀត ។ តាមដែលពណ៌នាមកនេះ ទើបឈ្មោះថាជាបណ្ឌិតភូមិដ៏បរិបូណ៌គ្រប់គ្រាន់ ។ បទដ៏សេសក្នុងទីទាំងពួង ងាយទាំងអស់នោះឯង ។*

ចប់អដ្ឋកថា ពាលបណ្ឌិតសូត្រ ទី ៩

អ ដ្ឋ ក ថា

ទេវទូតសូត្រទី ១០

[១៧២] *ទេវទូតសូត្រ មានបទចាប់ផ្ដើមថា ឯវម្មេ សុតំ ខ្ញុំបានស្ដាប់មកយ៉ាងនេះ ៖*

[១៧៣] *ក្នុងបទទាំងនោះ ។ ពាក្យជាដើមថា* ***ទេ្វ អគារា*** *មានពិស្ដារទុកហើយក្នុងអស្សបុរសូត្រ ។ បទថា* ***និរយំ ឧបបន្នា*** *សេចក្ដីថា ក្នុងគ្រាខ្លះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ញ៉ាំងទេសនាតាំងពីនរក ហើយបញ្ចប់ត្រឹមទេវលោក ។ គ្រាខ្លះតាំងពីទេវលោកទ្រង់បញ្ចប់ត្រឹមនរក ។ បើប្រាថ្នានឹងត្រាស់សួគ៌សម្បត្តិឲ្យពិស្ដារ ត្រាស់ដល់ទុក្ខក្នុងនរកដោយចំណែកមួយ ទុក្ខក្នុងកំណើតសត្វតិរច្ឆានទុក្ខក្នុងបិត្តិវិស័យ ត្រាស់ដល់សម្បត្តិក្នុងមនុស្សលោកដោយចំណែកមួយ ។ ប្រសិនបើប្រាថ្នានឹងត្រាស់ទុក្ខក្នុងនរកឲ្យពិស្ដារ រមែងត្រាស់ដល់សម្បត្តិក្នុងទេវលោក មនុស្សលោក និងទុក្ខក្នុងកំណើតសត្វតិរច្ឆាន និងបិត្តិវិស័យដោយចំណែកមួយ ឈ្មោះថា ញ៉ាំងទុក្ខក្នុងនរកឲ្យពិស្ដារ ក្នុងព្រះសូត្រនេះ ព្រះអង្គប្រាថ្នានឹងញ៉ាំងទុក្ខក្នុងនរកឲ្យពិស្ដារ ព្រោះដូច្នោះ ទ្រង់ញ៉ាំងទេសនាតាំងអំពី*

ទេវលោកឲ្យចប់ស្រេចត្រឹមនរក ដើម្បីត្រាស់ដល់សម្បត្តិក្នុងទេវលោក មនុស្ស-លោក និងទុក្ខក្នុងកំណើតសត្វតិរច្ឆាន និងក្នុងបិត្តិវិស័យដោយចំណែកមួយ ហើយត្រាស់ដល់ទុក្ខក្នុងនរកដោយពិស្តារ ទើបត្រាស់ពាក្យជាដើមថា

[១៧៤] តមេនំ ភិក្ខវេ និរយបាលា ។ ក្នុងបទនោះ ព្រះថេរៈពួកខ្លះពោលថា ឈ្មោះថា នាយនិរយបាលមិនមាន កម្មប៉ុណ្ណោះ រមែងជាហេតុឲ្យកើតដូចរូបយន្ត ។ កម្មនុ៎ះ ត្រូវបដិសេធទុកក្នុងអភិធម្ម ដោយន័យជាដើមថា អើ ! នាយនិរយបាល ក្នុងនរកមាន និងកម្មជាហេតុឲ្យកើតក៏មាន ។ ដូចជា ក្នុងមនុស្សលោក មានអ្នកធ្វើទារុណកម្មដល់អ្នកទោស យ៉ាងណា នាយនិរយបាលក៏មាននៅក្នុងនរក ដូច្នោះ ។

បទថា **យមស្ស រញ្ញោ** បានដល់ ព្រះរាជាវេមានិកប្រេត ឈ្មោះថា យមរាជ ក្នុងវេលាខ្លះសោយសម្បត្តិជាទិព្វ មានដើមកប្បព្រឹក្សទិព្វ ឧទ្យានជាទិព្វ អ្នករបាំជាទិព្វ សម្បត្តិទិព្វក្នុងវិមានទិព្វ ក្នុងវេលាខ្លះក្លាយជាយមរាជអ្នកទ្រទ្រង់ធម៌ សោយផលកម្ម តែមិនមែនវេលាតែមួយជាមួយគ្នា ។ ចំណែកត្រង់ទ្វារទាំង ៤ មានអ្នករក្សា ៤ នាក់ ។

[១៧៥] បទថា **នាទសំ** សេចក្តីថា លោកសំដៅយកការមិនមាននៃ

ទេវទូតណាមួយ ដែលត្រូវគេបញ្ជូនទៅទុកក្នុងសម្នាក់របស់ខ្លួន ទើបពោលយ៉ាងនេះ ។ គ្រានោះស្តេចយមរាជជ្រាបដឹងថា អ្នកនេះមិនកំណត់សេចក្តីនៃភាសិតប្រាថ្នានឹងឲ្យគេកំណត់ ទើបពោលពាក្យថា **អម្ភោ** ។ បទថា **ជាតិធម្មោ** គឺមានការកើតជាធម្មតា មិនផុតពីការកើតទៅបាន ឈ្មោះថា **ជាតិ** រមែងប្រព្រឹត្តទៅក្នុងខាងក្នុងរបស់យើង ។ សូម្បីក្នុងបទជាដើមថា **ជរាតោ ជរាធម្មោ** ក៏មានន័យនេះដូចគ្នា ។ ក្នុងបទថា **បឋមំ ទេវទូតំ សមនុយុញ្ជិត្វា** សេចក្តីថា ទារកតូច (ការក:) រមែងពោលយ៉ាងនេះ ដោយអត្ថថា អ្នកដ៏ចម្រើន ចូរមើលយើងសូម្បីយើងក៏មានដៃ និងជើងដូចពួកលោក តែយើងដេកត្រាំនៅក្នុងមូត្រលាមករបស់ខ្លួន មិនអាចនឹងក្រោកឡើងផ្ងូតទឹកតាមធម្មតារបស់ខ្លួនបាន យើងជាអ្នកមានកាយស្មោកគ្រោកហើយ តែមិនអាចនឹងប្រាប់ថា ចូរផ្ងូតទឹកឲ្យយើង យើងឈ្មោះថា មានសភាពដូច្នេះ ព្រោះមិនផុតពីការកើត តែក៏មិនមែនយើងប៉ុណ្ណោះ សូម្បីលោកទាំងឡាយ ក៏មិនផុតពីការកើត ការកើតនឹងមានសូម្បីដល់លោកទាំងឡាយក៏នឹងមានប្រាកដដូចយើង លោកចូរធ្វើសេចក្តីល្អទុក តាំងពីមុនការកើតនោះ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះឯង ទារកនោះ ឈ្មោះថា **ទេវ-ទូត** ។ តែសេចក្តីនៃពាក្យនេះ លោកពោលទុកក្នុងមាឃទេវសូត្រ ។

សូម្បីក្នុងបទថា **ទុតិយំ ទេវទូតំ** នេះ សេចក្តីថា សត្វចាស់ជរា ឈ្មោះថា រមែងពោលយ៉ាងនេះ ដោយសេចក្តីថា អ្នកដ៏ចម្រើន ពួកលោកចូរមើល សូម្បីយើងក៏ធ្លាប់ជាកម្លោះ សម្បូរណ៍ដោយកម្លាំងជើង កម្លាំងដៃ និងរហ័សរហួនដូចលោក សេចក្តីដល់ព្រមដោយកម្លាំង និងភាពរហ័សរហួនទាំងនោះរបស់យើង បាត់អស់ទៅហើយ សូម្បីដៃ និងជើងរបស់យើងមាន តែធ្វើកិច្ចដោយដៃ និងជើងមិនបាន យើងឈ្មោះថា មានសភាពដូច្នេះ ព្រោះមិនផុតពីជរា មិនមែនតែយើងប៉ុណ្ណោះ សូម្បីលោកទាំងឡាយ ក៏មិនរួចផុតចាកជរា ភាពជរានោះ នឹងមកដល់សូម្បីលោកទាំងឡាយក៏នឹងមានប្រាកដដូចយើង ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះឯង សត្វចាស់ជរានោះ ឈ្មោះថា **ទេវទូត** ។

[១៧៧] សូម្បីក្នុងបទថា **តតិយំ ទេវទូតំ** នេះ សេចក្តីថា សត្វដែលជម្ងឺ ឈ្មោះថា រមែងពោលយ៉ាងនេះ ដោយសេចក្តីថា អ្នកដ៏ចម្រើន ពួកលោកចូរមើល សូម្បីយើងក៏ធ្លាប់ជាអ្នកមិនមានរោគដូចលោក តែយើងឥឡូវនេះត្រូវព្យាធិគ្របសង្កត់ ដេកនទៀលនៅក្នុងមូត្រ និងលាមករបស់ខ្លួន មិនអាចក្រោកឡើងបាន សូម្បីដៃ និងជើងរបស់យើងនៅមាន ក៏ធ្វើកិច្ចដោយដៃ និងជើងមិនបាន យើងមានសភាពដូច្នេះ ព្រោះមិនផុតពីព្យាធិ មិនមែនតែយើង

ប៉ុណ្ណោះ សូម្បីលោកទាំងឡាយក៏មិនផុតពីព្យាធិ ព្យាធិនឹងមកដល់សូម្បីលោកទាំងឡាយដូចយើង លោកទាំងឡាយនឹងមានព្យាធិប្រាកដ លោកចូរធ្វើសេចក្តីល្អទុកចុះ មុនពេលដែលព្យាធិមកដល់ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ ព្រោះហេតុនោះ សត្វដែលមានជម្ងឺនោះ ឈ្មោះថា *ទេវទូត* ។

[១៧៨] ក៏ក្នុងបទថា ***ចតុត្ថំ ទេវទូតំ*** នេះ ទារុណកម្ម ឬអ្នកទោស ឈ្មោះថា *ទេវទូត* ។

ក្នុងពីរបទនោះ ក្នុងចំណែកទារុណកម្ម ៣២ មុន រមែងពោលយ៉ាងនេះ ដោយអត្ថថា ពួកយើងកាលកើត រមែងមិនកើតអំពីដើមឈើ ឬផ្ទាំងថ្ម រមែងកើតក្នុងសរីរៈរបស់មនុស្សដូចពួកលោក ដោយប្រការដូច្នេះ លោកចូរធ្វើសេចក្តីល្អទុកឲ្យបានមុនពេលកើត ព្រោះហេតុនោះ ទារុណកម្មទាំងនោះ ទើបឈ្មោះថា *ទេវទូត* ។ សូម្បីអ្នកទោស រមែងពោលយ៉ាងនេះ ដោយអត្ថថា ពួកយើងកាលនឹងត្រូវដាក់ទណ្ឌកម្ម ៣២ យ៉ាង មិនបានត្រង់ដើមឈើជាដើម រមែងធ្វើក្នុងសត្វ ដូចជាពួកលោកនុ៎ះឯង ។ ដោយប្រការដូច្នេះ ពួកលោកចូរធ្វើសេចក្តីល្អមុនពេលដែលគេដាក់ទោស ។ ព្រោះហេតុនោះ សូម្បីអ្នកទោសទាំងនោះ ឈ្មោះថា *ទេវទូត* ។

[១៧៩] ក្នុងបទថា *បញ្ចមំ ទេវទូតំ* នេះ សេចក្តីថា សត្វដែលស្លាប់ហើយ (ហាក់ដូចជា) ពោលយ៉ាងនេះ ដោយអត្ថថា អ្នកដ៏ចម្រើន ពួកលោកចូរមើលយើង ដែលគេយកចោលក្នុងព្រៃជាទីចោលសាកសព ដល់សភាពហើមប៉ោងជាដើម យើងក៏មានសភាពដូច្នេះ ព្រោះមិនផុតពីសេចក្តីស្លាប់ តែមិនមែនយើងប៉ុណ្ណោះ សូម្បីពួកលោកក៏មិនផុតពីសេចក្តីស្លាប់ដូចគ្នា សេចក្តីស្លាប់នឹងមកដល់លោកទាំងឡាយ លោកទាំងឡាយនឹងស្លាប់ដូចយើង ពួកលោកចូរធ្វើសេចក្តីល្អមុនសេចក្តីស្លាប់នោះមកដល់ ព្រោះដូច្នោះ សត្វដែលស្លាប់នោះឈ្មោះថា *ទេវទូត* ។

សួរថា នរណា នឹងបានប្រយោជន៍អំពីទេវទូតនេះ នរណាមិនបាន ។ ឆ្លើយថា អ្នកណាធ្វើបាបកម្មច្រើន អ្នកនោះទៅកើតក្នុងនរក ។ អ្នកណាធ្វើបាបកម្មតិចតួច អ្នកនោះរមែងបាន ។ ជនទាំងឡាយចាប់ចោរព្រមទាំងកណ្ឌៈ រមែងធ្វើវត្ថុដែលគួរធ្វើ មិនវិនិច្ឆ័យ តែនាំចោរដែលត្រូវដេញដោលសួរ ទៅកាន់សាលាក្តី គេបានការកាត់ក្តីយ៉ាងណា ប្រការប្រៀបធៀបក៏ដូច្នោះ ។ ក៏អ្នកមានបាបកម្មតិចតួច រមែងរឭកបានតាមធម្មតារបស់ខ្លួន សូម្បីត្រូវគេរំលឹកក៏រឭកបាន ។ ក្នុងសេចក្តីនោះ មានទមិឡឈ្មោះ ទីឃទន្តៈ រឭកបានតាមធម្មតា

របស់ខ្លួន ។ បានឮថា ទមិឡនោះ យកសំពត់ពណ៌ក្រហមបូជាអាកាសចេតិយក្នុងសុមនគីរីវិហារ គ្រានោះ គេកើតក្នុងឧស្សទនរក បានឮសំឡេងអណ្តាតភ្លើង ក៏រឭកដល់សំពត់ដែលខ្លួនបានបូជា ។ គេទើបទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។ ម្នាក់ទៀត បានថ្វាយសំពត់សាដកសាច់គ្រោតគ្រាតដល់ភិក្ខុកម្ពោះ ដែលជាបុត្រដាក់ទុកជិតជើង ។ ក្នុងវេលាជិតស្លាប់ គេកាន់យកនិមិត្តក្នុងសម្លេងថា បដៈ បដៈ (សំពត់ៗ) សូម្បីគេក៏កើតក្នុងឧស្សទនរក គេរឭកដល់សំពត់នោះព្រោះសំឡេងអណ្តាតភ្លើង ទើបទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។ គេរឭកដល់កុសល-កម្មតាមធម្មតារបស់ខ្លួនយ៉ាងនេះ ទើបកើតក្នុងឋានសួគ៌ ។ តែកាលរឭកតាមធម្មតារបស់ខ្លួនមិនបាន ទើបយមរាជសួរដល់ទេវទូតទាំង ៥ ។ ក្នុងទេវទូតទាំង ៥ នោះ អ្នកខ្លះរឭកបានត្រង់ទេវទូតទីមួយ ។ អ្នកខ្លះ រឭកបានត្រង់ទេវទូតទីពីរជាដើម ។ ចំណែកសត្វណាដែលរឭកមិនបានដោយទេវទូតទាំង ៥ យម-រាជតែងជួយនឹកដោយព្រះអង្គឯង ។ បានឮថា អាមាត្រម្នាក់បូជាមហាចេតិយដោយផ្កាំងផ្កាម្លិះ បានឲ្យចំណែកបុណ្យដល់យមរាជ ។ នាយនិរយបាល នាំអាមាត្រនោះដែលកើតក្នុងនរក ព្រោះអកុសលកម្មទៅរកស្តេចយមរាជ ។ កាលអាមាត្រនោះរឭកមិនបាននូវទេវទូតទាំង ៥ ស្តេចយមរាជរឭកមើលដោយព្រះ

អន្តឯង ឃើញហើយក៏រំពឹកថា អ្នកធ្លាប់បូជាមហាចេតិយដោយផ្ទាំងផ្កាម្ទិះ ហើយផ្សាយចំណែកបុណ្យឲ្យយើងមិនមែនឬ ។ គេរំពឹកបានក្នុងវេលានោះ ហើយទៅកាន់ទេវលោក បើទ្រង់នឹករកមិនឃើញទេ ក៏នៅស្ងៀម នឹកក្នុងព្រះទ័យថា ឱសត្វនេះ មុខជានឹងបានទុក្ខធំ ។

[១៨២] បទថា ***មហានិរយេ*** បានដល់ អវិចីមហានរក សួរថា អវិចី-មហានរកនោះ មានទំហំប្រមាណខាងក្នុងប៉ុនណា ។ ឆ្លើយថា អវិចីមហានរកនោះ មានជំបូលជាផែនលោហៈ បណ្តោយ និងទទឹងប្រមាណ ៩០០ យោជន៍ ដូចគ្នា ជញ្ជាំងម្ខាងៗ ប្រមាណ ៨១ យោជន៍ ។ អណ្តាតភ្លើងនោះតាំងឡើងក្នុងទិសបូព៌ាទល់ជញ្ជាំងទិសបច្ចិម ទម្លុះជញ្ជាំងនោះទៅខាងមុខ ១០០ យោជន៍ ។ សូម្បីក្នុងទិសដ៏សេស ក៏មានន័យនេះឯង ។ ដោយប្រការដូច្នេះ ដោយផ្នែកបណ្តោយ និងផ្នែកទទឹង ដោយទីបំផុតរបស់អណ្តាតភ្លើង មានប្រមាណ ៣១៨ យោជន៍ ។ តែដោយជុំវិញៗ មានប្រមាណ ៩៥៤ យោជន៍ ។ ចំណែកដោយជុំវិញនឹងឧស្សទៈប្រមាណមួយម៉ឺនយោជន៍ ។ ក្នុងបទថា ***ឧព្ភតំ តាទិសមេវ ហោតិ*** នេះ សេចក្តីថា មិនអាចនឹងលើកជើងដែលត្រូវភ្លើងឆេះដល់ឆ្អឹងឲ្យផុតពីការឆេះបាន ។ ក៏ក្នុងបទនេះ មានអធិប្បាយដូច្នេះ ត្រូវឆេះទាំងខាងក្រោម ខាង

លើ ។ ដោយប្រការដូច្នេះ ក្នុងវេលាជាន់ត្រូវភ្លើងឆេះ ក្នុងវេលាលើកឡើងក៏ដូច្នោះ ។ ព្រោះដូច្នោះ ព្រះមានព្រះភាគ ទើបត្រាស់យ៉ាងនេះ ។ បទថា **ពហុសម្បត្តោ** គឺ ច្រើនសែនឆ្នាំ ។

សួរថា ព្រោះហេតុអ្វី នរកនេះទើបឈ្មោះថា **អវិចី** ។ ឆ្លើយថា លោកហៅចន្លោះថា វិចី ។ ក្នុងនរកនោះ មិនមានចន្លោះរបស់អណ្តាតភ្លើងរបស់សត្វឬរបស់ទុក្ខ ព្រោះដូច្នោះ នរកនោះ ទើបឈ្មោះថា អវិចី ។ អណ្តាតភ្លើងតាំងឡើងពីជញ្ជាំងទិសបូព៌ានៃនរកនោះ សាយជះទៅ ១០០ យោជន៍ ទម្លុះជញ្ជាំងទៅខាងមុខ ១០០ យោជន៍ ។ សូម្បីក្នុងទិសដ៏សេសសល់ ក៏មានន័យនេះឯង ។ ទេវទត្តកើតត្រង់កណ្តាលនៃអណ្តាតភ្លើងទាំង ៦ នេះ ។ ទេវទត្តមានអត្តភាពប្រមាណ ១០០ យោជន៍ ជើងទាំងពីរលិចចុះក្នុងផែនលោហៈត្រឹមកជើង ដៃទាំងពីរលិចចូលទៅក្នុងជញ្ជាំងលោហៈត្រឹមកដៃ ។ ក្បាលជាប់នឹងដំបូលលោហៈត្រឹមឆ្អឹងចិញ្ចើម ។ លំពែងលោហៈមួយដើម ចាក់ពីខាងក្រោម ធ្លុះកាយទៅទល់នឹងដំបូល ។ លំពែងចេញពីជញ្ជាំងទិសខាងលិច ទម្លុះទ្រូងធ្លាយចូលទៅជញ្ជាំងទិសខាងកើត លំពែងចេញពីជញ្ជាំងទិសខាងជើង ធ្លុះឆ្អឹងជំនីទៅទល់ជញ្ជាំងទិសខាងត្បូង ទេវទត្តមានសភាពដូច្នេះ ព្រោះផលនៃកម្ម ទេវទត្តឆេះនៅ

នរក ព្រោះខុសក្នុងព្រះតថាគតដែលជាអ្នកមិនញាប់ញ័រ ។ ដោយប្រការដូច្នេះ នរកឈ្មោះថា អវិចី ព្រោះអណ្តាតភ្លើងជានិច្ច ។ ក្នុងខាងក្នុងនរកនោះ ក្នុងទីប្រមាណ ១០០ យោជន៍ សត្វនរកចង្អៀតណែន ដូចម្សៅដែលគេចាក់ទុកក្នុងនាឡិ ព្រោះហេតុនោះ មិនគួរពោលថា ក្នុងទីនេះមានសត្វ ក្នុងទីនេះមិនមានសត្វ ។ សត្វដើរ ឈរ អង្គុយ និងដេកមិនមានទីបំផុត ។ សត្វទាំងឡាយកាលដើរ ឈរ អង្គុយ ឬដេក រមែងមិនបៀតបៀនដល់គ្នានិងគ្នា ។

ឈ្មោះថា អវិចី ព្រោះសត្វទាំងឡាយចង្អៀតណែនយ៉ាងនេះ ។ ចំណែកចិត្តដែលសហគតដោយឧបេក្ខា ៦ ដួង រមែងកើតឡើង និងចិត្តដែលសហគតដោយទុក្ខមួយ រមែងកើតឡើងក្នុងកាយទ្វារ ។ កាលបើដូច្នោះ កាលបុគ្គលដាក់តំណក់ទឹកផ្អែម ៦ តំណក់ទុកត្រង់ចុងអណ្តាត មួយតំណក់ដាក់ទុកត្រង់តម្ពលោហៈ ក៏ត្រូវដុតដោយកម្លាំងភ្លើង តំណក់ទឹកនោះរមែងប្រាកដ ក្រៅពីនេះជាអព្វោហារិក យ៉ាងណា ទុក្ខក្នុងនរកនេះមិនមានចន្លោះ ព្រោះមានការឆេះជាកម្លាំង ទុក្ខក្រៅនេះជាអព្វោហារិក ដូច្នោះ ។ ឈ្មោះថា អវិចី ព្រោះពេញទៅដោយទុក្ខយ៉ាងនេះឯង ។

បទថា **មហានេ្តា** គឺ ប្រមាណ ១០០ យោជន៍ ។

[១៨៥] បទថា ***សោ តត្ថ បតតិ*** សេចក្ដីថា ជើងម្ខាងនៅក្នុងមហានរក ។ ជើងម្ខាងធ្លាក់ទៅក្នុងគូថនរក ។ បទថា ***សុចិមុខា*** គឺ មានមាត់ស្រួចដូចម្ជុល ។ សត្វទាំងនោះមានកប៉ុនដំរី និងប៉ុនទូកទោណិកៈ (ទូកធ្វើឈើមូល) ។

[១៨៦] បទថា ***កុក្កុលនិរយោ*** សេចក្ដីថា នរកក្ដៅពេញទៅដោយផេះក្ដៅប្រាសចាកភ្លើង ស្រដៀងផ្ទះកំពូល ខាងក្នុងមានទំហំប្រមាណ ១០០ យោជន៍ ។ សត្វដែលធ្លាក់ទៅក្នុងនរកដល់ខាងក្រោម ដូចគ្រាប់ស្ពៃក្នុងគំនរគ្រាប់ស្ពៃ ដែលគេបោះចូលទៅក្នុងរណ្ដៅផេះក្ដៅ ដូច្នេះ ។

បទថា ***អារោបេន្តិ*** សេចក្ដីថា យកដំបងដែកវាយឲ្យលើកឡើងចុះ ។ ក្នុងវេលាលើកដំបងដែកទាំងនោះឡើង ក្នុងវេលាសត្វនរកនោះឡើង បន្លាក៏សំយ៉ុងចុះ ក្នុងវេលាចុះបន្លាក៏បះឡើង ។

[១៨៨] បទថា ***វាតេរិតានិ*** បានដល់ រសាត់ទៅតាមខ្យល់ដែលសម្រេចអំពីកម្ម ។ បទថា ***ហត្ថំម្បិ ឆិន្ទន្តិ*** សេចក្ដីថា បានដល់ ដំ និងអារ ដូចជាអារសាច់លើជ្រុញ ។ បើក្រោកឡើងគេចចេញទៅបាន កំពែងដែកផុសឡើងមកលោមព័ទ្ធ កាំបិតកោរក៏តាំងឡើងខាងក្រោម ។ បទថា ***ខារោទកា នទី*** បានដល់ ស្ទឹងលោហៈពណ៌ក្រហម ឈ្មោះថា វេតរណី ស្ទឹងនោះ មានគ្រាប់

ដែលសម្រេចអំពីដែកនៅខាងក្រោមស្ទឹកឈូក មុតដូចកាំបិតកោរ ត្រង់ប្រាំង ទាំងសងខាងមានវល្លិ៍ផ្តៅ និងស្បូវ ។ បទថា **សោ តត្ថ ទុក្ខា តិព្វកា ខរ** សេចក្តីថា សត្វនរកនោះអណ្តែតឡើងខាងលើ និងលិចចុះទៅខាងក្រោម ក្នុងនរក បានមុតជាប់នឹងស្ទឹកឈូក ។ សត្វនរកនោះ ត្រូវមុតនឹងបន្ទាខ្សាច់ ត្រូវពុះដោយកាំបិតកោរដ៏មុត និងកូតដោយស្បូវត្រង់ប្រាំងទាំងសងខាង ។ ទាញមកដោយវល្លិ៍ផ្តៅ ។ ត្រូវពុះដោយសស្ត្រាដ៏មុត ។

[១៩០] បទថា **តត្តេន អយោសង្កុនា** សេចក្តីថា កាលសត្វនរកពោលថា យើងឃ្លានហើយ នាយនិរយបាលទាំងនោះ ញាត់នូវដុំទង់ដែងដ៏ក្តៅចូលទៅក្នុងមាត់ ។ គេដឹងថា ជាលោហៈប៉ះត្រង់ធ្មេញ គ្រានោះ នាយនិរយបាលយកកន្លៀដែកដ៏ក្តៅគាស់មាត់របស់សត្វនរកនោះ ។ នាយនិរយបាលយកទឹកទង់ដែងចាក់ចូលទៅក្នុងថ្នាំងទង់ដែងដ៏ធំ ហើយធ្វើការបន្អកទឹកទង់ដែងដ៏ក្តៅដល់សត្វនរក យ៉ាងនោះឯង ។

[១៩១] បទថា **បុន មហានិរយេ** សេចក្តីថា នាយនិរយបាលដាក់ទោសតាំងពីគ្រឿងចង ៥ ប្រការ រហូតដល់បន្អកទឹកទង់ដែងយ៉ាងនេះហើយ ផ្តើមធ្វើទារុណតាំងពីបន្អកទឹកទង់ដែង រហូតដល់គ្រឿងចង ៥ ប្រការទៀត រួចបោះ

សត្វនោះចូលទៅក្នុងមហានរកវិញ ។

ក្នុងមហានរកនោះ សត្វខ្លះផុតពីគ្រឿងចង ៥ ប្រការ ខ្លះផុតពីគ្រឿងចង ២ ប្រការ ខ្លះផុតពីគ្រឿងចង ៣ ប្រការ ខ្លះផុតពីការបង្អកទឹកទង់ដែង ។ ក៏កាលមិនទាន់អស់កម្ម នាយនិរយបាលក៏បោះចូលទៅក្នុងមហានរកវិញ ។

ក៏ភិក្ខុកម្លោះមួយរូប កាលរៀនព្រះសូត្រនេះ ពោលថា លោកដ៏ចម្រើន កាលសត្វនរកសោយទុក្ខប៉ុណ្ណេះហើយ នាយនិរយបាលនូវតែបោះគេទៅក្នុងមហានរកទៀតឬ ។ ភិក្ខុនោះពោលថា លោកដ៏ចម្រើន ឧទ្ទេសនេះចូរលើកទុកសិនចុះ លោកចូរប្រាប់កម្មដ្ឋានដល់ខ្ញុំ ឲ្យព្រះថេរៈប្រាប់កម្មដ្ឋានហើយ ក៏សម្រេចជាព្រះសោតាបន្ន អាស្រ័យរៀនឧទ្ទេស ។ សូម្បីជនពួកដទៃ រៀនឧទ្ទេសនេះ សម្រេចអរហត្តមិនមានចំនួន ។ ក៏ព្រះសូត្រនេះ ព្រះពុទ្ធគ្រប់ព្រះអង្គ ទ្រង់មិនវៀរឡើយ ។

[១៩៣] បទថា **ហីនកាយូបគា** បានដល់ ជាអ្នកមានកាយថោកទាប ។ បទថា **ឧបាទានេ** គឺ ប្រកាន់ដោយតណ្ហា និងទិដ្ឋិ ។ បទថា **ជាតិមរណសម្ភវេ** បានដល់ ជាហេតុនៃការកើត និងការស្លាប់ ។ បទថា **អនុបាទា** បានដល់ មិនប្រកាន់ដោយឧបាទាន ៤ ។ បទថា **ជាតិមរណសង្ខយេ** គឺ រមែងរួចផុត

ព្រោះនិព្វាន ពោលគឺ ជាទីអស់ជាតិ និងមរណៈ ។

បទថា **ទិដ្ឋធម្មាភិនិព្វុតា** សេចក្តីថា រលត់ហើយ ដោយការរលត់កិលេស ទាំងពួងក្នុងទិដ្ឋធម៌ គឺ ក្នុងអត្តភាពនេះឯង ។ បទថា **សព្វទុក្ខំ ឧបច្ចគុ** គឺ ឈ្មោះថា កន្លងទុក្ខទាំងពួងបាន ។

ចប់អដ្ឋកថា ទេវទូតសូត្រ ទី ១០

ចប់វគ្គទី ៣

រួមអដ្ឋកថាក្នុងសុញ្ញតវគ្គ

១-ចូឡសុញ្ញតសូត្រ
២-មហាសុញ្ញតសូត្រ
៣-អច្ឆរិយព្ភូតធម្មសូត្រ
៤-ពក្កុលត្ថេរច្ឆរិយព្ភូតសូត្រ
៥-ទន្តភូមិសូត្រ
៦-ភូមិជសូត្រ
៧-អនុរុទ្ធសូត្រ
៨-ឧបក្កិលេសសូត្រ
៩-ពាលបណ្ឌិតសូត្រ
១០-ទេវទូតសូត្រ

រាយនាមសប្បុរសជន
ចូលរួមកសាងគម្ពីរអដ្ឋកថា

លោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិត ប៊ុត សាវង្ស	$ 2.000 US

តាមរយៈភិក្ខុធម្មបញ្ញោ ជុំ សារឿន វត្តពន្លឺពុទ្ធចក្រ
នៅរដ្ឋមាសាជូសេត សហរដ្ឋអាមេរិក

-សមាគមពុទ្ធបរិស័ទវត្តពន្លឺពុទ្ធចក្រ	$ 300 US
-ភិក្ខុវិជ្ជាសម្បន្នោ ឈួម សំបូរ និងឧបសិកាគង់ គី	$ 200 US
-ឧបាសិកា ទឹម សារី និងបុត្ត	$ 105 US
-ឧបាសិកា ជីវ ឃួម និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្ត	$ 101 US
-ឧបាសក សោម រតនះ និងភរិយា " ខេត្តព្រៃវែង "	$ 100 US
-សីលវត្តី នួន សូនី និងបុត្ត នាងវ៉ង់	$ 100 US
-លោក គ្រី សុភី និងភរិយា ផៃ សុណាំង ព្រមទាំងបុត្ត	$ 100 US
-លោក តឹក គ្រី និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្ត	$ 100 US
-ឧបាសក កែម សាគុណ ឧបាសិកា ជា សុភាព	$ 100 US
-ឧបាសក លន ចំរើន ឧបាសិកា ម៉ុក ថានិ	$ 100 US
-ឧបាសក ម៉ៅ ប៊ួយ ឧបាសិកា ម៉ៅ លន់ -ម៉ៅ ម៉ារ៉ា និងសៀង ថៃបញ្ញារិទ្ធ ព្រមទាំងបុត្ត -ម៉ៅ ម៉ារ៉ង ម៉ៅ គឹមអាន ម៉ៅ គឹមសៀង -ម៉ៅ ប៊ុនសន្ថា ក្ហួយស្រី ធន់ សន្ថានី	$ 700 US
-ឧបាសិកា ពិន សាមឿន និងបុត្ត	$ 50 US
-ឧបាសិកា ពិន សាម៉ុន និងបុត្ត	$ 50 US
-ឧបាសិកា ប៊ុន សារ៉ុម និងបុត្ត	$ 50 US
-ឧបាសិកា គង់ ជី និងបុត្ត	$ 50 US

-ឧបាសិកា ឡាច ម៉ាឡៃ្ស និងបុត្ត	$ 50 US
-ឧបាសិកា ទូត ច័ន្ទវណ្ណី និងបុត្ត	$ 50 US
-ឧបាសិកា ម៉ែន សាវ៉ាត	$ 50 US
-ឧបាសិកា ពិន សាត	$ 50 US
-ឧបាសិកា អ៊ុំ សាត	$ 50 US
-លោក ណៃ សារិន និងឧបាសិកា ជា សូភី	$ 50 US
-លោក កែវ ណាត និងឧបាសិកា សឹម កឿន	$ 50 US
-ឧបាសក កុក ឆាយ និងកូនប្រុស ឧបាសក តាំង សុផល និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្ត នៅខេត្តបាត់ដំបង	$ 50 US
-ឧបាសិកា សៀន សេង និងបុត្ត	$ 20 US
-ឧបាសក ឡាង ឆរី និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្ត	$ 20 US
-ឧបាសក ម៉ឹន ប៊ុនហេង និងឧបាសិកា កូវ៉ាញ	$ 20 US
-ឧបាសក ប៉ៅ ហេង និងឧបាសិកា លន់ ឈុនលី	$ 20 US
-ឧបាសិកា ពិន សាម៉ុន	$ 20 US
-ឧបាសក កែវ សារិន ឧបាសិកា សំឯម	$ 15 US
-ឧបាសិកា ប៊ុន សារុំ	$ 10 US
-ឧបាសិកា ហាក់ សៃហេង	$ 10 US
-ឧបាសិកា ទេព សុផល	$ 10 US
-ឧបាសិកា ទេព ណាម	$ 10 US
-ឧបាសក គឹម កក់ និងភរិយា ពិសី	$ 10 US
-ឧបាសិកា ទឹម សារី និងបុត្ត	$ 10 US
-ឧបាសិកា តាំង ផល្លា ព្រមទាំងស្វាមី និងបុត្ត	$ 10 US
-ឧបាសក តាំង សុខឡាយ ភរិយា និងបុត្ត	$ 10 US
-អ្នកស្រី បុប្ផាអ៊ីវ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្ត	$ 10 US
-ឧបាសក យិន ឈួ និងភរិយា ព្រមទាំងបុត្ត	$ 6 US
-ឧបាសក តាំង សុខឡាយ ឧបាសិកា សន ស៊ីណៃត និងបុត្ត នៅខេត្តបាត់ដំបង	$ 5 US

តាមរយៈភិក្ខុចិត្តរក្សិតោ សំ សម្បត្តិ ប្រទេសអូស្ត្រាលី

-ភិក្ខុ ចៅ សៀប " អូស្ត្រាលី "	100 AUS
-ពុទ្ធបរិស័ទច្រើននាក់ " ម៉ៃលបិន "	955 AUS
-បុណ្យនៅផ្ទះឧបាសិកា លឹម ស៊ូឆេង	627 AUS
-បុណ្យនៅផ្ទះឧបាសិកា ស៊ុយ មន្នា ព្រមទាំងកូនចៅ	450 AUS
-បុណ្យនៅផ្ទះឧបាសិកា អ៊ូច សុផល្លី ព្រមទាំងបុត្ត	400 AUS
-ឧបាសក ឡៅ គីមងួន ឧបាសិកា ដួង លី	200 AUS
-បុណ្យនៅផ្ទះឧបាសិកា តែ យក់ហ៊ុន	200 AUS
-ឧបសិកា គង់ សារឿម	200 AUS
-លោកជំទាវ " ឯកអគ្គរដ្ឋទូតអាឡឺម៉ង់ "	100 US
-ឧបាសិកា កូវ សារី	100 AUS
-ឧបាសិកា ឈ គិមស៊ុន និងបុត្ត សំ ថានី	100 AUS
-លោក ឥន ចាវ៉ាន់ ឧបាសិកា យ៉ុម យ៉ា	100 AUS
-ឧបាសក ឌី មុយ ឧបាសិកា តែ ចាន់ណាវ៉ា	100 AUS
-ឧបាសិកា ឯម ផាយ៉,ឆេង លន់,ម៉ា ឈួអៀ,អាបួយ	70 AUS
-ឧបាសក ឈិត ទ្រី ឧបាសិកា បាន់ ណៃហ៊ាង	50 AUS
-ឧបាសិកា សុឃឿន ប៊ូ	50 AUS
-ឧបាសក ឡុង ហ៊ន ឧបាសិកា លិម យូអេង និងបុត្ត	50 AUS
-ឧបាសិកា ហេង ប៉ោគី ព្រមទាំងកូនចៅ	50 AUS
-ឧបាសិកា ស៊ុម គិមហេង	50 AUS
-ឧបាសិកា ឃឹម វីឡាត់	50 AUS
-ឧបាសក តូ សរ៉ឿន ឧបាសិកា មាន សុវត្ថិ និងបុត្ត	50 AUS
-ឧបាសក មង្គល ផន ឧបាសិកា គីម លាភ (មាណ)	50 AUS
-ឧបាសិកា ហេង ងួនអ៊ីម	50 AUS
-ឧបាសិកា ផ្លោក វណ្ណា	40 AUS
-ឧបាសិកា សំ សុមុន្នា ស្វាមី និងបុត្ត	30 AUS
-ឧបាសិកា រ័ត្ន គីមសាន	30 AUS
-ឧបាសិកា ខូវ ម៉េងលួង ព្រមទាំងស្វាមី និងបុត្ត	30 AUS
-ឧបាសក ហៀក ប៉េងហួរ ឧបាសិកា ផ្លោក ម៉ុង	30 AUS
-ឧបាសិកា ទូច សីណា និងស្វាមី	20 AUS

-ឧបាសក ស៊ូ ឃីម ឧបាសិកា ស៊ូ សៀងតិច	20 AUS
-ឧបាសក ប៉េង ត្រីគួ ឧបាសិកា គឹម សៀងគួ	20 AUS
-ឧបាសិកា គង់ សម្បត្តិ	20 AUS
-ឧបាសិកា ចំរើន វ៉ាក់ជិត	20 AUS
-ឧបាសិកា តែ យក់ហ៊ុន	20 AUS
-ឧបាសិកា យ៉ា យ៉ុម	20 AUS
-ឧបាសិកា លឹម ស៊ូឆេង	20 AUS
-ឧបាសក សន់ ប៊ុនភាវ ឧបាសិកា កាំង គឹមហាន	20 AUS
-ឧបាសិកា ហេង ងួនអ៊ីម	20 AUS
-ឧបាសិកា យានី	20 AUS
-សេង សៀងឈុន	20 AUS
-ឧបាសក វ៉ាន់ យ៉ាណូរ៉េត ឧបាសិកា វ៉ាន់យ៉ាណូរី	20 AUS
-ឧបាសិកា អ៊ុច សុផល្លី	20 AUS
-ឧបាសិកា ឡាច សារីម	15 AUS
-ចៃស៊ីម,ចៃខេង,អាមួយ	15 AUS
-ឧបាសិកា កូវ សារី	15 AUS
-ឧបាសិកា ទូច ស៊ីណា	10 AUS
-ឧបាសិកា ទូច ស៊ីផា	10 AUS
-ឧបាសិកា លីសាង	10 AUS
-ឧបាសិកា ទូច ស៊ីផា	10 AUS
-ឧបាសិកា លាង ហុងប៊ុន	10 AUS
-ឧបាសិកា សៀ ចន្ថា និងគ្រួសារ	10 AUS
-ឧបាសិកា កាំង អ៊ីវហ៊្គិច	10 AUS
-ឧបាសក ក្រូច សាន	10 AUS
-ឧបាសិកា ស៊ា ចាន់ថា	10 AUS
-ឧបាសក យឹម វ៉ាន់ ឧបាសិកា អ៊ុំ ខេង	10 AUS
-ឧបាសក សុខ ជួន ឧបាសិកា សុខ ធួក	10 AUS
-ឧបាសិកា អេង ងីមសុខ	10 AUS
-ឧបាសក ឃុត សរ ឧបាសិកា សុខ សច្ចា	10 AUS
-ឧបាសិកា កេសរកូល និងគ្រួសារ	5 AUS
-ឧបាសិកា វ៉ាណ្ណនីសា	5 AUS
-ឧបាសិកា សាន់ ឆាយ, គីម ស្រួន	5 AUS